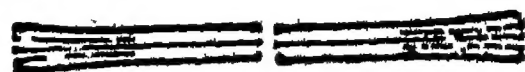

శుభమస్తు
అవిఘ్నమస్తు

ధర్మ ఖండము

షష్ఠాశ్వాసము

శ్రీ కరమాశిశశాంక
ప్రాకటనవకౌముదీనిరాకృతలోకా
నీకాంధకారచయోదయః
శ్రీకరరాజన్యవలయ శ్రీగిరినిలయా.

1

వ. అవధరింపుము వివిధపురాణకథాకథనప్రఖ్యాతుం డగు
సూతుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె వట్లు
బృహస్పతి సురపతి కిట్లనియె.

2

క. రక్షోవరుఁ డైన హిర
ణ్యాక్షుఁడు దెగటార నతనియనుజుఁడు పంకే
జాక్షునితోఁ బగఁగొనియెన్
సాక్షుఁడై కనకకశిపుఁ డాగ్రహవృత్తిఁ.

3

మ. హరిదేవాలయపంక్తిః ద్రోచి హరివే
 షాస్వీతులక్ శ్రీహరి
 స్మరణాసక్తుల సూర్ధవపుండ్రతులసీ
 సస్మంజరీధారులక్
 బరమామర్త నొంచె విష్ణుహితదం
 భక్తిక్రియ వేదశా
 స్త్రరహస్యార్థము లుజ్జగించితిరి మీ
 ర ల్లండు లంచు వెసక్.

4

క. కమలాక్షునిభక్తుల రై
 క్రమమున శివనిందసేయుకప్పులు మీరల్
 శమనుడు దండించు మిముక్
 శమనుడు నే గాక యెందు శమనుడు గలడే.

5

ఆ. అనుచు విష్ణుభక్తు లగుమహావిబుధుల
 ఫాలభాగరచితశాసమాన
 శృంగభంజనంబు చేసి బాధించె నా
 దితితనూభవుండు ద్వేషపరత.

6

వ. అంతః గులవృద్ధులను బంధుమిత్రాదులను గనుంగొని
 యిట్లనియె.

7

గీ. హరి మదగ్రజః డగు హిరణ్యాక్షః డునిమె
 నతనిఁ గ్రమ్ముటఁ దునుడుక యూట దీయ

నల్పశోకాగ్ని తజ్జయోపాయ మరసి
తైలుపదగు మాకు మీరలు గలఫలంబు.

8

వ. అనిన విని వారలు దేవా! నీ వెఱుంగనికార్యంబు
లెయ్యవి బలశౌర్యవంతుం డగు నీకు నింత విచారింప
వలయునె యైనను మానేర్చు తెఱంగున విష్ణుని జయించు
నుపాయంబు దెల్పెద మని యిట్లనిరి.

9

సీ. అఖిలలోకంబులు వ్యాపించి విష్ణుండు
వెలయు నాత్మవిభూతి విలసనమున
నబ్జకరముల దేవాయతనంబుల
యజ్ఞవాటముల ఋష్యాశ్రమముల
బిల్వవటాశ్వత్థప్రథ్వీర్షహముల సు
మారామభూముల యతులయంఘ్ర
వేదశాస్త్రపురాణవిద్యాధ్యయనధరః
భావనస్థులుల బృందావనముల
సత్యవంతులయెడఁ బ్రపాశాలికలను
ప్రతపరాయణు లగు విప్రవరులయెడల
ధర్మపరు లగు క్షత్రియోత్తములయెడలఁ
దరల కుండును విష్ణుండు ధనుజనాథ.

10

ఆ. పుణ్యతీర్థములను భూరిసాలగ్రామ
పూజనముల సత్తభూములందుఁ

బుణ్యకర్ము లైన భూసురులందు మ

హామహుండు విష్ణుఁ డధివసించు.

క. పదునాల్గులోకముల నె

య్యది నిరతశ్రీసమృద్ధి నలరు మఱియు నె

య్యది ధర్మకర్మమూలం

బది హరిమయ మనుచుఁ దెలియు మసురాధీశా.

ఉ. వీరల నిగ్రహించుటయె

విష్ణుజయించుట యట్లు గాన నీ
హోరజనీచరేశ్వర బ

లోద్ధతి సాధుల బాధనేయుమా
కూరిమితోడఁబుట్టువు న

కుంతితలీల వధించినట్టి య
వ్వేరము దీటునే యకట

విష్ణుని నీక్రియ నొంపకుండినన్.

వ. కావ్రనఁ జతుర్దశలోకంబులు బాధింపు మని బోధించిన
సంతసించి రక్కసులతోడఁడు వారలకుం బరితోషంబుగా
ననేకధనంబు లొసంగి యంత.

సీ. దండ ప్రచండ దుర్దండ మషీవర్ణ

వక్త్రాస్య వికటాస్య వక్త్రకేశ

శత బాహు దశభుజ శతముఖ దశముఖ

దీగోష్ఠ రక్తప దీర్ఘజిహ్వ

11

వహ్నిసన్నిభ కుక్షివక్త్ర చతుర్నేత్ర
పలలభు క్షీకసభక్ష కోగ్ర
ఘోరాస్య వికట వక్షోలోచ నై కపా
దై కకర్ణ గదాధ రై కబాహు

12

దీర్ఘదంత ప్రభృతిఘోరదివిజవైరి
వీరులను సాధుబాధ గావింపఁ బనిచి
కదలెఁ దానును లోకము ల్లాకుపఱుపఁ
జటులచతురంగవాహినీసహితుఁ డగుచు.

15

న. హరిపదభక్తులం గెడపి

యాగతతు ల్నిరసించి సజ్జనో
త్కరముల నొంచి మౌనులమ
దం బడఁగించి తటాకపంక్తు లు
ద్ధురదురహంకృతిం గలఁచి
తోట లొగిం బడఁద్రోచి ధారుణీ
సురుల వధించి దైత్యులు వ

13

14

సుంధరఁ గ్రుమ్మటి రుద్ధతక్రియఁ.

16

ఁతా. ఆహిరణ్యకశిపుఁ డంత నఖిలలోకపాలురన్
సాహసక్రియం జయించి సర్వలోకసంపదల్
దా హరించి యసురవరు లతంద్రభక్తిఁ గొల్పి ను
త్సాహదీప్తుఁ డయ్యె వాయుసంగతాగ్నికై వడిన్.

17

వ. ఇతైలంగుసఁ జత్పర్వశభావసంబులు జలంతచి తేనవశోంబు
 చేసికొని బ్రహ్మాండంబునకు శిక్షకుండును రక్షకుండును
 దానయై హరిం బరాజితంఁగాఁ దలంచి యుతనిపఠా
 జయం బెల్లతోకంబులఁ జాటించి యుత్సవం బొనరించి
 నేన జగన్నా యకుండ నవి తలంచుచు నెదురులేక మదం
 బునం బొదలుచుండ నిట్లుండి దురితవిపాకంబుకతంబున
 నొక్కనాఁడు నిజనందనుం డగు ప్రహ్లాదుని రావించిన 18

శ్రీ హరిభక్తుఁ డఖిలకాలా
 రథహస్యవిదుండు పూర్ణరజనికరకరో
 త్కరవిష్ణులుఁడు ప్రహ్లాదుఁడు
 గురుగృహమణననుండి వచ్చె గురుసన్నిధికిన్. 19

శ్రీ. హరి రమాపతి సనకాదిమునిసుతుఁ
 దన నెమ్మనంబునఁ దలఁచువానిఁ
 గేశవాచ్యుతరామకృష్ణమూర్తి మంజు
 వింశతివేడుకఁ బఠియించువాని
 జగము శ్రీహరిమయం బగు సత్యమని యెంచి
 పులకాంకితాంగుఁడై పొలుచువాని
 ననిశంబులఁ జూడఁగలవాఁడ నజుల నె నవ
 బ్రాహ్మణులఁ గామించుప్రతిభావాని
 తే బలధి డెఠఁగలుగోల నీజగము లెల్ల
 నిష్కండుండు నందు భావించువాని

వ. ఇతైఽటంగుసః జత్తుర్దశభువనంబులు జంతుంచి తనవశంబు
 చేసికొని బ్రహ్మాండంబునకు శిక్షకుండును రక్షకుండును
 దానయై హరిం బరాజితంగాఁ దలంచి యతనిపరా
 జయం బెల్లలోకంబులఁ జాటించి యుత్సవం బొనరించి
 నేన జగన్నాయకుండ నని తలంచుచు నెదురులేక మదం
 బునం బొదలుచుండ నిట్లుండి దురితవిపాకంబుకలంబున
 నొక్కనాఁడు నిజనందనుం డగు ప్రహ్లాదుని రావించిన. 18

శ. హరిభక్తుఁ డఖిలశాస్త్రా

ర్థరహస్యవిదుండు పూర్ణరజనికరకరో

త్కరవిమలుఁడు ప్రహ్లాదుఁడు

గురుగృహమాననుండి వచ్చె గురుసన్నిధికి.

19

సీ. హరి రమాపతి సనకాదిమునిస్తుతుఁ

దననెమ్మనంబునఁ దలంచువానిఁ

గేశవాచ్యుతరామకృష్ణహరే యంచు

మించువేడుకఁ బఠియించువాని

జగము శ్రీహరిమయం బగు సత్యమాని యెంచి

పులకాంకితాంగుఁడై పొలుచువాని

ననిశంబుఁ దనుఁగొంచు సజ్జల నై నను

బ్రాజులఁ గావించుప్రతిభామాని

తే. జలధిఁ దరంగలువోలె నీజగము లెల్ల

విషునం దుండు నంచు భావించువాని

విమలతరశేఖచక్రచిహ్నములవానిఁ

గాంచె బ్రహ్మాదు నపుడు రక్కసులతోఁడు.

20

ఉ. ఆయన వచ్చువేళ నను

తాభిపుఁ డెవ్వని నెందుఁ గాంచె చా
నాయెడ వానియందు హరి

యాకృతి గానఁగనయ్యె విస్మితం
డై యతఁ డంత నన్ను నదె

రా వెఱపింపఁగ విష్ణుఁ డీగతిం
బాయక యిట్టిబూమియలు

వన్నె నటంచుఁ డలంచె నెమ్మదికా.

21

తే. వీఁడు హరిభక్తి మరఁగెనో వీనిఁ జూడ

హరిఁ గనుంగొనునట్టుల యయ్యె నతని

చిహ్నములు చాల్చి వచ్చె నక్షణమహిమ

విష్ణుఁ డరుదెంచెనో వీనివెంటఁ దగిలి.

22

తే. చతురమతి వేదశాస్త్రము ల్బుదివెనేని

సిరులు వఱలఁగ యువరాజుఁ జేయువాఁడ

మద్విరోధికి భక్తుఁడై మసలెనేని

వీని నిష్పడె శిక్షఁ గావించుఁ బట్టి.

23

ప. అని తలంచి భస్మచ్చన్నాన్నిచందంబునఁ వేదధర్మము

నెదుట నిల్చిన కుమాఱుం గమంగొవి యుద్దనుజవిభుండు

వత్సా యిన్నిదినంబు లె య్యైవిద్య లభ్యసించితివి విని
పింపు మనినఁ బ్రహ్లాదుఁ డిట్లనియె. 24

తే. జగము గలిగింప రక్షింప సంహరింపఁ
గర్హ యగు హరి ప్రళయోదకంబుకరణి
నొగిఁ జరాచరముల నిండియుండు ననుచుఁ
దెలియఁ జదివితి నీవిద్య దితిజరాజ. 25

వ. అనిన నతండు దత్సహచరులగు బాలకులం జూచి మీ
రెట్టితెటంగునఁ జదివితి రనిన వార లిట్లనిరి. 26

క. హరియే తత్త్వము సత్యము
హరి జగముల నిండియుండు నాహరికంటెం
బర మేమియు లే దని యీ
సరణిం జదివితిమి రజనిచరకులతిలకా ! 27

వ. అనిన విని క్రోధతామాక్షుండై వారలం జదివించు
గురువులం జూచి యిట్లనియె. 28

క. మిము నమ్మి యాప్తు లనుచుం
గొమరునిఁ జదువంగ నిడినఁ గుత్సితమతి మ
ద్విమతునకు వశ్యుఁ జేసితి
రమరఁగ మీ రాతతాయు లై యిబ్బాలున్. 29

వ. అని వారికి నుచితదండం బొనరించిన వార లిట్లనిరి. 30

ఉ. తాళక నిచ్చలుం దనకుఁ
దా గురుడై గురు డయ్యె మాకు నే

వేళల విష్ణుకీర్తనము

విష్ణుకథాకథనంబుఁ జేయు ని

బ్బాలునిచంద మే మనుచుఁ

బల్కెద మోదనుజాధినాథ య

మ్మేలగు వీనిబోధ విని

మేమును నట్టిర మైతి మే మనన్. 31

వ. మశకప్రాయు లైనమమ్ము దండింప లాభంబేమి నీకు
మారకు శిక్షింపు మనిన నతండును దద్వాక్యబోధితుం
డై యబ్బాలుని శిక్షింపు మని కూరకర్ము లైన
భృత్యుల నియోగించిన వారును నాతని బాధింపఁదొ
డంగి రంత. 32

చ. శమనునివీటఁబోతె దను

జప్రభువీటఁ దనల్చె యాతనా

సముదయ మంత విష్ణుపద

సారసభావనఁ జొక్కుచున్న య

క్కొమరుఁడు దైత్యభృత్యకృత

ఘోరతరామితయాతనావళిం

దెమలక మంచుచే నహిమ

దీధితి కైవడి నొప్పె నెంతయున్. 33

తే. వెలి మఱచె విశ్వ మంతయు విష్ణునందు

రూఢి నధ్యస మై శుక్తిరూప్యభంగిఁ

గదిరె హరియే నిజంబు జగంబు మిథ్య
యనుచుఁ దలపోయుచుండె నయ్యర్భకుండు.

34

ఉ. ఆదివిజారి వీరభటు

లండలు నొక్కటఁ జేయుబాధ ప
గ్గదను కెండమావులజ
లంబు తెలుంగున వ్యర్థమయ్యె నా
వేదన యించుకై నఁ బ్రభ
వింపఁగఁజేయ కసల్పరోషమా
నాదివిదూరుఁడై పరగు
నాతని కాపద లంటనేర్చునే.

35

సీ. మునియందుఁ గడిఁదిమాలనియందు మదమత్త
గజమునందును మశకంబునందు
శత్రువర్గమునందు మిత్రవర్గమునందు
దీనునియందు భూజానియందు
మేదిసీస్థలియందు మృదుశయ్యయందును
దారుపుత్రికయందుఁ దరుణియందు
స్తుతియందు శాపసంగతియందు నతివదా
న్యూనియందు మఱి లోభిజనునియందుఁ

తే. గాంచనమునందు లోష్టనికరమునందు
హీనవంశజునందుఁ గులీనునందు

మూడుపులయందు నీచసద్మంబులందుఁ
బరఁగు సమదర్శనస్థితఁ బండితుండు.

36

వ. ఇట్లు బాధించి విసివి యక్కింకరు లహంకరణంబుఁ దక్కి
హిరణ్యకశీపుం జేరి యిట్లనిరి.

37

మ. శరకుంతలురముద్గరప్రముఖశ
ప్రశ్రేణిచేఁ జించి భీ
కరముక్షాహితరతుకుర్కురకము

ఖ్యకూరసత్త్వాల్లిచే
నరుదారం గఱపించి నొంచితిమి దే

పా పెక్కుచందంబులన్
హరిభక్తుం డగు నీకుమారకుండు. డ

య్యం డేమిటన్ ధీరతన్.

38

ఉ. అంబులు ముంపలే దనలుఁ

డాఁగి దహింపఁగఁ దక్కె మత్తనా
గంబులు నొంపలేక విము

ఖత్వము గైకొనియెన్ మదీయకృ
త్యంబులు మాకె బాధకము

లై కడుఁ బీడ యొనర్చె నీసుతుం
డంబుజనాభదాసుండు మ.

హాత్ముండు గాక కిశోరమాత్రుండే. 39

చ. అనయముః గూరకర్ముల మ

హార్యశిలాగణకర్కశంబు మా

మనము మదీయరూపము స

మస్తజగజ్జనభీతిదంబు మే

మనితరభేద్యవిక్రముల

మార్కితెఱంగున నిట్టిమాకు నీ

యనఘునిసంగతిన్ మృదుల

తాకరలీలః దనర్చె హృద్గతుల్.

40

వ. అని తెల్పిన నతండు కోధరక్తాంతఙ్గోచనుండును గలు

షీకృతమానసుండు నై భ్రుకుటినిటలతటంబున నటింప

హరిచరణస్మరణపరాయణుం డగు నాశాబకు రావించి

యతనితో నిట్లనియె.

41

మ. హరిసేవారతి మాని నం గొలువు పు

త్రా యశావరాజ్యంబు బం

ధుదకారుణ్యత నిచ్చెదం దనయు తె

దున్ ధర్మకాంతౌమతిన్

ధరణి గొల్వఁడగుం గురుం గురుడె తీ

ర్థం బర్థమున్ ధర్మమున్

గురుడే భర్తయు హర్తయుఁ గ్రియయుఁ బె

క్కు ల్వలక నిం కేటికిన్.

42

వ. అనినఁ బ్రహ్లాదుం డిట్లనియె.

43

ఉ. పుత్రునకున్ విశుద్ధగుణ

బోధకుడై తగుపాడె తండ్రి; యి

ద్ధాత్రి నిజోదరంభరుడు

తండ్రియె తండ్రి! ప్రమత్తదానవా

మిత్తు హరిన్ భజింప నియ

మించితి వేనియుఁ దండ్రి వాడు; స

త్పుత్తుఁడు దండ్రిఁ దండ్రి తన

పుత్తుఁ దరింపఁగఁ జేయు టొప్పగున్. 44

తే. కులము వెలయించు తనయుండు గలిగెనేని

బిత్తసముత్కర మెంతయుఁ బ్రీతిఁ జెలఁగుఁ

గశ్యపుఁడు నిన్నుఁ గొంచి సౌఖ్యంబుఁ గొనఁ

డయ్యెఁ గ్రవ్యాద నీదుదౌష్ట్యంబుకతన.

45

క. కారాగారములం దిడి

కారించితి వాదితేయగణముల దివిష

న్నారులఁ గైకొంటివి మం

దారాదిస్థారసౌరళరువులతోడన్.

46

చ. గురుఁడు సమస్తలోకముల

కుం గరుణావరుణాలయుండు శ్రీ

ధరుఁ డనిశంబు నాతనిము

దంబునఁ గొల్వక వైరివృత్తిచే

బరగెదు తత్పదాంబురుహ

భక్తి భవాబ్ధికి నావ యమ్మహా
పురుషుడు పత్రపుష్పఫల

పూజితుఁడై యిడు వాంఛితార్థముల్. 47

తే. గాత్రమాత్రాంబునకుఁ దండి) కారణంబు
గాని విద్యాప్రదుం డైన ఘనుఁడె తండి)
హితము సేకూర్చు నహితంబునే పడంచు

నతఁడు గల్గునె బహుళపుణ్యములఁగాని. 48

వ. విద్యాశీలాదు లుపదేశించునతండ్రి తండి) దోషదూషి
తుండ వీ వెట్లు తండి) వనినం దండ్రి యిట్లనియె. 49

తే. ఏను దయ నన్న మొసఁగి నిన్నేదకున్న
జీవనం బెట్లు గడచురా చెనఁటి నీకు
వ్యక్తి యెందఁక నిలుచు నీవంతదాఁక
నను భజింపుము చెడనేల యధమశీల.

50

వ. అనినం గొడు కిట్లనియె.

51

తే. జననిగర్భములో నున్న సమయమునను
వృత్తిఁ గల్పించె నెన్నో డవ్విభుఁడు శేష
జీవనోపాయకల్పన సేయలేఁడె

మఱచి నిద్రించునో లేక మొఱఁగిచనునా.

52

వ. అనిన హిరణ్యకశిపుండు నారాజ్యంబున నుండక యెచ్చటి
కేనియు జను మనినఁ బ్రహ్లాదుం డిట్లనియె.

53

ఇచట నుండుట యొండెడ కేగుటయును
నాకు నొక్కసమం బగు నాకవైరి
యనిశమును సర్వగతుఁ డయి యచ్యుతుండు
వెలయు నతనికి నాకును వేఱు లేదు.

54

అనిన నతండు మదీయంబైన ధనం బంతయుం గొని
ధర్మంబు సలుపుచు నాపగతుపక్షంబు విడువు మనినఁ
బ్రహ్మాదుం డిట్లనియె.

55

ఏమి యొసర్తు నెచ్చటికి
నేగుదు నెద్ది గ్రహింతు నింక నే
నేమి దొఱంగువాఁడఁ బర
మేశ్వరుఁ డంతట నిండియుండ నా
శ్రీమహి శేశు సేవమెఱుఁ
జేకులు సౌఖ్యము లిందు నందును
వేమలు నాయనం బరిభ
వించుట పాతకహేతు వారయన్.

56

అనిన నతండు దుఃఖంబుఁ దొఱంగి నుఖ వగు మిట్టి
యసహ్యలాపంబులు మాని హితవచనంబులు వలుకు
మనిన నబ్బాలుం డిట్లనియె.

57

దుఃఖ మటు గల్గుచోగదా తొలగవలయు
సుఖము గల్గిన మఱిగదా చొక్కవలయు

నాత్మసుఖదుఃఖహీనత నతిశయిల్లు
నాత్మయే హరి హరి నేన యనురవర్య.

58

ప. జగదీశ్వరుం డైన హరి నెఱుంగు మిదియ హితోపదే
శం బనిన దివిజవైరి యిట్లనియె.

59

క. నీవు కులీనుండవు వి

ద్యావిదుండవు ఖ్యాతియుతుండ వతులజ్ఞాన
శ్రీవిలసద్బుద్ధివి మే
ధావివి సీ కిట్టిభ్రాంతి తగునె కుమారా.

60

ప. అనినం బ్రహ్మాదుం డిట్లనియె.

61

మ. త్రిగుణాతీతు హరిన్ భజించునతఁ డెం

తే నుప్రసిద్ధుండు జ్ఞాన్
నగరిష్ఠుండు గులీనుఁ డార్యుండు జగ
న్మాన్యుండు మేధావి యా
జగదాధారు నెఱుంగునాకు భ్రమ మే
చందంబునం జెందుఁ బొం
దుగ రూప్యభ్రామఁ జెందునే జగతి నెం
దున్ శుక్తి విజ్ఞాతకున్.

62

ప. అనిన నతండు నీవు బాలుండవయ్య నిర్భయంబున
నాయెదుటఁ బ్రేలుచున్న వాఁడవు నిన్ను శిక్షింతు శిక్ష
వలన ననేకగుణంబులు గల్గు ననిన డింభకుం డిట్లనియె.

63

ఆ. బాల్యయాశావనాదిభావము లేనికిఁ
గాని యాత్మ కెపుడు గలుగ వరయ
భేదబుద్ధులకును భీతి సంధిల్లు ని
ర్భేదబుద్ధులకును భీతి గలదె. 64

వ. సర్వశిక్షకుం డైన పద్మాక్షునిచే శిక్షఁ గాంచి త్రిగుణా
తీతుండ నైతి నింక నొక వెండియు గుణంబు లేచందం
బునం గల్గు ననిన విని దనుజభర్త యిట్లనియె. 65

క. మదబంధురసింధుర మద
యదయత నిను నొంపవచ్చె నర్భక నీ వీ
యదనం బటవక నిల్చెద
వదెరా నినుఁ గాచు నెవ్వఁ డనుపమకరుణా. 66

వ. అనినం బ్రహ్మాదుం డిట్లనియె. 67

పంచ. ప్రపంచభేదబుద్ధిఁ ద్రాడుఁ బాము గాఁగ నెంచువా
డపారభీతిఁ బాటుఁగాక యద్వయోదానిషచేఁ
బ్రహ్మార్థతామసీష గల్గఁ బాతిపోవ నేటికిం
గృపాకరుండు వన్నుఁ గాచుఁ శేషపుండు వేడుకన్. 68

వ. అనిన నతండు క్రోధఘూర్ణితనీత్రుండై హోరీ విష్ణు
నవలంబించి బుద్ధిచాపల్యంబునం బ్రతికూలంబులు పలి
కెద వతం డెం దుండుఁ దెల్పు మనవుడుఁ బ్రహ్మాదుం
డిట్లనియె. 69

తే. ఆత్మణంబాది బ్రహ్మపర్యంతమైన
యబ్జజాండంబునందుఁ దా నవిరతంబు
హరి పరేశుఁడు పరిపూర్ణుఁ డై వెలుంగు
సర్వగతుఁ డవ్యయుండు నిస్సంశయంబు. 70

ప. అనవుడు. 71

తే. హరియె సర్వగతుండు దా నయ్యెనేని
యతనిభక్తుఁడ వగుచు నీవలరుదేని
యాసభాస్తంభమునఁ జూపు మివ్వు డతని
ననుచు ధట్టించి పల్కె నయ్యసురభర్త. 72

తే. అంత భక్తార్తిహరుఁ డైన హరి హిరణ్య
కశిపు వధియింపఁ దలఁచి యాగ్రహము చెలఁగ
నాసభాస్తంభగతుఁడయి యపు డొనర్చె
ఘనఘనామేయగర్జ్జ యక్కజము గాఁగ. 73

ప. వితతశిఖాకలాపములు

వెల్వడెఁ గంభమునం జటచ్చటా
తతనినదంబులన్ విలయ

దావకృశానునిరీతిఁ దత్సభా
పతు లగు రక్కసు ల్లలఁగి

పాటఁ దొడంగిరి భీతిఁ జెంది య
ప్రతిమజహంబునన్ దనుజ

పాలకుఁ డొక్కఁడు దక్క నందఱున్. 74

ఉ. ఆయెడ దేవసంఘము ల

హార్యసమానవిమానరూఢులై
యాయధమాసురప్రళయ
మాత్మలఁ గోరి పసించి రొయ్య వై
హాయసవీధి నంత నను
రాంతకుఁ డుద్భవమయ్యె భక్తునిం
గాయ నయోమయం బయిన

కంబమునన్ సరసింహమూర్తి యై. 75.

శా. అంభోధు ల్గలఁగెన్ శిలోచ్ఛయము లూ

టాడెన్ దిశ ల్లోసె ది
క్కుంభీంద్రంబులు మ్రొగ్గెఁ గుంగఁబడియెం
గుంభీనసస్వామి య
య్యంభోజాప్తుఁడు మాసెఁ గ్రోశయుగదై
ర్వ్యస్తంభసంభూతుఁడై
యంభోజాత్ముఁడు నారసింహవపురు

ద్యచ్ఛ్రీ విడంబింపఁగెన్. 76.

వ. ఇట్లు ఘోరాకారుండును దంష్ట్రాకరాశవదనుండును
నిశాతవజ్రినఖాయుధుండును గహకహట్టహాసత్రాసిత
భువనత్రయుండును విలయధూమకేతుజ్వాలాజాలాభీ
లాంగుండును డుర్నిరీక్షుండును నై నృసింహదేవుఁడావి
ర్భవించిన.

తే. దితిజః డత్తః జిత్రపుత్రికతేజఃగున
నుక్కు దక్షిణియు ధైర్యసంయుక్తి కలిమి
ఖడ్గభేటకహస్తుడై కదిసె నతని
బవనసఖుమీదఁ జను శలభంబువోలె.

శా. తక్షఃకుంజరుఁ బటి తెచ్చి నరహ
ర్యతుండు దిగ్భితులన్
రూక్షాక్షిచ్చవి నిష్క లుప్తతిల నూ
రుసాయిఁ గావించి త
త్కుక్షిచ్చేదన మాచరించె నఖర
క్రూరాసిధారాహతిన్
రక్షించెన్ భవనంబు లిప్పు డని గీ
ర్వాణుల్ ప్రశంసింపఁగన్.

శా. భక్తోక్తిప్రతిపాదనార్థి యయి శుం
భవాత్తరసింహాకృతిన్
నక్తంచారి గతాసుఁ జేరి త్రిజగ
న్బాధుండు గోధంబునన్
దత్తం బొక్కట దిక్కుల న్నినుచుచున్
రాగిల్ల తద్రీతి సం
దోక్షాదుల ముప్పవల్లెన్ నంత పిల్లయా
త్పిర్మాలిచందంబునన్.

చ. అభిరతి నప్పరోవనిత

లాడిరి తోడనె దుందుభు ల్లుభుల్
గుభు లని మోయఁజేయుచును
గొన్ననపావ లెసంగ నిర్జరుల్
నభమున నిల్చి సన్నుతి యొ
నచ్చిరి పంకజనాభుఁ బద్మినీ
విభుఁడు ప్రభం జెలంగెఁ దెలి
విం దనరారె సమస్త దిక్కులున్.

81

క. ఆనరకేసరి యపు డ

ద్దానవునిం ద్రుంచి దిగ్వితానము లడలన్
దా నద్భుతగతిఁ గ్రోధము
మానక విలయదవదహనుమాడ్కిఁ జెలంగెన్.

82

వ. అనిన నింద్రుండు హిరణ్యకశిపునిం ద్రుంచెయు నరహరి
మరలం గోధి యగుటకుం గారణం బెయ్యది యానతి
మ్మనిన గురుం డిట్లనియె.

83

ఆ. తనదుభక్తుఁ డైన దనుజార్చకుని యార్తి
దలఁచుచునికీఁ గోధకలితుఁ డయ్యె
నచ్యుతుండు తనయునాత్మిఁ దలఁచిన
తండ్రి క్రోధి యగుచుఁ దనరునట్లు.

84

వ. సాత్త్వికయు, రాజసియు, తామసియుడగు భక్తి మూఁడు
విధంబు లై పరగు నుండు.

85

శా. శంభుద్యేషులు దోషదూషితులు హిం
 సాతత్పరుల్ క్రోధులున్
 శుంభత్కర్మవిదూరులున్ బుధజన
 స్తోమక్రియాదూషణ
 రంభగ్రస్తులు నై న భక్తులు సురేం
 ద్రా తామసుల్ విష్ణుఁ డా
 దంభాచారుల దుష్కుమారులవలెం
 దాఁ గన్గొనున్ నిష్కృపన్.

86

మ. ఫలకాంక్షారతిఁ గర్మము ల్సలిపి ద
 ర్పక్రోధమానాధ్యులై
 యలవోకన్ హరిపూజనేయుచును భో
 గాసక్తులై యుండువా
 రు లలిన్ రాజసభక్తు లెంతయును గ్రూ
 రు లావసవా వారి న
 న్మలినాక్షుం డగుణాధ్యపుత్తులగతిం
 బాటించు నెల్లప్పుడున్.

87

మ. నిరహంకారులు నిర్వోకారు లనఘుల్
 నిర్మత్సరుల్ సత్యవా
 శ్చిరతుల్ నిర్మలు లన్యకర్మవిముఖుల్
 నిర్దంభవేషుల్ నితం

తరవిజ్ఞానులు హీనమేతులు సదా

నందుల్ ధరణ్ సాత్త్వికుల్

హరి తద్భక్తుల సత్కుమారులవలెన్

హర్షించి కాంచుం దయన్.

88

ప్రహ్లాదుండు సాత్త్వికభక్తియుక్తుండు గావున హరికి

బ్రీయుం డయ్యె నంత నురగణంబు లాప్రహ్లాదుని లక్ష్మీ

దేవిం బురస్కరించుకొని వచ్చి యానరసింహదేవుని

నిట్లని స్తుతియించిరి.

89

జగదుద్భవస్థితిసంహారకారణే

ఫాలేక్షణాయ తుభ్యంనమోస్తు

సకలభూతగ్రహణాచ్చాటనహేతవే

ఫణిభూషణాయ తుభ్యంనమోస్తు

నిత్యాయ విష్ణవే నీరజబంధుచం

దాగ్నినేత్రాయ తుభ్యం నమోస్తు

పరయంత్రహరణాయ హరయే విషాగ్నిస

ర్పనిషూదనాయ తుభ్యంనమోస్తు

వ్యాఘ్రచర్మాంబరాయ తుభ్యంనమోస్తు

భయదదంష్ట్రాయుధాయ తుభ్యంనమోస్తు

ప్రఖలదైత్యాంతకాయ తుభ్యంనమోస్తు

పాహి నో నారసింహ తుభ్యంనమోస్తు.

99

తే. గీ. మీనకచ్చపకిరీనర మృగతనువులు
దాల్చి తిలక వటుభృగుకులోత్తంసరామ
బలజినోత్త మకల్కిరూపములు దాల్ప
గలవు జగముల మనుప రక్కసులఁ దునుమ.

91

వ. దేహా- భవదీయవదనగుహనిర్గతశిఖిశిఖాసంవోహంబులు
లోకంబులకు బాధ యొనరించుచున్నయవి దేవకంటకుం
డగు హిరణ్యకశిపుండు నిహతుం డయ్యె దేవకార్యంబు
సఫలంబయ్యె నింక నీయుగ్రకోపం బుతసంహరింపుము
శరణాగతుల మగు మమ్ము మనిచి జగంబులకు శుభంబు
గలిగింపు మని యనేకవిధంబులంబ్రస్తుతించి దండప్రణా
మంబు లాచరించిన దరస్మితసుందరవదనారవిందుండై
యద్దేవుం డిట్లనియె.

92

క. ఈదనుజుఁ దునుముటకుఁ బ్ర
హ్లాదహితార్థముగ నే నయస్త్వంభంబుం
భేదించి యవతరించితి
నోదేవతలార భీతి యుడుగుఁడు మీరల్.

93

తే. గీ. అనుచుఁ బల్కి ప్రిసన్నత నలరు నమ్మ
హత్ముడాపలికులు వెక్కి నబ్జగేహ
యటఁ దదీయాంగసంగసుఖానులబ్ధి
సురల కభయప్రదం డయ్యె హరియు నంతః

94

వృద్ధి. మహర్షులు ప్రహతులై మహితవేదసూక్తరబులన్
మహామతి నుతించి రమ్మశుభకేసరిన్ హర్దిజా
సహాయు సురదుందుభుల్ చదల మ్రోసె గల్పావనీ
రుహచ్యుతసుమాపళిరుజిరవర్షసామగ్రితోక్. 95

క. ఆదేవుఁ డతులకృపఁ బ్ర
హ్మదునిఁ జేరంగఁ జీతీ యసురాధిపుఁ డు
కేది హతుఁడయ్యె నియ్యడఁ
బా దగుతనపూర్వకర్మపరిపాకమునన్. 96

ఉ. యాచకు దాతఁ జేయు నతి
హరితు దుఃఖతుఁ జేయు నెంతయున్
నీచుని రాజుఁ జేయు దరు
ణీనవమన్మథు వృద్ధుఁ జేయు దా
గాచి దృఢాంగు రోగయుతుఁ
గా నొనరించు వమాన్యు మాన్యుగా
నేచి యెనర్చు గాలగతి

హిల్లిమెయిం దురితకృమోద్ధతి. 97

తే. అట్టికాలాత్మకుడ నేన యదియుఁ గాక
యాత్మ యంతటఁ బరిపూర్ణమై వెలుంగ
బాధ్యబాధకవృత్తు లేవగిదిఁ బుట్టు
నవియు మాయాకృతంబులై యుల్లరుఁగాక. 98

ప. కావున నీవు తండ్రికి వ్రగవకుండఁ మనఁ జెలికి యరుణార

విందసుందరం బగు నిజహస్తంబున నతనియంగంబు నిమిరి
 కృతార్థం గావించి దైత్యదానవరాజ్యంబునకుఁ బట్టాభి
 షిక్తుం గావించి సురగణంబులం గనుంగొని మీరలు
 నిజస్థానంబులకుం జని సుఖంబున నుండుండు యుష్మ
 త్కృతంబైన స్తోత్రంబున కేను బ్రీతుండ నైతి నీస్తో
 త్రరాజం బెవ్వండు పఠియించు నతండు దురితవిముక్తుం
 డగు నని యానతిచ్చి మఱియు నిట్లనియె.

99

చ. స్థిరమతి నెవ్వఁ డేనియు నృ

సింహ నృసింహ నృసింహ యంచుఁ దా
 నిరవుగ నెల్లవేళ జపి

యించు నతండు నృసింహమూర్తియై
 పరగును వానిఁ గన్గొనినఁ

బాఱుఁ బిశాచనిశాచరగ్రహా
 త్కరవరమారికాగణము

తద్దయు భీతిలి భూతకోట్లతోన్. 100

మ. అరి మిత్రుం డగు దుష్టనాగచయముల్

హారంబులై చెల్వగున్

బరమాపద్వితతు ల్దొలంగు శుభసం

పల్లాభసంసిద్ధి యా

నరపాలుం డతివశ్యుడై మెలఁగు నె

న్నున్ ముక్తి పొణిసితిం

- బొరయున్ శ్రీనరసింహనామపఠనం
బొల్పొందు మర్త్యాభికిన్. 101
- వ. అని యానతిచ్చె నని చెప్పి గురుం డిట్లనియె. 102
- తే. నరులబంధంబు లూడ్చుట నారసింహుఁ
డనఁగ విఖ్యాతిఁ జెలువొందె నమ్మహాత్ముఁ
డాన్యసింహపదస్మరణాఢ్యు లై న
మర్త్యు లనిశము పూజ్యు లమర్త్యులకును. 103
- తే. మఱి నృసింహాయుతాక్షరీమనుజపంబు
సేయుమనుజున కిష్టార్థసిద్ధు లెనఁగు
ననఘలీల నృసింహతాపని పఠించు
నట్టినరుఁడు జీవన్ముక్తుఁ డగు నిజంబు. 104
- తే. ఘననృసింహు డత్తాత్రేయుఁ గార్తవీర్యు
నవనిజాలక్ష్మణసమేతుఁ డై నరాము
నాత్మఁ దలఁచినఁ జోరబాధాదు లణఁగి
మార్గమున లాభలబ్ధి యశా మనుజులకును. 105
- ఆ. ఈన్యసింహుచరిత మేప్రొద్దు భక్తితో
వినుచునుండు నట్టిమనుజువరుఁడు
నిఖిలదురితతతుల నిరసించు స్వర్గలో
కమున నధివసించు నమలచరిత. 106
- వ. అనిన నింద్రుం డిట్లనియె. 107

క. ఉరువై రాగ్యాన్వితుడై
పరగియు దైత్యమణి యైన బ్రహ్మాదుడు శ్రీ
హరిదత్త రాజ్యరమ యే
కరణిం బాలించె దెల్పుగాఁ దగు ధివణా. 108

వ. అని యడిగిన గురుం డిట్లనియె. 109

ఉ. ఆతఁడు రాజ్యలక్ష్మీ గని
నంతనే తొంటివిర క్తి డించి తా
నాతటి నిందియప్రతతి
నాఁవఁగఁజాలక భోగలోలుడై
భూతల మేలుచుండె సీరి
పొంపిరివోవఁగఁ జిత్తనిగ్రహ
ఖ్యాతిఁ జెలంగ శర్వునకుఁ
గాక పొనంగునె యొందుదేహికిన్, 110

తే. అవని దున్నక పండె ధేనువులు విడికె
బాలు, జలవిషిన్న తస్కరబాధ లేడలె
పౌరు లెల్లరు హర్షకుండదఁ జెలింగి
రవనిఁ బ్రహ్మాదు డేలు నయ్యవసరమున్, 111

ఉ. భాసురదివ్యమాల్యపట
భవ్యవిభూషణభూషితార్గుడై
యాసవశర్కరాజ్యపల
లాంసలుడై ధమనీమఃశీరతి

వ్యాసవిలాసతన్ మలయు

జాగరుచర్చః దనర్చి తా నవి

ద్యాసముపేతుడై పొదలె

నాతఁడు భోగరసప్రమత్తతన్. 112

లే. అతనికి విఠోచనుం డను * నాత్మజాతుఁ

డొదవె నతనికి బలి యమ్మహోద్ధతునకు

బాణుఁ డూదయించె నీగతి బలిసి. రసుర

లొక్కఁ డొక్కఁడె జగముల నొడవఁజాలి. 113

ఉ. తక్కటిదై త్యపుంగవు ల

తంద్రబలోద్ధతిఁ దత్సహాయులై

తక్కక యుద్ధకాంక్ష సతి

దర్పితులై యెదు రెండు తేక యే

దిక్కునఁ దాఠయై మెలఁగ

దివ్యులు †దాపసమానవావళుల్

పొక్కదొణంగి రెంతయును

బూర్వగతై శ్చయవిహ్వలాంగులై. 114

క. నానారూపసమన్విత

లై నిత్యము భోగభుక్తి నలరుచు దర్ప

ధీనమతి నుర్వీ నిండిరి

దానవులు హిరణ్యకశిపుతనువు అవంగన్. 115

వ. అయ్యవసరంబున నొక్కనాఁడు.

116

ఉ. చారుతటిల్లతాలలిత

శారదమేఘ మనం గడారశ్మం

గారజటాచ్ఛటాకలిత

గౌరతనుద్యుతి చెంగలింపఁగా

నారదుఁ డేఁగుదెంచె గగ

నంబుననుండి సమీరణాహతిం

దారి విపంచి మించి హరి

తత్త్వమహత్త్వము లుగ్గడింపఁగన్. 117

తే. పింగళజటాప్రభాజాలపీతచేల

మృగమదాసితవల్లకీశ్రీశమూర్తి

దనరేఁ దత్పాండురాంశుసుధాసముద్ర

మధ్యశయనక్రియామేయమహిమ చెలఁగ. 118

క. కృష్ణాజినోత్తరీయుం

డుష్ణాంశుప్రతిమతేజుఁ డురుతరవిద్యా

నిష్ణాతుఁ డఖిలవంద్యుఁడు

కృష్ణస్మరణాధ్యుఁ డతఁడు కృతకృత్యుఁ డిలన్. 119

తే. అటు యదృచ్ఛాగతుండయినట్టిదివ్య

మునికీఁ బ్రహ్లాదుఁ డెదురుగాఁ జని నమస్క

రించి యుచితాసనం బిడి మించుభక్తి

నాతి ఘోరార్హసత్కియ లాచరించె. 120

చ. అతిథిగృహగతుం డయిన

యప్పుడ యధ్వరవేళ యప్పుడే
పితృమునివర్యతీర్థసుర

బృందసమాగమవేళ యమ్మహా
మతులకుఁ జేయునర్చలు ర

మాహృదయేశ్వరుఁ జెందుఁ దత్తిర
స్కృతి సుకృతంబు నాయువును

శ్రీయు హరించు మనుష్యకోటికిన్. 121

ఁ. అతిథిపూజఁ దనిపి యలరించు నేగృహి

యతనిగృహమె సద్గృహాఖ్య నమరు

నతఁడు విముఖుఁ డైన నమరులు మునులును

విముఖు లగుదు రింక వేయు నేల ? 122

క. కాపునఁ బ్రహ్లాదుం డ

ద్వేషమునిం బూజనల్పి ధృతి సంతృప్తుం

గావించి యంత బలద

ర్పావిలమతి నిట్టు లనియె నాతనితోడన్. 123

క. సూర్యగతిన్ లోకముల న

వార్యగతిన్ సంచరించు వలఁతివి నీ వో

యార్యమతి నీయెఱుంగని

కార్యగతు ల్గుగ వీజగంబులయందున్. 124

వ. సచరాచరంబైన త్రైలోక్యంబున సుపర్వగంధర్వయక్ష

రక్షోగణంబులలోన న న్నెదిరించువీరుం డొక్కరుండును
 లేడు కలిగెనేనియుఁ డెల్పుము వానిం జయించెద నిజ
 గంబుల కేన ప్రభుండనై శిక్షణరక్షణంబు లొచరించుచు
 సర్వవంద్యుండ నై వర్తిల్లుదు సమానాధికరహితుండ
 నిగ్రహానుగ్రహదక్షుండ నేన యని గర్వంబుగాఁ బలికిన
 విని యుమ్ముని తనమనంబున.

125

ఆ. యతః డభేదబుద్ధియుతుఁ డయ్యు హరిభక్తుఁ
 డయ్యు రాజ్యమత్తుఁ డై నకతన
 జానహీనుఁ డయ్యె జగతి నైశ్వర్యమ
 తునకు జ్ఞానసిద్ధి యొనరు నెట్లు.

126

తే. సంగమాత్రాన జ్ఞాన మడంగిపోవు
 పనినచో రాజ్యలక్ష్మీమదాంధుఁ డై న
 నరున కేరితి నబ్బు జ్ఞానంబు నడఁచు
 వస్తు వొక్కటి సిరికలఁజె వసుధఁగలఁడె.

127

వ. రాజ్యధనోన్మాదనిమిత్తంబునను స్త్రీద్యూతానవనిమి
 త్తంబునను గులహాపవత్యావిద్యానిమిత్తంబునను వినాశ
 కారణం బై మదం బుదయించు నిన్మతజ్ఞానపై రాగ్యుం
 డగు నితనికిఁ దత్త్వమార్గం బుపదేశించి బోధింప నేల
 పాపండ్పాపాచారదూషకజార చోర పిశున రాజ్యశ్రీ ధన
 ప్రాప్తిమత్తకోపనుల బోధించిన భస్మన్యస్తహవ్యంబును
 జలలిఖితాక్షరంబునుంబోలె నిరర్థకం బగు శ్రీమదాంధు

నకు దారిద్ర్యంబ పరమాషధం బని విచారించి యన్నా
రదుం డిట్లనియె.

128

తే. అనఘ దై త్యేంద్ర వై కుంఠ మనఁగ నొక్క
వీడు చెలువొందుఁ దత్పతి విష్ణుదేవుఁ
డతఁడు రక్షకులొంతకుఁ డహితగర్వ
భంజనుఁడు భక్తలొకై కరంజనుండు.

129

ఉ. ఆతఁడు శంఖచక్రధరుఁ

డామరమాళిచిరత్నరత్నవి

ఖ్యాతగభస్తిరంజితప

దాంబుజుఁ డంబుదనీలవిగ్రహం

డాతతశౌర్యశాలి శర

ణాగతవత్సలుఁ డంబుజాతనం

జాతనుతుం డశేషదను

జప్రభుమర్దనుఁ డెన్ని చూచినన్.

130

ఆ. మఱి హిరణ్యకశిపు మధుకై టభుల హిర
ణ్యాక్షు నుక్కడంచె నదియుఁగాక
యతఁడు జగములందు వ్యాపించి యుండు ము
నీంద్రచిత్తనిలయుఁ డీశ్వరుండు.

131

శా. దేవదుప్రకరప్రకీర్ణమును సం

దీప్తాచ్ఛరత్నాలయ

శ్రీవిస్ఫూర్తి నిరస్త సోమతపనా
 ర్చిర్మాలితేజంబునై
 భావాతీతమహోచ్ఛకాంచనమయ
 ప్రాసాదసంక్తీరమై
 యావై కుంతము వొల్చు నన్యుల కజే
 యంబై జగద్వంద్యమై.

132

క. ఘనసారమృగమదాచులు
 వినుమీ రాసులయి పొల్చు విష్ణునివీటన్
 ఘనతరరత్న విమానము
 లనుపమగతి లెక్క కెక్కు డై విలసిల్లున్.

133

మ. హరిణీనేత్రులు సింహమధ్యలు శుకీ
 వ్యాహారిణుల్ కంబుకం
 ధర లంభోదవినీలవేణులు శర
 ద్రాకేందుబింబాననల్
 కరిణీయానలు పల్లవోష్ఠులు తటి
 ద్ధారాంగు లాప్రోలిసుం
 దరు లావృత్త పయోధరల్ నటనగాం
 ధర్వప్రవీణల్ గడున్.

134

వ. కడిందిబలంబు గలదేని యచ్చటికిం జని సాధింపు మని
 పల్కిన నద్దేవమునిం జూచి యతం డవైకుంతపతి నట్ల
 గెల్చెద విజయానందసందోహశాలి నగు నన్ను వీక్షింపు

మని పల్కి యతని ననిచి మణికాంచనమయంబును
ముక్తావితానసంయుక్తంబును తత్నతోరణభూషితంబును
గంజరాగశిలాబద్ధరంజితంబును రత్నసోపాన మండితం
బును యోజనాయామవిస్తారంబును ద్విభువనసారవస్తు
ప్రశస్తవిభవంబును దేజోమయంబును నైన నిజసభాభ
వసంబున రత్నసింహాసనాసీనుండై యొక్కయెడ సనక
సనందన వసిష్ఠ వాలఖిల్య పులస్త్య పులహ క్రతుము
ఖ్యులును నొక్కయెడ యక్ష రాక్షస దేవగణంబులు
నొక్కయెడ మహిపాలురును నిజముఖవిన్యస్తదృష్టులై
హృదాలీనగ్రాహంబులరీతిం గొలువ వేత్రహస్తులు
సాహోనినాదంబుల హెచ్చరింపఁ బేరొలగం బుండి

రక్కసులం జూచి యిట్లనియె.

135

తే. ఏను వైకుంఠపురముపై నిపుడు దాడి

వెట్టి తద్విభు గెల్చి యవ్విభవవితతిఁ

గొని యథేప్సితభోగంబు లనుభవితము

నీయుపాయంబు నారదుఁ డెఱుంగఁజెప్పె.

136

క. లోకంబుల బలవంతుఁడు

నాకంటె నొకండు గల్గె నా విని చిత్తం

బేకరణి సుస్థితం బగు

జోకన్ సుఖనిద్ర యెట్లు చొప్పడు నాకున్.

137

వ. అని పలికి.

138

క. అభియాతిగర్భభిద్దుం

దుభి సఱవఁగఁ బనిచి డంతి తురగరథాలీ

సుభటావృతుఁ డై దనుజ

ప్రభుఁడు గదలె నతులబలపరాక్రమ మెలయన్. 139

వ. అర్ణవపరివృతుం డైన వరుణుండునుంబోలె ననేకసహ

స్రాక్షౌహిణీయాతుధావబలపరివృతుం డై చని నాకంబును

సత్యలోకంబును నతిక్రిమించి విష్ణులోకంబైన వైకుం

ఠంబుఁ దఱిసి తత్పురోపకంఠోపవనంబుల నకుంతితో

త్కంఠ దీపింప విడిసిన.

140

తే. అపుడు పురవాసు లాతెఱుంగరసి కోట

గవను లిడి తాళము లైచ్చి ఘనతరాయ

పార్గళంబులు గట్టిగా ననువుపఱిచి

ద్వారసంరక్షణస్థితఁ దనరి రంత.

141

తే. ఉపవనంబులు భంజించి యుగ్రదనుజు

లపుడు శతయోజనోన్నతం బైనకోట

యెక్కఁజాలక యాచుట్టు నొక్కమొగిని

విడిసి యుక్కునఁ బీడ గావింపఁ గాంచి.

142

వ. తత్పురరక్షకు లైన పార్షదవీరవరు లనేకకోటు లశనిప్రా

యంబు లైనయంగారంబులు వర్షించుశతఘ్నప్రముఖ

శతసహస్రాయసపరుషయంత్రంబులు పన్నియు లోష్ట

పాషాణవర్షు లగు దంచనంబు లెత్తియుఁ దపతైలకటా

హంబులు నిలిపియు ననేక సై న్యంబులఁ బ్రాకారంబుల
చుట్టు రక్షణార్థంబు నిలువ నియమించియు వ్యూహ
నాథు లగు ప్రద్యుమ్నానిరుద్ధవాసుదేవనంకర్షణలయొ
ద్దకుం జని యిట్లనిరి.

143

మ. ఘోరాకారులు లంబనాసికు లతి

క్రూరు ల్మషీవర్ణు లం
గారాక్షుల్ వికృతై కకర్ణ చరణ

ల్లవ్యూతితుంగాంగకుల్
శూరు లైత్యులు జంగమాద్రు లన నె

చ్ఛోనుండియో వచ్చి ప్రా
కారప్రాంతవనాంతరదుర్మతతుల్

ఖండించి రత్యున్నతిన్.

144

క. వాహిను లంతటఁ బోవక

బాహుబలలీల వెలయఁ బ్రాకారం బా

రోహించి ఘోరయంత్రశి

లాహతులను నొచ్చి చుట్టు నలమిరి మఱియున్.

145

క. ఆరాక్షససేన లకూ

పారముగతి నవధి లేక భాసిల్లి చతు

ర్ద్వారంబు లందు నిల్చి ర

పారబలుల్ దృఢకవాటపాటనపటిమన్.

146

ఆ. పూర్ణశీతభానుపాలుపున ధవళాత
పత్ర మబ్బలాధిపతికి నమరె
వ్యజనవీజనముల నలరెడు నద్దురా
త్మకు నుపేక్షనేయఁ దగునె మీకు. 147

వ. అని తెల్పిన వార లిట్లనిరి. 148

తే. వెఱవకుఁడు పురరక్ష యేమఱక నల్పుఁ
డితఁడు ప్రహ్లాదుఁ డను దైత్యపతి-రమేశ
దత్తసామ్రాజ్యఁ డయ్యుఁ బ్రమత్తుఁ డయ్యె
నతులభోగమదోన్మత్తుఁ డగుటకతన. 149

క. శ్రీమద్రాజ్యమదాంధులు
కామాంధులు నొక్కటే యకార్యముఁ గార్యం
బేమియుఁ గానరు సౌఖ్యం
బీమహిఁ గోరుదురు హితుల నెఱుఁగంగలరే. 150

వ. రాక్షసులకు నధర్మగుణంబు నై సర్దికం బని పల్కి వార
లప్పుడ యసంఖ్యాతబలసమన్వితులై చని యారక్కసు
లం దలపడి రంత. 151

క. సరిపోరి రుభయసేనలు
శరముద్గరపరిఘవరశుశస్త్రాహతులం
గరి కరి హరి హరి యరదం
బరదము భటఁడున్ భటఁడు నతిరోషమునన్. 152

వ. అంత వాసుదేవుండు ప్రహ్లాదునిఁ బ్రద్యుమ్నండు
 విరోచనుని సంకర్షణుండు బలి ననిరుద్ధుండు బాణుని
 మార్కొని ద్వంద్వయుద్ధం బొనరించి యనేకశస్త్రా
 శ్రుంబుల నొప్పించి విరథులం గావించి సమరపరాజ్ఞు
 ఖులం జేసి తక్కటిసేనలకుం గవిసి వజ్రంబునం గదలీ
 తరుషండంబులం ద్రొంచులీలం బడవైచి విజయంబు
 సేకొని మరలి పురంబున కేతెంచి పూహనాథులు
 లక్ష్మీకాంతునకుఁ దదవృత్తాంతం బాద్యంతంబును విన్న
 వించిన నబ్బగవంతుం డిట్లని యానతిచ్చె. 153

మ. నరసింహకృతిచే హిరణ్యకశిపు
 న్మర్దించు నవ్వేళఁ ద
 త్పరివారం బగు దైత్యబృందములు మ
 త్ప్రొంతంబున న్నిల్వలే
 క రయోదగ్రతఁ బాటి రాఖలులు లో
 కంబు ల్వేతం గుండ దు
 ర్భరబాధాకరు లైరి మీటి భువికిన్
 భారంబు సంధిల్లఁగన్. 154

తే. వారి నేరీతిఁ దునుమంగ వలయునొక్కొ
 యనుచుఁ దలపోయ నారదమునిపరేణ్య
 ప్రేరణంబునఁ బ్రహ్లాదుఁ డీరసమున
 భోగమదమత్తుఁ డగుట వేవేగ వచ్చె. 155

క. ఈదనుజప్రభుఁ డగుప్ర

హ్లాదుఁడు మద్భక్తియుక్తి నలరియు రాజ్య

శ్రీదర్శితుఁడై జ్ఞానం

బేది బలాన్వీతుఁ డగుచు ని ట్లరుదెంచెన్.

156

వ. కల్యాణగుణాస్పదు లైన మద్భక్తులకు నేన గతి దుర్గతిం

బొంద నర్హులు గారు కావున మీరలు మదీయంబైన

యాయుధపంచకంబుఁ గొని చని ప్రహ్లాదుండుదక్కఁ

దక్కినరక్కసుల నుక్కడంచి యతనిపై శంఖోదకంబు

చల్లి సుజ్ఞానవంతుం జేసి చనుదెం డనిన వారలు నట్ల

మరలి వచ్చునెడ.

157

సీ. అసురాధిపతియు నిజానీకినుల నెల్లఁ

బురిగొల్పి వారితోఁ బో రొనర్చెఁ

గదిసి యథాపూర్వగతి ద్వంద్వయుద్ధమ్ము

విలసిల్లె గజముల బృంహితములు

వాజిఘోషలు రథవరనేమినినదంబు

వీరులయట్టహాసారవంబు

పృథుధనుష్టంకార భేరీవిరావముల్

గగనదిగంతరగహ్వరములు

నిండ శరకుంతముద్గరభిండివాల

తోమరాద్యాయుధంబులఁ దుములసమర

మాచరించిరి యిరువాగు నపుడు బలర
జోంధకారంబు దిక్కుల నాక్రమించె.

158

సీ. అప్పుడు పూహాధినాయకులు రాక్షసయూధ
నాథులఁ గోధసనాథు లగుచుఁ
గొందఱ నందకకూరధారాహతిఁ
గొందఱ శంఖనిర్ఘోషనిహతి
శారధనుఃక పశరవృష్టిఁ గొందఱ
నటఁ గొందఱ సుదర్శనాభిహతిని
బ్రతతకామోదకీప్రహతులఁ గొందఱఁ
బరిమార్చి ప్రహ్లాదు విరథుఁ జేసి
దర్శితుని వానిఁ బుత్రపౌత్రప్రపౌత్ర
సహితముగఁ గట్టి వైచి పార్షదులు వొగడ
విజయమంగళకాహళవితతి మొరయ
జితవిరోధులు డించిరి క్షితిభరంబు.

159

తే. అంత లజ్జతుఁ డైన ప్రహ్లాదుఁ జూచి
వాసుదేవుఁడు దరహాసభాసురాస్యుఁ
డగుచు నీజ్ఞాన మెచ్చట నడచి తొర
భోగమత్తుఁడవై మూఢబుద్ధిఁ దనరి.

160

క. అని శంఖతీర్థజలమా
యనపైఁ జల్లుటయు ననఘుఁడై యతఁ డజ్ఞా

ననివృత్తుఁ డయ్యె మధుభం

జనుకృపఁ గనువారలకును జడమతి గలదే.

161

వ. ఇట్లు జ్ఞానవంతుండై ప్రహ్లాదుండు వాసుదేవునిం గనుం
గొని దేవా నాయపరాధంబు క్షమియింపుము దానవు
లకు బుద్ధి గలదే వారలు ధార్మికు లని విశ్వసింపం
దగదు చాపల్యంబును బాపకారిత్యంబును స్వామిద్రో
హంబును నసహిష్ణుత్వంబును మాకు నై సర్వకగుణంబులు
దురాత్ములకు ధర్మగుణంబును స్నేహంబును వాత్సల్యం
బును బంధుత్వంబును గలుగనేర్చునే యని దండప్రణా
మం బాచరించి యతనిచే ననుజ్ఞాతుండై నిజరాజ్యం
బున కేతెంచి పుత్రుం డగు విరోచనుని రాజ్యంబున
కభిషిక్తుం జేసి వీతరాగుండై హరిపూజ సేయుచుఁ గృతా
ర్థుం డయ్యె నిది ప్రహ్లాదుచరిత్రంబు దీని వినినం జది
విన సర్వపాపంబులు దొలంగు నని చెప్పిన.

162

తే. విని బలాసురదమనుఁ డోయనఘవర్య

శ్రీవరాహస్మసింహులచేతఁ బొలిసి

దితిజు లిద్దఱు నేమైరి తెలియఁజెప్ప

మనినఁ జిత్రశిఖండినందనుఁడు పల్కె.

163

క. వారలు వెండియు దానవు

లై రావణకుంభకర్ణు లనఁ బుట్టుదు రి

దారుణః కై కసి యను సుర
నారీమణికిం బులన్మృతకుఁ గ్రూరాత్ముల్.

164

క. వారలకు ననుజయై తగు

దారుణముఖ శూర్పణఖ మదనగురుభక్తి
శ్రీరమ్యుఁ డంత గల్గు ను
దారుండు విభీషణుండు దత్తోదరుడై.

165

చ. కడిది కుంభకర్ణకాయంబు త్రిశతయో
జనసమున్నతంబు శక్ర వినుము
బ్రహ్మకడకు నొక్కపర్వకాలంబున
జనకుతోడ నరుగుఘనుఁ డతండు.

166

ఉ. ఆతనిఁ జూచి బ్రహ్మయు భ

యాతురుడై కను లెల్ల మూసి నీ

వీతతి వచ్చినట్టిపని

యెయ్యది దెల్పు మనంగ నబ్జసం

జాతునితోడ నిర్దయ యొ

సంగు మటంచును వేడఁబోయి తా

నాతఁడు నిద్ర యిమ్మనిన

నబ్జజూఁ డట్ల యొసంగు నవ్వచున్.

167

ఆ. అపుడు వానిజనకుఁ డతిదుఃఖితుం డైన.

నబ్జగర్భుఁ డీతఁ డాఱునెల్ల.

కొక్కనాఁడు లేచు నురుభుజబలయుతుం
డనుచు సెల వొసంగఁ జను నతండు.

168

ఉ. రావణకుంభకర్ణులు ది

రంబుగ నుగ్రతపంబుసేసి వా

ణీవరుచే వరంబుగొని

నిరరమానవదానవావళిం

జేవడి నుక్కడంతట రట

శ్రీదుని గా దని యాతఁ జేలు లం

కావరపట్టణంబు గొని

క్రౌర్యమునకా వసియింతు రచ్చటన్. 169

ఉ. ఆవరపట్టణంబు మణి

హర్మ్యవితానవిరాజితంబు న

ప్లావరణప్రకాండనము

దంచితకాంచనచిత్రగోపురం

బావృతసింధుబంధురము

నై విలసిల్లి త్రికూటనామక

గ్రావమునం జెలంగు సుర

రాజ సురాసురదుర్వభేదమై.

170

ఉ. ఆదనుజాధినాథునిప్రి

యాంగన మంగళగాత్రి యొప్పు మం.

క్షోదరి నాఁగఁ దత్సుతుఁ డ

యొన్నతుఁ డింద్రజిదాహ్వాయుండు ని
న్నాదనుజుండు గెల్వఁగలఁ

డాదశకంతునియూధపుల్ ప్రహ
స్తాదు లవక్రవిక్రమస

మగ్రు లుదగ్రబలాధ్యు తెన్నఁగఁ. 171

ఆ. నిజసమాను లైన రజనీచరావళి

బలసి తను భజింపఁ బంక్తికంతుఁ

డఖిలలోకములకు నార్తి యొనర్ప ని

ర్జరులు విష్ణుకడకు నరిగియంత.

172

క. నతులు న్నుతులుం జల్పిన

వితతకృపాదృష్టి వారి వీక్షించి జగ

త్పతి గుశల మడుగ రావణ

కృతబాధలు దెల్పుదురు రమేశ్వరుతోడఁ.

173

చ. దనుజుని యి ల్పదాగతి స

దా కసహృదుచు నంబుదంబు లిం

పునఁ గలయంపిఁ జల్లు శిఖ

పొందుగఁ బాక మొనర్చుఁ జందురుం

డనుపమతాపహారి యగు

నాఁగి నిదాఘమునందు మాత్యముల్.

పనుపడుచున్ బుతుత్కరము

భానుడు వేడి యగున్ హిమాగతిన్.

ఉ. అంబుజగర్భఁ డద్దనుజు

నాత్యజలం జదివించు వేదముల్

తుంబురునారదు ల్లడఁగి

తోరపువీణియ లెత్తి హత్తి ని

త్యంబును బాడుచుండుదురు

హళిమెయిం ద్రిదశాళి దాసక్య

త్యంబులు నిర్వహింపుచు భ

యంబున వర్తిలు నేవసేయుచున్.

175

క. పనులయెడ వేళదప్పిన

ననువుగఁ బనిసేయకున్న నసురాధము లీ

సున నీసురనికరములన్

ఘనగతి నొప్పుదురు ముష్టిఘాతోద్ధతులన్.

176

క. నందనవనసంస్థితహరి

చందనమందారపారిజాతాదితరుల్

పొందుగఁ బెరికి యమందా

నందమనం దనదుపెరట నాట్యం గడిమిన్.

177

క. అని విన్నవింప వారల

ననుకంఠాదృష్టిఁ జూచి హరి యిట్లను న

ద్దనుజునియెడ భయమేటికి

వినుడి రచియింతు నొక్కవృత్తాంతమిక్కన్.

178

ఉ. పూతమనీషి పంజ్జిరధు

పుత్తుడ నై జనియింతు రామవి

ఖ్యాతిఁ జెలంగి లక్ష్మణస

హాయతఁ గొశకు యజ్ఞపాలనం

బాతటిఁ జేసి గౌతముప్పి

యాంగన శాపవిముక్తఁ జేసి నే

నీతఁ బరిగ్రహింతుఁ బుర

జిద్వరచాపము వంచి మెల్పునన్.

179

తే. పరశురామునిఘనభాహుబలముఁ గుంచి

దూషణుని ఖరుఁ ద్రిశిరునిఁ ద్రుంచి యటక

బంధుఁ బొలియించి పంకజబంధుతనయు

నేలి వాలి జయించి యింపెసఁగ నంత.

180

ఉ. భ్రాతృసమేతు నాదివిజ

భాధకు రావణు సంతరించి సా

కేతపురంబుఁ జేరి ముని

కీర్తితకీర్తిఁ జెలంగి పొంగి నే

భూతనయాన్వితుండ నయి

భూశల మేలుదుఁ బన్నొకండువే

లాతతవత్సరంబు లట

నాత్మపదంబున కేగుదెంచెదన్. 181

వ. అని పలికి భగవంతుం డంతర్ధానంబుచేయు, నిక్కడ
వాల్మీకి రామాయణంబుగా రచియింపఁగలం డారామా
యణశ్రవణపఠనంబుల దురితము క్రియు శుభావాప్తియు
నగు నివాల్మీకి యఖిలజగద్ధితార్థంబు తపంబుసేయు
చున్నవాఁ డితనివలన భయంబు వలన దని యనేక
విధంబుల బోధించిన గురునివాక్యంబు లాకర్ణించి హృష్ట
చిత్తుండై సురపతి భీతిఁ దొఱంగి యగ్గురుం బూచించె
ననిన విని శౌనకుండు రామాయణశ్రవణపఠనఫలం
బుపదేశింపు మనిన సూతుం డిట్లనియె. 182

ఆ. వేదవేద్యుఁ డైన విష్ణుండు దశరథ
పుత్రుఁ డగుచుఁ బుడమిఁ బుట్టుకతనఁ
జౌగి వేదవితతి రామాయణాకృతి
వామలూరుజన్మువలనఁ గలిగె. 183

క. గాయత్రీమంత్రాన్విత
మై యిరువదినాల్గువేల శమరిన శ్రీరా
మాయణము వినినఁ జదివిన
శ్రీయుతులకు నఘము డిందుఁ జెందు శుభంబుల్. 184

వ. ఇందుల కుదాహరణం బైన యొక్కయతిహాసంబు గల
దది యెట్లనిన. 185

౩. విప్రవర్యుఁ డొకఁడు వేదవేదాంగపా
రగుఁడు గలఁడు దొల్లి రామభక్తుఁ
డామహామహుండు రామాయణంబు ప
ఠించు ననిశమును భుజించు వెనుక.

186

చ. అతఁడు ధనార్జనమ్మునకు
నై నిజశిష్యసమేతుఁడై ద్విజ
ప్రతతులఁ గూడి పోవుచు న
రణ్యపదంబున నొక్కచోట న
చ్ఛతరజలాంచితం బయిన
చారుతటాకతటంబునందుఁ దా
నతులబుభుక్షు నన్నపచ
నార్థము నిల్చెఁ గృతాత్మకృత్యుఁడై. 187

౪. వండి యుచితనియతి వడ్డించుకొనువేళ
నచటివటతరువును నాశ్రయించి
మెలఁగు బ్రహ్మరాక్షసులు యతిరూపముల్
దాల్చి వచ్చి రపు డుదగ్రబలులు.

188

౫. కక్షాలంబితదండకుండికులు స
త్కాషాయవస్త్రావృతుల్
ద్రాక్షాతీతవచస్కు లచ్చతనులి
ప్రస్వచ్ఛభూతుల్ యతుల్

వృక్షచ్ఛాయల నిల్చి యక్షసరముల్
వే పాణులం ద్రిప్పుచున్
భిక్షాం దేహి యటంచుఁ జేరి రపుడా
వృక్షీసురాభ్యాశమున్.

189

తే. యతికరంబున జల మిడి యంత భిక్ష
మొసఁగి వెండియుఁ దగ జల మొసఁగవలయు
నటఁ దదన్నము మేరుతుల్యంబు తజ్జ
లంబు లంబుధిసమములై డంబుమీఱు.

190

క. కావున యతులకు నబ్బా
దేవుఁడు భిక్ష యిడి తృప్తిఁ దేలిచి తానుం
బావన మతి భుజియించె ధ
రావిబుధులతోడఁ దత్సరఃప్రాంతమునన్.

191

వ. అంత నతండు వాల్మీకికృతంబైన రామాయణంబు పఠి
యించుటకు నవ్వటభూరుహఃప్రారతంబున సాసీనుండై
యున్నంత.

192

ఆ. మనము వీరి మ్రొంగ ననువు విచారంపఁ
దార వచ్చి యిచటఁ దారసిల్లి
రీవటాంతికమున నిది కార్యసిద్ధికిఁ
గారణంబు మనకుఁ గలిగె భుక్తి.

193

క. అని బ్రహ్మరాక్షసులు తమ
మనముల నూహించి వారి మన్నిగొనఁగ న

ల్లనఁ జనుచో నవ్విప్రుం

డనఘుఁడు రామకథఁ జదువ నాయితపడుచున్. 194

ఆ. అక్ష శిక్షణాతిదక్షుని శేముషీ

మంతు నఖిలలోకమాననీయు

ననిలతులితవేగు ననిలాత్మజుని రామ

దూతఁ గొలుతుఁ గీశనేత నిపుడు. 195

ఉ. రంగదభంగమంగళత

రంగభుజంబుల నింగిగంగ నా

లింగన మాచరించుకొను

లీలఁ జెలంగెడువార్ధి దాటి నీ

తాంగనశోకభీకరద

వాగ్ని వెసన్ హరియించి లంకఁ ద

త్సంగతి నిర్దహించు సుర

సన్నుతుఁ గొత్తెద నాంజనేయునిన్. 196

క. ఎచ్చట రామునికథ ధగు

నచ్చట సుఖవారిపూరితాత్ముం డగుచున్

నిచ్చలు భక్తిన్ మ్రొక్కెడు

నచ్చతురుని వాయుపుత్రు నభివర్ణింతున్. 197

ఆ. అనుచు నాందిఁ జదువ యతివేషధతు లయి

చేరి విప్రవరులచెంత నున్న

పాటుటనుర లెల్లఁ బఱచిరి భీతిచే

ననిలసూనుపేరు వినినమాత్రా.

198

క. హనుమంతునకుం బీతం

బనువుపఱచి చదువఁదొడఁగె నతఁడు పవిత్రం

బును ముక్తిదంబు నగు రా

మునిచరితం బఖిలభూతములు వెఱఁగొందన్.

199

తే. శ్రోతృజనరంజనప్రాధి నాతఁ డిట్లు

చదువుచున్నంతఁ దత్కథాశ్రవణకలన

నలరి బహుపాన్మహానోకహంబు డిగ్గి

వేగ చనుదెంచె బ్రహ్మరక్షోగణంబు.

200

శా. న్యగ్రోధావనిజాతసంశ్రయులు బ్ర

హ్మఘ్నుల్ మహాకాయు ల

త్యుగ్రాకారులు విప్రవేషు లఘుక

రోద్యుక్తు లత్యంతసూ

క్ష్మగ్రీవాఘ్నులు బ్రహ్మరాక్షసు లుద

గ్రస్ఫుర్తి నేతెంచి య

భ్యగ్రక్షోణి వసింప విప్రులు భయ

భ్రాంతాత్ములై రందఱున్.

201

వ. అంత నందుఁ బెద్ద యగు రక్కసుం డవ్వెప్రునకు నిట్లనియె.

చ. వెఱవఁగనేల మీరు పృథి

వీసురసత్తమ మమ్ముఁ గాంచి యి

తృతీ భవదుక్త రాఘవక

ధాశ్రవణంబున రాక్షసత్వముల్
దొఱఁగితి మింక మే మమర

దూతవిసీతవిమానపంక్తు లిం
దటమును నెక్కిపోయెదము

నాకమునన్ వసియింప నింపునన్. 203

శ్రీరామాయణపఠనా

పారీణి న్నిన్నుఁ గాంచి భాషించి చనం

గోరి యరుదెంచితిమి నీ

కారుణ్యమె మముఁ బవిత్రగాత్రులఁ జేసెన్. 204

సత్పురుషులతోడ సంభాషించుటయుఁ దత్సహవాసం

బును స్వర్గాపవర్గంబులకుఁ గారణం బగు దురితవిము

క్తియు నగు నిందులకు నేమె దృష్టాంతం బనిన విని

యవ్విప్రుండు మీ రెట్టికర్మంబున నిట్లు బ్రహ్మరాక్షసు

లైతి రని యడిగిన వాఁ డిట్లనియె. 205

వె. ఓమహానుభావ నే మును వేదశా

స్త్రార్థవిదుఁడనైన యవనిసురుఁడ

లేమిచేత నొగిలి భామిసీపుత్తులఁ

బోవ వెరవు లేక పొలుపు దఱిఁగి. 206

తులాచార్యుండనై పదియార్వరు ఋత్విగ్జనంబులు నేను

దులాపూరుషంబు ప్రతిగ్రహించి యనంతధనవంతుండ

నై నితాంతలోభాక్రాంతమతిః బ్రవర్తిలుచు.

207

చ. అతిథులఁ బూజఁ దన్న నిల

యాగతులై న యతీంద్రులన్ దిర

స్కృతి యొసరింతు నంజలియుఁ

జేయక కేవలదర్శవేళలన్

చిత్తతతికి న్నిహాపజల

బిందుల నై నను దృష్టిసల్ప నే

నతులితలోభదీనమతి

నై ఖిలవృత్తి మెలంగుదుం దగన్.

208

ఉ. శ్రీదవిన్సోదసంపదఁ గు

సీదమహావ్యవహారమేదురా

మోదముసందడిన్ ధనస

ముత్కరవాంఛఁ జెలంగి పొంగి నే

వేదము శాస్త్రముం జదువు

వేడుక యూడిచి పుణ్యతీర్థయా

త్రాదులు దేవతార్చనము

నగ్నిసపర్యయుఁ జేయ మానితిన్.

209

క. గాయత్రి వేయిమాటులు

పాయక నిత్యము జపింపఁ బాపము లడఁగున్

గాయత్రీమంత్రమునకు

నేయెడ నెక్కు డగుమంత్ర మిల్లపైఁ గలదే.

210

చ. పది జపియింప నేకజని

పాపము నూలు జపింపఁ బూర్వజ
 న్మదురితముం దొలంగు గరి
 మంబున వేయిటినిం జపించినం
 గదురు యుగత్రయోపచిత
 కల్మషము ల్దొలఁగించు మంగళా
 స్పద యగు వేదమాత ఘన
 పాతకజాలవనాగ్నికీలనై.

211

ఆ. వె. అనఘ వేదజనని మైనగాయత్రి క
 సాధ్య మైనపాపచయము గలదె
 యాజపంబు నల్పు నతఁడు జీవన్ముక్తుఁ
 డదియుఁ జేయనేర నైతి నకట.

212

వ. ఉగ్రదానప్రతిగ్రహంబుకంటెం గర్మవర్జనంబునం బా
 పంబు ద్విగుణంబయ్యెఁ దత్కారణంబున ఋత్విక్సహి
 తంబుగొ బ్రహ్మరాక్షసుండనై యమ్మట్టి నాశ్రయించి
 దురంతక్షుత్పిపాసాతురతం బరిభ్రమించుచుండితి. 213

క. ఇట మునుపట నొకనాఁ డి

వృటనికటము చేర విప్రవర్యుఁ డొకఁడు వ
 చ్చుటయుం గనుఁగొని యేము
 త్కటమతి నతనిన్ వధింపఁ దలఁచితి మంతన్.

214

క. అపు డతఁడు జితేంద్రియుఁడు
జపశీలుఁడు ధర్మయుతుఁడు సదయాత్ముఁడు గ
ర్మపరుండు నగుటఁ జేరక
యపారభీతిం దొలంగి యరిగితిమి వెనన్. 215

వ. శ్రుతివిరుద్ధకర్మంబులును విధిహీనం బగుకర్మంబులుఁ జే
యువారలఫలం బనుభవించుచుందుము మఱియు. 216

తే. గీ. అలికి మృగ్గు ఘటింపని యవనియందు
జనులు భుజియించు నన్నరసంబు మేము
మున్ను మెసఁగుదు మన్నీరసాన్నమంత
జనులు భుజియించిపోవుదు రనఘవర్య. 217

వ. ఇ ట్లున్న వారము బ్రహ్మకల్పంబునందుం బాయని మా
దురితంబు రామాయణశ్రీవణకారణంబున నష్టం బయ్యె
నని పల్కి యవ్విపులు గనుంగొన దారుణశరీరంబులు
విడిచి దివ్యదేహంబులు ధరియించి విమానంబు లెక్కి
నాకంబునకుం జని రంత నాభూసురుండు నచ్చెరువు నొం
దుచు యథేచ్ఛం జనియె నని సూతుం డెఱింగించిన. 218

తే. గీ. అంత నాశౌనకాదు లోయనఘచరిత
రావణుఁడు కుంభకర్ణుఁడు రాముచేతఁ
బొలిసి యెచటఁ జనించిరి దెలుపు మనిన
సూతు డి ట్లని పలికెఁ బ్రఖ్యాతఘణితి. 219

క. ధారుణీఁ బుట్టిరి వెండియు

వారలు శిశుపాలదంతవక్త్రాహ్వయులై

వారిఁ దునుమ యదుకులమున

శ్రీరమణీశ్వరుఁడు పుట్టె శ్రీకృష్ణుడై .

220

వ. శిశుపాలుండునుద్రినేత్రచతుర్భుజంబులతోడ నుదయించిన,

ఆ. ఎవ్వఁ డెత్తికొనఁగ నిబ్బాలువికృతవే

షం బడంగు నతఁడె చదుపు వీని

ననిన నారదోక్తి విని తల్లి యందఱ

చేతి కిచ్చుచుండెఁ జీటుతవాని.

222

క. ఒకనాఁడు గృష్ణుఁ డయ్య

ర్భకు నంటఁగ నెక్కు డగు కరంబులు నిటలా

బకమును నడంగె హరి వా

నికి నరి యగు నని తదంబ నిజమతిఁ దలఁకన్.

223

తే. హరికి మేనత్త యైన యాహరిణనేత్ర

తనయు మనుపు మటంచుఁ బ్రార్థన మొనర్పఁ

గ్రమగతి శతాపరాధముల్ త్నమ యొనర్తు

ననుచు నానతి యొసఁగె నాయనఘమూర్తి.

224

సీ. హరి దేవకీపుత్రుడై నండగోకులం

బున నిల్చి పూతన మనికీ మాన్చి

శకటతృణావర్త బకమహాజగరవ

త్సాదులం దునిమి దావాగ్ని యార్చి

కాళియాహిపుఁ దోలి కేల గోవర్ధన
గిరి యెత్తి ధేనుకాసురు వధించి
జంగమస్థావరసకలప్రపంచంబు

వేణుగానామృతవృష్టిఁ దన్ని

సద్వశామధ్యమత్త గజంబువోలె

సఖిలగోపాంగనావృతుఁ డగుచుఁ దనరి

యర్కకన్యాతటాంతవనాంతరమున

రాసకేళిమహోల్లాసభాసి యయ్యె.

225

వ. అనిన విని శౌనకాదు లాగోపకాంతలు మోహకాం

తలై హరిం గూడి కీడించుటకుం గారణం బెయ్యది

దెల్పు మనిన సూతుం డిట్లనియె.

226

క. నీలేందీవరసురవర

నీలఘనశ్యాము రాము నిర్జరనుతు నీ

తాలక్ష్మణయుతుఁ గనుఁగొని

శ్రీలక్ష్మీయు మునులు మోహశీలితమతు లై .

227

వ. ఒక్కనాఁడు దండకారణ్యవాసి యగు నద్దేవునిసన్నిధి

కేతెంచి యిట్లనిరి.

228

శా. నీసౌందర్యవిలాసభాసురతనూ

నిర్వంచనాలింగనా

శ్రీసౌఖ్యం బెడఁ గోరి వచ్చితిమి ని

ర్ణద్రానురాగోద్ధతిం

బ్రాహ్మనాంబకశంబబాణహతి ధై

ర్యస్ఫూర్తి యూటాడె మ
మోసర్వేశ యనంగసంగరసము

ద్యోగ్భి నోలార్పవే.

229

ఆ. అనినఁ జెవులు మూసికొని రాముఁ డమ్ముని

వరులఁ జూచి పురుషుఁ బురుషుఁ డెందుఁ

గవయువిత గలచె నవని జాతిభ్రంశ

కాఖ్య మైన దురిత మది తలంప.

230

వ. అదియునుంగాక బాల్యంబునం బలాత్కారంబున నజ్ఞా

నంబునం జేయంబడు పాపంబునకు నిష్కృతి గలదు

గాని బుద్ధిపూర్వకంబుగం జేసిన పాపంబునకుఁ బ్రాయ

శ్చిత్తంబు గలుగనేరదు విశేషించియు మీరు మునిశ్రే

ష్ఠులు జ్ఞాననిధులు నగుట నిట్టివిరుద్ధమనోరథంబు మీకుం

గొటగాదు తపోధనంబు రక్షించుకొనుండు చనుం డని

పల్కిన వార లిట్లనిరి.

231

ఆ. నీయనుగ్రహమున నిఖిలబంధమ్ములు

నూడిపోవు నింక నొండుబంధ

మెట్లు గల్గు మాకు నే మెట్లు లయినను

నిన్నుఁ జెందెదము వినీలదేహ.

232

తే. ఈశ్వరుఁడ వవ్యయుండవు శాశ్వతుఁడవు

సర్వగతుఁడవు గర్తవు సర్వసాక్షి

వసంఘ నీయాత్మ యోజుఁగని యర్థ మెద్ది

మామనోరథ మీడేర్చి మనుపవలయు.

233

క. అనిన విని రాఘవుం డా

మునులం గని యాదవకులమునఁ గృష్ణుఁడనై

జనియింతు నపుడు మీకో

రినకోరిక దీర్చి మీకుఁ బ్రీతి ఘటించుకా.

234

క. మునులార మీరు గోపాం

గన లయి జనియించి నన్నుఁ గవయుఁడు మీయం

గన లెల్ల ధేనుగణమై

గనియెదరు మదీయకతుణఁ గల్యాణమతికా.

235

తే. అని పలికి పద్మసద్మయాసనముఁ జూచి

నీవు రుక్మిణి వై జనియించు మపుడ

యవనిపుల గెల్చి నినుఁ బెండ్లి యగుదు నందు

నగు మదీయాంగసంగసౌఖ్యంబు నీకు.

236

ప. అది గావున నేకపత్నీవ్రతస్థుండ నై న నే ని న్నే ట్లప్పుడు

పరియింతు ననినఁ గోపించి లక్ష్మీదేవి యిట్లనియె.

237

ఆ. నీమనోహరాంగనిత్యసౌఖ్యంబు నే

నభిలషింప నన్ను నాదరింప

వైతి నీమనంబు రాలిది నీవును

రాయివై వసింపు రఘుకులేశ.

238

వ. అనిన రామభద్రుం డిట్లనియె.

239

శా. సీలేందీవరచారునేత్ర వినుమా
 సీపల్కు తథ్యంబుగా
 సాలగ్రామశిలాకృతి స్మేలఁగెదన్
 శశ్వత్సవిప్రస్థితిన్
 మేలై సర్వజగద్ధితార్థముగఁ ద
 నిశ్శాంబులేశాప్లుతిం
 జాలం గల్గు నశేషతీర్థసలిల
 సానక్రియాపుణ్యముల్.

240

మహాస్యగర్భ. ఆసాలగ్రామదానం బఖిలభువనదా
 నాదిపుణ్యోఘతుల్యం
 బాసక్తి న్నేను శంభుం డజుఁడును నిజమ
 ధ్యస్థితిన్ లీలఁ గ్రాలన్
 భాసిల్ల న్నీచు లయినన్ బలసి తవుల ని
 ప్పాట నీటం దొలంపం
 దాసమృచ్ఛద్ధవృత్తిం దనరు నెపుడు త
 త్ప్రస్తరం బంబుజాక్షి.

241

ఆ. అట్టి దివ్యశిలకు నావాహనంబు ను
 ద్వాసనంబు లేదు తదభిక్షేక
 జలకణంబు తత్ప్రసాదంబు పాదజా
 దులు గ్రహింపఁదగదు జలజపేణి.

242

వ. అని పల్కి రామదేవుండు వారల నందఱ ననిచి యథే

చ్ఛం జనియో దత్కారణంబునం గృష్ణుండు వేతలం
గూడి కీడావినోదంబులం గ్రీడించె నంత. 243

క. కంసప్రేరితుఁ డగుచు నృ
శంసుఁడు కేళి యను రజనిచరుఁ డశ్వంబై
హింసామతి రాఁగ యదూ
త్తంసుఁడు ఖండించివైచెఁ దత్తువు ధరణ్. 244

ఆ. అంతఁ గృష్ణుఁ బిల్వ నక్రూరుఁ డక్రూర
మతిఁ జెలంగ నందు మందిరమున
కరుగుడెంచెఁ గంసుఁ డనుపంగ గోదోహ
నావసరమునందు నర్హగతిని. 245

క. అక్రూరచరితుఁ డగుహరి
యక్రూరునిప్రార్థనమున నగ్రజయుతుఁడై
విక్రమసంపద వెలయ మ
హాక్రూరునిఁ గంసుఁ దునుమ నరిగె మధురకుణ్. 246

ఉ. హరిరథాధిహూధుఁ డయి
యంబురుహంబకుఁ డంబుదాభుఁ డ
క్రూరుఁడు తోడ రా మధుర
కుం జనుచు న్నిజవిశ్వరూప మిం
పారఁగఁ జూపి యాతనిఁ గృ
తార్థునిఁ జేసెఁ గళిందనందనీ

సారససంచరన్మధుప

జాలసమంచితగానలోలుఁ డై.

247

తే. అంత సాయాహ్న సమయంబునందుఁ దత్ప

రాంతికోపవనావని నధివసించె

వనజనయనుఁ డవ్వార్త కంఠునకుఁ దెల్పి

చనియె నక్రూరుఁ డాత్మీయసదనమునకు.

248

క. అరుణోదయమున సీరియు

హరియుం గృతకల్యక్రత్యు లయి నిరతిశయ

స్ఫురణంబున నా మధురా

పురికిం జని రాజమార్గమున వచ్చుతఱిన్.

249

మ. మదమత్తద్విపరాజయానుల లస

న్మాణిక్యభూషాఢ్యులన్

సదసన్మధ్యుల సంచరత్తుహినకృ

ష్ణత్మాభృదచ్ఛాంగులన్

మృదులశ్యామపిశంగవాసుల దర

స్మేరాస్యులం దత్పురీ

సుదతుల్ సూచిరి రామకృష్ణుల సుధాం

శుబ్రద్భరోచిష్ణులన్.

250

ఉ. వీధుల వీధులందు నలి

వేణులు వేణువినోదిఁ జూచు చం

శ్రీవిభునిఁ జందనమున నర్చించుసుశృత
మాసరోజాక్షిభాగ్య మే మనఁగవచ్చు.

255

తే. వాఙ్మనఃకర్మధర్మైకవర్తనమున
నలరి నిర్మలబుద్ధిచే నలిననయనుఁ
బూజసల్పినఁ గోర్కు లప్పుడ ఫలించు
గంద మొసఁగి త్రివక్త్ర యిం పొందినట్లు.

256

తే. పూర్వజన్మంబునందు నపూర్వలీల
నెంత దప మాచరించెనో యీత్రివక్త్ర
కాకయుండిన భగవంతుఁ గంతుజనకు
నీశ్వరు నెఱింగి సిరిగంద మెట్లొసంగు.

256

చ తనదొరయానయుం దొఱఁగి

తన హరి వేడిన దూషణస్థితిం

దనరక గంధ మిచ్చి వని

తామణి తా మనియ్యె శుభాత్మయై

మొనసి యదూషణోద్యమన

మున్నతభక్తి మెల్లంగెనేని య

మ్మనుజు నుమాధవుండును ర

మాధవుడుం గృహ భోగవస్తుదురే. 257

క. పైదలిపదమునఁ బదమిడి

యాదటఁ దచ్చుఱుకస్థిమ న్నగుళు లిడి యా

శ్రీదయితఁడు నిగుడించిన

మోదంబున నదియు రుచిరమూర్తి వహించెన్. 25

తే. కుబ్జవంకలు దీరిచి కోర్కు లొసఁగి
యబ్జనాభుండు గంసునియంబరములు
మడఁకలుగఁ జేసికొని వచ్చుచెడుగురజకు
నడిగె మాకిమ్ము చేలమ్ము లనుచుఁ బ్రీతి. 259

వ. ఆరజకుండు రామకృష్ణుల కిట్లనియె. 260

ఉ. కోరఁగఁ జన్నె దుష్టమతిఁ
గోకలు బాలిశులార మీర లా

భీరులు గ్రామ్యవస్తువుల

పేరు నెఱుంగరు మీకు వన్య మా

హార మసారవల్కలము

లంబరముల్ వనచారు తొట నీ

సారెకుఁ దప్పఁ గాచితి వె

సం జనుఁ డిర్వురు జీవితార్థులె. 261

క. రాజార్హ దివ్యవస్తువు
లోజం గామింపఁగూడ దురుబుద్ధులకున్
రాజప్రతికూలకళా

యోజన తత్సత్త్ర మైత్రియున్ మానఁదగున్. 262

క. నృపమంత్రితకార్యంబుల్
కపటస్థితి బయలునేయఁగా వలవదు త

స్మృపదారలతో నెప్పుడు

జపలమతిన్ మాటలాడఁ జనదు బుధునకున్.

263

క. డ్డారకరజకులు నృపులకు

నారయ నేకాంతమిత్తు లటుగావున మీ

కోరిక నావలనన్ విని

మారాజు సహింపఁ డిపుడు మాట లిఁకేలా.

264

క. బాలుఁడు చందురుఁ దెమ్మను

పోలికఁ గోరితిరి కంసభూపతివలువల్

మే లగుజీవితముపయిన్

బాళి దొఱఁగెనేమొ మీకు బాలిశులారా.

265

తే. అనుచు విపదీతగతిఁ బల్కు నధమరజకు

ముష్టిహతి నుగ్గుగావించి ముఖ్యవస్త్ర

తతులు రాముఁడు దాను సన్నతి ధరించి

తక్కటివి గోపకుల కిచ్చె దనుజభేది.

266

క. మక్కువనాగరయువతుల

దృక్కుముదము లలర రామదేవుఁడు దానుం

సక్కారునియింటికిఁ జని

తక్కక యచ్యుతుఁడు పువ్వుదండలు గొనియెన్

267

ఉ. ఆతఁడే బౌరకౌంతలు గృ

హంతరకార్యము లుజ్జగించి స

త్పాతమతిక్తా గనుంగొనిరి

పుష్పవదాభయశఃప్రతాపవి

స్థీతుల సింహశౌర్యుల న

పేతకళంకుల శోభనాంగులన్

భ్రాతల రామకేశవుల

తత్సవిభూషణభూషితాంగులన్.

268

*సుగంధివృ. పాతరంబుజాతనేతు) భానుతేజ నీలజీ

మూతమేచకాంగు విశ్వమోహనాసీతాలక

పాతసంవృతాన్యుః బీతవాన్యుః గృష్ణః గాంచి య

జాతగంధు లెల్లః జిత్తజాతకృత్ చీత లె.

269

క. మదనోన్మాదభ్రాంతిన్

మదవతులు కనుంగవలును మానసవృత్తుల్

యదునందనుపై నిడి య

య్యదనః దగిరి సాలభంజికాకౌరములన్.

270

జీ. ఆరయ మేకవన్నెపులు

లట్ల యదూద్భవోపాంత ఘోరవీ

రారివిమర్దనక్రియకు

నాయితమై చని రంగమంగళ

ద్వారము సోచ్చి రందు బల

దర్పితులం దముః గాంచి సైనికుల్

ఫేరవముల్ మృశేంద్రముల

బిట్ట గనుంగొనులీల నుల్కఁగఁ. 271

తే. తాళసాలోన్న తంబును స్థూలతరకు
యాగయోగార్చితంబును నై నధనువు
విఠిచి తత్తండములఁ గంసవీరభటులఁ
జదిపె నన్నయుఁ దానును జక్రపాణి. 272

వ. అంత హతశేషు లైన భటులు కంసు డగ్గటి యిట్లనిరి. 273

ఆ. దీప్త పాండునీలదేహు లమానుషా
హీనసత్త్వ లిర్వు రేగుదెంచి
భటుల మూడుకోట్లఁ బరిమార్చి యాగీయ
ధనువు ఖండములుగఁ దునిమి రధిప. 274

ఆ. అబ్ధికూషములకు హర్యక్షజంబుక
ములకు క్షీరనీరములకుఁ గల్లు
నంతరంబును వై యమ్మహాసింహప
రాక్రములకు మాకు రాజవర్య. 275

వ. అని చెప్పిన విని కంసుండు కోపోద్దీప్తమావస్థుఁ డయ్యె
నంత. 276

తే. అతనిపాలికి నారదుఁ డరుగుదేర
నర్హసత్కార మొనరించి యునఘవర్య
విప్రపితృమాతృబంధువిద్యేషబుద్ధి
యెట్టికారణమున నాకు వెలసెఁ జెప్పుము. 277

తే. హరిహరాదులభ క్తిపై నాన మానె
వనతటాకాదిభంజనవాంఛ గొఱలెఁ
బాపకర్ములతో మైత్రి వధివించె
నామనం బేటి కిట్టిచందంబు నొందె.

278

చ. అన విని దేవమానివరుఁ

డాతని కిట్లనుఁ గాలనేమి నాఁ
జను దనుజుండ వీవు మును
సారసనాభునిచే హతుండవై
విను మిపు శుగ్రసేనవృథి
వీపతికిం దగ క్షేత్రజుండవై
యొనరితి కంసనామమున

నుగ్రబలాధ్యుడ వై ధరాధిపా.

278

ఆ. విప్రవిష్ణుబంధువిద్యేషణము ననా
చారజారచోరసౌహృదంబు
ప్రాజ్ఞమాతృపితృతిరస్కరణంబును
జారసంభవులకు సహజగుణము.

279

వ. నీవు జారజుండవు రక్కసుండవుం గావున నిట్టిదుర్గుణవిశి
ష్టుండ వై తివి విష్ణుండు కృష్ణుండై జనియించి నిన్నుఁ
దునుముట కరుగుదెంచినవాఁ డిందులకుఁ బ్రతీకారంబు
విచారింపు మని తెల్పి నారదుం డరిగిన యనంతరం
బాకంసుండు చాణూరముష్టికు లను మల్లులను గువళి

యాపీడం బనుగజంబును గృష్ణవధార్థంబు నియోగించి
తానును మహాత్మేధసాధం బారోహించి రామకృష్ణులం
బిలిపించిన.

280

౨. వీరులు రామకేశవులు

వింధ్యధరాధరబంధురంబు దు
ర్వారమదాష్టకాన్వితము
వారిజబంధుసుధాంశునిగ్రహా
దారవిధుంతుదగ్రహవి
ధాముహూర్ధ్వదిశాప్రసారణ
స్ఫారకరాంచితంబు నగు

సామజరాజముఁ గాంచి రయ్యెడన్. 281

౩. ఆమదావళంబు సాధోరణప్రియ

త్నమున దానవారి దానవారిఁ
దడిపి బృంహితములఁ దారాపథం బెల్లఁ
బగుల నెదిరి మీఁది కెగయుటయును.

282

౪. పుష్కరనయనుఁడు నిజకర

పుష్కరమునఁ గుంభమధ్యమునఁ బొడువ వెసన్
బుష్కరమార్గమునంటన్
బుష్కర మెగయించి తుండి భూస్థలి మ్రొగ్గెన్.

282

౫. వెఱ పొకయింతలేక యదు

వీరుఁడు పారణ ఘోరదంతముల్

పెరికి తదేయపాలకునిఁ

బీచమడంచి నిశాటకోటి నం

బలఁ దెగటార్చి యన్నయును

దాను మహోద్ధతి రంగభూమి న

తైఱపి నెడుర్చుమల్లుల వ

ధించి వసించిరి తద్ధరాస్థలిన్.

284

వ. ఇ ట్లల్పమృగంబుల సింహంబులుంబోలెఁ జాణూరముష్టి
కుల మడియించి రనంతరం బాపారులు వారల నుద్దేశించి.

ఉత్సా. వీర లాశ్వినేయు లొక్కొ విధుడినేశమూర్తులొ

మూఠకోటినుందరులే ప్రమత్తనాగయాను లా

భీరవీరు లిట్టివారె పృథ్వీ నెన్న నిమ్మహా

పూరుషు ల్దలంప నాదిపూరుషోత్తమాకృతుల్.

286

మ. అని చంద్రోదయఘూర్ణమానజలధి

వ్యాఘ్రావలీలన్ జనుల్

ఘనులం దాలఖిగాంకులం బొగడ న

క్కంసురండు హింసామతిన్

దనయోధావళిఁ జీటి యీకుమతులన్

ధట్టించి వే త్రోయుఁ డీ

వనసంచారులు మత్సమీపమున ని

ల్వం బాత్రులే కుశ్శితుల్.

287

చ. అన విని దండతాడితమ

హాహితెఱంగునఁ గ్రోధి యై జనా
ర్థనుఁడు తనుఁ వెసం గదియఁ

దావకృశానునిలీల వచ్చు న
య్యనఘునిఁ గంఠుఁ డుగ్రనిశి

తాసిఁ జలంబున వైచె వైవ దా
నిన కొని వానిమస్తకము

నెట్టన దుగ్రించె సరోజనాభుఁడున్. 288

వ. అంత.

289

క. నీరదవర్ణునిఁ బాడుచు

శారదనారదపటీరచంద్రాంశుసుధా

పారదనిభశుభవర్ణుఁడు

నారదముని నింగి నిలిచి నాట్యము సల్పెన్. 290

క. మధురాపుటభేదనమున

మధుసూదనుఁ డుండె జనకమాతృయుతుండై

మధురత బాంధవులం గా

మధుగభిమతధనవిత్తీర్థి మహిమఁ దనువుచున్. 291

నీ. అంత జరాసంధుఁ డాకంసవధయు శ్రీ

పతి వసుదేవునిసుతుఁ డగుటయు

నిఖిలరాక్షసకోటి నెఱిఁ గూల్చు ననియు నా

రదమునివలన సర్వంబు నెఱిఁగి

యేను మున్నుగఁ గృష్ణు నెదిరించి గెల్చిన
రాక్షసనివహంబు బ్రదుకుఁ గాంచు
నని తలంచుచు సనేకాక్షౌహిణీపరి

వృత్తుడై బహోద్ధత రేణుపటలి

కదిసి మిన్నును మన్ను నొక్కటిగ నదుక
దనుజవంశాటవీచ్ఛిదాదక్షరూక్ష
నందనందనపరశువు నవ్యసమర
శౌణమువ వాఁడి గావించుజాడ నరిగె.

292

వ. ఇ ట్లరిగి మధురాపురంబు నిరోధించె నంత.

293

తే. ఫలము దునుకలు చేసి సపత్ను లిరువు
రొకట భక్షింప మానవశకలయుగము
గలిగె జర యనునది వానిఁ గలయ నదుక
నట జరాసంధుఁ డనునాఖ్య నమరె నంత.

294

వ. అని నారదమునీంద్రుచే విని గృష్ణుండు.

295

ఆ. సింహబలుఁడు భీమసేనజరాసంధ
బకసుయోధనులు నఫారబలులు
తుల్యసత్త్వ లగుటఁ ద్రొంచు వీరల భీముఁ
డేను వీనిఁ దునుమ నేల యనుచు.

296

ఉ. రాముఁడు కేశవుండు మధు

రాపురి వెల్వడి యేగుడెంచి సు

త్రామముఖామరప్రహిత

ధన్వశీలీముఖమండలాగ్రము

ఖ్యామితదివ్యశస్త్రచయ

మక్షయతూణశతాంగసంగతిన్

వ్యోమపదంబునం డిగ న

యోన్నతిః కైకొని రుద్ధతక్రియన్. 297

చ. పరబలవార్ధిః జొచ్చి యరి

భంజను లుగ్రగదాప్రకాండశం

ఖరణనచక్రఖడ్గహల

కార్ముకముక్తమహాశరాహతిన్

హరుల మతంగజంబుల శ

తాంగములన్ భటకోటులం బొరిం

బొరి నులుమాడి రక్తజల

పూరనదుల్ పరగించి రుక్కునన్. 298

క. రంగస్థలిః దగునటులతె

ఱం గమరంగః జిత్రవేషరాజితం లగుచున్

రంగద్గతిమాతంగతు

రంగశతాంగతతిః జదిపి రహి నాడి రటన్.

299

తే. కృష్ణకార్ముకనిర్ముక్త హేమపుంఖ

కాండములు వై రివీరనికాయకాయ

కాండములఁ జొచ్చు టొప్పెను జండలీల
వామలూరుతతుల్ సొచ్చుపాము లనఁగ.

300

తే. మత్తదంతావళములు తామరససరసి
నాడుతెఱఁగునఁ గ్రీడించి రమ్మహాత్ము
లరిభటాళి నిజాభిముఖ్యము భజించి
యగ్నిపైఁ బడుశలభంబు లట్ల మడియ.

301

వ. ఇట్లీరువదియఁజ్ఞాహిణుల నుగ్గాడి యంత భగ్నశాఖం
బైన వృక్షంబునుంబోలె నున్న జరాసంధునకుఁ గవిసి
ఘోరయుద్ధం బొనర్చి తందు బలుండు హలముసలం
బులు పూని వానిం దెగటార్ప నుంకించి గగనవాణిచేత
నివారితుండై వాని విడిచి విజయంబు గైకొని పురంబు
ప్రవేశించె నంత.

302

తే. ఆజరాసంధుఁ డెప్పటియట్ల బలము
లెక్కుడుగఁ గూర్చుకొని యిర్వదొక్కమాటు
సమర మొనరింప సైన్యంబు సమయఁజేసి
యతని నొక్కనిఁ బోనిచ్చు నచ్యుతుండు.

303

వ. ఇట్లు ధారుణీభారంబు నివారించుచు వారిజాక్షుండు
మధురానగరంబున నున్నంత నొక్కనాఁడు నారదుండు
కాలయవనునియొద్దకుం జని యతనిచేఁ బూజితుండై
యిట్లనియె.

304

క. జనకుఁడె గురుఁడుం దైవము

జనకుఁడె సద్బాంధవుండు జనకాజ్ఞాపా

లన మొనరించుచు మెలఁగిన

యనఘాత్ముఁడు పుత్రుఁ డనఁగ నలరుం ధరణిన్. 305

ఆ. క్షితి నపుత్ర కునకు గతిలేదు సౌఖ్యంబు

నొందఁ డెందునై న నిందఁ జెందుఁ

బుత్రవంతుఁ డఖిలపూజ్యుండు వానికి

నిదియె త్రిదశలోక మెఱిగికొనుము. 306

ఉ. యాదవు లాత్మవంశగురు

నాథ్యుని గర్గముసీందుఁ జూచి యి
వ్వేదజడుండు పండుఁ డప

విత్రితగాత్రుఁడు వీనిముట్టఁగాఁ
గాదు నిరర్థకుం డఖిల

కర్మబహిష్కృతుఁ డంచు నార్యమ
ర్యాదఁ దొఱంగి మత్తు లయి

హాస్యరసోక్తిఁ దిరస్కరించినన్. 307

వ. ఇ ట్లవమానితుండై .

308

క. గర్గుం డాయాదవులన్

దుర్గుణవంతు లని వారిత్రు శ్లఙ్ఘఁప జగ

త్సర్గసితిలయకారణు

భర్గున్ మది నిల్చుకొని తపం బొనరించెన్.

309

తే. దినదినము లోహచూర్ణంబుఁ దినుచు నిట్టు
లుగ్రతప మాచరింపఁగ నుగ్రుఁ డింపు
దవులఁ బ్రత్యక్ష మగుచు యాదవులఁ ద్రొంచు
నాత్మజు నొసంగె నమ్ముని యాత్మఁబొంగ. 310

క. గర్గుం డట దాసీసం
సర్గం బొనరింప నీవు జనియించితి దు
ర్మార్గుల యదుకులజన్ముల
దొర్గర్వ మడంగఁజేయ ధూర్జటికరుణన్. 311

తే. అంత ననపత్యుఁ డగు నొక్కయవనన్యపతి
మనుప నటఁ గాలయవనసమాఖ్యఁ జెంది
తీవు జనకునియాజ దదీయభక్తి
జలిపి కీర్తి వహింపుము శాశ్వతముగ. 312

తే. యదుకులంబున శ్రీకృష్ణుఁ డనఁగఁ బుట్టి
మధుర నున్నాఁడు దానవమదవిభేది
కంసుఁ డునిమొ జరాసంధుగర్వ మడఁచె
నిపుడు శిశుపాలుఁ దెగటార్ప నిచ్చగించె. 313

వ. యాదవవినాశంబునకు గర్గునివలన జనియించిన మహా
బలుండవు యాదవులు మధురాపురంబునఁ గృష్ణపాలి
తులై యున్నవారు వారిని జయింపు మని చెప్పి నార
దుం డరిగిన. 314

చ. యవనుఁడు క్రోధదీప్తుఁ డయి
 యావనవీరులు మూఁడుకోట్లతో
 జవగతి వచ్చె సాగరము
 చందమునన్ మధురాపురంబుపై
 నవల జరాసుతుండును మ
 హాబలసంవృతుఁడై కడంగి వె
 న్దవులఁగ సర్వయాదవక

దంబములం దమియించునీసునన్.

315

సీ. అతఁడు గర్దాచార్యసుతుఁ డుగ్రుఁ డమచు శ్రీ
 ధన్వఁ డాత్మ నెంచి యుద్ధవునిఁ జూచి
 విప్రకోప మనిష్టవిధికి హేతువు పరి
 హాసంబు సేయంగ నగునె వారి
 యాదవు లెఱుఁగక యవహాసించిరి గర్గు.
 నాయన కోపాగ్ని యవనరూప
 మున వచ్చె నే వీనిఁ దునిమినఁ గినియు న
 మ్మునివరుం డిఁక వీనిఁ దునుమకున్న
 యాదవులఁ బిల్కుమార్చు నీయవనుఁ డేచి
 యాజరాసుతుండును వచ్చి యాజి కొనరె
 దీని కెయ్యది నీతి చింతింపు మనిన
 నుద్ధవుం డిట్టు లను మధురోక్తు లమర.

316

వ. దేవా నీవెఱుంగనియర్థం బెయ్యది భవత్సన్నిధానంబున

నమరాచార్యుండును బలుక సమర్థుండే యైనను జెప్పెద.

ఆ. నీలవర్ణ మధుర నీ వుండి యీజరా

తనయుతోడఁ బోరఁ దగవు గాదు

కాలయవను నీవు ఖండింప వలవదు

గర్గకోపవహ్ని గలయ నలమ.

318

వ. పదంపడి చేయవలసిన కార్యంబు సేయుం డనిన మెచ్చి

యుద్ధవునిఁ దనబహిష్కృతం బని మన్నించె నంత. 319

చ. వేషనిధిమధ్యదేశమున

ద్వారక యన్ పురి సంఘటింపు మీ
వని యదునందనుడు దన

కానతియిచ్చిన విశ్వకర్మ య
త్వననిధిసూత్నరత్నము ల

వారణఁ గైకొని చిత్రలీల నే
పున రచియించెఁ బట్టణ మ

పూర్వతరం బయి డంబు మీఱఁగన్. 320

చ. అది తగు డేవదానవదు

రాసదహాటకవప్రదీప్రమున్
సదనమణిప్రభా స్తమిత

సాంద్రనిశాతిమిరక్రమంబు శా
రదశశకౌముదీవిశద

రత్నవితానవిరాజితంబు న

భృద్దితరవిప్రభాచ్ఛమణి

పుష్కలతోరణమండితంబు నై .

321

క. స్వర్గమునకంటె మిగులు ని

స్వర్గవిభావై భవమున జనములు గొలువన్

వర్గత్రయి యరుదే యప

వర్గంబును సంఘటించు ద్వారక యెపుడున్.

322

ఉ. ఆపురిసౌధవీధుల వి

హారము సల్పు విలాసినిమణుల్

పాపలచేతినూనియల

పాటునఁ గాళిమఁజెందె నంచు న

భ్రాపగతోని పద్మరజ

మాశశిబింబముమీఁద రాచి తా

రేపున నీడఁ జూచుతటి

నేమఱుపాటునఁ బోవు చంద్రుడున్. 323

తే. చంద్రశాలల విహరించు చంద్రముఖుల

జడలయందంబు వీక్షించి చంద్రసూర్యు

లడఁగి యడఁగియుఁ బోవుదు రప్పురమున

బహువిధుంతుదతనులతాభ్రాంతు లగుచు.

324

క. ఆరవిసోములు చనుటకు

ద్వారంబులు రెం డమర్చి వరణమున కలం

కారార్థంబుగ వెండియు

ద్వారద్వితయంబు త్రిదశవర్ధకి నిర్వేద.

325

తే. యంత్రపాంచాలికాతతి కమరసతులు

గగనసరిదబ్జకలికలు గానుకిచ్చి

మేడలకుఁ జేర నవియు మాటాడకునికి

విన్ననై చన నగుదు రవ్వీటినతులు.

326

చ. అరుణమయూఖబింబము ర

యంబున సంబరవీధి నేఁగఁ ద

త్పూరవరసాధకేతుహతి

పొందునఁ జిల్లులువోయెఁ గానిచో

నరు దగునట్టి ఘోరసమ

రావనియందు నవార్యశౌర్యులై

పరగిన యోధబృందములు

పల్మరు దూఱఁగఁ దారిగల్గునే.

327

మ. అగరూద్యద్ధనధూపధూమ మిభచ

ర్మాచ్ఛాదనప్రక్రియన్

మిగులన్ స్వర్ణది శీర్షసన్నిధిగ నె

మ్మిన్ శోణమాణిక్యకుం

భగణప్రాంశురుచుల్ జటాపటలిగాఁ

బ్రత్యక్షభర్గాకృతిన్

మగరామేడలు తత్పురాంతరమునన్

భాసిల్లు నచ్చచ్చవిన్.

328

చ. పరిఘజలంబు లాడఁ జని

పన్నగకన్యలు దేలి యుచ్చు సుం

దరమణిహారము ల్గొని ము

దంబున సౌధము లెక్కి సౌరసుం

దరులకు నిచ్చి వా రొసఁగు

నాకమహీజసుమాళి భోగిసుం

దరులకు నిత్తు రిం పమరఁ

దత్పరకాంతలు మైత్రిపెంపునన్.

329

తే. తత్సరోద్యానవాటికాంతరమహీజ

వితతి యెప్పుడు సుమముల విట్టవీఁగ

మగుడ దోహదధూపము ల్మగువ లిడుదు

రాసకమినొక్కొక్క కడు ముగ్ధ లగుటనొక్కొక్క.

330

క. వరపద్మవితరణంబున

గురుకవితతి మనిచి మధురగుణసంగతిచే

సరసులు సరసులక్రియ సు

స్థిరగతిఁ బురి నమరు నచ్చజీవనమహిమన్.

331

చ. ఇ ట్లత్యంతరమణీయంబుగాఁ బురంబు నిర్మించిన.

332

తే. మధుర నున్న జనంబు లేమటి సుషుప్తిఁ

జెంద వారల ద్వారకఁ జేర్చు మనుచు

యోగివంద్యుండు హరి నిజయోగమాయ

కానితిచ్చిన పదియును నట్ల చేసె.

౩౩౩

ప. మధురావాసు లందఱు ద్వారకానగరంబున సుఖంబున
నుండి రంత ననంతండు జరాసంధునితోఁ బోర బల
రాము నియోగించి తా నయ్యవనునిం దలఁపడి కొండ్డొ
కదడవు నమరంబుసేసి యోడినతెఱంగునం బఱచి
ముచికుందుం డను రాజుర్ని నిద్రించుచున్న గుహఁ జొచ్చి
యం దొక్కకోణంబున డాఁగి యుండె వాఁడును వెను
వెంటన తగిలి యాగుహలోని కఠిగి నిద్రించుముచికుం
దునిం గాంచి ముకుందుండకాఁ దలంచి.

౩౩౪

క. ఓరీ యాదవ నాతో

ఘోరాజి యొనర్చి యలసి కూర్కెదవే యి

ద్ధారుణగుహ నాముందట

నేరీతిం బఱవవచ్చు నెఱుఁగవు కంటే.

౩౩౫

క. అని నిజపడఘాతిచే న

య్యనఘునిఁ దాఁచుటయు వాఁడే డప్పాటన మే

ల్కని యలిగి చూడ వాఁ డం

తన భస్మీభూతుఁ డగుచు ధారుణిఁ ద్రెల్లెన్.

౩౩౬

ఉ. అంతట శంఖచక్రధరుఁ

డాయనఘుండఱ గొన్తుభవ్రభా

క్రాంతదిశాంతుఁ డై నిలువఁ

గన్గొని చాఁగిలి మొక్కి లేచి డై
త్యాంతక కృష్ణ యాదవకు

లాంబుధిపూర్ణసుధామయూఖ శ్రీ
కాంత భవత్పదాబ్జములు

గాంచి కృతార్థుఁడ నైతి నీశ్వరా. 337

వ. అని వెండియు నమ్ముచికుందుండు. 338

తే. జలచరకోడహరివటుజామదగ్ని

కమలహితకుటబల్బజనకల్కిముఖ్య

దివ్యమూర్తులు ధరియించి దితిజనమితిఁ

జమపుష్పోడవు నీకు మొక్కిద నవంత. 339

క. వారిధరవర్ణ పరమో

దారా కుక్షిస్థలోక తామరసాక్షా

వారినిధిశయన హరి గిరి

ధీరా రక్షింపు మమ్ము దితిజవిపక్షా. 340

క. కంసాంతకాయ నిర్జర

సంసన్నకుటమణివిహితచరణాయ యదూ

త్తంసాయ మునిమనోబర్జ

రంసాభృంగాయ కృష్ణరాయ నమస్తే. 341

చ. అని వినుతింప మెచ్చి హరి

యమ్ముచికుందునిఁ జూచి నీమనం

బునఁ గల కోర్కెఁ దెల్పు మది

పొందుగ దుర్లభమైన నిత్తు నా

విని నిను నిట్లు గాంచియును

వెండియుఁ గోరిక యెట్లు గల్లు నో

వనజదళాక్ష యైన నప

వర్గ మొసంగి కృతార్థుఁ జేయవే. 342

వ. అనిన హరి యిట్లనియె. 343

తే. జ్ఞానమునఁ గాని ముక్తి పొసంగనేర

దీవు ట్తత్త్రియుఁడవు మృగయావిన్లోద

మహిమఁ బెక్కుమృగంబుల మన్నిగొంటి

వకట హింసాపరుండు మోక్షార్థుఁ డగునె. 344

తే. మధ్యమాంసాశనులకుఁ బ్రమత్తరాజ

తతికీఁ గైవల్య మబ్బునే ధర్మశీల

శాంతిదాంత్యాదియుతులకు సాత్త్వికులకు

నతులవై రాగ్యమతులకు నబ్బుఁగాక. 345

వ. అది గావున నాదర్శనంబు గల్గుటంజేసి నీకు జన్మాంతరం

బున ముక్తి గల్గు నని యాసతిచ్చిన నమస్కరించి ముచి

కుందుండు బదరికాశ్రమంబునకుం జనియె జరాసంధుం

డును హరిం బరాజితుంగాఁ దలంచి నిజస్థానంబునకుం

బోయె గృష్ణుండును రామసహితుండై వచ్చి ద్వారకా

పురంబును బ్రవేశించె నంత కలహప్రియుం డైన నారదుం

డొక్కనాఁడు శిశుపాలునొద్దకుం జని సత్కృతుండై
యిట్లనియె.

346

చ. గుణవతియున్ మనోరమయు

గుర్వనుకూలినియున్ మనోజ్ఞభా
షిణియును సుందరాంగియు సు
శీలయు బాలికయుం బతివ్రతా
మణియును నైన భార్య గల
మానవుడే శుభవంతుఁ డట్టి ల
క్షణవతి లేని హీననరు

జన్మమునిష్ఠుల మెన్ని చూచినన్.

347

సీ. వినుము కుండినపురంబున భీష్మనరపతి

పుత్రి రుక్మిణి యను పుత్ర్వఁబోడి
గలదు సాక్షాల్లక్షిక్మై వడి సర్వల
క్షణలక్షితాంగి యక్కాంతఁ బెండ్లి
యై కృతకృత్యుండ వగు మని నారదుం
డెఱిగించి చన నమ్మహేశుఁ డపుడ
బంధువర్గంబులఁ బనిచి యక్కన్నియ
నడిగించి తత్సోదరానుమతిని

నెల్లి లగ్నం బనుచు నిశ్చయించి కదలి
తను జరాసంధముఖ్యమిత్రవ్రజంబు

బలసి చనుదేర కుండినవట్టనంబు

చేరి వైవాహికతోత్సవశ్రీః దనరెచ్చె.

348

వ. నారదుండును రుక్మిణీదేవినన్నిధికిం జని యిట్లనియె.

349

చ. తగినమగండు నీకు వని

తా మునితాపహారుండు కృష్ణుఁ డా

నగధరుఁ బూర్ణశీతకిర

ణప్రతిమాననుఁ బీతవాసు న

త్యగణితచిద్విలాసు జల

జాయతలోచను బంధమోచనుం

దగ వరియింపు మింక నొరుఁ

బాపకరుణ వరుఁ గోర నేటికిన్.

350

వ. అనిన విని రుక్మిణి మున్నె కృష్ణునిం గోరియున్నదిగావున

నద్దేవముని కీటనియె.

351

క. ద్వారకకుం జని నారద

సారదయాప్రేమ వెలయ జలజోడరుఁ గం

సారిం గృష్ణునిఁ గని నా

కోరిక వచియించి యతనిఁ గూర్పుము నన్నున్.

352

తే. ద్విరదపతిఁ గాచె వై కుంతపురి వసించి

తనిపెఁ దలిదండ్రులను గంసుఁ దునిమివైచి

రావణునిఁ ద్రొంచె జానకీరమణిఁ బ్రోచె

హరికి ననుఁ గాచు లరుదె సంయమివరేణ్య.

353

క. అని నిజకుచమధ్యస్థిత

ఘనముక్తాహార మపుడు కంజాక్షుని కి

మ్మని యొసఁగి యనుప నారద

మునియుం ద్వారకకు నేఁగె మోద మెలర్పన్.

354

ఉ. నీరజబంధుబింబకమ

నీయతనుద్యుతి చెంగలింప న

న్నారదుఁ డేగుదెంచి యదు

నందనుఁ గన్గొని యర్హపూజ లిం

పారఁగఁ గాంచి రుక్మిణికి

నాత్మఁ బొసంగినకోర్కిఁ దెల్పి తా

నారమణీమణిప్రహిత

హార మొసంగె సుదారవైఖరిన్.

355

ఉ. హరియును గంఠదేశమున

నామణిహారముఁ దాల్చె రుక్మిణి

తరుణిఁ గపుంగిలించినవి

ధంబునఁ దత్త రళోత్తమంబు త

ద్దురుకుచకుంభసంకుమద

కుంకుమపంకసుగంధబంధుర

స్ఫురణము నొందుటన్ విరహ

పుష్కలతాపము దీఱఁజేయఁగన్.

356

ఉ. ఆమునివర్యుఁ డంత జల

జాయతలోచనుతోడఁ బల్కె న

బృహిని నగ్రజుండు శిశు

పాలుని కీయఁ బ్రతిజ్ఞసేయఁ దా

నామున నట్ల పెండిలికి

నాయితమై యతఁ డేగె నోయదు

గ్రామణి సంతసంబున జ

రాసుతముఖ్యన్యపాలకోటితోన్.

357

తే. దేవ యాచంద మెఱిగి యాదేవి యొక్క

పలుకు నీ కెఱిగింపంగఁ బనిచె ననిన

హరికి నప్పల్కు వినుతమి యలమెఁ బతికి

దరుణీపలుకులు భువిసుధాధార లగుట.

358

సీ. డండకాటవిలోన దయ నానతిచ్చిన

పలుకులు వాటింపు పద్మనాభ

కులదేవయాత్రకై గుడికి నేతెంచి నే

నఁబికఁ బూజింతు నప్పు డరసి

కడిది సింగము జంబుకమ్మలఁ బోద్రోలి

యాత్మభాగము గొనునట్ల వచ్చి

భూపాలకుల నెల్లఁ బోద్రోలి నన్నుఁ బ

ర్తిగ్రహింపుము దేవ రేప వచ్చి

యనుచు సద్దేవిసందేశ మమరమకాని
దెలుపఁ బులకాంచితాంగుఁ డై జలజనేత్రుఁ
డపుడు గరుడనిపై నెక్కి యతఁడుఁ దానుఁ
జనియెఁ గుండినపట్టనంబునకుఁ బీఠి.

359

తే. అంత బలరాముఁడును జతురంగసైన్య
కోటి గొలువఁగ వెన్నునిఁ గూడ నరిగెఁ
గృష్ణుఁ డవ్వార్త యపుడు రుక్మిణికిఁ దెలుప
నారదునిఁ బంచి కుండిననగరి సొచ్చె.

360

క. వనజేక్షణునకు నెదురుగఁ
జని తోడ్తెచ్చెన్ విదర్భజనపతి వినయం
బునఁ దనుఁ గృతకృత్యునిఁగా
మనమునఁ దలపోయుచును సమగ్రప్రీతిన్.

361

సీ. అభ్రంకషస్ఫటికాశ్మవప్రంబుచే
విధుమణిప్రాసాదవితతిచేత
జాతరూపనిబద్ధసదనబృందంబుచే
నవ్యముక్తావితానములచేత
నాగవల్లీదళపూగీఫలాళిచే
రమణీయమణితోరణములచేత
బహుళవస్తుసమృద్ధిపణ్యవీధికలచే
బ్రవిమలకమలాకరములచేత

నందనోద్యానతులితవనములచేత
నమితచతురంగపాహినీసమితచేతఁ
దత్పురమతల్లి సురపురితల్లి యనఁగ
నంత యదుకాంతు నద్భుతాకాంతుఁ జేసె.

362

తే. దేవమునియును రుక్మిణీదేవితోడ
దేవదేవుఁడు వచ్చినతెఱఁగుఁ దెల్పి
హర్షవారిధి నోలార్చె నంతఁ బొర
తరుణు లుత్కంఠ గదుర సౌధమ్ము లెక్కి.

363

ఉ. శ్యామలఞ్జోమలాంగు జల

జాతదళాయతనేత్రుఁ గొస్తుభ
శ్రీమణిశోభితుం బురుష

సింహునిఁ గాంచనవాసు వీరల
క్షీమహనీయుఁ గృష్ణుఁ గని
శ్రీరమణీమణిఁ బోలు రుక్మిణీ
కామిని కీవిభుండు దగుఁ

గాంతయు నీతనివత్ని గాఁదగున్.

364

తే. ఇద్దఱకుఁ దుల్యసౌందర్య మొంచిచూడఁ
దగినదాంపత్య మిదియ యిద్దఱణిలోన
నీసతీమణిరూపవిలాసలక్ష్మి
కితఁడె తగినమగండు పర్యేందువదన.

365

న. అని చెప్పికొని రంత హరిరాక విని రాజు లెల్లరు రుక్మి

ణీహరణంబునందు నిరాశులై రి హరియును రుక్మిణిచేసి
నసమయంబు ప్రతీక్షించుచుండె నంత.

366

ఉ. ఆమఱునాఁడు రుక్మిణియు

నర్హ విధిం గయినేసి యుబ్బునం

గామునిపూజ్యరాజ్యరమ

కై వడి వచ్చెఁ గడానిపల్లకిన్

సామజరాజవాజిభట

సంఘ మసంఖ్యము గొల్చి రా నఖి

స్తోమసమేతయై త్రిపుర

సుందరిమందిరసేమ చేరఁగన్.

367

సీ పూర్ణచంద్రోదయఘూర్ణమానార్ణవ

ధ్వనుల వాదిత్రనిస్వనము లెసఁగఁ

బణ్యపుణ్యాంగనల్ ప్రస్తుతు లొనరింప

నన్యోన్యసమ్మర్ద మరయ కాత్మ

సుందరవదనారవిందవీక్షానంద

కందాత్ము లగున్యపనందనాల్లి

కట వేత్తహస్తప్రహారవారచ్ఛిన్న

హారముక్తామణుల్ తార లట్ల

వింత గొలువంగ నయ్యదుకౌంతుఁ దనదు

స్వాంతమున నిడి దేవీనిశౌంతమునకుఁ

గాంత వచ్చె సఖీజనాక్రాంత యగుచుఁ

గాంతతరలీలఁ గంతుపూబంతివోలె.

368

క. దేవళము సొచ్చి యపుడ

దేవి యుచితనియతి వెలయ దృఢతరభక్తి

దేవోపచారముల న

దేవిం బూజించి ప్రస్తుతింపందొడఁగెన్.

369

చూర్ణక. జయజయానితంబబింబలంబిసింహికానందనభ్రమభ్ర

ద్వేణీబంధనిధ్యానయోగసముద్వేగ సమోకులగళత్సుధా

రసవతంసితసుధామయూఖరేఖాంశుసంవృతమేదురమేచక

కచనిచయభారే ముఖారవిందసౌందర్యకల్లోలినీవలమాన

మీనమిధునవిలాస విలోల కర్ణాంతాయతనయనతరంగిత

కరుణాసారే సమంతతోవృతకేశపాశధ్వాంతసంతానాభి

యాతిప్రతిబద్ధతరుణారుణారుణకిరణోత్తమ లీలా లసత్స్ని

మంతసిందూరరేఖాప్రధానే, బంధూకప్రసూనారుణ

పరిధానే, రాకాశశాంకవిజయనిజసుషమాసమాహృత

తత్త్వీర్త్వప్రతాపడంబరవిడంబినాసామాక్తికశోణమాణిక్య

తాటంకప్రభావిభాసితవదనే, సారఘనసారవీటికాపాటల

దాడిమీబీజ విలాస భాసురరదనే, ఆతామ్రరదచ్ఛదా

భరణచ్ఛవిచ్ఛటాన్యక్కరాంగీకృత పార్శ్వద్వయసేవక

భావప్రవాళపల్లీతల్లజ శంకాకృదభంగుర పాటలిమ రంగ

స్మృదులబాహులతాకలితే, వరాభయపాశాంకుశవత్కర

తామరసాతిలలితే, సాధకయూథదారిద్ర్యవిద్రావణానల్ప
 విశ్రుతై శ్వర్యకల్పనాకల్పవల్లీమతల్లికే, జంభారి కుంభి
 కుంభగరిమకుచకుంభభారనమత్సదసస్మధ్యవల్లికే, గభీర
 నాభీసరోవర శ్యామరోమావళీ కుల్యాసముద్ధూత డిండిర
 ఖండమండలీసాభాగ్యసందేహకృత్తారహారభూషితే, హృ
 లేఖామనుపరనతత్పరమునిజననమస్యాతోషితే, అనంగ
 మంగళశంఖలావణ్యధురంధరబంధురకంధరాబద్ధదేవచ్ఛం
 దాదిముక్తావళీసమ్మిళితమాంగళ్యసూత్రే, పత్రపాశ్యాగ్ర
 పద్మరాగమణిప్రసరత్ప్రభాభ్రమదకోకనదచ్ఛాయాసము
 ద్దీప్తితనిటలభాగాంచన్నేత్రే, రత్నాకరమేఖలాగరిమధురీణ
 శోణిఫలకసమంచితరత్నాకరమేఖలాధాళథళ్యరుచికమ
 సీయే, చంద్రికాదరహాసభాసురముఖచంద్రశోభారమ
 ణీయే, స్తంబేరమశుండాదండవైరనిర్యాతనార్థనిజరూప
 వైభవసమాత్తతద్విజయవిభాసినుస్నిగ్ధరంభాస్తంభసము
 ల్లసదూరులతే, సహస్రదళకమలమధ్యాధ్యాసీనసదాశివ
 యుతే, జగత్త్రియవిజయోద్యమమకరపతాకశోణమణి
 తూణవిభ్రమభృన్మంజుజంఘాప్రకాండే, చండముండ
 ద్యఖండాఖండలారీచండదోర్దండఖండనప్రవీణబాణకాండే,
 పురందరసుందరీముఖ్య బృందారకదారబృంద చికురనికర
 ఘటిత రాజీవరాగమణిగణ సీరాజితాంఘ్రినీరజాత గుంజ
 స్మంజుమంజీరవిరాజితే, ద్వాదశదళాంచదనాహతకమల

సపర్యాచతురసమయమతనిరతపరిపూజితే, కలకంఠకుల
 కంఠ కాకలీచంచత్పంచమస్వరప్రపంచితవిపంచీకృణానతా
 లోద్భేదరణస్తణికంకణాంతకరసరసిజకాంతికాంతే, యో
 గీంద్రస్వాంతైకనిశాంతే, సుధాసింధుమధ్యభద్రకల్పద్రుమ
 రాజిరాజస్మణిద్వీప చింతామణి సుందరమందిర విహారిణి,
 శుంభనిశుంభవిదారిణి, శశ్వతనశ్వరవిలాసరంజితమహే
 శ్వరి, సకలభవనేశ్వరి తే నమస్తే నమస్తే నమః. 370

ఆ. అనుచుఁ బ్రస్తుతించి యార్య ! నాకార్యంబు
 సంఘటింపు మనుచుఁ జాగి మ్రొక్కి
 కుండినేంద్రతనయ గుడిలోన వెలువడి
 వచ్చె మెచ్చి యెల్లవారుఁ జూడ. 371

క. అటమున్నె రామకృష్ణులు
 చటులభ్యజిసీకదంబసహితు బ్రగుచు న
 చ్చట నిల్చిరి ద్విరదసము
 త్కటగతిఁ దద్రాజకన్యకాగ్రహణేచ్ఛన్. 372

ఆ. తరుణి మరలి వచ్చుతటిఁ జూత మనుచు నా
 జన్మ్య లెల్ల నాత్మసైన్యసమితి
 గొలువ నిలిచి రంత మెలుపుగఁ దొలకరి
 మెలుపుచంద మమర మెలఁత వచ్చె. 373

మత్త. వ్యోమయానము లెక్కి నిర్జ
 యూథముల్ గగనస్థలిం

బ్రేమ నిల్చి కనక సురాదివి

భేది తృష్ణుడు రాజక

న్యాయానిన్ వెసఁ బట్టి తెచ్చి శ

తాంగసంస్థితఁ జేసె న

బూభమిపాలకు లెల్ల చిత్రిత

పుత్రికాకృతి నుండఁగన్.

౩74

ఉ. అప్పుడు చూచి భూమిపతు

లాత్మలఁ గ్రోధ మబాధలీలచే

నుప్పతిలంగ యాదవుఁ డ

యో నృపకన్య గ్రహించె బల్మి నే

మిప్పుడ వీనిఁ జుట్టుకొని

యీతరుణిన్ విడిపింపకున్నచో

నొప్పమి వచ్చు నుగ్రరణ

యోధుల కూరకయుండఁ జెల్లునే.

౩75

క. గెలిచిన భీష్మకకన్యక

గలుగున్ మడసినను ధ్రిద్వివకాంతలతో ని

చ్చలు చెలిమి గలుగు ఘనకీర్తఁ

దలఁకఁగ నేమిటికి శూరతరులకు ననికీర్త.

౩76

తే. సమర మొనరింపఁ జాలని తృప్తియుండు

శాత్రుకర్మంబు సల్పని యవనిసురుండు

కడిది పరలోకసౌఖ్యంబుఁ గాంచలేరు

వసుధ నిర్గంధకుసుమముల్ వార కారె.

377

వ. అని సమయంబు చేసికొని యుద్ధంబునకుఁ గవిసి రంత. 378

తే. బలుఁడు గృష్ణునిఁ జూచి యిప్పడఁతిఁ గొనుచు

నీవు ముందఱ నేఁగు మే నిపుడు వీరి

గర్వ మడఁచెద లాంగణాగ్రహతుల

గోరఁ జేరెడు పనికిన్ గొడ్డలేల.

379

సీ. అని పల్కునంతలో నభియాతివీరులు

గదిసి గదాశూలఖడ్గబాణ

హతుల నొంచుచుఁ జుట్టు నలమిన బలకృష్ణు

లాబలంబులతోడ నని యొనర్చి

యందఱఁ దెగట్టార్చి యట జరాసుతశిశు

పాలాదిన్యపతులఁ బాఱఁ దఱిమి

రంతభీష్మకనందనాగ్రణి రుక్ముఁ డ

య్యదుపతిపై రోష మడర నలిగి

బవర మొనరింప దేవకీపట్టి వాని

గర్వ మడఁగించి పెడకేలు గట్టివెచ్చి

విశిఖ మొక్కటి గొని వాని విశిఖుఁ జేసెఁ

జిఱునగవు మోముఁదమ్మిపైఁ జిగురులెత్త.

380

వ. అప్పుడు రుక్మిణీదేవి హరి వానిప్రాణంబుల కలుగు నని

శంకించి యిట్లనియె.

381

తే. ఈతఁ డపరాధి యగు నై న నితని మనిచి
భ్రాతృభిక్ష నా కొనఁగుము పద్మనేత్ర
సాపరాధుల రక్షించు టరుదు గాక
యనపరాధుల రక్షించు టవని సరుదె.

382

క. అని రుక్మిణి పార్థివఁగ
వనజాక్షుఁడు వలె వీని వైరూప్యయుతున్
గొనిచనియెద ద్వారకలో
ఘనతరకేలీమృగంబుగాఁ జేయుటకున్.

383

క. పాలసుఁడై యీతఁడు శిశు
పాలునకున్ హితముఁ గూర్చి పలుమఱు నన్నున్
గేలి యొనరించె నై నను
బాలింపుదు వీని నీదుపార్థన నబలా.

384

ప. ఇట్లు పల్కుచుండె నంత.

385

చ. హలియును నంతలోన నభి

యాతిబలంబులఁ బిల్కుమార్చి యా
జలజదళాక్షుఁ జేరఁ జని

చయ్యన రుక్మిణిఁ గొంచి కృష్ణ యి
బ్బలియుని సీగతిన్ వికృత

భావునిఁగా నొనరింపఁజెల్లునే
యులిపి నటంచు బంధనము

లూడిచె సాంత్యనపూర్వకంబుగన్. 386

వ. ఇంక హరితోడ నెన్నండు విగ్రహింపకు మని యనిపిన
 హఃధునుం బోయె నంతఁ గృష్ణుండు రుక్మిణీబలభద్ర
 సహితుండై నిజబలంబులు గొలువఁ దనరాకకు నలం
 కృతం బైనద్వారవతిం బ్రవేశించి కవిగాయకవంది
 మాగధస్తుతిరవంబును శంఖభేరిమృదంగకాహళవీణావేణు
 ప్రముఖవాద్యనీస్వసంబును నేకీభవింప నెడనెడ గణికా
 సహస్రంబులు లాస్యంబు లొనరించుచు నేగుదేర
 సురలు గునుమవర్తంబులు వర్షంప నెజమందిరంబున కేగు
 దెంచి దేవకీవసుదేవులకు నమస్కరించి రుక్మిణిం బరిణా
 యంబు గోదలించి యుండునంత.

387

సీ. పాకారిముఖ్యదిక్పాలకుల్ వసువులు
 గంధర్వనాగయక్షవ్రజంబు
 వామదేవవసిష్ఠవాలఖిల్యసనంద
 నాత్రిగౌతమనారదాదిమునులు
 నట మేనకానసూయారుంధతీముఖ్య
 దివ్యపతివ్రతాస్త్రీగణంబు
 చిత్రరేఖానుకేశపుంజకన్ధలా
 రంభాదినిఖిలాప్పరఃప్రతతియు

నవనిఁ గల రాజపుత్రులు నవనీనురులు
 హరితలావున ష్టాక్షరపురసమాధియు

నిర్మలము విశ్వకర్మవినిర్మితంబు

నైన ద్వారక కేతేంచి రర్హగతుల.

౩౮౮

వ. అప్పుడు మహావైభవంబున గర్గాచార్యనుమతుండై

కృష్ణుండు రుక్మిణీదేవిని బాణిగహణం బాచరించి యనం

తరంబ వై వాహికోత్సవదిదృశ్యోనమాగతసురమునిభూ

సురభూపాలకాదిసకలజనంబుల జూంబూనదాంబరహార

మణిభూషణాన్నోదకాదిదానంబులఁ దృప్తులం గొవించి

యుడుగర లొసంగి నిజస్థానంబుల కనిచి యంత.

౩౮౯

చ. హరుఁడును గౌరియుఁ ముఱి హి

ఘాద్రీయు మేనయు హర్దీయుఁ సరి

ద్వారయునుబోలెఁ గృష్ణుఁడును

హరిరుహాయతనేత్ర రుక్మిణీ

తరుణియు సంతతంబును ము

దంబునఁ గేళిరస్సె కలలోలతం

గర మనురక్తి సౌఖ్యరమఁ

గాంచి వసించిరి ద్వారకాపురికి.

౩౯౦

వ. అనిన నైమిశేయు లనంతరకథావృత్తాంతం బెట్లయ్యె

నని యడుగుటయు.

౩౯౧

శా. దుగ్ధాంభోధినిషంగసంగతపలాం

ధోవీర*రక్తోర్మిసం

దిగ్ధాపాటలకై టభారిశర పృ
 ధ్వీభృన్మహాకార్ముకా
 దృగ్ధామాహతసూనసాయక తను
 శ్రీఖండపంకాంకిత
 స్నిగ్ధస్వచ్ఛశరీరతోషితభవా
 నీమానసాంభోరుహః.

392

చతుర్విధకండము.

గోరాజగమన దురితవి
 దారా వారాశితుణ దక్షమఖారీ
 తారేశమకుట హర ఫణి
 హారా నీరేజకాండహర భవదూరా.

393

స్వాగత. ముగ్ధచంద్రధర ముక్తిద వ్యాఘ్రా
 సృగరాపట విరించనశీర్ష
 స్రగ్ధరీణ భవజాలతమిస్ర
 ప్లాగ్ధరోదయవిభాకరమూర్తి.

394

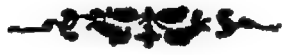
గద్య. ఇది శ్రీమద్గురుకరుణాతిశయలబ్ధకవితావై భవ
 యీదులపల్లి శంకరమంత్రితనూభవ సుధీజన
 విధేయ భవానీశనామధేయప్రణీతంబై న
 స్కందపురాణంబున ధర్మఖండం
 బను ప్రబంధంబునందు
 షష్ఠాశ్వాసము.

శుభమస్తు
ఆవిష్కరణమస్తు

ధర్మఖండము

సప్తమాశ్వాసము

శ్రీరమణీశ్వరనయనారం
భోరుహపరిపూజితాంఘ్రీపుష్కరనయన
శ్రీరంజితభువనౌఘం యు
మారమణీసంగతాంగ మల్లయలింగా.

1

వ. అవధరింపుము వివిధపురాణకథాకథనప్రఖ్యాతుం డగు
సూతుండు శౌనకాదిమునుల కిట్లనియె నక్కాలంబున
సత్రాజిత్తుం డనురాజు సూర్యునింగూర్చి పరమదుష్కరం
బగుతపంబు సేయం దొడంగె.

2

ఆ. అంబికయును భానుఁ డంబికాసూనుండుఁ
గొలుచుపారలకును గోర్కు లొసఁగి
యామయంబు లడఁచి యంతరాయములఁ బోఁ
దొల్లి మనుపుదురు విశాలకరుణ.

3

ఆ. వేయిమాలు లాదిగాయత్రి జపియింపఁ
దగు నుపాసకులకుఁ దత్పరమతి
నట్లు సలుపకున్న నమ్మంత్రితతి కుక్కు
టాగ్రనిహిత హేమమట్లు మడియు.

4

వ. గాయత్రి జపియించి పదంపథి యిష్టమంత్రంబులు జపి
యించిన ఫలదంబు లగు ననంతరంబ హోమంబును విప్ర
సంతర్పణంబును, జేయనగుం గావున సత్రాజిత్తుం డట్ల
తత్తర్కంబు లాచరించుచుం దపంబుసల్ప వరదాభయహ
స్తుండును శంఖచక్రాభిశోభితుండును ఘోరకేయూరకిరీట
కుండలాన్వితుండును హిరణ్మయతనుండును నగు
భానుండు ప్రసన్నుండై న దండప్రమాణంబు లాచరించి
యిట్లని స్తుతియించె.

5

సీ. శ్రహపతయే హేమకందుకహాపాయ
తిమిరహంక్రతే జగద్దీపకాయ
పంకజబంధవే పంకజహస్తాయ
పద్మినీపతయే ప్రభాకరాయ
రవయే రమాధిపబ్రహ్మశత్రుహాపాయ
పరమాత్మనే జగదాబ్జంధవాయ
శ్రుతిమూర్తయే జగద్ధితచరిత్రాయ మ్య
మణయే చిదానందమందిరాయ

సమదమందేహనాశాయ శాశ్వతాయ
సర్వకర్మాఘసాక్షిణే శర్మదాయ
భాస్కరా యాంఘ్రిపద్మయశస్కరాయ
భానవే లోకచక్షుషే తే నమోస్తు.

6

ఉ. ఒక్కతురంగమంబు మఱి

యొక్కరథాంగము గల్గునట్టితే
రొక్కటఁ బిచ్చుకుం టతిర
యొద్దతి రొప్పఁగ నంబరస్థలిన్
మక్కువ నేఁగుచున్ దివస

మానము తప్పకయుండఁ జేయునీ
యక్కజమైనవితఁ గొని
యాడఁగ నెంతటివార మవ్యయా.

7

వ. అనుచుం బ్రార్థించిన నద్దేవుండును వరం బడుగు మను
టయు.

8

ఆ. అంగశోషణంబు లగువ్రతములు క్షీతి

దానముఖ్యనిఖిలదానవిధులు
యాగయోగతతులు సన్నియుఁ బుత్రసం
జననపుణ్యమునకు సాటి యగునె.

9

వ. కావున సంతానం బొసంగు మనిన నట్లకాక యని ప్రసే
నుం డనుకుమారుని సత్యభామ యనుకన్యకను శమంత

కమణియును నిచ్చిన సత్రోజిత్తుండును లబ్ధమనోరథుండై
సుఖంబున నుండె నంత.

10

చ. నలినద శేక్షణుండు గణ

నాథునిఁ బూజ యొనర్చి సంతసం
బెలయఁగఁ దచ్చతుర్థినిశి
నిందునిఁ గన్గొని సందియంబునం
గలఁగుచు దేవమానివరుఁ
గొంచి గణేశశచతుర్థిఁ జంద్రునిం
బెలుచనఁ జూడఁగూడ దని

పెద్దలు పల్కి రిదేమి తెల్పుమా.

11

తే. అనిన నారదుఁ డిట్లను నబ్జనాభ
యాగణేశశచతుర్థి గణేశుఁ గొలువ
గొరమ నావత్సరమున విఘ్నంబు లణఁగు
నని గణేశుఁ బూజింపుదు రవనిజనులు.

12

చ. నలినదళాక్ష మున్ను గణ

నాయకుఁ డందఱుఁ జేయు భక్తిపూ
జలు గొని పాయసాన్నమును
శర్కరయుక్త మితి లడ్డుకంబులు
ఫలములు. మోదకంబులు న

పారముగా భుజియించి యంతఁ దా

నలసత నేగె మోదకము

హస్తమునం గొని యల్లనల్లనన్. 13

ఆ. బొజ్జ మోవలేక పోవు హేరంబుని

దొనఁగుఁ గాంచి యచ్చతుర్థియందుఁ

దగఁ బ్రోక్షోషవేశ నగియెఁ బక్కున హరి

ణాంకుఁ డపుడు హాస మాఁపలేక. 14

వ. అంత నేకదంతుండు నిజలంబోదరభారంబుఁ గాంచి నవ్వు

టగాఁ దెలిసి యామృగలాంఛనం గని యోరీ సౌంద

ర్యగర్వంబునం గన్నులుగానక యపహస్సించితివి గావున

నిన్నుం గనుంగొనినవార లవయశంబునం బొందుదు రని

శపియించె నంత నమరగణంబులు చంద్ర శేఖరు సన్నిధికి

నేతెంచి యిట్లనిరి. 15

చ. కరివదనుండు శాప మిడె

కై రవమిత్తున కిప్పు డాతనిం

బారిఁ గనుంగొన్న దుర్యశము

వొందు ముముం బరమేశ్చ యానిశా

కరుఁ డుదయింపకుండిన జ

గంబులు నాశము నొందుఁ డావునన్

స్థిరకరుణాప్తి నీయుడగుఁ

దీక్షించి పోవుము ముమ్ము నందల్లన్. 16

ఆ. అనుడు హరునియూజ నాశాపవిధికి మ
ర్యాదఁ జేసె నప్పు డచ్యుతుండు
నాగజేశుదినమునందు నిందునిఁ జూచు
వారి కపయశంబు వఱలు ననుచు.

17

వ. అమ్మహాత్ముం డట్లు వ్యవస్థం గల్పించెం గాని శాపనిస్తా
రకోపాయంబు సేయఁడయ్యె నయ్యచ్యుతుండవు నీవ
కావె కావున నీకు దుర్యశఃప్రాప్తి గాఁగలయది భవత్క
థాకథనంబున జనంబుల కపయశంబు నివర్తించు నని
తెల్పి నారదుం డరిగిన.

18

సీ. అంత సత్రాజిత్తుఁ డంబరమణిదత్త
మణి కంఠమునఁ దాల్చి మధువిరోధి
సభ కేగుదెంచిన సభ్యులు తన్నణి
ఘృణికలితాంగు నాన్యపతిఁ జూచి
వసమాలిఁ గనుఁగొన వచ్చినదినమణి
యని తలపోసి రయ్యదుపతియును
గడు విస్మితాత్ముడై గొన్తుభమణికంటె
నమ్మణిమీఁదఁ బేరాస పూని
దాని నడిగించె నప్పు డుద్ధవునిచేత
నాతఁ డదియును నిత్యంబు జాతరూప
వర్షి యగుటను మది ధనవాంఛ దొరయ
నొసఁగలే డయ్యె నప్పురుషోత్తమునకు.

19

౧. హరి యొక్కతటి మృగవ్యార్థం బరణ్యాని
 కరిగె రథారూఢుఁ డగుచు నంత
 వాసరమణిదత్త వరమణి దాల్చి స
 త్రాజిత్సుతుండును వాజి నెక్కి
 చనియె వెంబడిన యాసాదూహ్నమును గూర
 మృగముల వేటాడి మొగులు పన్ని
 పెళపెళ నులుముచుఁ బెనువాన గురియ న
 వ్వర్షబాధార్తిచే వడఁకునట్టి

నృపభటరథాశ్వమాతంగనికరసహితుఁ
 డగుచు నిజపురి కేతెంచె నచ్యుతుండు
 నటఁ బ్రసేనుని నొక్కహర్యక్ష మాఁగి
 తునిమి యమ్మణిఁ గైకొని చనియె నంత.

20

౨. అచ్చభల్లనాథుఁ డమ్మణిఁ గొనియె సిం
 గంబు నడిచి యంతఁ గపటవృత్తి
 నాప్రసేనుఁ దునిమి హరియించె మణి యని
 హరికి నింద వటలె నచట నచట.

21

౩. తనకొస్తుభమణికంఠెన్
 ఘనమో యీచిటుతరాయి కమలాక్షునకున్
 ధనతృష్ణఁ గొనియె నవనిన్
 ధనలోభికి ధర్మమును సధర్మము గలదే.

22

ఆ. ధనముమీఁదివాంఛఁ దల్లిని దండ్రుని
భ్రాతృవృద్ధజనులఁ బరిభ్రమించుఁ
దవిలి నరుఁడు బుద్బుదప్రాయ మైనకా
యంబు నిత్య మనుచు నాత్మ నెంచి.

23

వ. అని.

24

ఉ. ఈగతి ద్వారకానగరి

నిండుల నిండుల వీధి వీధులన్
నైగమవృద్ధు లెల్ల యదు
నందను నింద యొనర్చుచుండ న
న్నాగశయానుఁడుం దనము
నంబున నెంతయుఁ గుందుచున్ యదృ
చ్ఛాగతుఁ డైన నారదున
కంజలిచేసి ప్రియోక్తు లొప్పఁగన్.

25

క. లోకంబులఁ గలవార్తలు

మాకుం దెల్పు మన నతఁడు మాధవుతోడన్
నీ కెఱుంగఁబడనియర్థము
లోకంబులఁ గలదె యఖిలలోకాధీశా.

36

ఉ. ఐనను విన్నవించెదఁ గృ

తాంతసభం గనినట్టివెంత ప్రి
జ్ఞానిధి చిత్రగుప్తుఁ డని
శంబు భనంబులపుణ్యపాపముల్

దా నియతిక్ లిఖించు నెడ

ద్వారకలోపలైతుర్వ్యకోటికిం

బూనినపాప మొక్కటి ప్రి

పూజ్యమతిక్ లిఖయించెఁ జెచ్చెరన్. 27

ఆ. జనునిపుణ్యపాపసముదయంబులు ప్రితి

రాత్రమును దదీయగాత్రయష్టి

నీడ వోయి తెల్ప నెటి చిత్రగుప్తుండు

వ్రాయుచుండు ధర్మరాజునొద్ద.

28

క. మణిలోభంబున నెరిసి

ర్థప్రణాదై తునిమెం బ్రసేనుఁ గృష్ణం డని ప

ట్టణజనులు లేనిపాపము

గణుతించిరి నిన్నుఁ గూర్చి గోడతురంగం.

29

వ. అట్టిమిథ్యాభిశంసనదురితంబు వారలయింద్రియాధిదేవ

తలు ఛాయారూపంబున వసియించి యెరింగించినఁ జిత్ర

గుప్తుండు లిఖయించె నీవు నిమ్మిథ్యారోపణపాపంబు

నిర్వాపణంబు సేయందగు నాత్మకృతంబును సారోపితం

బును ననం బాతకంబులు రెండు తెఱంగులం బ్రవర్తించు

మిథ్యారోపితపాపుండు వ్యవహారదక్షుండు గా నేర్చునే

యదియునుంగొక జపాకుసుమసాన్నిధ్యంబున స్ఫటికంబు

రక్తవర్ణం బైనయట్లు దురాత్ములసహవాసంబునఁ బురు

షుండు గీడ్చొందుఁ గావున నీవును నీదుష్టప్రజలసహవా

సంబు చేసి విశ్వసింపం దగదు వెండియు.

30

తే. వసుధ నల్పున కుత్కృష్టవస్తులబ్ధి
జీవనాశకరంబు ప్రసేనుఁ డడవి

గెడసె మణికారణంబునఁ గేసరియును

సమసె నమ్మణికతన ఋక్షపతిచేత.

31

క. ఆజాంబవంతుచే ని

రవ్యజమతిఁ దానిఁ దెచ్చి రహి నీ విడఁ ద

ద్రాజన్మణికతమున స

త్రాజిత్తుఁడుఁ బెగు నిఁక శతధన్వునిచేతన్.

32

వ. ఆశతధన్వుండును నారత్నంబు కారణంబుగా నీచే నిహ
తుం డగు నమ్మణి నిన్నుం జేరఁగలదు బలవద్భోగ్యం
బైన రత్నంబు సీచులం జేరునె యని శుభోదర్శవృత్తాం
తం బెఱిగించి నారదుం డరిగ నంత.

33

చ. హరి మఱునాఁడె రేపకడ

యాదవసంఘముతోడఁ జొచ్చె ని

ర్జరమునితెల్పు శేకపది

చాయన యేగుచు నయ్యరణ్యముం
గరికిరిసింహఖడ్గవృక్ష

కాసరసంచరణానుగుణ్యమున్

దరణికరప్రతారణవి

ధానిబిడాంధతమోగగణ్యమున్.

34

ఆ. అట్లు సోచి నిహతు లైనప్రసేనకే

సరులచొప్పుఁ గాంచి జూంబవత్స

దాంకితాధ్వసీమ నల్లన యేగి త

ద్బిలముఁ జూచి యచట నిలిచి యంత.

౩౫

వ. నిజాపులం గనుంగొని యిట్లనియె.

౩౬

ఉ. ఆయువు నూలువత్సరము

లందు సగంబు సుషుప్తిచే జెడుక

బాయును బాలకస్థవిర

భావములన్ మఱి సాము యశావన

శ్రీయుతుడై వధూమణుల

కీడలజాడలఁ జొక్కు నింకఁ దా

నేయెడ నాచరించు నరు

డిద్దమహామతి ధర్మకర్మముల్.

౩౭

తే. ధర ననాచారరతుడైన నరునియాయు

వణఁగు భిద్రోషుటాంబువు ననుకరించి

యొగి సదాచారి యపమృత్యువును జయించి

మను శతాబ్దము లమరసమానుఁ డెతఁడు.

౩౮

తే. అందఱకు జీవితంబుపై నాస బలియు

నయిన నయశోధురంధరుం డైన నరుని

తనువు వ్యర్థంబు వాఁ డెంతదడవు మనిన

నేమి ధనవంతుం డైనను నేమియుటవు.

౩౯

వ. కావున నాకుం బ్రాపించినదుర్వ్యశంబుఁ బాపికొనుటకు
మణిఁ దే నరిగెద నంధకారబంధురంబును సురాసురాగ
మ్యంబును నైన యిబ్బిలంబు మీకుం జొర నశక్యంబు
నారాకఁ బ్రతీక్షించి యుండుం డని హారల నందఱ
నచ్చట నిల్పి యిబ్బిలంబుఁ జొచ్చి యని జాంబవంతుని
ప్రోలు గని యంత.

40

క. సింగము ప్రసేన్దుఁ దునిమోక్ష
సింగంబుం జాంబవంతుచే హత మయ్యెన్
రంగయినపట్టి ! వగవకు
మంగళకర మీశమంతమణి నీయదిరా.

41

చ. అని శిశురోదనప్రశమ

నార్థము పాడిన దాదిపాటఁ దా
విని మది సంతసం బొదవ

వెన్నుఁడు శంఖము మోయఁజేసెఁ ద
ద్దనతరనిస్వనంబు లయ

కాలఘనాఘనగ రచంద్రమై
మొనయఁగ జాంబవంతుఁడు స

మున్న తసంశయసంకులాత్ముఁడై .

42

ఉ. ఈనినదంబు నన్ను దయ

నేలినశ్రీరఘురాముశంఖస

ద్వాసముకై వడిన్ శ్రవణ

దారణకారణలీలఁ బొల్చె ము

న్నానినవంబు తా విని ని

జాత్మఁ గలంగి తొలంగి పాటె దు

ర్మాని దశాననుం డమర

మానవిమర్దనకుర్దనుం డనిన్.

43

ఉ. ఆరఘురామదేవుఁడు స

మాగతఁడయ్యెనొ యంచు నేఁగి యా

శూరుఁడు రుక్మిణీవిభునిఁ

జూచి యహానుషశౌర్యఁ డీతఁ డా

క్షీరసరిద్వరాలయుఁడొ

శ్రీబదరీతరుషండమండితా

గారవిహారియో యొరుఁడు

గాఁ డని విస్మితఁ డయ్యె నెంతయున్. 44

మ. అతనిం గృష్ణుఁడు గారచి వేఁడు విధిజ్యోత

భారంభవేళాసము

చ్చితలీలాజనితుం డఖండితబల

శ్రీశోభితుండై రయో

ద్ధతి హేమాద్రఁ బ్రదక్షిణించి విటిచే

దచ్చంగరాజంబు జా

నుతలాఘాతఘులన్ మెలంగు ధర

సెందున్ భగ్నజానుప్రదన్.

45

చ. తతబలగర్వితం డితని

దర్పము శిక్ష యొనర్ప నేన కా

కితరులచేతఁ గా దనుచు

ఋక్షబలాధిపుఁ డాఁకి యుద్ధ మ

ప్రతిహతశౌర్యదీపుఁ డయి

పద్మదళాక్షుఁ డొనర్చె నంతఁ దా

నతఁడును మల్లయుద్ధగతి

నాహరితోడఁ బెనంగెఁ గ్రొవ్వునన్.

46

మ. ఇ ట్లనోన్యవిజగీష నేకవింశతివాసరంబులు ఘోర
యుద్ధం బొనర్చి రంత గోపాలముష్టిఘాతప్రతాడితుండై
నొచ్చి భల్లూకనాయకుం డతివిస్మృతుండై యితఁడు
సాక్షాద్విష్ణుండు గాని ప్రకృతిమనుజుండు గాఁ డని నిశ్చ
యించి నీ వెవ్వండః వెద్ది కారణంబున వచ్చి తని యడి
గినఁ గృష్ణుండు గణేశచతుర్ధీచంద్రదర్శనసంభవదుర్యశః
పరికసంత్రాశనార్థం బరుగుడెంచితి నని నిజవృత్తాంతం
బలయు వివరించిన నజ్ఞాంబవంతుండును సంతృప్తమాన
మండై జాంబవతి యనుకన్యకామణియు శమంతకము
ణియు నొసంగి యనుప మరలి ద్వారక కేతెంచి.

47

క. సుత్రామవంద్యుఁ డాహరి

సత్రాజిత్తునకు నొసఁగె సన్మణి కరుణన్

మిత్రామాత్యస్థవిర

శ్రోత్రియబుధబంధున్యపతిసూనులయెదుటన్.

48

వ. అప్పుడు సత్రాజిత్తుండును దనమనంబున.

49

ఉ. లోభము క్లేశకారణము

లోభముచేతనె ప్రాణహాని యా

లోభికి దుర్యశం బొడవు

లోభ మనర్థకరంబు లోభి దాఁ

బ్రాభవహీనలీల గురు

బంధుబుధాళిఁ దిరస్కరించుఁబో

లోభసమన్వితుండు భువి

లోఁ గడు నిందితుఁ డౌఁ దలంపఁగన్.

50

క. వై భవము గలిగెనేనియు

లోభికి సౌఖ్యంబు సున్న లోభ మవిద్యా

లాభప్రద మగుఁ గావున

లోభము విడువఁదగు ధర్మలో మనుజువరుల్.

51

వ. అని మున్ను గృష్ణుండు మణి యడిగిన నొసంగ కుండిన

తనలోభంబును నిందించి వెండియు నద్దేవునికారుణ్యంబు

వడయుటకు నుపాయంబు విచారించి.

52

క. దానములలోనఁ గన్యా
దానంబును మేదిసీప్రదానము విద్యా
దానము నుత్తమములు దురి
తానీకము నడచు నెపుడు సతిఫలదములై .

53

వ. అందు.

54

తే. ఇవల నూఱుతరంబులు నవల నూఱు
తరములును నక్షణము పుణ్యతరులఁ జేయు
కన్యకాదాత దత్పుణ్యగణన సేయ
వశమె భూరజ మెన్నంగ వచ్చుఁగాక.

55

తే. మాతృపితృదారకులములమనుజవితతి
కక్షయస్వర్గ మొసఁగుఁ గన్యాప్రదాత
యెన్నిగింజలు తిలరాశి కన్నివత్స
రములు తానును నాకలోకమున నుండు.

56

క. ఇనమండలపర్యంతము
నెనసినయవరాశి గింజ లెన్ని యగుఁ దా
నును నన్నివత్సరము లు
బ్బునఁ గన్యాదాత త్రిదివమున పసియించుకా.

57

వ. కావున.

సీ. ఎవ్వనియూరుపు లెల్ల వేదంబులు
వివిధాంగమొదినద్విద్య లెల్ల

నేమహాత్మునిదివ్యనామాంకపఠనంబు

పాపనిర్వాపణప్రాపకంబు

శ్రీకరం బెఱ్ఱానిచిరతరకీర్తి యె

వ్వఁడు సురమునిబృందవందితుండు.

చుఱుకాంబుతులసికాదళమాత్ర మొసఁగిన

నెవ్వండు సాయుజ్య మిచ్చుఁ దవిలి

యట్టిపురుషోత్తమునకు విశ్వాధిపతికే

గన్య నిచ్చి కృతార్థతాగరిమఁ గాంతు

ననుచుఁ దనపుత్రి సత్యభామాఖ్య నాశ

మంతమణితోడ నొసఁగె శ్రీకాంతునకును.

59

వ. శ్రీకృష్ణుండును సత్యభామాజాంబవతుల మహావైభ

వంబున వివాహం బయ్యె నంత.

60

సీ. దివ్యసంయమిచిత్తభవ్యకంజాతప్ర

భాకరుం డాశ్రితశ్రీకరుండు

దారుకావనమకానిదారికామానస

చోరకుం డంహోవిదారకుండు

జగదుద్భవస్థితిసంహరణోదార

కుర్దనుం డంగజమర్దనుండు

జాటజూటకుడుంగసత్సమాయితనిశా

నాయకుం డపవర్గదాయకుండు

శంకరుఁడు భక్త లోకవశంకరుండు
 వారణామరరిపుదర్శవారణుండు
 హరుఁడు శ్రీశైలజామనోహరుఁడు ప్రేమ
 నాఘుకుందునిఁ జూడంగ నరుగుదెంచె.

61

వ. అప్పుడు వివాహవైభవదిదృక్పాసమాగతులైన బ్రహ్మ
 దులును పురందరాదిబృందారకబృందంబును నయ్యిందు
 ధరునకు వందనంబు లాచరించిరి నందనందనుండును
 షోడశోపచారంబుల నద్దేవునిం బూజించె నంత నమ్మహా
 దేవుం డందఱుం గనుంగొని.

62

సీ. తగ నభోమణి శమంతకమణి సత్రాజి

దవనిపాలున కిచ్చు టాది గాఁగఁ

బద్మాక్షుఁ డీసత్యభామఁ బెండిలియగు

టిది తుదిగా నిమ్మహీయచరిత

మెవ్వఁ డేనియును గణేశచతుర్థి మృ

గాంకునిఁ గాంచినయట్టివేళఁ

దతభక్తి నొడువఁ దత్సంబంధదుర్యశః

కలుషంబు వానికిఁ గాక తొలఁగు

ననుచు నానతి యిచ్చిన నమరవరులు

యక్షగంధర్వులును సనకాదిమునులు

నందనందనుఁడును సదానందగరిమఁ

జెంది నుతియించి రప్పు డాశ్రీగీర్ణిశు.

63

వ. అంత నయ్యాశ్వరుందొట్టి వేల్పు లందఱును యథేచ్ఛం
జని రని చెప్పి సూతుం డిట్లనియె.

64

ఉ. ఈకథ విన్నమానవుల

కీహితము ల్సమకూరుఁ బాపని

రోమకవిముక్తి యశాఁ జెలఁగి

ముక్తి కరస్థితవర్తి యశా మఘా

నీకఫలంబు గల్గు కమ

నీయచిరాయురుపేతులై సుఖ

శ్రీకలితాత్మవర్తన న

శేషశుభోన్నతిఁ గాంతు రుర్వరన్. 65

వ. అని చెప్పి నెండియు నిట్లనియె నట్లు హరి మఱియు
నేవురురాజకన్యకల వివాహంబై ద్వారకానగరంబున
నుండునంత నరకాసురుచేత బాధితులై సురమునిగణం
బులు శరణు నొందినఁ దద్వధార్థం బరుగ నిశ్చయించి
వైనతేయునిం దలంప నక్షణంబ.

66

మ. శరకుందేందుతుషారపారదసుధా

స్వచ్ఛానసాబుండు గ

ర్భురధాత్రీధరతుంగసంహననుఁ డు

త్ఫుల్లాబజేత్రుండు భా

స్కరతేజఃప్రధితుండు తుండనఖశ

ప్రప్రోజ్జ్వలుం డాశుగ

స్ఫురదుద్యద్గతి నేఁగుదెంచె వినతా
సూనుం డనూనోద్ధతిన్.

67

చ. హరి నరకాసురుం గెలువ

నాయితమై తగ సత్యభామతో
గరుడని నెక్కి కౌస్తుభవి
కస్వరభాస్వరదీధితు ల్విభా
కరకరదీప్తులన్ మలపఁ
గాఁ జని తత్పురపాలకున్ మురా
సురుని వధించె నాబలని
షూదనముఖ్యులు సంతసింపఁగన్.

68

మ. సరసీజేక్షణుఁ డంత భీషణగతిన్

శంఖంబు పూరింపఁ ద
ద్వరకల్పాంతఘనాఘనస్త నితదు
ర్వారారవసుశ్చర్తచే
ధరణీసూనుఁడు క్రోధదీప్తుఁ డగుచుం
దామోదరుం దాఁకి సం
గరసంక్రీడ యొనర్చె దారుణగదా
ఖడ్గప్రశస్త్రోద్ధతిన్.

69

మత్త. రామరావణులట్ల నిర్జర

తాజవృత్తులయట్ల సం

గ్రామకేళి యొనర్చి రయ్యదు
 రాజదైత్యులు గొంతసే
 పామెయిం దగ సత్యభామ ము
 రాంతకాజ నొనర్చె నా
 భూమిపుత్రునితోడ యుద్ధ మ
 పూర్వవిక్రమవై ఖరిణ్.

70

ఉ. ఆవనితాలలామము ర
 యంబున నంబుధరంబు వర్షధా
 రావళి యద్రిపైఁ గురియు
 నట్లు కదంబకదంబకంబు ల
 దేవవిరోధిపైఁ గురియ
 దీకొని వాఁడును ఘోరబాణముల్
 దేవిపయిన్ వెసం బటపె
 దేవత లచ్చెరు వొంది కన్గొనన్.

71

శా. ఆరామామణి వానిద్రుంచుట తృణ
 ప్రాయంబుగా నెంచి ప
 ద్మారామాధిపునాజ్ఞ లేమి నియతిం
 దత్కార్యమున్ మానె భ
 ద్మారూఢస్థితి నట్లకాదె ధరఁ బ
 త్యాజ్ఞాసముల్లంఘన

ప్రారంభంబు పతివ్రతామణులకు
బాపావహంబే కదా.

72

సీ. పతియాజ్ఞ దాటినసతులపుణ్యం బగ్నిఁ
గార్పాసగిరి యట్ల క్రాగిపోవుఁ
బ్రాణేశు వంచించునది యన్న పానవి
హీనత విధవయై యెపుడుఁ గుందుఁ
బతియై దైవము కులసతులకుఁ దత్సేవ
యిహపరసౌఖ్యంబు లీడుచునుండు
జగతిఁ బాతివ్రత్యసమధికతప మర్థిఁ
దపములలోన నుత మతపంబు
భర్త సేవాదిహీనయై పరగునట్టి
తెటవఁ బ్రోవంగ నోపఁ డేదేవుఁ డైన
పతియై దైవంబు గురుఁడును బతియై తీర్థ
మతివలకు నొండుధర్మంబు లవనిఁ గలవె.

73

చ. హరియు శరాసనంబుఁ గొని
యానరకాసురుమీఁద మార్దన్యో
త్కరము నిగుడ్చి వాఁడు నది
గన్గొని వ్యాళగళనమైన ద
ర్దురము బుభుక్షుఁ డీర్చుకొన
రోయుగతిక విజయంబు గోరి ము

ద్వరశరభిండివాలములఁ

గప్పె హరిం గడు మూఢబుద్ధియై.

74

తే. వ్యాశనకులంబు లాఖుబిడాలములును
నాగపంచాస్యములు భేకనాగములును
బోలెఁ బొల్చిరి దానవపుంగవుండు
నబనాభుండుఁ బోరాడునవసరమున.

75

క. శరసంధానము మోక్షము

కరవరలాఘవము యుద్ధకౌశలము నవి
స్మరణంబును నుద్ధతియును
స్థిరతయు ధీరతయు నమరె శ్రీవిభునందున్.

76

మ. కరకంజాంచితశారకార్ముకము చ

క్రొప్రక్రియం బొల్ప నా
హరి దిగ్భాగగనాంతరాళము శర

వ్యాప్తంబు గావించెఁ ద
చ్ఛరసంధానవిమోక్షణాంతరము లెం
చన్ లేక భూపుత్తుఁ డ
చ్చెరువొందెం బెగఱొందె దుర్భరబల

శ్రీముక్తుఁ డయ్యెన్ మదిన్.

77

చ. అరుదుగ మేరుమందరహి

మాచలము లౌకలించుశ కిచ్చే

నిరతముఁ గ్రొవ్విసట్టి ధర

ణీసుతుఁ డంబుధివేలవోలె శ్రీ

ధరుని నతిక్రమించుటకుఁ

దానొకయింతయుఁ జాలఁ డయ్యె నా

హరియును జక్రముం దలఁచె

నయ్యసురాధముఁ ద్రుంపఁ బెంపునన్. 78

ఉ. నీరజబంధుకోటికమ

నీయమహోమహాసీయమున్ సహ

స్మారసమన్వితంబుఁ బ్రళ

యానిలతుల్యమహారయోర్జిత

శ్రీరమణీయమున్ దనుజ

శిక్షణదక్షము భక్తలోకమం

దారము నై పొసంగిన ను

ధర్మనచక్రము వచ్చెఁ జెచ్చెరన్. 79

తే. హరి తపం బొనరించిన హరుఁడు మెచ్చి

యాసుదర్శన మెసఁగె నత్యంతకరుణ

నదియు హరిచే నియుక్త మై యనురసమితిఁ

ద్రుంచి తత్కరమున కరుడెంచు మరల.

80

క. చక్రము దారితదానవ

చక్రము శతపత్త్రినయనసప్తాశ్వసుహృ

చక్రము పాలితధరణీ

చక్రము వేగ చనుదెంచె సాధిష్ఠగతిన్.

81

తే. కృష్ణుఁ డాచక్క) మప్పుడు కేలఁ బట్టి
త్రిప్పచుఁ ద్రిలోచనునిమాడ్కిఁ దేజరిల్లెఁ
బ్రళయవేళార్కతేజు నాప్రభునిఁ జూచి
జగము లన్నియు భీతిల్లి సంచలించె.

82

ఉ. ఆదనుజుండు యజ్ఞకీటి

యంగనిదాఘపయఃకణా ప్రిచే

మేదినిఁ బుట్టెఁ గావున స

మిద్ధబలోద్ధతు వాని సత్యభా

మాదయితుండు పుత్తుఁ డని

మన్వక తుంపఁదలంచె నట్ల యశాఁ

గాదె తనూజునై నఁ గృపఁ

గాతురె క్రూరుని ధర్మవర్తనుల్.

83

వ. అప్పుడు నరకాసురుండు శ్రమంబునం గుందక మనఃఖే
దంబుఁ జెందక తుత్తృష్టాలస్యాదిరహితుండై యుద్ధం
బానరింప నతనిదై ర్యస్థైర్యబలమహత్త్వంబులకు మెచ్చి
కృష్ణుం డతనితో నీ కిష్టంబై న వరం బడుగు మిచ్చెద
ననిన సతం డిట్లనియె.

సీ. అపవర్గ మడుగ నే నచ్యుత యది దైన్య

యాచ్ఛాదిగుణముల నబ్బగలదె

ధరణి నిష్టాపూర్తధర్మము లే్పియించి
 ఫల మిచ్చి దేహుల భ్రమలఁ బెట్టి
 యమ్ముక్తిఁ గాక్షింప నంతరాయము నీవ
 చేయుదు విఁక వేఱ చెప్ప నేల
 మండునిఁ గాంచినసతులకుబలె బ్రహ్మ
 సంవిదుపయి సురసమితి రోయు

నైన నీచేత హతులై న యట్టివార
 లందఱు భవత్పదంబున నధివసించు
 రట్లు గావున ముక్తి నే నభిలషింప
 నీదుక్రోధంబె వరమయి నివ్వటిల్లు.

85

నీ. అయినను నొక్కటి యడిగెద నీవు న
 న్నేవాసరమున జయించి వెలయు
 దావాసరమునఁ దె లాభ్యంగ మొనరించు
 నరులకు నెలను నరకభాధ
 లేకుండ వర మిమ్ము లోకేశ యని పల్కి
 నిబిడసాయకవృష్టి నిగుడఁ జేయ
 హరియును గుపితాత్ముఁ డై చక్రనిహతి న
 న్నరకామరారాతిశిరముఁ దునిమె
 నంత నచ్చర లెల్ల నాట్యంబు సల్పి
 రమరగణములు కుసుమవరములు గురిసి

శఖిలదీశలుఁ బ్రసన్నత నతిశయిల్లె

రావణప్రధనావసతమునఁబోలె.

86

వ. అప్పుడు హరివల్లభ యైన భూదేవి సాకారయై చతుర్భు
జయును శాలీక్షుప్రముఖసన్యాధిదేవతాసమన్వితయు నై
యిందీవరశుకంబులు కరంబులం దనర మత్తమాతంగగ
మనంబునం జనుడెంచిన మన్నించి కృష్ణుండు తత్ప్రేక్ష్యం
డగు భగదత్తునిం బ్రాజ్ఞోతిపపురంబున కభిషిక్తుం
జేసె నంత.

87

తే. ఆశ్వయుజకృష్ణపక్షమహత్రయోద

శీవిధూదయవేళ నశేషజనులు

చెలఁగి యభ్యంజనక్రియ సేయవలయుఁ

దైలమున నారకవృథ దానఁ దొలఁగు.

88

ఆ. ఆదినంబునందు నభ్యంజనము లేని

మూర్ఖజనుఁడు నరకమున వసించుఁ

దైల మబ్బకున్నఁ దద్దర్శనముచేసి

హరి భజించె నేని యుఘము అడఁగు.

89

వ. అని లోకోపకారార్థంబుగా మున్ను నరకుండు గోరిన
తేటంగున వరం బొసంగి భూదేవిం బ్రీతాత్మం జేసె
నంత నబ్బుదేవత నరకాసురానీతపోడశసహస్రరాజక
న్యకల ద్వారకాపురంబునకుం గొనిచని పాణిగ్రహణం

బాచరింపు మని తెల్పిన భగవంతుం డట్ల సమ్మతించి
యానరకాసురునిపురంబుఁ బ్రవేశించె నంత.

90

ఉత్సా. మారకోటిసుందరుం బ్రమత్తనాగయానుఁ బం
కేరుహంతు విపులవంతుఁ గృష్ణుఁ గాంచనాంబరుఁ
నీరదాసితాంగుఁ జూచి నృపకుమారికామణుల్
భూరితేజు నమ్మహాత్ముఁ బొందఁగోరి రాత్మలక్ష్.

91

వ. ఇట్లు మోహించిన పదియాఱువేపురు రాజకన్యలం గొని
కృష్ణుండు ద్వారకాపురంబున కేతెంచి యంత.

92

సీ. యువతుల నందఱ నొక్కలగ్నంబున

నుద్వాహ మగుటకు నుత్సహింప

నావధూమణులకు హాటకాగారముల్

వెవ్వేఱ రచియించె విశ్వకర్మ

నాకమహీజ చింతామణి సురగవి

ప్రముఖవస్తువులతో బలవిభేది

యరుదెంచె బహుసహస్రాంబుజాక్షిమణి

యుగవద్వివాహమహోత్సవాప్తి

నలరునటె కృష్ణుఁ డని విస్మితాత్ము లగుచుఁ

దరలివచ్చిరి స్వర్గపాతాళమర్త్య

వాసు లందఱుఁ దద్వైభవంబు గనఁగ

సఖిలలోకంబులకు ముదం బావహిలై.

93

ఆ. హరీయు సపుడు గర్గు నాచార్యకృత్యంబు
నడుపు మనిన నతఁడు నాదుశక్తి
కొలఁదిఁ జల్పువాఁడ గోవింద యనిన న
య్యంబుజాయతాక్షుఁ డల్ల నగుచు.

94

ఉ. ఒక్కొక్కవేదియందుఁ దగ

నొక్కొక్కగర్గమునిన్ సృజించి తాఁ
గ్రక్కున నట్ల వ్యాసముని
గౌతమనారదముఖ్యమానులన్
బెక్కువగా సృజించి యటఁ

బెంపునఁ దానును బెక్కురూపులై
యక్కజమైనలీల నుప

యామవితర్దిక లెక్కె నొక్కటన్. 95

వ. అత్తైఱంగున విశ్వరూపధరుండై యద్దేవుండు షోడశసహ
స్రరాజకన్యకల నేకలగ్నంబునఁ బాణిగ్రహణం బాచ
రించిన నమ్మహిమంబుఁ గాంచి యఖిలదేవమునిగణం
బులు నితాంతవిస్మయాక్రాంతస్వాంతులై కొనియాడు
చుండి రాసమయంబున నారదుండు తద్విభవంబు విలో
కించి కృష్ణుం డొక్కరుండు నిందఱు సుందరుల నొక్క
ముహూర్తంబున నేచందంబునఁ బరిణయం బగునో
యని తత్పరీక్షాసక్తిం ద్రిమ్మరుచు వీణాపాణులును గాన
విద్యాప్రవీణులు నతులతేజోధురీణులు నగు ననేకసహ

సృనారదులం గాంచి విస్మితుండును లజ్జకలితుండును
ఖన్నమానసుండును నై పదంపడి.

96

క. తనవీణియ యొకచో ము

న్నునిచినవాఁ డగుట దాని నొగిఁ దెచ్చుటకున్
జని కానఁడయ్యెఁ బ్రతిగృహ
మున నొక్క తెఱంగురంగు పూనుకతమునన్.

97

ఉ. నారదుఁ డిట్ల శేషభవ

నంబులు గ్రుమ్మరి పెక్కుకృష్ణులన్
నారదులం గనుంగొని మ

నంబున నచ్చెరువంది కుంది ప.
ల్మాటును వీణె యారయుచు

మాటికిఁ జింతఁ గలంగి కుంగి దు
ర్వారతరభ్రమార్తుఁ డయి

వచ్చినచోటికె వచ్చుఁ గ్రమ్మటన్.

98

క. వీ నారదుండఁ గానో

పూనిననావీణె యెందు వోయెనొ మద్వి

జ్ఞానం బేమయ్యెనొ యని

యానారదమాని లజ్జ నతిఖిన్నుండై.

99

ఉ. వారిజనాభమందిర మ

వక్రగతిం జొరఁబోయి యొక్కచో

సప్తమాశ్వాసము

౬౦౫

వారక ద్వారపాలకని

వారితోడై యట నిల్చి నే నహో

నారదమాని నన్న, నగి

నారదు లిందు సహస్రసంఖ్య; లో

చోరుడ నారదుం డయిన

జూపు విపంచి యటంచు వారనన్. 100

చ. మును దనుఁ గాంచి పూజలు స

మున్నతభక్తిని జాలఁ జేయున

మ్మనుజులు నీచుఁ గన్గొనిన

మాడ్కిఁ దిరస్కరణంబొనర్చుచున్

వినుతియుఁ జేయ కేగఁ గని

విన్నదనంబున నబ్జగర్భనం

దనుఁడు చరించుచుండె భవ

నంబులవెంబడి వీణె యారయన్. 101

ఉ. గానర్పై కలోలుఁ డయి

కంజదళాక్షుఁడు పిల్వబంచె బ్ర

జ్ఞానిధి! నీదువీణియ వె

సం గొనిర మ్మని యొక్కరుండు స

న్మాన మొనర్చి త న్బిలువ

నారదుఁ డాత్మవిపంచిలేమి ల

జానిరతిం దిరస్కరిణి

చాటున నీగెను వాడు నవ్వఁగఁ. 102

తే. అత్తెఱంగున విష్ణుమాయార్ణవమున

మునిగి త్రిమ్మరుచుండె నమ్మునివరేణ్యఁ

డిట్లు సుజ్ఞానవంతులు నెఱుఁగ రనిన

నెట్లు జడమతు లమ్మాయ * నెఱుఁగఁగలరు. 103

వ. అని చెప్పి సూతుం డిట్లనియె.

104

ఉ. ఆతఁడు మున్ను కృష్ణుని మ

హామహిమంబుఁ బరీక్షఁజేసి తా

నీతెఱఁగయ్యెఁ గావున న

హీనగుణాఢ్యుని నెవ్వఁడేని దు

ర్శితిఁ బరీక్షసేయు నత

నిం బెడబాయు సమస్తలోకవి

ఖ్యాతియు భూరితేజము న

ఖర్వమసీషయు శ్రీయు నాయువుఁ. 105

చ. అతిథుల వేదవితముల

నర్థిజనంబుల నార్యవర్ణులం

గృతకమతిం బరీక్ష యొన

రించుటకంటె దృణాదిభక్షణ

జ్ఞాకసతిగేహసీమః దన

యుం గృవ లాలనః పూచరించు నొం

జ్ఞాకసతికిం గృహోపకర

ణోత్కరముల్ ఘటియించు నర్మలిఖ. 109

సీ. ఒకయింటఁ బుత్తుని నుపలాలన మొనర్చు

నొకయింట భోజనయుక్తి నొనరు

నొకయింట నుతపివాహోద్యుక్తిఁ ద్రిమ్మరు

నొకయింట మధుమధురోక్తిఁ దనరు

నొకయింట గానరసోత్సాహరసికుఁ డౌ

నొకయింట సుఖనిద్ర యొనరఁజేయు

నొకయింట సద్వృత్త ముబునుపోకకు నాఁడు

నొకయింట సద్దోష్టి * నోలి మెలఁగు

పోడశసహస్రయువతులతోడ నిట్లు

కీడ్లలాడుచు నుండె నాకేశవుండు

తన్మహాత్మ్య మెఱుంగఁగఁ దరమె కమల

జాదిసురవరులకు సనకాదులకును.

110

క. ఈపావనకథఁ జదివిన

నోపికతో వినిన శుభసమున్నతి వేలయుక్

జ్ఞానముచ్చయ ముడఁగున్

శ్రీపతికారుణ్య మెలయు క్షితి మనుజులకున్.

111

సీ. అంత బాణాసురు నని గెల్చి తత్పుత్రి
 యగునుషాకన్యక నర్హసరణి.
 నాత్మపౌత్రుండై న యనిరుద్ధునకుఁ బెండ్లి
 గావించి యట ద్వారకాపురమున
 నక్రూరవసుదేవహలధరోద్ధవముఖ్య
 హితవృద్ధజనపురోహితసమేతుఁ
 డై సుధర్మాఖ్య సభాంతరాళంబునఁ
 జెలఁగి సింహాసనాసీనుఁ డగుచుఁ

గొలువు గూర్చుండి కవిబుధగోష్ఠి నలఱు
 నాయదూత ముఁ బుండరీకాక్షుఁ జూడ
 నమరనాయకుపనుపున నరుగుదెంచె
 నారదుఁడు గానవిద్యావిశారదుండు.

112

క. ఆనారదునకు వైద
 ర్భీనాథుఁడు పూజ యాచరించినఁ బ్రీతుం
 డై నుతియించి పదంపడి
 యానిర్జరమౌని యిట్టు లనియె మృదూక్తి.

113

తే. దేవ శిశుపాలునాజ్ఞచే ద్విజులు మఘము
 లాచరింపక దుర్మార్గులై నకతన
 యుత్పిపాసార్తి గలఁగిరి సురగణములు
 తత్పురోడాశభక్తిచేఁ దనర లేమి.

114

తే. దేవ పంచమహాయజ్ఞతృప్తి లేమి
 నఖిలమునిపీతృసుర లనాహరకలన
 నలఁగిరి ద్విజాళి స్నానసంధ్యావిహీను
 లగుచు శ్రుత్యుక్త విధిదూరు లగుటఁజేసి. 115

క. భూదేవకర్మముల బ్ర
 హ్మాదిసురలు తృప్తి నొంది యతులితజవస
 త్వాదిసమన్వితులై రో
 గాదు లడఁగి దీప్తదేహు లగుదురు కడిమిన్. 116

ఉ. బాలిశబుద్ధి యైన శిశు
 పాలుఁడు వేదవిరుద్ధకర్ములన్
 లాలన మాచరించి మద
 లంపటవృత్తి మెలంగు దాన దే
 వాలయదేవతాప్రతిమ
 లర్చ యొనర్చుజనంబు లేమి బా
 ల్మూర్తి మహిం బడెన్ ద్విజు ల
 మాన్యత నొండొ కర్మహీనులై. 117

వ. కౌవున నప్పాపాత్ముని సంహరించి లోకగ్రులు రక్షింపు
 మని పురందరసందేశం బెఱింగించి యద్దివ్యముని వెం
 డియు నాకలోకంబునకుం జనియె నంత సమరసభామ
 ధ్యంబున నున్న పాండురా జతని కిట్లనియె. 118

తే. ఓమహాత్మ యుధిష్ఠిరభీమవిజయ
నకులసహదేవనాములు నాదుసుతులు
మున్ను శతశృంగపర్వతమున వసించి
రిపుడు వా రెచ్చటికిఁ జని రెఱుంగఁజెపుమ. 119

వ. దేహాంతరప్రాప్తుండ నయ్యుఁ బుత్త్రమోహంబుఁ దొ
ఱంగఁజాలకున్నవాఁడఁ గావునం దదవృత్తాంతంబుఁ
దెల్పు మనుటయు నారదుం డిట్లనియె. 120

సీ. నీతనూజాతు లజాతారిముఖ్యు ల
నూనసంయమినీయమాను లగుచు
జనసీసమేతులై శతశృంగగిరినుండి
కరిపురి కేతెంచి కరము వేడ్క
సురసరిత్తనయవిదురలాలనంబుచేఁ
గురుకుమారులతోడఁ గూడి క్రీడ
లాడుచు నుండి రయ్యవసరంబున వార
లందఱలోపల ననిలసుతుఁడు
బలయుతుం డాటఁ గాంచి నొంపఁగఁ దలంచి
వ్యాళములచేతఁ గఱపించి త్వేళ మిడియుఁ
గృష్ణరక్షితుఁ డగువాని గెలువలేక
యాత్మలోఁ గుందె ధార్తరాష్ట్రాగ్రిజుండు. 121

వ. ధృతరాష్ట్రుండును బుత్త్రమోహంబున దుర్యోధనుఁడు
సేయకృత్యంబులు నివారింపఁడయ్యె నంతఁ గృపాచార్యు

నొద్ద రాజకుమారు లందఱు విలువిద్యఁ గఱచుచునుండి
రయ్యెడ.

122

ఉ. పాండవకౌరవౌఘములు

పట్టణబౌహ్యవనాంతరంబునం
గండుక కేలి సల్పునెడఁ

గాంచనరత్ననిబద్ధమైన యా
గండుక మొక్కనూతఁ బడఁ

గాంచి తదుద్ధరణం బొనర్చె ద్రో
ణుం డను విప్రముఖ్యుఁడు ధ

నుష్కలితోరుప్యవత్కపంక్తులన్.

123

ఆ. వేదశాస్త్రముఖ్యవిద్యాన్వితుని ధను

ర్వేదవిదుని ద్రోణ నాదరించి

భీష్ముఁ డాత్మపాత్రబృందంబునకు నెల్ల

కార్ముకాదివిద్యఁ గఱపఁ బనిచె.

124

చ. అతఁడును రాజసూనులకు

నందఱకున్ వివిధాస్త్రశస్త్రసం
తతు లుపదేశ మిచ్చి ప్రథ

నప్రతిబాధ్యులఁ జేసి యంత ను
ద్ధతబల*వంతుఁ డైనద్రువ

దక్షితిపాలకుఁ బట్టి తేర నం

చితగతిఁ బంచె వీతభట

సింధురస్సింధవబంధుకోటితో. 125

తే. తొల్లి తను నవమానించె ద్రుపదుఁ డనుచుఁ
బగ మనంబున నిడి వానిఁ బట్టి తేర
గురుఁడు వనిచినఁ బాండవకురుకుమారు
లందఱుఁ దదాజఁ దలమోచి యరిగి రంత. 126

వ. ద్రుపదభూనాథురాజధానియైన కాంపిల్యనగరంబునకుం
జని యతనితోఁ బవరం బొనర్చి కర్ణసహితంబుగాఁ
బరాజితులై మరల నరుగుదెంచి రంత నర్జునుం డొక్క
రుండును ద్రుపదుం బట్టి తెచ్చుటకుం బ్రతిజ్ఞచేసి చని
వానితో మహాయుద్ధంబుచేసి యోడించి పెడకేలు గట్టి
గురునకు దక్షిణగా నిచ్చిన. 127

సీ. గురుఁడును ద్రుపదుఁ గన్గొని యుల్లసములాడి
విడిచిన నప్పు డప్పుడమితేఁడు
కడు లజ్జితుండయి కాననంబున కేగి
యచట దుష్కరతపం బాచరింప
హరుఁడు ప్రసన్నుడై యడుగుము వర మన్నఁ
గుంభసంభవు గెల్చు కొమరు నొకని
నర్జునునకుఁ బత్ని యగుపుత్రి నొక్కతె
వడిగి తద్వరమున ననలకుండ

మున జనించు ధృష్టద్యుమ్నుఁ డనుతనూజుఁ
గృష్ణ యనుకన్యఁ గాంచి పృహ్లాష్టచిత్తుఁ
డయ్యె నయ్యుండ్రతనయు బాహుపరాక్ర
మంబుఁ గొనియాడి రఖిలజనంబు లుర్వి.

128

చ. కరిపురవాసు లందఱును

కర్ణసుయోధనముఖ్యులం దిర
స్కరణ మొనర్చి యరునుని
సాధితసద్గురుకార్యశౌర్యధీ
గరిమ నుతింపఁ జొచ్చిరి ని
కామముదన్వితచిత్తవృత్తులె
కెరలిన వీడు న న్నయిన

గెల్చు నటంచుఁ దలంచె ద్రోణుడున్.

క. సురసరిదాత్మజుఁ డపు డ

న్నరునిభుజాబలమునకు మనంబునఁ దగ న
చ్చేరు వంది నాదుపిమ్మట
నరిసూదనుఁ డితఁడె యనుచు నభినందించెన్.

130

ఉ. ఈవిధి నింద్రసూను నుతి

యింపఁగఁ గర్ణసుయోధనాదియో
ధావళి సిబ్బితి న్నొగిలి

యాతెఱుగుల్ ధృతరాష్ట్రతోడ న

త్యావిలచిత్తులై తెలుప

నాతఁడు పుత్త్రమతానువ ర్తియై

భావమునం దలంకి యట

పాండుతనూజులఁ జేటి యిట్లనున్. 131

ఆ. భూరితేజులార వారణావతపుర

వరమునకును మీర లరుగుఁ డదియు

నఖిలవై భవాధ్య మై సస్యసంపూర్ణ

మగుచు ధర్మకృజ్జనా ప్తి నలరు.

132

మత్త. వారణావతపట్టణంబు నివాసయోగ్యము మీకు నో

ధీరవిక్రములార మీర లతిత్వరం జని యందు నిం

పారఁ డద్వారరాజ్యపాలనమాచరింపుఁ డనంగ న

వీరు లప్పురి కేఁగి రక్కురువీరవర్యునియానతిన్.

133

సీ. అపుడు సుయోధనుం డతీకలుషాత్ముఁ డై

సౌబలకర్ణదుశ్శాసనాది

మంత్రీదుర్మంత్రనిమంత్రణ వారణా

వతపట్టణమ్మున జతుగృహములు

రచియింపఁ బనిచె నారాజన్యు లయ్యిండ్ల

నేమఱియున్న దహింపఁదలఁచి

యంత సప్పాండవు లాలక్ష్మయిండ్లలో

నధివసింపఁగ విదురానుమతిని

ఖనకుఁ డొక్కఁడు ధర్మజుకడకు *వచ్చి

క్రోధకీలితుఁ డైన దుర్యోధనుండు

సేయుదుర్మంత్ర మంతయుఁ జెప్పి వారు

వెలువడఁగ నొక్కచిలము గావించె నచట.

134

వ. కృష్ణాంగారకచతుర్దశినాటి నడురేయిఁ దద్బిలద్వారం

బున జననీసహితులైన పాండవుల వెలువరించి ఖనకుం

డరిగఁ దథనంతరంబ యాలాక్షాంగారంబున వారలు

నిడ్రించియున్నవార లని తలంచి.

135

చ. తొడరి సుయోధనప్రహిత

దూతజనంబులు తద్దృహంబు లు

బృడత దహించి రట్టితెఱఁ

గారసి పౌరులు సంభ్రమించి య

జడమతులైన సూతసుత

సౌఖలకౌరవనాథముఖ్యులం

గడుకొని నిందసేయుచు ని

కామశుగార్తి గలంగి రయ్యెడన్.

136

ఆ. అయుతపంథిసత్త్వఁ డనిలతనూజుఁడు

నడువలేక నిదుర జడత నొందు

సోదరులను దల్లి నాదట మోచుక

యరిగఁ జీకటనక యతిరయమున.

137

చ. అనిలసుతుండు గండున మ

హావిపినంబున వీతభీతుడై

యనిలజవంబునన్ శ్రమము

నాకలి దప్పియుఁ జెంద కేగె దా

జనునెడ నూరువేగహతి

సాలలతావళి మ్రొగి డిగ్గనం

బానుఁగువడం బదాహతుల

పొందునఁ బ్రస్తరపంక్తి నుగ్గుగన్. 138

తే. ఇట్లు యామద్వయంబున నిరువదేను

యోజనంబులు గడచి సూర్యోదయావ

సరమునం దొకవటతరుచ్చాయ డించె

నన్నదమ్ములఁ దల్లి నయ్యనిలజుండు. 139

ఉ. అంత హిడింబ నాగ నొక

యాసురకొమిని యేగుదెంచి దు

ర్దాంతబలాధ్యు భీము పవ

తామరసాయతచారులోచనం

గంతుమనోహరంగుఁ గని

కాంతవకుంతనిపిడితాంగియై

చింతఁ గలంగి యాయనకుఁ

జేతులు మోడ్చుచు నల్ల నిట్లనున్. 140

సీ. అనఘ యివ్వని హిడింబాసురుం డనునొక్క
 యసుర గలండు నాయగ్రజుండు
 భక్షణార్థము మిమ్ముఁ బట్టి తెచ్చుటకు న
 న్ననిచిన నిచటికి నరుగుడెంచి
 నవయావనాంగుఁ గందర్పప్రతీకాశ
 లావణ్యగణ్యవిలాసకలితు
 నినుఁ గాంచి మోహించి నిలిచితి నాదుప్రా
 ణంబులు సీయధీనములు చేసి

కావున మనోజబాధితఁ గావు నన్ను
 నిప్పు డాకూరదానవు నేపడంచి
 కాననస్థలి నిష్కంటకప్రసిద్ధిఁ
 డనరఁ జేయుము నీకు భద్రంబు లొదవు. 141

వ. అని పల్కునెడ. 142

ఉత్సా. అనుజ రాక మసలె ననుచు నసుర గినిసి దాని న
 మృదుజవరుల నొక్కపెట్ట మన్నిగొనఁగఁ జేర న
 య్యనిలసుతుఁడు వానిఁ దాకి యతులముష్టిహతుల న
 ద్దనుజుతోడఁ బోరునల్ప ధైర్యశౌర్యశాలియై. 143

వ. ఇట్లు కొండొకదడవు ఘోరయుద్ధంబుచేసి. 144

ఆ. అంత ముద్గరాభిహతి దధికుంభంబు
 వగుల నడఁచులీలఁ బవనపుత్తుఁ

డశనికల్పముష్టిహతి హిడింబాసురు

* మస్తకంబు వ్రచ్చి మడిపె నపుడు. 145

క. విజయం బీగతిఁ గైకొని

విజయాగ్రజుఁ డగ్రజునకు వినతుం డగుచున్

నిజజననియాజ్ఞచే నా

రజనిచరాంగన వరించి రతిఁ గరఁగించెన్. 146

వ. అప్పు డదియును. 147

మ. అచలప్రాంశువినీలవిగ్రహుని శ

స్త్రాస్త్రాఘనిష్ఠాతుఁ గా

మచరుం బంక్తిశీరోధిసన్నిభు మహా

మాయున్ బలోదగ్గు రా

త్రిచరాగ్రేసరు వజ్రకర్కశతనున్

ధీరున్ గభీరున్ ఘటా

త్కచుఁ డన్ పుత్తునిఁ గాంచె భీమువలనన్

ద్రాఘిష్ఠబాహర్గభున్. 148

వ. అంత. 149

చ. జతుగృహము ల్దహించి విల

సద్గతి దూతలు వోయి తెల్పు దు.

ర్మతి యగు కౌరవప్రభుఁ డ

మాత్యులు దానును సంతసించె బ్ర

స్తుతమతు లై న పాండుస్పృహ

సూనులసేమము విన్నిఁజేసి న

నమ్మతి విదురుండు సంతసిలి

మూఁట మదిం దడుదంత మంతయున్. 150

సీ, అంత వేదవ్యాసుననుశాసనమునఁ బృ

థాత్మజు ల్విప్రవేషాధ్యు లగుచు

రహి నేకచక్రపురముఁ జేరి యందొక

భూవిబుధాలయంబున వసించి

వేదము ల్బదువుచు విప్రగోహంబుల

భిక్షము లేర నాప్పథయు నందు

సగము భీమున కిడి సగము దా రేవురు

భుజియించుచుండ నప్పురజనములు

భసితసంఘస్థు పావకప్రతిము లై న

వారిఁ గన్గొని థాత్మజీభారహారణ

చతురమతు లైనదేవాంశసంభవు లని

తలఁచి పరమాన్న భిక్షులఁ దన్నిపి రెల్లమి.

151

ఆ. అట్లు భీమసేనుఁ డందఱు దెచ్చిన

సరసభుక్త రాశి పాము దినియు

నుండుఁ దృప్తి నొండ కుపవసించినగతిఁ

దుందిలుండు గాన దొనఁగు నొంధి.

152

సి. అయ్యగ్రహారంబునందు బకాభిఖ్యుఁ

డసుర యజస్రంబు నవనిసురుల
దినము నిల్వరుస నొక్కనిఁ దిను నవ్వార్త
విని పాడవులు వానిఁ దునుముననువు
మది విచారించి యొక్కదినంబునందు ని
జాపాసదుండై న యవనిసురున
కాబకారాధనం బావశ్యకంబైన
యగ్రజానుజ్ఞచే ననిలసుతుఁడు

విప్రపుత్రుని మరలించి వివిధభక్ష్య
భోజ్యములు మెక్కి యన్నసంపూర్ణమైన
శకట మారోహణముచేసి చనియె దనుజుఁ
గెడపి భూసురసమితి రక్షింపఁబూని.

153

వ. ఇట్లేలామరీచిరామతసంస్కృతవ్యంజనాన్వితంబును భక్ష్య
పూర్ణంబును నైన యన్నశకటం బెక్కి చని బకాసుర
స్థానంబు చేరి యయ్యన్నంబు భక్షించుచుండె నాసమ
యంబున.

154

తే. రక్కసుఁడు భీమసేనుఁడెఱంగుఁ గాంచి
దండతాడితభోగిచందమునఁ గనలి
దండిహారివాయువులలో నొకండు గాని
యితఁడు మనుజుండు గాఁ డని యిచ్చ నెంచి.

155

చ. అడరెడురోషభీషణత

నక్షుల నిప్పుక లుప్పతిల్ల నె
క్కుడువెనఁ గాలఁ దాఁచుటయుఁ
గొంకక రక్కసుదిక్కుఁ జూడ క
వ్వడముడి యిక్షుఖండము ల
వారణ మెక్కెడు వారణేంద్రుకై
వడి మెసవెం దదన్నము ల
వంబును జిక్కకయుండ మెండుగన్. 156

ఉ. ఈవిధి నిష్టమొప్ప భుజి

యించి మహాజవసత్త్వశాలియై
పావని వానిఁ దాఁకి దృఢ
పా^{స్థ}రిహతిన్ నెసనొంచె నంత న
దేవవిగోధియుం దిరిగి
దీకొనియెం దగ నిట్టు లిద్దఱున్
భూవర ! తుల్యవిక్రమతఁ

బో గొనరించిరి భీమవైఖరిన్. 157

వ. ఇత్తెఱంగునం గొంతదడవు మల్లయుద్ధంబుసేసి. 158

మ. వృకతుందుం డతితోషదీప్తుఁ డయి దో

వీర్యం బవార్యంబుగా
బకునిం గీటణఁగించి గెల్పుగొని వి
ప్రస్తుత్యచారితుడై

యకలంకస్థిరకీర్తిశాలికి నజా

తారాతికి మొక్కి యం

బకు సమ్మోద మొనర్చి తమ్ములను సం

భావించె నెమ్మిం దగ్గ.

159

ఆ. ఏకచక్రనగరి నీగతి ద్విజులకు

హితముఁ గూర్చి వార లెలమి నుండి

రంత ద్రుపదన్యపతి యాత్మజాతకు స్వయం

వరము సొటఁ బంచె నరవరేణ్య.

160

తే. అమ్మహోత్సవమునకు రాజ్యమునఁ గల్లు

నరవరేణ్యులు కాంపిలీనగరమునకుఁ

జనిరి శతురంగవాహినీసహితు లగుచుఁ

దరుణి వరియించునాసచేఁ డత్తఱమునఁ

161

నీ. కాంతేయు లేకచక్రాపురావనిసుర

సహితులై విప్రవేషములతోడ

నన్నార్థు లగుగతి నరుగుచు మార్గమ

ధ్యమున నంగారపర్ణాభిధాను

గంధర్వు నిర్జించి కాంపిలీనగరంబు

చేరి యందొకకుంభకారసదన

మున వసియించి రయ్యనఘులలోన బీ

భత్సునిఁ గాంచి యాబ్రాహ్మణుండు

ఉ. ఆవీధి గెల్చి యొక్కఫల

మబ్బె నటంచు నరుండు బెల్పు మీ
రేవురుఁ బంచికొం డని య

హీనదయామతిఁ బల్కి యంత రా
జీవదళాక్షిఁ గృష్ణఁ గని
చిత్తమునం గడు విన్ననై పృథా
దేవి దలంకె భీమునీ యు

ధిష్ఠిరునిం గవలం దలంచుచున్. 165

ఉత్సా. భీమబలులు పాండుసుతులు భీష్మ లెత్తి తేర నా

శ్రీమనోజ్జవేషఁ గృష్ణఁ జీటి కుంతి యిందులో
సాము భీమున కిడి కడమనగము నాటుపాళ్ళుగా

నోమి సేయు మనుచుఁ బల్కె సున్నయాద్యుతం దినన్. 166

క. ఆగుణవతియును నట్లు వి

భాగము లొనరించి యిడఁగఁ బవనసుతుం డి

చ్చాగతి భుజియించియుఁ దా

నోగిరమున కాససేయుచుండు బుభుక్షున్. 167

ఉ. వీరలు రాజనందనులొ

విప్రులొ సత్వరలీల నేగి నీ

వారసి రమ్మటంచు ద్రుప

దావనిభర్త తనూజుఁ బంప న

వీరవరుండు పాండవుల

వృత్తము మాటుననుండి కాంచి యీ
ధీరులు భూరివిక్రములు

దేవసమాను లటరచు నెంచుచున్. 168

శౌ. అన్యవ్యాహాభిదానుచింతనము హ

హారోహాహోహావిధుల్

జన్యోపాయము నప్రశస్త్రనియతుల్

జానొందఁ గాంతేయు ల

న్యోన్యంబు న్వచియింపఁ బొంచివిని తా

నయ్యామినిన్ వీరు రా

జన్యుల్ భూసురవేషధారు లని ధృ

ష్టద్యుమ్నుఁ డెంచెన్ మదిన్. 169

వ. మీవేషంబుల విప్రత్వంబును భాషావిశేషంబుల రాజ

త్వంబును దోచుచున్నయది యిట్టియమానుషకర్మకర

ణంబు విప్రజాతికిం గలుగునె ధైర్యగాంభీర్యాదిగుణం

బులకతన క్షత్రియు లగుట సిద్ధంబు మీర లెవ్వ రని

యడిగినఁ బాంచాలనందనునకు ధర్మనందనుం డిట్లనియె. 170

ఆ. ఏను ధర్మజుండ నీతండు భీముండు

వాఁడు విజయుఁ డల్లవారు గవలు

వినుము జాతిజనులు వేధింప విప్రరూ

పమున వెడలి వచ్చితిమి రయముశ.

బిచ్చుడు పశిత్రమయ్యెఁ బర

మేళ్వర నీవడుదే నటంచు నా

ద్రుపదమహితలాధిపుఁ డె

దుర్మొని పూజ యొనర్చె వేడుకన్, 176

శా. విద్వద్వందితుఁ డంబుదాసితమహా

వేషుండు గృహజనాం

చద్వాసుండు సమస్త వేదపటలీ

శాస్త్రసంధారణా

చిద్విద్యావిభవుండు పింగళజటా

శ్రీభాసురాంసుండు కృ

ష్ణదేవిపాయనుఁ డాపృథాత్మజులఁ గా

న న్వచ్చె నచ్చటికిన్.

177

శా. పారాశర్యమహామునిన్ ద్రుపదభూ

పాలుండు వీక్షించి న

త్కారం బింపుగఁ జేసి నీదుపదప

ద్మశ్రీపరాగ్పిఁ జె

న్నారం బావనమయ్యె మద్భూషాము ధ

న్యం బయ్యె మద్భృంశమున్

నీరాకన్ మునివర్య యంచుఁ బొగడె

న్నిర్ణద్రహ్మోన్నతిన్.

178

తే. అపుడు ద్రుపదునిఁ గన్గొని యమ్మహామూ
నీంద్రుఁ డీపాండవేయుల కేవురకును
బెండ్లినేయుము నీపుత్రిఁ బేర్చి వనిన
నమ్మహిపాలకుఁడు సంశయాత్ముఁ డగుచు. 179

తే. అచ్చెరువు నొంది యిట్లనె సతనితోడ
ననఘ మిఱాయానతికిని మాత్రాడ వెటతుఁ
గాని యొక్కనెలంతకుఁ గాంతు లేవు
రగుట యేయుగములనై న నవనిఁ గలదె. 180

వ. అనియె నంతఁ గృష్ణుండు ద్రుపదున కిట్లనియె. 181

ఉ. మాతృమహోపదేశగర్

మన్ నృప యీన్మృపసూను లేవురు
న్నీతనుజాతఁ బెండ్లియయి

నెమ్మిఁ బొసంగిన నెగ్గు గాదు ము
న్నీతరళాయతాక్షి పత్తు

లేవురు గల్గఁ దపంబు నల్పఁ డా
నీతటిఁ దత్తపంబు ఫలి

యించె వివాహ మొనర్పు మర్మలిక. 182

వ. అని యిట్లు. 183

క. కృష్ణద్రోపాయనుఁడు

గృష్ణుండును ననుమాతింపఁ గృతి ద్రుపదుం డా

కృష్ణమృగశాబలోచనః

గృష్ణ నొసఁగఁ బాండవులకుఁ గృవ చెలువొండన్. 184

ఉ. ఈవిధి ధర్మజప్రముఖు

లేవురు సాత్యవతేయునాజ్ఞచే

ద్రోవడిఁ బెండ్లి యై ద్రిపదు

ప్రలోల వసింపఁగ నత్తెఱంగు చా

రావళి దెల్పుఁగా విని దు

రాత్మకుఁ డైన సుయోధనుండు చిం

తావిలమానసుం డయి న

భాంతరసంస్థితుఁడై రయంబునన్. 185

క. ద్రోణకృపభీష్మవిదుర

ద్రాణిశకునికర్ణ సోమదత్త శలాద్య

క్షీణప్రాజ్ఞామాత్య

శ్రేణిం గని పల్కెఁ గౌర్యశీలితమతియై. 186

తే. వింటిరే పాండవులు విప్రవేషధారు

లగుచు ద్రోవడిఁ బెండ్లాడి రనఁగ వింటి

వారిఁ గెల్చునుపాయంబు మీర లర్థి

మద్దితార్థులై తెలుపుఁడు మనల కిప్పుడు. 187

వ. అనిన శాంతనవుం డిట్లనియె.

188

క. కృతపుణ్యులఁ బాండవులం

గృతకమతి న్నిపు సేయుకీడ్చు దవులునే

కృతమతులు యతోధర్మ

స్తతోజయ యనంగ వినమే ధరణీనాథా.

189

ఉ. ఎచ్చటఁ బాండవాత్మజు ల

హీనగతిన్ వసియింతు రింపుగా

నచ్చట వర్షము ల్గురియు

నచ్చట భూరుహము ల్భులించుఁ దా

నచ్చట భూమి సస్యవతి

యై కడు సొంపగు ధేనుసంఘముల్

నిచ్చలు నచ్చటం బిదుకు

నిర్మలదుగ్ధము లధ్యయస్థితిన్.

190

తే. వితతధనధాన్యసంపద విష్టవీఁగి

ప్రజలు ధర్మాభినిరతులై బ్రతుకుఁ గాంతు

రఖిలవిప్రులు వేదశాస్త్రానురక్తి

నుండుదురు వారు వసియించునుర్వీయందు.

191

సీ. దివిజనన్నిభులు కౌంతేయులు మును నీవు

సేయకృత్యంబులఁ జిక్కువడిరె

కాంపిలీనగరిలోఁ గలన రుద్రునిగతి

గెలువఁడే నృపతులఁ గ్రీడి యొకఁడ

యతనిశౌర్యంబు నీ కగపడినదియె యి

ట్లత్యంతబాహుబలాఘ్నై న

యమ్మహామహాలకు హరి మాతులేయుండు

సతతంబు భద్రము ల్సంఘటించు

దత్సహామంబుకలిమి గంధవహదీప్త

హుతవహోగ్రప్రభామహాభ్యుదయతేజ

లైరి పాంచాలపతియుఁ గన్యావ్రదాత

యగుట నుజ్జ్వలగతిఁ దత్సహాయుఁ డయ్యె.

192

మ. మఱియును.

193

మ. నరనారాయణు లాదిమాను లరవిం

దప్రోద్భవప్రోద్ధన

ధరణీభారము వాపఁ బుట్టిరి నితాం

తస్మేమనంశోభితుల్

నరుఁ డప్పార్థుఁడూ నందనందనూడుసూ

సారాయణుల డమ్మహా

పురుషుల్ సౌహృదవృత్తి వర్తి లుడు రి

పు త్నింపి యన్యోన్యమున్.

194

ఆ. విను మజాతశత్రోఁ డనఘుఁడూ ధర్మజుఁ

డతని కహితవీరు లవనిఁ గల్గ

రట్లు గల్గిరేవి యభివృద్ధి నొందరు

వానిమహిమ మెన్నవశమె చెప్పుమ.

195

ఉ. భీముఁడు భీముఁ డాజుల గ

భీరపరాక్రముఁ డరునుండు సం

గ్రామవిశారదుం డహిత

గర్వతమస్త పనుండు చాపవి

ద్యామహానీయుఁ డద్రినిభ

ధై త్యులు మాద్రిసుతు ల్దలంపఁ దా

నామహితాత్ముల న్మనుషు

నచ్యుతుఁ డర్మిలి నెల్లవేళలన్.

196

చ. హరి పరమేశ్వరుండు సఖుఁ

డై నిరతంబును బోవ వైభవ

స్ఫురణము గన్న పాండునృప

సూనుల కాపద గల్గనేర్చునే

కురుకుల మింతయున్ మనుషఁ

గోరితివేనియు వారిఁ దెచ్చి సు

స్థిరతఁ బొసంగి యుండు మిటు

పేయక తక్కినఁ గీడగుం దుదన్.

197

వ. అని పల్కిన విని యుధిషిడి కర్ణుం డిట్లనియె.

198

ఆ. భీష్మ నీవు ధర్మబృందంబు లెఱుఁగుదు

గాని యెఱుఁగ వితరకార్యగతులు

వృద్ధ వగుట నీకు నిధి ధర్మములు దెల్పు

వేళ గాని యుద్ధకాల మగునె.

199

క. నీయుద్ధ నైపుణియు జా

హాయతశక్తియును గాన నయ్యె నిపుడు కౌం

తేయులకు వెఱచితివి నీ

కాయుర్వృద్ధి యగు నింటి కరుగుము వేగన్.

200

చ. వెఱచినవారిమాటలు వి

వేకధురీణులు విందు రెట్లుము

న్నెఱుంగమె పాండునందనులఁ

గృష్ణుఁడు నాద్రుపదుండుఁ దోడుగా

నెఱిఁ జనుదెంచిరేనియును

నే నొకకోలన పారినెల్ల నే

డైట నుఱుమాడివై చెదఁ గ

డిందిమగంటిమి యుల్లసిల్లఁగన్.

201

వ. అనిన యప్పలుకులకుం గనలి కృపాచార్యుం డిట్లనియె. 202

తే. కర్ణ నీ విట్లు వల్కుదె గంగపట్టి

నతనికిని నీకు గిరిసర్వపాంతరంబు

ద్రుపదుఁ బట్టంగ నేఁగిన యపుడు నీదు

శౌర్య మేమూల కరిగె నిజంబు సెపుమ.

203

వ. నరపాలపరిషన్మధ్యంబునం బెద్దలం బర్హిభవింప వలంతివి

గాని సంగ్రామరంగంబునఁ బలాయితుండవు గాక ధనుః

కౌశలంబు మెఱసి నిలువంగలిగితివే యని పలికినం

గోధించి దందశూకంబుగతి రోషించి కానీనుం డిట్లనియె.

ఆ. భూమిసురుండ వీ వపూపప్రియుండవు

గలదె సభల నీకుఁ గార్య మొకటి

కోరు ఖడ్గధారఁ గువలయాధీశ్వరఁ

డాజ్యధారఁ గోరు నవనిసురుఁడు.

205

మత్త. బాలు బాలుఁడు వృద్ధ వృద్ధునిఁ బ్రస్తుతించుజగంబునన్

జాల వృద్ధుఁడ వాట నీగతి సంస్తుతించితి భీష్ము నీ

బాలిశత్వము దెల్లమయ్యెఁ గృపా నృపాలసభాస్థలిఁ

ప్రేత దేల తలంగు నీకిది పిండివంటలరాశియే.

206

క. అని పలుకుసూతసూతునిఁ

గనుఁగొని దండాహతాహ్నేకై వడి మై ది

గ్గన లేచి ద్రాణి యందఱు

విన నాతనిఁ బల్కె గోపవివశుం డగుచున్.

207

ఆ. వృద్ధసేవ సల్పువిధమును బ్రాజ్ఞత

లేదు నీకు నొక్కలేశ మైన

నోరి ! కురునృపాలు ద్వారంబునందుఁ గౌ

లేయకంబురీతిఁ గూయు దిట్లు.

208

వ. అని పట్టెం బొటవెటికి రాధేయుని వేయగమకించిన

దుర్యోధనుండు లేచి కృతాంజలిమై దేవప్రతకుంభసంభ

వాశ్వత్థామకృపాదులకుం బ్రియంబుఁ జెప్పి యాకలహం

బు మాన్చె నంత విదురుండు ధృతరాష్ట్రుని కిట్లనియె. 209

ఉ. నీతివిదుండు ధీరుఁ డవి

నింద్యచరిత్రుఁడు వృద్ధసేవి ప్ర

ఖ్యాతబలుండు దేవసతి

దాతృజః శాయనబుద్ధి విన్ది మే
వీతటి నీకుః ఋత్రులకు

నెంతయు సౌఖ్యముః జెందుః గాన నీ
భ్రాతృతనూజు లైన యల

పాండవులన్ దయః దెచ్చు టొప్పగున్.

ఉ. నీతివిదూరుః దుద్ధతుఃడు

నిండ్యచరిత్రుఃడు వృద్ధదూషకుం
దాతతరోపదూషితుః డ

హమ్మతిమంతఃడు నై నపాడు దా
మాతులపుత్రుః డైన గరి

మన్ సభ కర్తుఃడు గాఁడు భాతుణీ
నేత తదీయనీతి విని

నెవ్వగలం బొగులున్ ధరాధిపా.

211

క. దండివనము శింగంబులు

నొండొరులం గలనీ బ్రతుకునొప్పున మోక్షం

బొండ్వులుః గలయ మిల్లొ

నొండొరులకుః దెజ మొనరు నుర్వీనాథా.

212

ము. అని బోధించిన నాంబికేయుఁడు కుహః

హాదంటునుం జెరది శం

తనుసూనుండును నీవు మాకు శుభసం

ధాతల్లదా మీరు యె

ప్పినచందంబునఁ జేయువాఁడ నని సం

ప్రీతాత్ముఁ గావించి యా

ఘనునిం బంచె శపారవిక్రముల న

క్కొంతేయులం దేరఁగన్.

213

చ. పనిచిన నయ్యశోధనుఁడు

పాండుకుమారులపాలి కేఁగి య

ర్హనియతిఁ బూజ నొంది ధృత

రాష్ట్రనిదేశ మెఱుంగఁ జెప్పి య

య్యనఘుల దేవకీసుతన

మన్వితులన్ ద్రుపదక్షితీశ్వరుం

డనుమతిసేయఁ దోడుకొని

హస్తిపురంబున కేఁగుదెంచినన్.

214

ఉ. దుందుభికాహశప్రముఖ

తూర్యనినాదము లొక్కపెట్ట మి

న్నంది సమస్తభూధరగు

హకుమారావళులం బ్రతిధ్వనుల్

గ్రొందుకొనన్ మతలగజతుం

రంగఃశతాంగభటాళి గొల్వ సం

క్రందన వైభవంబునఁ బు

రంబు ప్రవేశ మొనర్చి రాన్యపుల్. 215

ఉ. ధీయుతు లత్యుదారులు యు

ధిష్ఠిరముఖ్యులు కుంభజన్మగాం

గేయకృపాంబికేయుల క

కృత్రిమభక్తి నమస్కరించి రా

ధేయసుయోధనాదుల న

తిప్రమదంబున గారవించి తా

రాయెడ నుండి రార్యనిచ

యం బనుకంప బహూకరింపఁగన్. 216

క. ఈతెఱఁగున వారలు కం

జాతాక్షసమేతు లగుచు సభనుండు తఱిన్

నీతివిదుఁడు విదురుఁడు ప్ర

ఖ్యాతఘణితిఁ బలికె నంబికాసుతుతోడన్.

217

నీ. నీతమ్ము డగుపాండుస్యపసుతుల్ సత్యప్ర

తిజులు నీకు విధేయు లున్విఁ

బ్రాజులు దేశకాలజులు ధర్మజ్ఞ

లీతులపరాక్రము లార్యహితులు

నగుట దజనకాంశ మగురాజ్య మొసఁగి వా

రలఁ గూడి మనుము నిర్వాజకలవ

నిది భీష్మగురుకృపకృష్ణముఖ్యులకు స
 మ్మతమును ధర్మక్రమంబుఁ దలఁప
 గర్ణఝంఝాప్రభంజనకలితమై సు
 యోధనానల మీయన్వయోరువిపిన
 మంతయు దహించుఁ గావున నయ్యిరువుర
 బుద్ధి వినక కౌంఠేయులఁ బ్రోవు మనఘు.

218

క. కావునఁ గుంతీసుతులకు
 నీ వింద్రప్రస్థనగర మిమ్ము సుఖేచ్ఛన్
 భూవర తనయాన్వీతుఁడ
 వై వెలయుము కీర్తి శోభి వై విశ్వమునన్.

219

చ. అని విదురుండు దెల్పుటయు
 నాధృతరాష్ట్రుఁడు గుంభజన్మశాం
 తనవకృపాదిసజ్జనవి
 తానము బుల్లసిలంగఁ బొందునం
 దనులకు నర్ధరాజ్యము ము
 దంబున నిచ్చె ననంతరంబ య
 య్యనఘు లశేషబాంధవస
 మన్వితులై చని రార్యసమ్మతిన్.

220

క. ఇంద్రవిభవమున నీగతి
 నింద్రప్రస్థంబు చేర నేఁగఁగ నదియున్

రుంద్రమృగాక్షీర్ణంబై

సాంద్రలతాగుల్మసాలసంవృత మగుటన్.

221

వ. కనుంగొని ధర్మనందనుండు.

222

మ. ధృతరాష్ట్రం దతితోషదూషితుఁడు ధా

త్రిభాగదానోపధి

స్థితి నీకానన విశ్చె జ్ఞాతిజను లి

స్సీ జ్ఞాతినదైవభవో

న్నతి సైరింపఁగ నోపువారె పలుకుల్

నవ్యామృతాసారముల్

మతి దీప్తాగ్నిమహా సగోత్రులకుఁ ద

న్మాహాత్మ్యము ల్వింతలే.

223

ఆ. ఇమ్మహోగ్రవిపిన మెట్లు పురంబుగాఁ

జేయువాడ ననుచుఁ జింతఁ గలఁగి

యంబుజాయతాక్షు నడిగిన నమ్మహా

పురుషుఁ డనియె ధర్మపుత్తుతోడ.

224

క. నను నెఱిఁగి పూజసల్పిన

యనఘులికున్ వాంఛితాధికార్థము లబ్బున్

వినుము నను మించుపాత్రం

బెనయఁగ వేటొకఁడు గల్గునే విశ్వమునన్.

225

తే. అనఘ మధ్యాహ్న వేళ సమాగతుఁ డగు

నతిధి ననుఁ గా వెఱుంగు మీ చతనిఁ బూజ

సేయు ధర్మాత్ముఁ డుజ్జ్వలశ్రీసమృద్ధిఁ
బ్రబలు నతిథిని మించుపాత్రంబు గలదె.

226

తే. విభవముకొలంది నొసఁగక వితతహోభ
కలితుఁ డగు మానవుండు దుర్గతులఁ జెందు
మఱియు నాతండు నూఱుజన్మములదాఁక
నతిదరిద్రతచేఁ గుందు నవనినాథ.

227

తే. కొంచె మైనను ఘనమైనఁ గుతిలపడక
పాత్రభూతున కిచ్చుట పాడి మనుజుఁ
డన్నజలదానకుశలవాక్యములఁ దేల్చి
యాచకులయాస దీర్పంగ నగు నృపాల.

228

క. పాత్రప్రదానమహిమన్
ధాత్రీశ్వర యల్పమైన దా నధికంబౌ
బాత్రంబ నేనె నన్ను న
కృత్రిమగతిఁ బూజసేయు మీచ్చెదఁ గోర్కు-ల్.

229

చ. అనవుడు వన్యమూలక ఫ
లాజ్యపయోదధిముఖ్యదివ్యవ
స్తునికర మీచ్చి ధర్మజుఁడు
తోయజనాభునిఁ బూజసేసె న
య్యనఘుఁడు ప్రీతుఁడై యపుడ
యామరవర్ధకిఁ జూచి పాండవనం

దనులకు నొక్కపట్టణ ము

దారగతిఁ సృజియింపు మీ వనఁ. 230

క. అపు డాతఁడు నిండ్రప)

స్థపురము నిర్మించె శిల్పచాతురిచే నిం

ద్రపురవరలక్ష్మి మిగిలిన

యవరిమితశ్రీసమృద్ధి నలరారంగఁ.

231

ఉ. హస్తపురంబు దానిపది

మాటవపాలునుఁ బోలకున్న ద

వ్వస్తుసమృద్ధిచే నిదియె

స్వర్గపురం బని సర్వభూభుజుల్

ప్రస్తుతిచేసి రన్నగరిఁ

బాండుస్యసాలక ! యంత ద్వారకా

వాస్తునియానఁ గైకొని భ

వత్సుతు లందు వసించి రేపునన్. 232

ఆ. అట్లు లప్పరమున సనువమ్మవై భవ

కలితు లగుచుఁ దనరి రలఘుమహిమ

ధరణినాథ సీదుతనయుల కీజగ

త్రయి నసాధ్య మెద్ది తలఁచి చూడ.

233

వ. అని తెల్పిన నారదునకుఁ బాండురా జిట్లనియె.

234

ఆ. కర్మదూరులకును ధర్మేతరులకు స్వ

ర్గంబు చొరఁగరాదు బ్రహ్మపుత్ర

ధర్మకర్మకులకు నిర్మత్సరులకును
దత్ప్రదేశకలన దనరు నండ్రు).

235

సీ. బహుళజన్మార్జితపటుపుణ్యలభ్యమై
యమరినయమరలోకమున నైనఁ
దారతమ్యంబునఁ దనరుభోగంబులు
రాజసూయమహాధ్వరంబు సేసి
యమరేంద్రసింహాసనార్థభాగస్థితఁ
దగియె హరిశ్చంద్రధరావిభుఁడు
ధనమదాంధుండనై తత్కృతు వొనరింప
కునికి నిర్జరసభ సున్నవాఁడ

నట్లు గావున మత్సుతుం డైనధర్మ
రాజునొద్దకు నీ వేగి రాజసూయ
యాగ మొనరింపఁ బనుపు మీ వతని దాన
శక్రుసరస వసించెద సంయమింద్రు).

236

క. అని పాండుఁ డనుప నారద
ముని యింద్రప్రస్థనగరమున కరిగి పృథా
తనయాగ్రణిఁ గనుఁగొని యా
యనకుఁ జనకునినిదేశ మంతయుఁ దెల్పె.

237

క. యమసందనుఁ డపు డాసం
యమశోభితు నాజ్ఞ మాళి నమరిచి మదనా

గముగతి నలరుచు నయ్యా

గము సేయఁగఁ బూని మానిఁ గని యిట్లనియెన్. 238

ఆ. ఒకఁడు సేయుధర్మ మొనరంగ నన్యున

కెట్లు చెందు సన్ముసీంద్రచంద్ర

తలఁప నితరునకును ఫలమిచ్చెనేనియుఁ

గర్త కెట్లు ధర్మగరిమ వెలయు. 239

వ. సర్వజ్ఞుండపు నీవుదక్కం దక్కినవా రోప రీసంశయంబు

వాపవే యని యడిగిన నతనికి నారదుం డిట్లనియె. 240

తే. ధర్మసూక్ష్మంబుఁ దెల్పెద ధర్మరాజ

వినుము తథ్యంబు నీపల్కు వేట యొకఁడు

సేయుపుణ్యంబు లితరులఁ జెంద వైనఁ

దనయుఁ డొనరించు సుకృతంబు జనకుఁ జెందు. 241

చ. తనయుఁడు సల్పుసత్కియకుఁ

దండ్రీయ కర్త యగున్ జగంబునన్

మును పతి భార్యగర్భము న.

మున్నతవైఖరిఁ జొచ్చి పుత్రుఁడై

జననము నొందుఁ దానె విల

సద్గతిఁ దండ్రీయసూ కుమారుఁడై

పైనుపగు వార లిద్దఱకు

భేదము లేదు తలంచిచూచినన్. 242

తే. దీపమునఁ బుట్టు వేటొండుదీపమట్లు
జనకువలనఁ దనూజుండు సంభవించు
నట్లు గావున ధర్మాత్ముఁ డైనసుతుఁడు
తండ్రిఁ దరియింపఁగాఁ జేయు ధరణినాథ.

243

క. తనయుం డధర్మరతుఁడై
జనకునిదుర్గతులఁ జేర్చు జనములు సుతులకా
మును పెక్కండ్రం గోరుదు
రసఘా యం దొకఁడు సుకృతి యగునో యనుచున్. 244

క. పాపముసేయరు పాజ్ఞులు
పాప మిహాముత్రవైరి పాపాత్మునితో
నేపొండ్లఁ జెలిమిచేసిన
యాపురుషుఁడు తత్సమానుఁ డగు నిక్కముగకా. 245

సీ. అఘకర్ముఁ డగుహఁడు యమలోకమున కేఁగి
యందు నారకదుఃఖ మనుభవించి
వెండియు ధరఁ బ్రభవించి తద్వాసన
నెనసి కుందుచు నుండు నెట్లు లనిన
నసిప త్రవనవాసి యగునట్టి మనుజుండు
వికలాంగుఁడై ప్రభవించుఁ జూపె
తప తైలకటాహసుప్తుఁ డౌమర్త్యండు
రాజయత్కుఁ గృించు రాజతిలక

త్తోయజనాభునిం బిలువ

దూతజనంబులఁ బంచే నర్మలిక. 252

తే. ద్వారపతి కేగి వారలు వాసుదేవుఁ

గాంచి ధర్మజుఁ డనిపినక్రమము దెల్పు

నపుడు శిశుపాలుపై దండయాత్రసేయఁ

బయనమై యున్ని నెన్నుండు బలునిఁ జూచి. 253

క. ఆర్య సుహృత్కార్యము సుర

కార్యంబును నొక్కసారి గదిరెన్ ధీచా

తుర్యమునఁ దెల్పు మిం దే

కార్యము సేయంగ నగు జగద్ధిత మొనరక. 254

తే. అనిన విని యాప్రలంబ దైత్యారి వల్కె

నిపుడు శిశుపాలుఁ దెగటార్చు టిదియ మేలు

ప్రబలతరుఁ డగునభియాతి పైని గలుగ

నిదురవచ్చునె కంటికి నీరజాక్ష. 255

క. హాలహతి నజాండభాండం

బులు చక్కడఁచెద నరాతిఁ బొడంచుట యరుదే

నిలుపుము సేనలఁ జెద్యుం

బొలియించెద సేన యరిగి పురుషప్రవరా. 256

వ. అని పలికెన.

257

క. అద్దీరవరుని నడిగిన

పద్ధతిఁ దను నడుగఁ గార్యభాగజుండై

బుద్ధిం గీష్పతి కేన యగు

నుద్ధవుఁ డిట్లనియె నయ్యదూద్వహుతోడన్.

258

ఉ. అర్కుఁడు తేజముం జలధి

యంబులు గోరినమాడ్కి విశ్రుతో

దర్కమహాఫలజుఁడవు

తామరసాయతనేత్ర నీవు మ

త్కర్కశభాషణశ్రవణ

కాంక్ష యొనర్చితె నీదుసన్నిధిం

దర్కకళాప్రవీణుఁ డగు

దైవతమంత్రీయుఁ బల్కనేర్చునే.

259

ఁ. ఐనను నాకుఁ బోలినక్రి

య నివ్వరింతు మఖంబు సేయఁగాఁ

బూనిరి పాండునందనులు

భూనుతవైఖరిఁ దత్త్రియానుసం

ధాన మొనర్చు వే తొక్కఁడు

దక్షుఁడు గల్గునె నీవుదక్క నీ

మేనమఱిందు లార్యజన

మిత్రులు వారలఁ బోచు టొప్పగున్. 260

. కౌంతేయులు నీయధీనులు గావున నచ్చటికిం జని తదీయా

ధ్వరకార్యభారంబు వహింపందగు నదియునుం గాక. 261

ఉ. పంకజవత్త్రనేత్ర శిశు

పాలుఁడు నచ్చటి కేఁగుదెంచుఁ గూ
లంకషగర్వదుర్వహబ

లంబున నిన్నుఁ దిరస్కరించి ని
శ్చంకఁ జెలంగు రాజపరి

షద్గతు నాఖిలచిత్తు మత్తు నా
వంకనె తుంప్రపరాదె సుర

వార ముదారముదబ్ధిఁ దేలఁగన్. 262

క. కావున ధర్మజుపాలికిఁ

బోవుట నీతి యని తోఁచెఁ బాలుపొందఁగ నా
భావంబున నట మీఁదట

దేవరచిత్తంబు సర్వదేవప్రవరా. 263

వ. అని తెల్పిన.

264

క. ఉద్ధవుని మెచ్చి లోకశు

భోద్ధవసంధాత పూరుషోత్తముఁ డయ్యా
గోద్ధరణసిద్ధమతిచే

నద్ధర్మజుపాలి కరిగె సామాత్యుండై. 265

వ. అప్పుడు.

266

ఉత్సా. భ్రాతృసహితుఁ డగుచు ధర్మరాజు వాసుదేవు వి

ఖ్యాతభక్తిఁ బూజసల్పి యాగకరణవాంఛ నా

కీతఁజిం జనించెఁ దన్మహీయధర్మ మీవు సం
ప్రీతి నిర్వహింపు మనుచుఁ బేర్చి వేఁడె నాయనన్. 267

వ. కృష్ణదేవుండును విశ్వంభరాభారహరణంబునకు నిదియె
బీజం బని విచారించి యిట్లనియె. 268

ఆ. అనఘ రాజసూయయాగంబు సేయంగఁ
దలఁచితేని విశ్వధాత్రిఁ గలుగు
నవనిపతుల గెల్చి యరిగొనవలయు ని
య్యదియె ధర్మమునకుఁ గుదురు తలఁప. 269

క. మున్నె జరాసంధస్యపున్
మన్నిగొనఁగవలయు వాఁడు మడియక నృప నీ
జన్నమున హవిర్భాగము
లన్నిర్జరు లంద రతిభయాన్వితు లగుచున్. 270

క. అని పల్కి ధర్మనందను
ననుమతిఁ గొని పవననందనార్జునయుతుఁడై
చనియెన్ భూసురవేషం
బున హరి మగధాధినాథుపొంక మడంపన్. 271

క. అద్వారంబున నరిగి గృ
హద్వారముఁ జేరి యమ్మహాత్ములు ముగురున్
విద్యన్ముద్ర న్నిలిచిన
దద్వారస్థితుఁడు జెల్పె ధరణిపుతోడన్. 272

సీ. ఆజరాసంధుఁడు ననిశంబు భూసుర

వరులఁ బూజ యొనర్చువాఁడు గాన
నలరి చిత్తంబునఁ దలఁచె నిట్లని వీరి

నాంభితార్థము లియ్యవలయు నిప్పుడ
వైశ్వదేవక్రియావసరసమాగతా

తిథివర్గములయాశ దీర్పఁ బాడి
సమయసంప్రాప్తుల విముఖులఁ గావించు

జీవనంబునకంటెఁ జావు మేలు
లలితమాధుర్యధుర్యఫలంబు లొసఁగి

తరువులైనను బ్రాణులఁ దనుపుచుండు
వది తదీయస్వభావంబ యాగుణంబు

మాదృశుల కెల్ల బోధింప మతము గాడె. 273

వ. అని తలపోయుచుండె ననిన విని శౌనకుండు సూతున
కిట్లనియె. 274

ఆ. అఖిలధర్మవితతి నవనిపై నిలువంగ

నవతరించినట్టి యంబుజాక్షుఁ

డతిథిపూజ సల్పు నతిధర్మయుతు మగ

ధ్దేశు నేల దునుమ నిచ్చయించె. 275

వ. అని యడిగిన సూతుఁ డిట్లనియె. 276

సీ. పరదారహారణంబు పరవంచనంబును

నిజకులోచితకర్మనిరసనంబు

సాధిషసద్భృందసంపరిత్యాగంబు

సంతతదుర్జనసంగ్రహంబు

సకలజగజ్జాలసంక్షోభకరణంబు

భూరినిజోదరపూరణంబు

ననిమిత్తహాసనపాపానుచింతనములు

నిర్దయత్వము వృద్ధసిందనంబు

నెవ్వనికి నైజగుణము లాహీనమనుజుఁ

డెట్టిసుకృతంబు సల్పిన నేపడంగు

భస్మవిన్యస్తహవ్యంబుభంగి యగుచుఁ

గరటిభుక్తకపిత్థంబుకరణి యగుచు.

277

వ. జరాసంధుండు జగత్సంతాపకరుండై దుర్వృత్తిం బ్రవ

ర్తించుఁ గావున నద్దేవునికారుణ్యంబునకుఁ బాతుండు

గాఁ డయ్యె నది యట్లుండె నట్లతం డప్పురుషప్రకాండుల

డగ్గఱం జని పొంజలి యై యాతిధేయంబైన యిష్టా

న్నం బొసంగి సంతృప్తులం గావించెదం గొనుం డని

ప్రార్థించిన వానికిఁ గృష్ణుం డిట్లనియె.

278

మ. సురవిద్యేషివి సర్వభూభుజుల సం

క్షోభింపఁగాఁ జేయు ది

ధరకున్ దుర్భరభారభూతుఁడవు మి

థ్యాదృష్టి వీభాషణో.

త్కరముల్ నమ్మఁగరాదు మాకుఁ గడు నిం
 ద్యంబైన నీయన్న మే
 కరణి గ్రాహ్యము నీమనం బిరవు ని
 ష్కారుణ్యసంపత్తికిన్.

279

తే. సత్కు లీనతయును ముదుసలితనంబు
 సిరియుఁ గలిగిన దుష్టుండు శిష్టుఁ డగునె
 సాధుసజ్జనమానసశల్యతుల్యుఁ
 డైనమనుజుండు సాధు వెట్లనఁగఁ బరగు.

280

వ. అనిన విని యాతం డిది దానసమయంబు మీకెద్ది గావ
 లసిన నిచ్చెద నడుగుం డనినఁ గృష్ణుండు శక్తి గలదేని
 మాతోఁ గయ్యం బొనరింపు మని పలికిన నగి వాఁ
 డిట్లనియె.

281

శా. మీర ల్విప్పులు శక్తిహీను లధము
 ల్బ్రహ్మహీను సూపాజ్యముల్
 గోరంగఁ దగుఁ గాక మాదృశులతో
 ఘోరాజి చేయ న్మదిం
 గోరం జన్నె వసుంధరాధిపులతో
 ఘోరీసురు ల్విరులై
 పోరం జేటుదురే మనం దలఁచినం
 బొండింక మీయిండ్లకున్.

282

క. సమరముసేయఁగ నాత్తో

సము లెందును లేరు మీ రశక్తులు రణరం
గమున న్నిలువ సమర్థులె
యమితబలోదగు నన్ను నాఁగంగలరే.

283

తే. కలహ మొసరించుకోరిక గలిగెనేని

యట్ల కావెంతు విప్రవేషాధ్యు లగుచు
నేఁగుదెంచితి రిందు మీ రెవ్వ రేమి
పనికి నింతయుఁ దెలియంగఁ బలుకవలయు.

284

వ. అనిన వానికిఁ గృష్ణుం డిట్లనియె.

285

ఉ. భీముఁ డితం డితం డహిత

భీముఁడు ఫల్గునుఁ డేను గృష్ణుఁడన్
బ్రేమను రాజసూయ మొన

రింపఁగ దీక్ష వహించె ధర్మజుం

డేము దదాజ్ఞ ని న్గెలువ

నిచ్చటికిం జనుదెంచినార మి

ట్లామఘలీల కెన్నఁ బ్రథ

మాంగము దుర్జనశిక్ష గావునన్. 286

వ. అనిన విని యతండు దండతాడిత భుజంగంబుభంగిఁ

బొంగి యప్పిశంగచేలునిం గనుంగొని. 287

సీ. ఓహో సుమోధనుం డొకయూ రొసంగిన

బ్రతుకుధర్మాత్మజుపనుపుచేతఁ

జనుడెంచితే నీవు సత్యంబు వలికితి
 చనుఁ జను నీకు నజనపతికిని
 శమనాత్మజుఁడు నీవు సమరపరాజ్ముఖు
 లెంతయు దుర్బలు లేమి చెప్ప
 యుద్ధరంగమున మున్నోడి వెండియుఁ బారీడ
 పులఁగూడి నను గెల్వఁ దలఁచితొక్కొ

యహహ నీసత్త్వ మెఱిగినయదియె తలఁప
 బాలుఁ డబలుండు నరుఁడు గోపాల వీఁడు
 కలను గావింపఁ జాలఁ డిక్కడిదిబలుఁడు
 భీముఁ డొకరుండె నాతోడఁ బెనఁగ వలఁతి.

288

క. అని పలికి మగధనాథుం

డనికీ బిలువఁ బవనతనయుఁ డాయితమై గ్ర
 క్కున నెదిరి పోరెఁ గ్రీడియు
 వనజదళాక్షుఁడును హర్షవననిధిఁ దేలన్.

289

తే. సమర మొనరించి రప్పు డయ్యమితబలులు

సమబలంబున భీమవిక్రమనిరూఢి

సమరగణములు వోయ్యమయాసముల నిల్చి

సమవధానత వీక్షించి సంభ్రమింప.

290

ఉ. ఒండొరుఁ గిట్టి పట్టుచును

నొండొరుఁ బాయుచు డాయుచున్ మహా

ద్వండతలప్రహారహతిః

దద్దయు దద్దరిలంగఁ జేసి దో

శృండిమఁ జూపుచున్ మదగ

జమ్ములచందమునం జెలంగి యా

దండిమగ త్వనంగిరి మి

ధఃపదతాడనపీడనోద్ధతిన్.

291

వ. ఇట్లు ఘోరయుద్ధంబు సేయునెడ.

292

ఉ. గంధవహాత్మజాం డపు డ

ఖండితసత్త్వసమగ్రతన్ జరా

సంధు మహోగ్రకాయము వె

సం బెనువ్రక్కలు చేసివెచి త

ద్భంధుల కెల్ల సాధ్వసము

దార్జూన బిట్టుగ నార్చె సర్వది

క్లింధురక్షణము ల్వగులఁ

గృష్ణుఁడు జిష్ణుఁడు సంతసిల్లుగన్.

293

వ. ఇట్లు భీమసేనుండు జరాసంధుమేను రెండువ్రయ్యలుగాఁ

జీర్ణవై చె ననంతరంబ వాఁడును జర యనురక్తసిచేత

సంధింపఁబడి లేచివచ్చి.

294

తే. బవర మొనరింపఁ గరువలిపట్టి వాని

నట్ల చీరిన మెండియు నదుకుకొనియెఁ

జెలఁగి పలుమాఱు లీగతిఁ జీర్చె వ

నదుకుకొని వాఁడు గ్రమ్మఱ నని యొనర్చె. 295

వ. అంతఁ బదునొకొండవయుద్ధంబునందు. 296

తే. పవనజుఁడు చూడఁ దృణము చేబట్టి చీరి

యవల నీవలఁ బడ వైచె నచ్యుతుండు

తత్ప్రకారంబు గని వానితనువుఁ జీరి

వైచె నత్తున్క లీవ లావలగ నతఁడు. 297

వ. అప్పుడు సురలు పరమహర్షంబునఁ గుసుమవర్షంబులు

గురియించుచు నిర్భయంబున వర్తిల్లి రిట్లు విజయంబు

గైకొని విజయాగ్రజుండు 'తమ్మికొలంకునం గ్రీడించు

మత్తకరిం బురుడించె నంత. 298

చ. అనిలజుచేత నిట్లు మగ

ధావనిపుం దునిమించి తద్దహం

బునఁ జెఱ నున్న భూపతులఁ

బొల్పమరణ విడిపించి వాని నం

దను సహదేవుఁ దత్పదము

నం దగ నిల్పి తదీయనూత్నర

త్ననికరముఖ్యవస్తులు ము

దంబునఁ గైకొని శౌరి గ్రక్కునన్. 299

తే. అనిలజార్జునసహితుఁ డై యరుగుదెంచి

యమతనూజునిఁ గని మగధాధినాథుఁ

దునుమువృత్తాంత మాద్యంతమును వచింప

హర్షవారిధి నోలాడి యతఁడు వల్కె.

300

సీ. జగదీశ నీకు నసాధ్యంబు గలదె నీ

నిశ్చసితంబులు నిగమవితతి

కర్తవు భోక్తవు గారయితవు నీవ

ఫలదాయకుఁడ వగు ప్రభుఁడ వీవ

నీయనుగ్రహమున నిఖిలాపదలు మున్ను

గడచితిఁ బ్రఖ్యాతిఁ గాంచఁగంటి

రాజసూయమహాధ్వరంబు సేయించి మ

జనకు వాంఛాపూర్తి నలుపు మింక

శంఖచక్రగదాహస్త జలజనేత్ర

భూతభావన భూతేశ పీతవసన

ద్వారకావాస కేశవ వాసుదేవ

నన్ను రక్షింపు మీదె నీకు నతి యొనర్తు.

301

వ. అనిన భగవంతుం డిట్లనియె.

302

ఆ. దుష్టనృపుల నెల్లఁ దునుమక రాజసూ

యాధ్వరంబు సాగ దవనిపాల

యప్రమేయసత్త్వ లవనిపుల్ రావణ

సములు పెక్కు గలరు జగతిలోన.

303

క. ఆరావణుఁ దునుముటకై

శ్రీరాముఁడు రవితనూజుఁ జేపట్టి మనా

సీరసుతుక్ వాలిం గపి

వీరున్ సమయించె నొక్కవిశిఖముచేతన్.

304

వ. రాఘవుం డవ్వాలిం ద్రుంచి త్రిలోకవిజయుం డగురావ
ణుండు సమసినవాడకా నూఱడిలై నవ్వాలిపరాక
మాతిశయం బాకర్ణింపుము.

305

చ. వననిధిఁ గ్రుంకి యాప్లవగ

వల్లభుఁ డొక్కట సంధ్యవార్చుచుం

దనపయి దాడివెట్టు బల

ధర్మితు రావణుఁ జంకఁబట్టి చ

య్యన నిజవాలరోమమున.

నంటఁగఁగట్టి రయంబునం జతు

ర్వనధుల ముంచెఁ దత్సుభట

వర్గము దోమలలీలఁ దూలఁగన్.

306

వ. అంతఁ బులస్త్యప్రార్థితుండై యంభోజసంభవుం డారా
వణు విడువు మని వాలిపాలికి నొక్కదూతం బంచిన.

ఆ. ధాతమీఁద నలిగి తల్లోక మంబుధిఁ

గలుపువాడ ననుచుఁ గపివరుండు

తోకఁ జుట్టఁబెట్ట ద్రుహిణుండు భీతిల్లి

యరుగుదెంచెఁ దాన యతనికడకు.

308

శ్లో. ఆకంజోద్భవుప్రార్థనంబునఁ బ్లవం

గాధీశ్వరుం డంతఁ డ

ల్లోకోన్మూలనవాంఛ మాని యట యా

లోకేశునప్త సురా

నీకారిక దశకంధరుక విడిచె నెం

తే విక్రమప్రక్రియం

బాకారిప్రముఖామరౌఘములు దక్ష

బల్మాటు గీర్తింపఁగన్.

309

చి. వృధులలోమబంధపీడచే జర్జరి

తాంగుఁ డగుచుఁ బోయి యసురభర్త

వెండి సర్వలోకవితతి బాధించె దు

రనుఁడు శిక్షఁ జెంది సాధుఁ డగునె.

310

చి. పరవిహింసనంబుఁ బాపవర్తనమును

జగతి ఖలుల కెన్న సహజగుణము

అట పునర్భవంబు నందియుఁ బరహింస

మానలేరు వారు మనుజవాధ.

311

చి. పతివ్రతయైన యతివ పురుషు ననువర్తించునట్లు సాధు

త్వంబును ఖలత్వంబును జన్మజన్మాంతరంబులం బాయక

ప్రాపించు ఖలులకు నిహపరసుఖంబులు దూరంబు లగు. 312

క. ఆరావణుండు రాముని

చే రణమున నిహతుఁ డగుచు శిశుపాలుండై

ధారుణి జన్మించె దురా

చూరుండును భూరిసత్త్వసంపన్నుఁడు నై.

313

వ. జరాసంధుండు హతుం డయ్యె శశుపాలుండు నమసిన
వాఁడుగాఁ దలంపు మింక దుర్యోధనదుశ్శాసనకర్ణ
శకునిశల్యప్రభృతి నరపతు లొక్కొక్కకారణంబున
హతు లయ్యెద రనిన విని ధర్మరా జిట్లనియె. 314

ఆ. ఆజరాసుతుండు హతుఁడైనఁ దాదృశ
కూరధరణిపతులు కోటి గలరు
వారి నెల్లు గెలువవచ్చు నాయనుజు ల
ప్పనికిఁ బూనఁగలరె పద్మనాభ. 315

వ. అనినం గృష్ణుం డిట్లనియె. 316

శా. రాజవ్యాజమునం జనించు దనుజు
వ్రాతంబులం ద్రుంప నం
భోజప్రోద్భవుచేతఁ బ్రార్థితుఁడనై
పొల్పొంది కృష్ణాఖ్యచే
నే జన్మించితి యాదవాన్వయమున
న్విశ్వేశ్వరుం డైన యం
భోజాత్ముండఁ జుమి యెఱుంగు మిదె నన్
భూపాలచూడామణి. 317

తే. అజుఁడు సృజియింపఁ బాలనం బాచరింతు
నేను; హరియించు శంభుఁడు నృపవరేణ్య
హరుఁడు నాశక్తిఁ గొని ప్రోచు నరసి జగము
లేను హరుశక్తిచే హరియింతుఁ జూవె. 318

ఉ. అక్షయదివ్యవిగ్రహుల

మైన హరుండును నేను నెప్పుడున్
శిక్షణరక్షణక్రియలు

నేయుచు నుండుదు మర్హభంగి నీ
రాక్షసరాజరాజి సమ

రంబునఁ గీటకకోటిఁ బోల నే
శిక్షణ మాచరింతు నృప

శేఖర చింతఁ గలంగ నేటికిన్.

319

తే. శివునిఁ బూజించి నను వెలిసేయునతఁడు

శివుని దూషించి నన్నుఁ బూజించునతఁడు

తామసులు వార లిరువురు ధరణిలోన

లేడు హరునకు నాకును భేద మధిప.

320

క. ఖాత్రీశ కాశికాది

క్షేత్రంబుల నిరువురము వసింపుదు మెలమిన్

సత్త్రాశనులం భోచి జ

గత్త్రయిఁ గల దుష్టమతుల ఖండింతు మొగిన్.

321

క. శివుఁ డరునుండు ధరణీ

ధవ నే నారాయణుండ దైత్యవధార్థం

బవని నుదయించితిమి యి

ట్లవినాభావంబు మాకు నను వగు నెప్పుడున్.

322

వ. అని యానతిచ్చి భగవంతుం డయ్యుధిష్ఠిరానుజుల నలు
పురియుందు నిజశక్తి నందించి దిగ్విజయార్థం బనిచిన. ౩2౩

ఉ. నిర్జరరాజనందనుడు

నీరదనీలశుభాంగునానతిన్

దుర్జయస్యైస్యసంచయము

తోడ నుదీచికి నేగి శౌర్యసం

తర్జిత వెరివీరు భగ

దత్తునిఁ బోర జయించి తన్మహీ

పార్జితహేమరత్ననిచ

యంబులు గైకొనియెన్ మగంటిమిన్. ౩2౪

ఆ. అట చనంగఁ గొండ జవనిపు లివ్వీరుఁ

దొడరవశమౌ మనకు ద్రోణుఁ డనుపఁ

బట్టి తెచ్చె నట్టె ! పాంచాలనాయకు

నంగరాంగణమున భంగపఱిచి.

౩25

తే. యంత్రమత్స్యంబు భేదించి యవనిపతుల

నాజి నోడించి పరిణయం బయ్యెఁ గృష్ణ

నమరపతి ఖాండవం బేర్చె ననుచు భీతిఁ

జెంది కప్పం బొసంగి పూజించి రతని.

౩26

వ. అంత.

౩27

ఉ. కొండలు రాజనందను ల

కుంతితదర్ప మెలర్ప జేరి సం

క్రందననందనుం దోడరి

కయ్య మొనర్చిరి తత్పరాక్రమం

బెందును మున్నెఱుంగమి మ

దేభశతాంగతురంగపంక్తితో

నందఱు నై కమత్యమున

నాహవదోహాలతన్ రయంబునన్. ౩28

ఉ. అర్జునకీర్తి శాలియు న

యానయశౌర్యవిదుండు నై న. య

య్యర్జునుఁ డాన్యపాలకుల

నందఱు ఘోరరణంబులోన వి

స్ఫూర్తితలీలచే గెలిచి

పుష్కలనిష్కముణిప్రతాన మ

త్యూర్జితవృత్తి వారిదెన

నొప్పుగఁ గై కొని యేఁగె గ్రక్కునన్. ౩29

వ. ఇత్తైఱంగున నొత్తరీయు లగు ననేకదేశాధిపతుల నొడిచి

యనంతకాంచనమణిగణరాను లప్పనంబు గొని హిమా

చలంబును మానససరోవరంబును నతిక్రమించి యక్షకి

న్నరగంధర్వనివాసదేశంబుల కరిగినం దత్రత్యు లగు

ద్వారపాలకు లర్జునున కిట్లనిరి. ౩30

క. మనుజులకుఁ జొర నశక్యం

బనఘాఁ యిదేశః మింకఁ జవలఁ జనకు మే

పని కేచటి కరుగుదెంచితి

వినుసింపుము నీదుతెఱుగు విస్వప్రముగన్. ౩౩1

ఆ. అనుడు ధర్మరాజయాగార్థమై దిగజ్జ
యంబునేయ నిటకు నరుగుదెంచి

నాడ నరునుడ ధనంబు దత్ప్రీతిగా
నొసఁగి తద్వశగతి నుండుఁ డీరు. ౩౩2

వ. అనిన. ౩౩3

ఆ. వారు నుల్లసిల్లి వాసవి కమితహి
రణ్యరత్నరజతరాసు లొసఁగి

రట్లు గెలిచి ధనముపార్జించి యతఁడు ధ
నంజయాఖ్యఁ దనరె నాటఁగోలె. ౩౩4

వ. ఇతైఱుగున నుత్తరదిజ్నురేంద్రుల గెల్చి నరుం డనేకనర
ఖరోష్ట్రకరిహరిశతవాహ్యాం బైన ధనంబు దెచ్చినం
జూచి ధర్మజుండు. ౩౩5

క. నిజభుజబలమున ధరణీ

భుజులం దుర్జయుల గెలిచి భూనుతగతిచే
విజయము నొందితి గావున

విజయాఖ్యవహింపు మీవు విశ్వములోనన్. ౩౩6

వ. అని యతని మన్నించెఁ దదనంతరంబ. ౩౩7

ఉ. ధీచరితుం డదభ్రరవి

తేజఁడు వాయుసుతుండు ధీరతన్

బ్రాచికి నేగి యందు శిశు

పాలముఖావనిపాలురం ద్రియా
మాచరులన్ జయించి గరి

మన్ మణిహాటకముఖ్యవస్తు లు
ర్వీచర *భేచరప్రతతి .

విస్మయ మందఁగఁ దేచ్చె గ్రాక్కు-సన్.

ఉ. దక్షిణదిగ్గయార్థము ము

దం బడరన్ సహదేవుఁ డేగి వి

శ్వక్షీతినాథులం దొడరి

వశ్యులఁగా నొనరించి వారిచే

నక్షయ హేమరత్ననిచ

యంబులు గైకొని నీలుఁ డన్ధరా

ధ్యక్షునిమీఁదఁ బోయిన న

తండును బోరె నవార్యశౌర్యుడై . 339

వ. ఇట్లు మాహిష్మతీపురపతి యగునీలుతో మహాయు

ద్ధంబు సేయునెడ.

340

ఆ. అతని యల్లుఁ డైన యగ్నిదేవుఁడు సహ

దేవునైన్యసమితిఁ దీవ్రశిఖల

నేర్పఁజొచ్చె దాని నెఱిగి యవ్వీరుండు

ప్రస్తుతింపఁ దొణఁగెఁ బవనసఖుని.

341

ఉ. హవ్యము మోచి తెచ్చి యజ

రాభికి హాభి సెలంగ నిచ్చుటకా
హవ్యవహాభ్యుచ్చే వెలసి

తాగమసంతతి సంతతంబు నీ
దివ్యమహత్త్వలీల గణు

తింపగ నాహవనీయగార్హ ప
త్యావ్యయదక్షిణానలస

మాఖ్యః జెలంగుదు వాశుశుక్షణే. 342

క. మూరుతసఖ నీకు నమ

స్కారము ధర్మజ్ఞుడు సేయు క్రతుకర్మం బిం
పారగ భవదర్థమెకా

యారయః దద్విఘ్నకరణ మది యుచితంబే. 343

ఛ. అని వినుతింప హవ్యవహుః

డప్పుడ మామకుః దెల్పి పొండునం
దనునకు రత్న కాంచనవి

తానము లెంతయుః బ్రీతి నిచ్చినం
గొని విజయాధ్యుడై యతః డ

కుంతితవై భవ మౌష్ణ అంకకుం
బునిచె దశాననానుజుని

ఫాలికి నావుల శౌర్యదీపులకా. 344

క. ప్రణేధిముఖంబున నాన్యప
మణి వచ్చుట డెలిసి యమరమాన్యండు విశ్
షణుడు తన*పాలఁ గల ధన
మణినికరము కర మొసఁగె నమంధవిభూతిన్. 345

వ. ఇవిధంబున నవాచీదిగ్విజయం బొనరించి సహదేవుం
డును నిజపురంబున కేతెంచె నిట్లనుజానీతదిగ్విజయోపార్జ
తానంతకనకమణిరాసులఁ గాంచి యాధిపతియై డత్త్యంత
హర్షితస్వాంత్యం డయ్యె నంత. 346

తే. హరియును ననేకధన ముపాయన మొసంగె
నిట్లు సంపన్నుడై యాతఁ డీధనంబు
సద్విజాధీన మొనరించి జలజనాభ
యీక్రతుక్రియ తగ నిర్వహింపు మనిన. 347

వ. కృష్ణుం డతనిం జూచి. 348

క. చేయుము క్రతూత్సవం బెడ
చేయక భద్రంబు లెల్లఁ జేకులు నీకున్
నీయనుజన్ములు నేనును
ధీయుత ప్రత్యాహసమితి ధృతిఁ దోలంగన్. 349

తే. అనిన ధర్మజుఁ డానందవనధిఁ దేలి
దేవకీనందనునిఁ బ్రస్తుతించి యమ్ము

హాపురుషునా జ్ఞానధ్వరాయతనమునఁ బ్ర

వేశ మొనరించె సమధికవిభవ మెసఁగ.

350

ఉ. ఆతఱి హృద్యవాద్యనిచ

యంబులు మోయి నమేయధీయుతుల్

గౌతమనారదాత్రిభృగు

కశ్యపకౌశికధౌమ్యముఖ్యవి

ఖ్యాతమహామునీంద్రు లఖి

లాగమశాస్త్రపురాణపారగుల్

ధాతృసమాను లాన్యపవ

తంసుని దీక్షితుఁ జేసి రిమ్ముగన్.

351

తే. పైలధౌమ్యులు హోతలై పరగి రందుఁ

జల్పె బ్రహ్మత్వ మప్పరాశరసుతుండు

యాజవల్క్యవసిష్ఠాదు లెనమాని

వద్యు లధ్వర్యు లెరి భావంబు లలర.

352

వ. మఱియు వీరలపుత్త్రపౌత్రులును శిష్యవర్గంబులును దత్త

త్కర్మకరణతకుం బాలుపడి రట్లండలుఁ బుణ్యాహంబు

సేయించి యుచితవిధులఁ బ్రవర్తిల్లుచుండి రంత,

353

మ. అహితాహంకృతిజనప్రధితబా

హాస్థేమపంపన్నుఁ డా

సహదేవుం డపు డద్ధరాధిపతియీ

జం దూతలం బంచి యి

మహిపై నాల్గుచేటంగులం గల జగ

న్మాన్యావనీదేవులన్

మహిభృద్వర్మల వైశ్యశూద్రుల నికా

మప్రేమ రావించినన్.

354

౪. ఇట్లు వచ్చిన నానాదేశాగతజననికరంబులు ధర్మరాజు
చేత నుచితసత్కారంబులఁ గాంచి రంత.

355

కే. అపుడు ధర్మజునానతి హస్తీపురికి
నరిగి నకులుండు దోణకృపాదిగురుల .

నాపగేయాంబికేయాదు లైన సర్వ

కురుకడంబంబు నెల్లఁ దోడ్కొనుచు వచ్చె.

356

౫. బహుమణిభూషణంబులు న

పారధనంబులుఁ దెచ్చి యప్పితా

మహాధృతరాష్ట్రసూతసుత

మద్రమహీశసుయోధనాదు ల

మ్మహిపతి కీచ్చి యందు గరి

మన్ వసియింపఁగఁ జూచి యక్కురూ

ద్యహుఁడు సపర్యలం దనిపె

వారల నెల్ల బహూకరించుచున్.

357

మఱియు ద్రుపదజయద్రథభగదత్త శిశుపాలాదిమహీపాల

కులును బలభద్రానిరుద్ధబభ్రుసారణసాంబగదసాత్యకి

ప్రద్యున్నచారుదేష్టాదు తైన యదువృష్టివీరులును
జతురంగబలసంపన్నులై యేతెంచి రసంతరంబు. ౩58

ఆ. నరకీజనములు నటులును వేనవే
లరుగుడెంచి రమ్మహాధ్వరమున
కంత వారి కెల్ల నభివాంఛితద్రవ్య
సమితి యొసంగె బనిచె శమనసుతుఁడు. ౩59

సీ. అతులితభక్త్యభోజ్యాధికారంబున
వడి దుస్సనేనుఁ గట్టడ యొనర్చి
యుక్వీసురావళి నుచితార్హణక్రియఁ
దేలింప గురుపుత్తుఁ బాలువెట్టి
యఖిలరాజన్యుల నరసి పూజింపంగఁ
బటుమతి సంజయుఁ బాదుకొల్పి
వివిధకృతాకృతవిజ్ఞానకలసకు
ద్రోణగాంగేయుల దొరలఁ జేసి
రాజు లిడు కౌనుకలు గొన రాజరాజు
స్వర్ణనియతి నియోగించి యవనిసురుల
కపరిమితదక్షిణ లొసంగఁ గృపునిఁ బనిచె
నఖిలధర్మవిదుండు ధర్మాత్మజుండు. ౩60

వ. మఱియు విదురాదిసుహృద్జనంబులం దగువారల నయ్యె
పనుల నిలువ నియమించి భూసురుల కనేకశతసహస్ర
యుతభేనుమణికనకాన్నదానంబు లొసంగుచు యథోక్త

విధి రాజసూయం బాచరించె నిట్లు దినపంచకంబును
గడచినయనంతరంబ యాటవదినంబునందు.

361

తే. అఖిలమానివరేణ్యలు నవనిపతులు
సర్వాభంగీ సమాసీను లైనఁ జూచి
యగ్రపూజ యిం దెవ్వరి కాచరింపఁ
బాసఁగు నని శాంతనపు ధర్మపుత్త్రిఁ డదూగ.

362

వ. అద్దేవవ్రతుం డిట్లనియె.

363

తే. సర్వయజ్ఞమయుండును సర్వగతుఁడు
మానిహృత్పద్మసద్ముండు దానవారి
పద్మనాభుండు దేవకిపట్టి దక్క
వేట్రాక్షఁడు పూజనీయుఁడే ధారుణీశ.

364

వ. కావున సర్వలోకనమస్కృతుండును నిగ్రహానుగ్రహ
దక్షుండఁడు నగు కృష్ణదేవుఁ బూజింపు మనవుడు నట్ల
యద్దేవుం బూజించిన.

365

తే. యమతనయుచేతఁ బూజితుఁ డై విహాయ
సమున గ్రహజాలమధ్యభాస్కరునికరణి
ననుపమాచ్ఛచ్ఛవిస్ఫూర్తి నతిశయిల్లె
నంబుజాక్షుండు రాజసభాంతరమున.

366

నీ. అప్పుడు శిశుపాలుఁ డత్యంతకుపితుఁ డై
యాపగేయునిమీఁద నాగ్రహించి

వీడు వృద్ధుడు శాస్త్రవిదుడు గాఁ డవసీశ

ధర్మం బెఱుంగక ధర్మజుండు

దలఁకె యాదవునకుఁ దదోఽధితుం డయి

సహదేవుఁడును బూజ సంఘటించె

సత్యప్రతిజ్ఞలు శాస్త్రజ్ఞులును నగు

రాజుల నెల్లఁ దిరస్కరింతు

రఁటె యపూజ్యులు పూజ్యులు నగుదు రెచటఁ

బూజ్యు లవమాననాప్తిచేఁ బొలుతు రెపుడు

నచట దుర్భిక్షభయమరణాదీకములు

సంభవీలు నిక్కువం బిది శాస్త్రసరణి.

367

తే. పెద్ద లుండంగ నీచులఁ బిలిచి తెచ్చి

పూజనీయు టశర్వాంబు బుధజనంబు

లందు నర్థపిన్నాశంబు నపయశంబు

శ్రీమము నరకంబుఁ గర్తకు సంభవించు.

368

వ. అని పల్కి శిశుపాలుండు.

369

క. తనవాని యెఱుంగనేరని

జనములయిండ్లకున్ బోవఁ జనఁగా దని ది

గ్గన లేచిపోవ నపు డా

తని మరలఁగఁ దెచ్చె ధర్మతనయుఁడు నెమ్మి.

370

వ. అప్పుడు భీష్ముండు శిశుపాలు నుద్దేశించి ధర్మపుత్రు

నితో నీసారమేయంబు వోయిన నేమి యగు నేల

యూరార్చి తెచ్చి తనిన వాఁ డిట్లనియె.

371

మ. తల యెల్లం గడుఁ దెల్లఁగా నరసినం

తం బెద్దవే నీవు నీ

బలముం దృష్టియుఁ బుష్టియుం బొలిసె ని

ర్భాగ్యుండవై పుత్రదా

రలఁ బోషింపఁగ నోప కీగతి నిర

ర్థబ్రహ్మచర్యవ్రతం

బిలపైఁ దాల్చితి రాజ్యభారకథ నీ

కెందైన సిద్ధించునే.

372

క. ఇల నృపుల గెలువ నేరుపు

గల దింతియకాని నీకుఁ గార్యాకార్యం

బుల నెఱుఁగఁబోలునే రా

జులసభ నార్యగతిఁ బలుకఁ జొప్పడియున్నే.

373

వ. నీ వ్రపదేశించు ధర్మంబు ధర్మరాజునకు నీకునుం గాని

రాజవర్మలకు సమ్మతంబు గాదు కులాచారపరిభ్రష్టు

లును రసవికయోపజీవులు నైన యాదవుల నధికులంగా

నెన్నందగునే యనినం గోపించి సహదేవుం డిట్లనియె. 374

ఉ. యాగఫలప్రదుం డగు జ

నార్దనుఁ భూజ్యునిఁగాఁగఁ జెప్పె వి

శ్వాగమపారగుండు సరి

జాత్యజః డప్పలుకు ల్సహింపలే

కీగతి దుష్టభాషణము

లెవ్వఁడు వల్కిన వానిమాళ్ళిపై

వేగమె వామపాద మతి

విశ్రుతలీల ఘటించు నీనభణ్.

375

క. ఎఱిగించువాఁడు భీష్ముఁడు

మఱి శ్రీహరి పూజ్యఁ డాశమననందనుఁ డి

త్తఱిఁ బూజకుఁ డిప్పనికిం

గొఱత గలదె శ్రుతిహితం బగు న్నిక్కముగన్.

376

వ. అనియె నంత నాశిశుపాలుం జూచి శాంతనవుం డోరీ

మాతృసంబంధదోషంబున దయాపరుండైన ధర్మరాజు

భోజనార్థంబు విలిచిన వచ్చితివి యథేష్టంబుగా భుజి

యించిపోవుట గాక యలర్కంబు పురోడాశం బపేక్షిం

చునట్లగ్రీపూజంగోరందగునే వృథార్హణార్హగర్హణంబు

రాక్షసులకు సహజగుణంబు జన్మగుణచేష్టాదులవలన

నీవు రాక్షసుండ వనిన వాఁ డజాతశత్రున కిట్లనియె. 377

చ. కులబలశాలు లైన నృప

కుంజరులన్ వెలిచేసి దుర్మతిన్

మలసితి ధర్మరా జనున

మాఖ్య నితర్థక మయ్యె నీకు వీ

రలఁ బిలువంగఁ బంచుట తి

రస్కరణం బొనరింపనొక్కొ యీ

యలఘుబలాఢ్యులైన నృపు

లల్పులె నీమదిలోన నెంచుమా. ౩78

ఆ. కుమతి వగుచు గోపకునిఁ బూజసల్పితి

బ్రహ్మచారిమాట పాటిచేసి

యేమి గల్గె దీన నీరాజవర్యుల

క్రతువు కనుచుఁ బిలిచి గర్వ మణఁప. ౩79

వ. ఈగోపాలబ్రహ్మచారులకును నీయనుజు లగు భీమవిజ

యులకును వెఱచువారిం దెవ్వరు లేరు జరాతనయుఁ

గపటవేషంబున జయించుట యాదిగాఁ దత్పరాక్రమం

బందఱకుఁ దెల్లం బయ్యె నని పల్కిన. ౩80

ఉ. అప్పుడు భీమసేనుఁడు ల

యాంతకుకై వడిఁ గ్రోధ మక్షులం

జిప్పిల నిల్చి లేచి గద

చే నమరించినఁ దత్సభాసదుల్

దప్పక చూచి చెద్యుఁడు వృ

థా కలహించె మరుత్తనూభవుం

డిప్పుడు రాజబృందముల ..

నిందఱఁ ద్రుంఘగ నున్నవాఁ డొగి.

క. మనము మన దేశమునకుం

జనుటచితం బౌర్యనింద సల్పెడు నీదు

రనుపల్కులు వినఁగూడునె

వినినం బుణ్యాములు దొలఁగు వేయును నేలా.

382

చ. చెలఁగి మహన్నిగర్హణము

సేయుదురాత్మకుఁ బట్టి యాసభన్

వెలువడఁజేయఁగాఁ దగు వి.

వేకసమన్వితం లట్లు సేయఁదా

నలవడదేని కర్మయుగ

మప్పుడె పాణులఁ గప్పి గ్రక్కునన్

దొలఁగుట మేలు దచ్చవణ

దుష్కృతి వాపఁగఁ గోరి రేనియున్.

383

వ. అని పలికి రంత.

384

తే. పలుమలును జెడ్డుఁ డాడుదుర్భాషణములు

గృష్ణవిద్వేషులకుఁ జాలఁ బ్రియము లయ్యె

నంతఁ గోధాగ్ని కిది వేళ యగునె యనుచు

గంధవహసుతు వారించె గంగపట్టి.

385

వ. అప్పు డాశేశుపాలుండు భీష్ము నవలోకించి.

386

ఱి. వాయుతనయు నేల వారించెదవు భీష్ము

శౌర్యధైర్యధుర్యుచంధమునను.

వీడు బాలుఁ డీవు వృద్ధుండ విద్ధుఁ
గదసధరణి నెదుఁగఁగలరె నన్ను.

387

ఉ. ఈసున నీసభాస్థితమ

హీతలవల్లభతల్లజౌఘముల్

బాసటగా ననుం దొడరి

బాహుబలంబునఁ బోరఁ జూచెదో

వాసిగ నట్ల నేయు మగ

వాడవయేని యెఱైన నాదుబా

ణాసనముక్త బాణహతి

నంతకుప్రోలు గనంగఁజేసెదన్.

388

ప. అని పల్కి స్వపక్షక్షత్రియుల నెల్లఁ గూర్చుకొని
యుద్ధసన్నద్ధుండై యుండె నంత భీమాద్జననకులసహదే
వులునుం గదనంబునకు నాయితంబై రప్పు డక్కలకలం
బాలించి ధర్మనందనుం డయ్యాగంబునకు నంతరాయం
బు సంధిల్లె వని చింతించిన నాపగానందనుం డతని
కిటనియె.

389

ఉ. యాగఫలప్రదాయకుఁడు

యాగమయుండును నైన కృష్ణుఁ డీ

యాగముఁ గాచుచుండఁగ నృ

పా యొకవిఘ్నము గల్గనేర్చునే

యాగరుడౌకుఁ డిప్పుడ దు

రాత్మునిఁ జెద్యుని నుక్కడంచి యీ

సాగరమేఖలాభరము

సయ్యవఁ బాపుఁ గలంగ నేటికిఁ. 390

వ. అని బోధించె నంత దుర్యోధనుండు గర్జుం జూచి. 391

క. సమయం బబ్బెన్ మనకుం

గ్రామమున మనసేయ నున్న కార్యంబు సృపుల్

దమపనికై చేసెద రీ

యమితబలుల గెలువ నేరికయినను దరమే. 392

వ. మనబలం బెల్ల నొక్కడఁ జేర్చికొని శిశుపాలుం గలసి

నిలుతమే యనినఁ గర్జుం డిట్లనియె. 393

తే. ఇదియె కర్జముసుమ్ము మహీతలేశ

తొడరి యీరాజసంఘంబుతోడఁ గూడి

పాండవేయుల గెల్చి యఖండమహిమ.

నిపుడ తద్రాజ్యము హరింపు మేల దలఁక. 394

వ. అనియె నంత ద్రోణుండు దుర్యోధనుం జూచి. 395

ఉ. ఏల దురూహ సేసెదు మ

హీశ్వర ధర్మపరుండు ధర్మజుం

డేల నలంగు దుష్టనృపు

లెల్లఁ గ్రమంబున సంబుజాక్షుచే

గూలఁగ నున్నవారు హరి

కుంభినిభారముఁ బాపఁ బూని యీ

పోలికఁ బుట్టెఁ జెద్యన్మపు

పోడిమియుం జెడు నీక్షణంబునన్. ౩96

తే. అని నివారించె నంత శతాపరాధ

పూర్తి యగునంత దమఘోషపుత్తుఁ దునుముఁ

దలఁచు వసుదేవనందను తలఁపుబడిన

వచ్చి చక్రింబు తత్పార్శ్వవర్తి యయ్యె. ౩97

శా. అంతం గృష్ణకరాగ్రముక్తమయి యు

ద్యద్భానుకోటిప్రభా

క్రాంతానంతదిశాంతమై నిగిడి చ

క్రిం బన్యరాజన్యదు

ర్దంతప్రక్రియ నేగి చేదివిభుమ

స్తంబున్ వెసం ద్రుంచెఁ ద

త్ప్రాంతారాతివసుంధరాధిపులు వి

భ్రాంతాత్ములై తూలఁగన్. ౩98

ఆ. విరులవాస గురిసె విన్నును దిక్కులుఁ

దెలివిగాంచి మించెఁ ద్రిదివవేశ్య

లాడి రుచితగతులఁ బాడిరి గంధర్వ

పతులు చైద్యన్మపుఁడు వడినయంత. ౩99

క. ఆయెడ నాశిశుపాలుని

కాయములోనుండి యొక్కఘనతేజము నా
రాయణునిఁ జొచ్చె యాగస

మాయాతసమస్తజనము లచ్చెరు వందఁ.

400

సీ. అప్పుడు ధర్మజుం డవసీసురక్షత్ర

సంఘంబునకుఁ బూజ సంఘటించి

యట వసిష్ఠుండు పూర్ణాక్షుతి గావించి

యాగశేషక్రియ లాచరింప

నవభృథస్నానపూతాత్ముడై సన్ముని

గణముల నుచితదక్షిణలఁ దనిపి

యఖిలబంధుజనాళి కర్తవ్యపూజ లొనర్చి

యెలమి నిజస్థానములకుఁ బనిచె

నట్లు కృతకృత్యుఁ డగు నన్ముహూమహేశు

కృతువుచేఁ దృప్తుఁ డగుచుఁ బురందరుండు

పాండునరపాలశేఖరు భవ్యతర ని

జాననార్థంబునం దిడి యాదరించె.

410

వ. కృష్ణదేవుండును శిశుపాలదంతవక్త్రాది దుష్టజనంబులఁ

ద్రుంచి ధరణీభారంబు వారించుచు బంధుజనపూజితుండై

బలభద్రసహితంబుగా నిజపురంబునకుం జనియె నిట్లు. 402

తే. జయవిజయులఁ బ్రసాదభాజనులఁ జేసి

సిద్ధజేగీయమానప్రసిద్ధమహిమ

నలరి ద్వారకలోపల నధివసించె
నఖిలలోకప్రభుండు షక్రాయుధుండు. 403

క. ఋజుమతు లగు జయవిజయులు
ద్విజశాపం బెడలి దివ్యదేహకలితు లై
నిజసుకృతవశంబునఁ జని
భుజగశయనుపార్శ్వచరతఁ బొలిచిరి మరలన్. 404

క. ఈయుత్తమకథ వినినను
ధీయుతులకు రుజలు తొలఁగుఁ దేజఃకీర్తి
శ్రేయోభివృద్ధి దనరుం
బాయుం గలుషములు విష్ణుభక్తియు నొనరున్. 405

వ. అనిన విని నై మిశారణ్యావాసులు వ్యత్యస్తతామనామప
రాయణుం డగు చోరునితెఱుం గెట్టి దయ్యె నని యడిగిన.

శా. పట్కంజారతరతత్త్వవిస్మయజన
స్వాంతాంబుజానందకృ
త్విట్కంజాప్త భవా భవాబ్ధితరణీ
దిజ్మండలీచేల పా
వృట్కల్లాంబుదనీలకంధర ధరా
భృద్భూరిచాపా బల
ద్విట్కంభి ద్యునదీ సుధానిధి సము
ద్దీప్తావదాతాంగకా.

జ. సురవరనరతిర్యక్తాన్

వరనానాజంతుపూర్ణవనజభవాండ

స్థిరఫలకలితశరీర

స్ఫురదురుయజ్ఞాంగ మస్త శోభితగంగా.

408

కలహంసవృత్తము.

యమిజనాఘహృదయాబ్జనివాసా

ప్రమథనాథ హిమపర్వతపుత్రి

కమన భక్తజనకామితదానో

ద్యమసురాగమ మహాగమవేద్యా.

409

గద్య. ఇది శ్రీమద్గురుకరుణాతిశయలబ్ధకవితావై భవ

యీదులపల్లి శంకరమంత్రితనూభవ సుధీజన

విధేయ భవానీశనామధేయప్రణీతంబై న

స్కందపురాణంబున ధర్మఖండం

బను ప్రబంధంబునందు

సప్తమాశ్వాసము.

అశ్వమేధము

అవిష్కరణము

ధర్మఖండము

అష్టమాశ్వాసము

శ్రీ గౌరీపదలాక్షా

యోగాపాటలసుధామయూఖకలాపా

యోగినికురుంబకాంత

ర్యాగార్చిత గగనకేశ హర మల్లేశా.

1

వ. అవధరింపుము వివిధపురాణకథాకథనప్రఖ్యాతుం డగు
సూతుండు శౌనకాదిమునిముఖ్యుల కిట్లనియె నట్లచోచు
రుండు తపంబుసేయుచుండ ననేకమన్వంతరంబులు గడ
చినయనంతరంబ తుల్య భరద్వాజ గౌతమ వృద్ధగౌతమ
కౌశికవసిష్ఠాదు లైన మహర్షులు పదివేపురు శిష్యులుం
దారును హిమ శైలంబు డిగ్గి యమ్మార్గంబునం జను
దెంచుచు.

2

క. ఎడ నెడ శివ శివ యనుచున్

బడి బడి శ్రీరామ రామ పాహి యనుచు నిం

పడరంగ వేదోక్త విధుల్

గడు వేళ్ళ జగద్ధితార్థగరిమ నొడువుచున్.

3

ఉ. అంగపరిశ్రమం బడర

నమ్మునిపుంగవు లప్పధంబునన్

జంగమవేదశాస్త్రముల

చందమునం జని కాంచి రొక్కచో

రంగదభంగసారభవి

రాజితపుష్పఫలాభినమనా

రంగలవంగలాంగలికు

రంటకముఖ్యమహాజవాటికన్.

4

ఉ. భృంగమయూరకీరపిక్

పేళలసూక్తులు ముక్తికామినీ

సంగతి వైఖరుల్ దెలుప

సంయము లత్తరువాటిఁ జొచ్చి త

స్మంగళవృక్షమూలతల

మంజులవేదుల విశ్రమించి రం

తం గడుఁజల్లనై మలసె

దక్షిణదిక్పవమానడింభముల్.

5

ఉత్సా. పారిజాతమాతులుంగపనసకడలికామ్రమం

దారనారికేళముఖ్యధరణిజాతముల్

సారతరుల కెన యనంగఁ జాలు మేలు వెలయ నిం

పారు తత్ఫలములు చేత నందికొనఁగ ననువగున్.

6

క. తృణగుల్మరహితమై ద

ర్షణసన్నిభవిమలధరణి భాసిల్లుచు నీ

క్షణపర్వనిర్వహణతరు

గణముల నొప్పారు నది జగన్నుతమహిమ.

7

క. ఆవిజయాహ్వాయచోరుత

పోవిస్ఫూర్తికిని బెగడి భూతము లెదుం

బావనమతి సృజించిన

యావనివిభవంబుఁ బొగడ నజునకుఁ దరమే.

8

ఆ. జాత్తివైర మెడలి జంతుసంతతి మహా

దారమైత్రి నలరఁ దద్వనంబు

విబుధగణనితాంతవిహరణస్థానమై

యఖిలసౌఖ్యహేతు వగుచుఁ దనరు.

9

తే. దేవవల్లభమహిళాప్రదీప్త మగుచుఁ

బ్రబలసుమనోమనోజ్వరంభావలాన

శోభితం బయి యవ్వని చూడ నొప్పె

నందనవనంబుగతిఁ గడు నంద మగుచు.

10

సీ. హరినీలనీలబంభరడింభనికరంబు

చొప్పు పెన్నెటివేణియొప్పు నెఱవ

నరుణారుణస్ఫురదురుపల్లవశ్రేణిఁ

గంగేలిపోలిక గీలుకొనఁగ

నచ్చాచ్చతరుసుమగుచ్చవిలాసంబు
గబ్బిచన్దుబ్బలయుబ్బుఁ దెల్పు
మంజులలతికాసమంజస వైఖరి

రంగై న మేని తెఱంగు దోప

తే. నసమకుసుమవిలాసంబు హాసలీలఁ
దనర నిశ్చేయసాంగనం దార్చునట్టి
శంబళియుబలె వనలక్ష్మి సంయములకు
సలలితామోదవిస్ఫూర్తి సంఘటించె.

11

సీ. నానాపలాశసంతానాస్పదం బయ్యు
సుమనఃకదంబ విస్ఫురణఁ దనరి
మన్మథవిభ్రమమహిమ రంజిల్లియు
నీలకంఠప్రేమనిరతి వఱలి
సల్లవరాగసంపద్యాసురం బయ్యు
ద్విజవరహృద్యమై తేజరిల్లి
మవిరతమధుపక్షులాసక్తిఁ జెందియు
వత్యుదారాగమాఢ్యతఁ దనర్చి

తే. నవ్యపుష్పితగణికాసనాథమయ్యు
సతతపున్నాగసంగతి నతిశయిల్లి
వెలయు నయ్యాశ్రమారామవిలసనంబు
గాంచి మునివర్యు లద్భుతాకాంతు లగుచు.

12

ఆ. నందనంబు కర్మబృందానుసారిత
సంఘటించు భోగసముదయంబు
జంతువితతి కిలన సౌఖ్యంబు లోనగుండు
నిదియె నందనమున కెక్కు డగుచు.

13

ఆ. నందనంబు జనమనస్థానసంధాన
తారతమ్యభోగదంబు గాని
యివ్వనంబుకరణి నెల్లజంతువులకు
ననిశసౌఖ్యహేతు వగునె తలఁప.

14

మ. అని వర్ణించుచు మానిపుంగవులు శి
ష్యవ్రాతముల్ దారు న
వ్వనభూజంబులలోనఁ గుమ్మరుచు భా
వంబుల్ మహాశ్చర్యస
ద్వనధిం దేలఁగ హఠి నొక్కయెడ స
ర్వప్రాణిలోకై కమో
హనమాకందమహీజములమునఁ జె
ల్వార స్సమాసీనులై.

15

తే. కొందఁ జందందఁ భలములబృంద మర్థి
రాసులుగఁ జేసి రపుడు పేరాసకలిమి
దృష్టి నొందక కొందఱు దిరుగుచుండి
రవ్వనీవీక్షణాపేక్ష యలముకొనఁగ.

16

క. ఆమునిముఖ్యులు గొందఱు

కామక్రోధాతిలోభకలితాత్మకులై

వేమఱు వాదించిరి తా

రామ్మదుఫలమూలసంగ్రహావసరమునన్.

17

వ. తదనంతరంబ వార లందఱు స్నానసంధ్యాద్యుచితవి

ధులు దీర్చి ఘనసారగంధబంధురంబులును సుధామధు

రంబులు నైన ఫలమూలంబుల నాహారకృత్యంబులు

నిర్వర్తించి పరితృప్తులై పురాణపఠనశ్రవణాదివర్తనం

బుల నద్దిన శేషంబు గడపి రాత్రి యగుడు నిద్రించు

చుండి రంత.

18

సీ. మహితతపఃక్రియామహినుచే మూర్తిమ

ద్వీతిహాత్రునిభాతి వెలయువానిఁ

జిత్తవాక్కర్మముల్ శ్రీరామునం దిడి

తస్మయత్వంబునఁ దనరువానిఁ

గార్వ్యంబుఁ జెందిన గాత్రంబుచే ద్వితీ

యాచందుక్తై వడి నలరువానిఁ

బుటపాకమున శుద్ధి బొరసినకనకంబు

గతి నకల్మషలీలఁ గ్రాలువాని

తే. నిర్జితకోధకాముడై నెగడువాని

నఖిలజీవప్రియంకరుం డైనవాని

మోనిపుంగవు నొకని నమ్మానివరులు
స్వప్నమునఁ గాంచి రపుడు సుస్వప్నసదృశు.
వ. వెండియు.

19

20

శా. ఆమానీంద్రునకు స్వరం బొసఁగ న
భ్యర్ణక్షీతి న్నిల్చు శ్రీ
రామున్ దైవతసార్వభౌము దనుజేం
ద్రావ్రాతభీము స్థన
శ్యాము స్సర్వగుణాభిరాము రఘువం
శాంభోధిసోము నృలో
ద్దాముం బావననాముఁ గన్గొనిరి నీ
తారాము నాసంయముల్.

21

నీ. నిరుపమసౌందర్యనిర్జితపంచేషు
హరకిరీట కేయూరభూషు
మందస్మితాంచితసుందరాస్యవిలాసుఁ
బృథులకాంచనమయపీతవాసు
సనకాదిసన్మునిసముదయసంభావ్యు
భరతలక్ష్మణముఖభ్రాతృసేవ్యు
శ్రీకరభక్తలోకై కరక్షణదత్తు
మందారసుమదామమహితవత్సు

తే. రాము శతకోటిభాస్కరధాముఁ గాంచి
మేలుకొని రామనామ మ మేలు మనుచు

హర్షపరవశు లగు నమ్మహర్షులకును

క్షణసమానాశులీల నాక్షణిక వేగః.

22

ద. అంత స్నానసంధ్యాదికాల్యకరణీయంబులు నిర్వర్తించి
సభయై కూర్చుండ వారలకడకు వారదమునీంద్రుని
డేగుడెంచిన నందఱుఁ బ్రత్యుత్థానంబుచేసి యర్ఘ్యపా
ద్యాదిసత్కారంబు లాచరించి బహుళాకరించి సుఖాసీనుల
గావించి తండ్లు పసిష్ఠమునీంద్రుం డమ్మనీంద్రునితో
నిట్లనియె.

23

ఉ. ఎవ్వనియాశ్రమం బిది ము

నీంద్ర ! మహేంద్రవనంబురీతిఁ దా
నివ్వసుధం గరం బలరె

నీడితసాఖ్యరమాసమృద్ధిచే
నివ్వని విశ్వకర్మ తచి

యింఛెనొ కాక మయుం డొనర్చెనో
యవ్విధ మంతయుం డెలిపి

యందట కింపు ఘటింపఁజేయవే.

24

క. పదునాల్గులోకముల నిం.

పు డలిర్పఁగ సంధరించుప్రోడవు నీకున్
విడితం బశేషవృత్తం

బడి గావునఁ దెల్పు మివ్వనావనిమహిమల్.

25

జ. అని పలికి యుంతియ కా దొక్కవిత విను మని యిట్లనియె.

క. అస్వప్న మకానివర మా

సుస్వప్న ములందు నొక్క శుభ చారిత్రున్

భాస్వత్ప్రభుఁ గంటిమి యే

మస్వామిన్ మది భజించుమహితాత్మకునిన్.

27

శా. అక్షయ్యస్థితి రామనామజప మా

త్యాగ క్రిమి జేయుచున్

సాక్షాదగ్నియహారే గ్రాలెడు ముని

స్వామిం గృహం బ్రావణగా

సాక్షాత్కారము జెందు రాఘవుని వి

శ్వత్రాణపారీణ భ

క్తజ్జేముంకరుఁ గంటి మిందటము మా

కన్నుల్ గడుం జల్లఁగన్.

28

న. అని స్వప్నవృత్తం బెఱింగించి వెండియు.

29

ఆ. అనఘ రామ రామ యనుమధురస్వరం

బిపుడు వినఁగ నయ్యె నివ్వనమునఁ

దజపంబు సల్పుధన్యుని బొడఁగాన

మఖిలతరువులందు నరసి యరసి.

30

ఆ. ఆమనోజమ్మదురవాకర్ణనమునఁ బ్ర

మోదవార్ధి దేలి మునిలలామ

యొందుచోటి కరుగ నుల్లంబు గొలుపక

యింద యున్నవార మిందటమును.

31

క. ధరఁ బుణ్యక్షేత్రమునకు

నరిగినగతి నలరె మానసాబ్జములు మునీ

శ్వర యివ్వని మును చూచిన

కరణం గనుపట్టె బ్రీతి గదిరె న్నాకున్.

32

వ. ఈకారణం బేమియో యింతయుం దెలియ వివరింపు

మనిన నద్వివ్యముని యిట్లనియె.

33

నీ. ఎఱిగింతు మునులార యితిహాస మొక్కటి

శ్రోతల కత్యంతశుభకరంబు

నర్థార్థులకు నిఖిలార్థప్రదంబును

బుత్తార్థులకు బహుపు త్ప్రదంబు

భుక్తిముక్తి ప్రదంబు నపారసంసార

తరణంబు వినుడు చిత్తంబు లలర

మున్ను నేఁ గెలాసమునకు మహేశు జ

గత్పతి నభవు శంకరునిఁ జూడఁ

తే. గోరి యరిగితి నరిగి తద్ద్వారసీమ

నతులబలదీప్తు లైన శశాంకమకుట

కింకరావళి వారింపఁ గెలన నిల్చి

యుంటి సమ్మోదమున నటు లుండునంత.

34

ఉ. శంకరకింకరాళి యొక

సత్పురుషుం గని పూజ నల్పి ని

శృంకః బ్రదక్షిణించి నుతి

సల్పే నమస్కృతిపూర్వకంబుగాఁ
బాంకముతో నతండు నొక

పుష్కరయానవరాధిరూఢుడై

శంకరసన్నిభుం డగుచు

శాంకరభూమికః దాల్పే గ్రీక్కునఁ. ౩5

మ. అతనిం గన్దొని యాతఁ డెట్టిసుకృతం

బార్జించెనో యెట్టిసు

వ్రతముల్ సల్పెనొ శంభుకింకరు లుదా

రప్రీతి నర్చింప ను

న్నతిఁ గాంచెం దగు నంచు నెంచి తదనూ

నన్నిగ్ధ తేజోబలొ

ద్ధతికిం బ్రీతిలి మొక్కి పల్కితి నితాం

తప్రీతి సంధిల్లఁగఁ.

36

ఆ. ఓమహాత్మ యెట్టియురుతపం బొనరించి

తేమి పూజ సల్పి తెట్టితీర్థ

యాత్ర సల్పితివి కృతార్థుడవై యెట్టి

దాన మిచ్చి తీ వనూనమహిమ.

37

క. * ఏసుకృతమహిమమునఁ గై

లాసావాసుడవై చెలంగితి విట ము

* ఏసుకృతమునఁ గైలాసావాసుడవై చెలంగి తీ విట — వాగ్. ప్ర

న్నేసుకృతుల కైన శివా

వాసము దుర్లభము ప్రాముఖ్యవర యూహింపన్. 38

క. ఘోరపిశాచనిశాచర

వీరులకుం గ్రూరులకును వీక్షింపఁగఁ జే

న్నారఁగ నంట నశేకల్యము

తారక శైలంబు ప్రమథతతికిం దక్కన్. 39

వ. నీ వేమి పుణ్యాంబునఁ గెలానయతుండ వేతి వెటింగిం

పు మనిన నాకు నతం డిట్లని చెప్పె. 40

మత్త. ఏను పూర్వభవంబునందు మహీసుధుండ ఖలుండ దు

ర్దానవస్తుతతిప్రతిగ్రహదర్శితుండ నిరాకృతిన్

మానిపుంగవ విప్రకర్మము మాని శూద్రకులోచితం

బైనధర్మమునం జరింతు దురంతదుష్కృతకారి నై. 41

తే. బంధకీతతసురతసంబంధపరతఁ

బతితపాషండదుర్జనప్రతతిఁ గూడి

సతతవృజినదుఃషండవసంతమూర్తి

నగుచు విహరింతు సార్థులు నను నగంగ. 42

క. ఈరీతిఁ గల్మషంబు ల

పారముగా నాచరించి పదపడి నేత

త్కారణమునఁ గిటికరట

కూరశున్దకజనితాప్తిఁ గొటలితి ధరణిన్. 43

మత్త. ఘోరజన్మము లెత్తి యాగతిఁ గుంది కర్మవశంబునన్
 దూరసంచరణాతిశక్తియు దూరదృష్టియుఁ గల్గి చె
 ల్వారుగృధ్రమనై జనించితి నంత నోమునిముఖ్యు త
 ద్దారుణాకృతిఁ గాంచి భూతవితానముల్ వెఱఁ గందఁగన్.

వ. అంత ననేకకాలంబు గడచినయనంతరంబున. 45

తే. ఆమిషార్థినై ఘోరవనాంతరమున
 కరిగి యచ్చట నాహార మబ్బ కునికి
 త్సుత్పిపాసలచేఁ గడుఁ గుంది యంత
 నొక్కదేవాలయమునకుఁ నొయ్యఁ జేరి.

46

మాలిని. ధవళఖగవిభాస్వద్వజ్రలేపస్ఫురత్త
 ద్భవభవనసమంచ ద్భర్మకుంభంబుపైఁ బొ
 గ్భవకృతసుకృతౌఘప్రాధిమై నెక్కి యం దా
 సవిధవివిధతిర్యక్సంతతిం జూచుచుండన్.

47

ఉ. ఆసమయంబునందు మృగ
 యారతిచే నొకలుబ్ధకుండు బా
 నాసనబాణపాణి వీల
 యాంతకుఁ బోలికి నేగుడెంచి యు
 ల్కాసదృశాశుగంబునఁ జ
 లరబున నేనె మహేశ్వరాలయా
 ధ్యాసితశాతకుంభకల

శాగ్రసమాశ్రితతద్విహంగమున్.

48

క. వ్యాధధనుఃప్రేరితశర

బాధఁ గలఁగి పూర్వపుణ్యపరిపాకమునన్

త్వాధరపుత్రీశమహా

త్సేధాగారంబుచుట్టుఁ దిరిగితిఁ జెలుచన్.

49

ఆ. అటఁ బ్రదక్షిణత్రయానంతరమున న

ప్రక్షితనువుఁ దొఱఁగి యాక్షణమున

దివ్యతనువుఁ దాల్చి దివ్యగంధాంబర

భూషితుండ నైతి బుధులు వొగడ.

50

వ. ఇట్లు బలాత్కారకృతశివప్రదక్షిణభావంబున నప్పరోగ

ణసుకీర్ణంబైన దివ్యవిమానం బారోహించి తేజఃపుంజ

రంజితసకలదిజ్మండలుండ నై గంధర్వగానంబు వినుచు

విద్యాధరకదంబంబులు గొలువ నాకలోకంబునకుం జని

పురందరాదిబృందారకబృందంబులచేతం బూజితుండనై

చిరాయు వనునామంబున ననేకకాలం బందు వసియిం

చితి ననంతరంబ యొక్కనాఁడు ప్రసంగవశంబున ధివ

స్పతి వాచస్పతి కీర్తనియె.

51

మ. అతులానందకరంబు నందనవనం

బారామ, మీదేవతా

ప్రతతుల్ గింకరు, లద్రిభేది పవి శ

స్త్రం, బీశచీదేవి ము

త్సతి, స్వర్గంబు పురంబు, సద్గురుండ వెం

చ నీవు నా కిట్లు శా

శ్వతసామ్రాజ్యయుతుండ నేనకద జీ

వా యీతిలోకంబునన్.

52

క. అనవుడు నీయైశ్వర్యం

బనిత్యతాహేతువునఁ గ్రియాజనితముగా

ననుమేయింపం దగినది

ఘనవాహన యనుచు నతఁడు గ్రమ్మఱఁ బలికెన్. 53

వ. అప్పలుకులు విని యైశ్వర్యతారతమ్యగణనాప్రసంగం

బున సభ్యులకు వివాదం బైన నీవివాదశాంతిఁ గోరి

పురోహితబోధితుండై పురుషూతుండు సభ్యులు

దానును మత్సన్నిధి కేతెంచి తద్వృత్తాంతంబు వివరిం

చిన సకలశాస్త్రసమ్మతంబుగా నే నిట్లంటి. 54

క. పొందుగ విభవంబు క్రియా

బృందజ మస్థిరము శక్ర పృథుచైతన్యా

*నంద మొకటియు సకర్మజ

మిం దనుమేయంబుగా దహీనప్రాధిక్. 55

సీ. దృశ్యత్వకారణస్థితీచేత సఖిలంబు

సస్థిరం బగు నమరాధినాథ

* (1) నంద మొకటియుకర్మజ, మందనుమేయంబు—అని యొక వ్రా. ప్ర.

(2) నందంబొకటియుకర్మజ, మందనుమేయంబు—అని తక్కిన వ్రా. ప్ర.

పదుమువ్వురింద్రుల ప్రకటితైశ్వర్యంబు

గనుఁగొనినాఁడ నాకన్ను లలరఁ

నంతంత కనువయ్యె నవలి శక్రులసిరి;

యాద్యశక్రునిపతి యొనశచికిఁ

బరిచారికాకృతిఁ బరగె నిప్పటి శచి

యిది యంతయును నాకు విదిత మయ్యె

తే. గాలయుగధర్మభేదముల్ గలుగు నిట్ల

యప్పుడప్పుడు ప్లాణుల కదియె *యిచటఁ

బరనుసౌఖ్యంబుగాఁ గనుపట్టుచుండు

ననుచుఁ బల్కిన విని యిందుఁ డనియె మరల.

56

తే. ఇవ్వీవాదంబు శాంతించె నింక నొకటి

యడిగెద శేవప్రదక్షిణం బొచరించి

యేఫలము గాంచు మనుజుఁ డహీనఫణితిఁ

దెలిపి యీసంశయం బెల్లఁ దీర్పు మనఘ.

57

వ. అనిన నే నిట్లంటి.

58

ఉ. ఏ మును గృధ్రదేహి నయి

యీశ్వరమందిరసత్ప్రదక్షిణం

బామెయి ప్యాధబాధితుఁడ

నై యొనరించితిఁ దానఁజేసి నే

నీమెయి దాల్చి యిందు వసి

యించితి నింపమరం జిరాయు వ

న్నామముతోడ శక్ర పదు

నల్వరు శక్రులు దీటునంతకున్.

59

నావిభవము గనుఁగొని శివ

సేవాఫల మెఱుఁగు మనిన జిహ్వుఁడు శితికం

తావాసమునకు వలగొను

లేవ గడిందిగఁ దలంచె డెందం బలరన్.

60

అని ఇంద్రాదులసంవాదంబు వివరించి వెండియుఁ జిరా

యు విట్లనియె ముసీంద్రా యిట్లు త్రిదివలోకంబున

వసియించినకాలంబు నాకొక్కదినం బయ్యె ననంతరంబ

వైకుంఠభవనంబున కేగి యచ్చట దివసద్వయంబు

నిలిచితి సంతఁ బుణ్యశౌరవంబున నీ కైలాసంబున కేగు

దెంచితి ననిన నే నిట్లంటి.

61

హరునకుఁ బ్రదక్షిణత్రయం బాచరించు

కారణంబునఁ గైలాస గమన మజ్ఞె

నీకు వైకుంఠభవనాదిలోకములకు

నెట్టిసుకృతంబుచే నేగి తెఱుఁగఁ జెప్పుము

62

అనినం జిరాయు విట్లనియె.

63

పొసఁగఁ దిర్యక్కులకు భేదబుద్ధి లేదు

దూషణము దానిమూల మాదూషణంబె

యఖిలధర్మవినాశంబు నాచరించు

వివిధలోకవిరోధియై విస్తరిల్లు.

64

క. ధర దూషణంబు వెలిగా

నరుఁ డేధర్మంబు చేసిన న్సఫలతచే

నిర వొందు సర్వలోక

స్థిరగమనము గన నెఱుంగఁ జెప్పితి నీకున్.

65

వ. అనియె నని చెప్పి సూతుండు.

66

క. ఈపుణ్యచరిత మెవ్వం

డేవున విను శ్రద్ధ గలిగి యిద్ధరఁ బుణ్య

శ్రీపతిమ వెలయు నాతఁడు

పాపవిముక్తుఁ డయి పరమపదముం జేరున్.

67

వ. అని చెప్పి నారదుండు వసిష్ఠాదుల కిట్లను నట్లచ్చిరా

యువునకు మ్రొక్కి యతం డనుప రెండవద్వారంబుం

బ్రవేశించితి నంత.

68

శా. హీరద్వారకవాటదీప్తమును బం

హిష్ఠాచ్ఛముక్తామణి

స్ఫూర్తోల్లాభవిభాసురంబుఁ గుముదా

ప్రప్రస్థరాబద్ధవే

దీరమ్యంబును నై పాసంగి ప్రమథా

ధిష్ఠానమై యొప్పు త

ద్వారం బింపు ఘటించెఁ గన్గవకు సాం
ద్ర్యజ్యోత్స్నచందంబునన్.

69

అందు న్వజ్రవిశుద్ధవిగ్రహం విశా
లాక్షు న్మహాబాహుఁ బ
ర్వేదుప్రోజ్వలసుందరాస్యుఁ బ్రమథా
ధీశప్రభావు న్నదా

నందుం జిత్రరథాభిధాను నొకవీ

ణావాద్యవిద్యాధ్యు నా
డెందం బెంతయుఁ బ్రీతిచేఁ బొదలఁ గఠ
టిన్ రత్నపీఠస్థితున్.

70

అతఁడు శివనామకీర్తనం బాచరించి
వీణఁ బలికింపఁ దచ్చుప్రీతివిలసనంబు
నాశ్రితిపుటద్వయీరంజనం బొనర్చి
యలఘురోమాంచకంచుకీతాంగుఁ జేయ.

71

నతిచేసి యతనిచే స

త్కృతియు నమస్కృతియుఁ బడసి స్థితరనికట
స్థితపీఠమునఁ దదాజ్ఞం.

గృతమతి వసియించి యతని కే ని ట్లంటిన్.

72

ఈయైశ్వర్యమునం జెలంగుటకు నీ
వేదేవునిం గొల్చి తీ

వే యే ధర్మము లాచరించితివి ము
 న్నైరతే ధృతి స్తీకర
 స్థాయద్వల్లకి దానె పల్కెడి శివాం
 చన్నామముల్ చంద్రికా
 ప్రాయంబై తగు నీదుమూర్తి గని నా
 భావంబు పొంగెన్ రహిణ్.

73

వ. ఏనుకృతంబుకతంబున నీకీమహిమంబు గలిగె నెఱింగింపు
 మనినఁ జిత్రరథుం డిట్లనియె.

74

ఉ. ఏ మును సామదుం డను మ
 హీసురుడం గడు దుర్వసీతిచే
 గామకళాప్రగల్భగణి
 కారమణీశ్వహసీమలన్ విట
 గ్రామణి నై మెల్లగుదు ను
 శర్మము తెవ్వియు నాచరింప నెం
 తే మదలీల సార్యజన
 నిందయు జేయుదు నెల్లవేళలన్.

75

వ. మఱియు నాయుర్వివాశకరంబులు సార్యనిందితంబులు
 నగుదుష్కృతంబు లనేకంబు లాచరించితి నంత నొక్క
 నాడు సహచరులం గూడి కార్యంతరవ్యాసంగంబునఁ
 బురవీధి నడుగుచుండి.

76

క. నవలక్షకుసుమములచే

నవనివిభుం డొకఁడు త్రిపురహారుఁ బూన్పఁగఁ బ్రా

గ్భవసుకృత హేతువృషఁ డ

దృవనంబున కేఁగి యందు భావం బలరక్షఁ.

77

తే. అతఁడు కల్పోక్తవిధిఁ బూజ యాచరింపఁ

జూచుచుండితి దృఢతరశుద్ధబుద్ధి

నంత నాయుఃక్షయం బొట యమునిబంటు

లరుగుడెంచిరి నాయుక్కు యరసికొనుచు.

78

ఉ. ఆశివపూజ సల్పు నిల

యంబు చొరంగఁ దరంబుగొక క్తి

నాశభటుల్ మనంబుల ఘ

నంబుగ భీతి వహించి తద్దృహ

భ్యాశమునన్ మదాగమన

మారయుచు న్వసియించి రద్రిజా

ధీశసమర్చనంబు తెఱఁ

గేను గనుంగొనుచుండు నత్తటికఁ.

79

తే. యక్షజేతాశవితతికి ఠాక్షసులకు

భిక్ష మన్వేషణముచేయు చెనఁటులకును

మృదునిసన్నిధి నొక్కింత మెలఁగరామి

వెలుపలన నిల్చి రంతకవీరభటులు.

80

తే. వింటి శివనామపఠనంబు వీను లలరఁ

గంటి శివపూజసేయఁ జెంగట వసించి

దాన మృత్యువు దొలఁగె నత్తటి మునీంద్ర

సజ్జనులపొందు ధరఁ గల్పశాఖ యగుట.

81

క. నిరతము వైదికనిష్ఠా

నిరతుండై శ్రద్ధ గలిగి నిష్కల్మషుండై

పరగినహారపదభక్తుడు

స్థిరతరగతి వర్షశతము జీవించు మహిళ.

82

క. భవితవ్యతానుసారిత

భవపూజాపరిసమాప్త పర్యంతము న

బృవి వసియించితి నంతం

బొవులుచు యమభటులు మగిడి పోయిరి లజ్జ.

83

క. శివనామకీర్తనంబును

శివపూజాదర్శనంబు శివదీన్యకథా

శ్రవణంబు నల్పనియమో

దృవ మగు ఫల మనఁగరాదు పద్మజతనయా.

84

వ. అట్లు శివపూజాదర్శనమాత్రంబున బ్రహ్మాదిదుర్లభం

జైన యీశరీరంబు ధరియించి కైలాసద్వారంబునందు

నుండం గాంచితి నని చెప్పి చిత్రరథుం డనుపఁ బ్రమథ

సంకీర్తనంబును విచిత్రమణికుటీరంబును నానామణిగణ

బద్ధవేదికంబును నైన తృతీయద్వారంబు ప్రవేశించితి
నందు. 85

తే. తండుభృంగీశ్వరాదు లుద్దండలీల
శివదిదృక్షాసమాసక్తిఁ జేరువారి
భవునిదివ్యాజ్ఞ వెలిగ లోపలికి నరుగ
నీరు తద్ద్వారసీమ నెవ్వారి నైన. 86

శా. వేత్తప్రస్ఫురితప్రహరకలనా
విర్భూతిచే నెంతయున్
సుత్రామప్రముఖామరౌఘముల సం
శుద్ధాత్ములం జేయుచుం
దత్రత్యం దగు నంది నుజ్జ్వలమహా
నందిం దగం గాంచి నే
నత్రస్థితి లోని కేగితి మహే
శాజ్ఞానుసారంబుగన్. 87

మ. ధరణీభృత్త నయామనోహరు సము
ద్యత్కోటికంజాప్త బం
ధురతేజున్ ద్రుహిణాండభాండదహనో
ద్యుత్కోల్లసద్భూతిసు
స్థిర రేఖాకలితు న్మణీమయమహా
సింహాససస్థున్ సురా

సురవంద్యం బుర వైరిఁ గాంచితి హారున్
సోమార్థ*కోటీరునిన్. 88

ఉ. కాంచి నమస్కరింప గర
కంఠఁ డకుంతదయార్ద్రవీక్షణం
గాంచి మదీయసత్ప్రణతిఁ
గైకొని కన్బామ పన్న సేయ న
ప్పంచశరారియాజ్ఞఁ దదు
ఘాంతమునం దగఁ గూరుచుండి యొ
క్కించుక కొంకుచుం గదిసి

యి ట్లని విన్నప మాచరించితిన్. 89

తే. స్వామి రెండవద్వారదేశంబునందు
చిత్రరథుఁ డనుప్రసుఘ విచిత్రవేషుఁ
గాంచి ము న్నెట్టిసుకృతంబు గారణముగ
నిట్టివిభవంబు నీ కబ్బె నెఱుంగఁ జెపును. 90

ప. అని యడిగిన సతెండును నవలక్షకునుమశివపూజాదర్శ
నంబున నిట్టి యైశ్వర్యం బబ్బె నని చెప్పఁ దత్పూజా
మహత్త్వం బాసతీయవలయు ననిన నమ్మహాదేవుం డి
ట్లని యానతిచ్చెన్. 91

క. నను నెనన్ హర్మి నెనన్
మునివర యొక్కకరవీరమునఁ దగఁ బూజిం

- చిననరుడు భద్రములఁ గనుఁ
బునరుద్భవదుఃఖవశత పొందడు వానిన్. 92
- తే. కార్తికంబున నైన మాఘమున నైన
ననఘ వైశాఖమున నైన నచ్చకుడ్య
మృదులపల్లవతోరణప్రభువితాన
లలితముగ నొక్కగేహం బలంకరించి. 93
- సీ. నియతుడై ప్రతి యందు నిల్చి హిరణ్మయ
ప్రతిమ గావించి తత్ప్రతిమయందు
హరి నైన నను నైన నావాహనము చేసి
భాసురాగరుధూపవాసితంబు
రంగవల్లిచిత్రరచితాంచితంబు నై
యమమనఁచోటఁ బీఠమున నిల్చి
పటహాఘ్నిశావేణపటునిస్వనంబును
బుష్కలస్తుతిరవంబును జెలంగఁ
- తే. గలితపంచామృతాభిషేకంబు చేసి
లక్ష్మసుమములఁ బూజించి లలితధూప
దీప నైవేద్యములచేతఁ దృప్తి సేయ
వలయు వాక్కర్మనియమప్రవర్తనమున. 94
- వ. ఇట్లు ప్రతిదినంబును లక్ష్మసుమంబుల శివశంభుమహా
శాదినామంబుల నన్నును నచ్యుతానంతగోవిందాదినా
మంబుల హరిని జతుర్థ్యంతంబులుగా నుచ్చరించుచుఁ

బూజించి నిత్యంబును బ్రాహ్మణులకు భోజనంబు నిడు
నది యిట్లు చేసి నవమదివసావసానంబున.

95

చ. ప్రతి గడు ధర్మనిష్ఠఁ డయి

వస్త్రయుగాంచిత మైన కాంచన

ప్రతిమ నగణ్యపుణ్యఁ డగు

బ్రాహ్మణఁ బూజయొనర్చి దాన మ.
ప్రతిహతలీల నీఁ దగు ధ

రాతలదానపురస్సరంబుగా

ధృతి నిటు సేయుమానవుఁడు

దేవుఁడుగాక మనుష్యమాత్రుఁడే.

96

నీ. ప్రథమదినంబునఁ బద్మముల్ రెండవ

వాసరంబునఁ గలువలు తృతీయ

ఘన్రంబునను రక్త కరవీరములు నాలు

గవనాఁడు కుటజంబు లవలినాఁడు

చంపకప్రసవముల్, షష్ఠిదినంబున

మొల్ల లేడవదినమునను దెల్ల

గన్నెరు లష్టమఘన్రంబునను జాజు

లట గాంచనములు దా నవలినాఁడు

తే. ప్రతిదినంబును లక్షపుష్పముల నిట్లు

పూజసేయంగవలయు నప్పుజసేయు

- నరుడు కైలాసవైకుంఠపురముల వసి
యించు శాశ్వతవైభవ మెసక మెసక. 97
5. ఇది నవలక్షకుసుమపూజాప్రకారంబు మఱియు. 98
6. తులసీదళముల శ్రీఫల
దళనికరములం దిలాక్షతముల న్నను ని
మ్మలఁ బూజించినధన్యుం
డిల జీవన్ముక్తుఁ డగు నహీనవివేకా. 99
7. హరిహరులపూజ కంఠరాయంబు సల్పు
నరుడు నవలక్షవర్షముల్ నరకవాసి
యగు నటులు గాన విష్ణుశివార్చనముల
కంఠరాయము సేయఁ గా దనఘమతులు. 100
8. శివపూజ సేయు నతఁడున్
శివపూజాదర్శనంబు సేయునతఁడున్
శివపూజాముదితుండున్
శివమతిఁ గైలాసమునకుఁ జేరుదు రనఘుల్. 101
- చిత్రరథుండును బూర్వభవంబునఁ బాపాత్ముం డయ్యు
శివపూజాదర్శనమహత్త్వంబునఁ బవిత్రుండై తత్కార
ణంబున నవద్వీపం బనుపురంబునఁ జంద్రవంశంబునఁ
జంద్రాంగదుం డనునామంబున భూపాలుండై ప్రభ
వించి వాసనావశంబున సంతతంబును శివపూజ యాచ
రించుచు నిఖిలభోగభుక్తిం బరిత్యజ్తుం డై శతవర్షం

బులు జీవించె నంత సతని గై లాసంబునకుం దేచ్చు
 టకుఁ బ్రమథులచేత సూర్యసంకాశం బగువిమానరత్నం
 బనిచితి నవ్విమానంబు నారోహించి గంధర్వగానమో
 దితుం డై యప్సరస్సంఘంబులు గొలువ మత్సారూప్య
 కలితుండును వీణాపాణియు నై యభ్రవీధి నరుగు
 దెంచునప్పడు.

102

ఉ. ఆయతకోటిభానుకుము

దాప్తుచిం బాలుపొందుతద్రథ
 చ్ఛాయ కృతాంతువీటిపయి

జానుగఁ బర్వఁగ నందు దుర్గతిం

బాయక వ్రేగుమర్త్యులకు

బాధ దొలంగినఁ బొంగి యెవ్వఁడో
 యీయనఘాత్ముఁ డిందు మము

నిండఱి మన్నె నధర్మవృత్తులన్.

103

తే. ఏమహాత్ము రథచ్ఛాయ యిండుఁ బర్వ

యింపుమోఱంగ మము సుఖయింపజేసె

నామహాత్ముఁడు మము నారకాలయమునఁ

బాపుఁగా కని పల్కి రప్పపు లపుడు.

104

ఉ. ఆపలుకుల్ వినంబడిన

యంత నితాంతకృపార్థచితుఁడై

యావరమోపకారి రథ

మచ్చటికి న్మరలించి నిల్వ న
ప్పాపులు నారకవృథలఁ

బాసి దివంబున కేగి రంత ని
ర్వాపితతేజులై యమని

వాసముఁ జేరిరి తద్భటావళుల్. 105

వ. ఇట్లు చేరి వై వస్వతున కిట్లనిరి. 106

చ. అరదము నెక్కి యొక్క తరు

ణారుణసన్నిభుఁ డై నపూరుషుం
డరుగుచు నారకీప్రతతి

యూర్త రవం బొనరింపఁ గాంచి తా
నరుగక నిల్చె నిల్చుటయు

నారథవీక్షణ మాచరించి యా
నరులు సుఖించి నాకభువ

నంబునకుం జని రద్భుతంబుగన్. 107

క. యమ రాజధాని నీసం

యమనీనగరంబు శూన్య మయ్యెన్ మే మా

య్యమవంతుఁ డెవ్వఁడో తెలి

యము దీనికిఁ బ్రతివిధాన మలవలుపు మిఁకన్. 108

వ. అని చెప్పిన విని దండధరుండు దండాహతకుండలితేజుల

గునఁ గనలి యేతెంచి యద్దివ్యపురుషునిమూర్తి గాంచి

తద్వీణాక్వణితశివనామం బాకర్ణించి పిపాసార్తుం డమృత
పానం బాచరించినభంగిం బొంగి నమస్కరించి యతనితో
నిట్లనియె.

109

మ. శివనామామృతవర్షయై యరుగు నీ
చే బొల్చువీణారవ
శ్రవణానందము నీడునిర్మలరథ
చ్ఛాయాపరీరంభవై
భవముం గల్గుటజేసి నారకులు సం
ప్రాప్తామరావాసులై
భవబంధాఘనివృత్తులైరి సుకృత
భ్రాజిష్ణులం బోలుచున్.

110

తే. వెన మదీయాధికారంబువీటిఁబోవఁ
బ్రమధవర పాడుచేసి తిప్పట్టనంబు
ధర్మమార్గరతుండ వై తనరు దీవు
ధర్మమర్యాద దాటంగ ధర్మ మగునె.

111

వ. ఇంక మే మెవ్వరిం దండింతు మెఱింగింపు మనినఁ జిత్ర
రథుం డతనితోడ.

112

సీ. కమనీయతరశివకల్యాణనామంబు

లనిశంబు పలుకనియట్టివారి
భూతియు రుద్రాక్షములు నంగములఁ బాల్చి
కత్యంతదురితాత్ములై నవారి

ననయంబు భిన్నమర్యాదచే బెంపొంది

హరిహరదూషకు లై నవారి

వైదికాచారంబు వటదపాలుగఁ జేసి

పాపండవృత్తిచే బరగువారిఁ

తే. దవ్తై లకటాహమధ్యమునఁ బ్రేల్చి

కశలఁ బ్రహరించి ముద్గరాఘాతములఁ గ

లంపు మని తెల్పి యపుడ కైలాసమునకు

నరుగుదెంచెఁ గృతాంతుఁడు నరిగెఁ బురికి.

113

క. ఈసత్కథ చదివిన న

త్యాసక్తి నివ్విన మర్త్య లఘునివహములం

గాసి యొనరించి యట గై

లాసంబున నుండుదురు విలాసకలితులై.

114

వ. అని చెప్పిన నద్దేవునితో సర్వధర్మంబులలోన నుత్తమధ

ర్మం బెయ్యది యెఱింగింపు మనిన నయ్యాశ్వరుండు

నాతో నిట్టు లానతిచ్చె.

115

తే. సంయమిశ్వర వినుము సజ్జనులపొందు

తత్సహాభాషణంబు సత్యంతభక్తి

వారి సేవించుటయు వారి భూరిదాన

మహిమఁ బోచుట ముఖ్యధర్మంబు లవని.

116

తే. సాధుసంగతి గొంతఱిసానమును శి

వార్చనంబును జేయఁగా నగు నరుండు

చెలఁగి సాధుజనాళిఁ బూజించెనేని

కలుగు ధర్మార్థకామమోక్షములు వరుస.

117

సీ. సాధుబృందములపార్శ్వప్రదేశముల ముఠ

దట వెన్క వసియింపఁ దగు నరుండు

సతతంబు సజ్జనసంగతిఁ బెంపొందు

నతఁడు దరించు భవార్ణవంబు

గుజనసంగతి గడుఁ గూల్చు నారకమున

మహి విషసంగతమధువుభంగి

నెట్టియాపద్వేశనేనియు సత్సంగ

సంపరిత్యాగంబు నలుపఁ దగదు

తే. సాధు లెచ్చట నుండు రచ్చట సమస్త

దివ్యతీర్థాస్పదం బయి తేజరిల్లు

వార లెచ్చట శిథిలజీవనతఁ బొలుతు

రచట దుర్భిక్షచోరబాధాదు లడరు.

118

క. మును విదురుఁడు సత్సంగం

బున వైకుంఠంబుఁ బడసె భువి దాసీనం

దనుఁ డెచట మోక్ష మెచ్చట

యనఘా సత్సంగమహిమ మలవియె పొగడన్.

119

తే. హరిహరులయందు సమచిత్తు లై నవారు

వైదికాచారరతు లయివఱలువారు

- నాస్తికత గల్గి శ్రద్ధచే నలరువారు
సజ్జనులుసుమ్ము నిర్జరసంయమింద్రీ. 120
౪. అట్టిసజ్జనులం బూజించుట పరమధర్మం బని తెల్పిన
విని యే నిట్లంటి. 121
౫. శ్రుతివిరుద్ధకర్మరతు లై నబ్రాహ్మణ
క్షత్రవై శ్యశూద్రజాతములకు
నెట్టిగతులు గల్గు నెఱిగింపు లోకైక
నాథ శైలజాతనాథ యభవ. 122
౬. అనిన నీశ్వరుం డిట్లనియె. 123
౭. వేదవిరుద్ధకర్మ లగు
విప్రులు రాజులు నూరుజన్ములున్
మేదిని గూరబుద్ధు లయి
మేచ్ఛజనిన్ జనియింతు రట్ల య
వైదికకర్మనిష్ఠుల న
వార్యతపం బొనరించెనేనియుం
బాదభవుండు క్లేశములఁ
బాల్పడు సద్గతి లేదు వానికిన్. 124
౮. ఇట్లు చతుర్వర్ణాశ్రమంబులవారలును విషరీతకర్మంబు
లాచరించి మేచ్చులై జనియింపుదు రట్లు గావున నైహి
కాముష్మికఫలప్రాప్తిం గోరె స్వజాతివిహితం బగు
కర్మంబు సేయవలయు సన్యధర్మంబు లొనరించినఁ

గీఱొందు శూద్రుండు నిజధర్మము లైన విప్రసేవాదు
 లవలనఁ దరియించు నెందును స్వకర్మవర్తనులు పూజ్య
 తము లని చెప్పిన నే నిట్లంటి. 125

క. హరుసన్నిధి దీపం బిడు
 నరునకు నెట్టిఫల మబ్బు నగధన్వ మహే
 శ్వర విన వేడుక యయ్యెడి
 దిరముగఁ గృప యుల్లసిల్లఁ దెలుపఁగవలయున్. 126

వ. అని యడిగిన నప్పరమేశ్వరుం డిట్లనియె. 127

తే. దీపదానమహత్త్వంబు దెలియ వినుము
 సురమునీశ్వర యత్యంతశుభకరంబు
 తత్ప్రభావంబుచే బిత్తతతి వసించు
 స్వర్గమున నారకానలవృథఁ దరించి. 128

ఆ. ఏతదర్థమైన యితిహాస మొక్కటి
 గలదు దాని వినిన ఖలుల కైనఁ
 గలుషసముదయంబు దొలఁగు నిక్కువ మజ
 తనయ వినుము సావధానముగను. 129

క. అది స్మందరుఁ డనునొక
 భూదేవుఁడు గలఁడు గూరబుద్ధియుతుఁడు సం
 ధ్యాదివిరహితం డన్య
 స్త్రీనయితఁ డకృత్యకరణశీలుఁడు ధాత్రిన్. 130

ఉ. వేమఱు నార్యులం బరిభ

వించుఁ బరాన్నమె మెక్కు నెప్పుడు

బామరత న్మృషార్థములె

పల్కు నిషాదునిచేత నెఱు దా

హేమము ప్రేమ నందికొను

నెగ్గుఁ దలంపక జారచోరచూ

డామణి యాధ్విజుండు నెఱ

టక్కుఁదనంబున కెల్ల నెల్లయె.

131

శా. ఆవిప్రధముఁ డక్షకేళినిరతుం

డై యాడి తా న్నోడియుం

దా విత్తంబున కెందు నెనఁ జురధా

త్వర్థం బొగిం జేయుఁ గా

మావేశంబునఁ బుల్కసాంగనలతో

నెనం బ్రవర్తించు ని

ట్టేవేశం బురిఁ ద్రిమ్మరుక్ సుజను లెం

తేఁ ద నిష్కర్షింపఁగన్.

132

తే. అందఱకు దినవారతారాదికములు

దెలిపి యుపవాసనియతి విధించుఁ గాని

యతఁడు మానఁడు కృష్ణజయంతియందు

హరిదినంబున శివరాత్రి నన్నభుక్తి.

133

తే. హరిదినంబుల వేయింట నైన సుకృత
మొనరు నొక్కకృష్ణాష్టమి నుపవసింప
వేయికృష్ణాష్టములఁ గల్గు శ్రేయ మబ్బు
నొక్కశివరాత్రి మానవుం డుపవసింప.

134

సీ. శివపదధ్యానంబు శివనామపఠనంబు

ననిశంజుఁ జేయుమహాత్ముఁ డొకఁడు

శతరుద్రమంత్రసంగతి శివు నభిషేక

మాచరించినయట్టి యనఘుఁ డొకఁడు

శ్రీఫలదళముల శివుని సహస్రనా

మంబులఁ బూజించుమాన్యుఁ డొకఁడు

లలితప్రదోషవేళల శివదర్శనం

బౌరూఢిఁ గావించు నార్యుఁ డొకఁడు

తే. నవనిలోన జీవన్ముక్తు లగుట ధృవము

నిమిషమైనను మఱి యర్థనిమిషమైన

శివుని భజించువానికిఁ జిరతరముగ

నిఖిలలోకాధిపత్యంబు నివ్వటిల్లు.

135

క. ఇల నొకయఖండబిల్వీ

దళపూజఁ గోనహస్రదానఫల మగుం

దులసీదళార్చనంబునఁ

గలుగుం గ్రతుశతము నేయఁగా నగుఫలముల్.

136

౩. హరుని బంధురాఖండతిలాక్షతలను

బూజయెనరించు నెవ్వఁ డప్పురుషవర్షుఁ
డఘతతుల డిగ్గఁద్రావి పూతాత్ముఁ డగుచు
నలరి కెలాసపదమున నధివసించు.

137

అమితంబుగ సవిషాన్నము

నమలుటయున్ శోణితంబు నలిఁ ద్రావుటయు
గ్రిమికీటభక్షణంబున్
సమ మగు శివరాత్రిఁ దినినసరసాన్న మిలన్.

138

ధరఁ జండాలాన్నముఁ గు

ర్కురపలలముఁ దినుట మే లగు న్మఱి పానో
త్కరసంత్యాగము మే లగు
హరివాసరమున భుజించు నన్నముకంటెన్.

139

కనక స్తేయము గుర్వం

గనఁ గనయుట బ్రహ్మహత్య కాడంబరి కొ
వ్వనఁ గోలుట యుర వగు ని
మ్మునఁ గృష్ణజయంతి నన్నము దినుటకంటెన్.

140

అట్టివ్రతదినంబులందు భుజించి య

మ్మందరాహ్వయుం డమందహర్ష
పరవశాత్ముఁ డగుచుఁ దిరిగె దేశములు ధ
నార్జనంబుసేయు నాస గొటలి.

141

వ. ఒక్కనాఁ డుజ్జయినగరంబునకుం జని యందు నల్లబ్బా
 హరుండై జఠరానలం *బినుమడింప నాసాయాంతం
 బును బురవీధులం గ్రుమ్మరి విసివి యద్దినంబు శివ
 రాత్రి గావ్రన నుత్సవదినదిదృశ్మాసమాగతతైర్థికజనసం
 ఘంబులం భూచుచుఁ దోరణకాయమానవిరాజితంబును
 ఘనసార గంధసార కాశ్మీర మృగమ దాద్యనులేపితం
 బును సగరు గుగ్గుల ముఖ్య ధూపధూమ గంధ బంధురం
 బును దీపమాలికాసమాక్రాంతంబును జంపక కర్ణికార
 కరవీర మల్లికా మాలతీ బిల్వద శాద్యనేకపూజాద్రవ్యభ
 వ్యంబును భక్ష్య భోజ్య ప్రముఖ నైవేద్య పరిపూర్ణం
 బును నానావ్రతిజనసమాకీర్ణంబును సఖిండవిభవాభిశో
 భితంబు నైన మహాకాళదేవుదేవాలయంబునకుం జని
 యమ్మహాలింగమూర్తి సందర్శనంబు చేసి నమస్కరించి
 కొండొకదడవు నిల్చి యద్దురితాత్ముం డిట్లని యూహించె.

తే. ఆకటికి నాకు నేమియు నబ్బదయ్యెఁ

బ్రాగ్భవంబునఁ జేయుపాపంబుకతన

నహహ సత్పాత్రునకును జన్మాంతరమున

నుపచరింపంగ లేనైతిఁ గపటవృత్తి.

143

క. జల భక్ష్య భోజ్య శాక

స్థల సూన్యతభాషణముల సాధుజనుల కి

ములఁ దృష్టి సలుప నే న

క్కలుషంబున నిప్పు డిట్టిగతి వాటిల్లెన్.

144

శ్రీ. ఈజన్మమున నైన గృహసమాగతు లగు

నతిథులఁ బూజింప నైతి నకట

యనిశంబు దుర్వ్యసనాభిభూతుండ నై

స్నానసంధ్యాదులు సలుప నైతి

నన్యాంగనాసంగమాసక్తి మసలితి

హరివాసరాదిపుణ్యవ్రతముల

క్షౌరకాలయమున క్షౌరమై సలిపితి

నపుడ తైలాభ్యంజనాదికములు

తే. కరనివీడితచేలంబు గట్టుకొందు

నిట్లు మఱియు దరిద్రతాహేయ మగు కు

కర్మములు నేయుచుండితిఁ గాని సుకృత

కర్మ మొక్కటియును జేయఁ గాన నైతి.

145

ఆ. అన్నపూర్ణ మైన యవని నే నొకఁడన

యన్నకాంక్షి నగుచు నున్నవాఁడ

పాత్రములకు లేశమాత్ర మైనను వొలు

బామునందు నిడనిపిపి నగుట.

146

వ. ఈజన్మంబునఁ దపోదానపూజాదు లొనరింపనికారణం

బున భవిష్యజన్మంబునందును దరిద్రుండే నగుట తప్ప

దని తలంచుచు నొకటిషెల్లాఁపలేక శివార్చితంబైన

యాభక్త్యభోజ్యాదిపదార్థంబు లీజనంబు లేమతియున్న
తటి నపహరించి భక్షించెదం గాక యని యద్దుష్టమా
నసుం డాసమీపంబునఁ బొందియుండె నంత. 147

శే. ఆనిశీధంబు శివపూజ యాచరించి
జాగరణకేలిఁ దేలి యచ్చటిజనంబు
లలసి నిడ్రింప దీపంబు లస్తమించె.
నవతమస మల్లనల్లన యాక్రమించె. 148

నీ. అపుడు ద్విజాభాసుఁ డాశివాభ్యాశప్ర
దేశంబునకు నోదనాశఁ జేరి
యమ్మహేశసమర్పితాన్నము దృష్టిప
థాగోచరంబైన నతయువేడ్క
ప్రబలి తత్రత్యనిర్వాణదశాఖిన్న
దీపంబు నిజపటాదీప వర్తి
బ్రజ్జ్వలింపఁగఁజేసి పక్వాన్నభక్త్యభో
జ్యాదులు గైకొని యరిగె నంత

తే. వానిచరణాగ్ర మొక్కనిమేను పోకఁ
దస్కరుం డని కూయ నత్తటి నెఱింగి
యారెకులు తాల రువ్వి బిట్టార్చి చంపి
రవినయనిధాన మైన యయ్యవనిసురుని. 149

ఉ. అతఁడే గోటికోటిజల

జాప్తవిభావిభవాంచితంబు జై

వాత్సకకోటిశీతలము

వజ్రముఖాఖిలనూత్నరత్నవి
స్థీతము నై చెలంగు నొక
చిత్రవిమానవరంబు నెమ్మి నే
మాతనిఁ దోడితెచ్చుటకు

నంచిత మింపుగఁ బార్షదాభిచేక్ష. 150

ఆహైమగగనయానా

రోహణ మొనరించి యప్పరోగణగాన

శ్రీహర్షితుఁ డై త్రిదశ

వ్యూహము వినుతింప నాతఁ డుజ్జ్వలమహిమఁ. 151

వేణువీణాగానముదితుండ్లై యక్షణంబు కైలాసంబున

కరుగుడెంచె నిట్లు. 152

అతఁడు దీపప్రదానమహత్త్వకలనఁ

బతితుఁ డయ్యును నిర్వాణపథముఁ గాంచె

నియతమతులైన సత్కర్మనిరతు లవని

దీప మిడునట్టిమహిమంబు దెలుపఁ దరమె. 153

కావున.

154

దీపదానంబుకంటె నుత్కృష్టపుణ్య

మెయ్యదియు లేదు జగముల నెంచిచూడ

నిమిష మాహరిసన్నిధి నిలుపుదీప

మక్షయఫలం బొసంగు సంయమివరేణ్య. 155

ఆ. ఒక్కమాస మైన నొకయబ్దమైన న
ఖండదీప మిడునరుండు నిఖిల
దురితసమితి నొడిచి నిరతంబు శివలోక
మున వసించు దేవమునిలలామ.

156

నీ. గ్రహపీడ లడఁగు శాస్త్రపులు మిత్రతఁ గాంతు
రఖిలకామితసిద్ధి యగుఁ దలంప
నాయువు వర్ధిల్లు నట మనోవాక్కాయ
జము లైనకలుషసంఘములు దొలఁగు
జలగండములు దప్పు వెలయ రోగార్దుండు
దృఢశక్తి యుక్తుడై తేజరిల్లు
వంధ్యుఁ డెంతయుఁ బుత్రవంతుఁ డౌ దుర్గతుం
డనుపమసంపద నతిశయిల్లుఁ

తే. దీక్షు ఋణ మెంతయైన నుదారమహిమఁ
గోరి హరి నైన హరు నైనఁ గూర్చి యాజ్య
తైలములచేత నొక్కయబ్దం బఖండ
దివ్యదీపంబు నిల్పిన దృఢవివేక.

157

తే. అట్లు వర్షత్రయము దీప మవని నిల్పి
నతఁడె శంభుండు శౌరియు నతఁడె వర్ష
శతము భువి సర్వభోగసంగతిఁ జెలంగి
యంతమున మత్స్యధంబున నధివసించు.

158

వ. మఱియు దీపదానప్రకారం బెఱింగించెద.

159

తే. మాఘమైనను గార్తికమాసమైన
మొదలు గావించి సామజవదను విల్పి
పూజసేయంగవలయు సంపూర్ణభక్తి
ననుదినము నుండకము లుపహార మొసఁగి. 160

వ. ఆవిఘ్నరాజసన్నిధి హరిహరులలో నొక్కని నుద్దేశించి
పురుషప్రమాణం బైనదీపదారువుపై మృత్యుప్రపిత్తశ
రజతపాత్రంబులలో నొక్కపాత్రంబున ఘృతంబును
నించి కార్పాసకృతవర్తి నఖండదీపం బిడునది యిట్లొక్క
వత్సరంబు గడచిన యనంతరంబ యథావిభవంబున
నొక్కసువర్ణప్రతిమ రచియించి యందు నిష్పదేశత
నావాహించి పూజించి. 161

తే. ప్రతిమయును దీపపాత్రంబు పటయుగంబు
ధర్మకర్మాభిరతునకు దాన మొసఁగి
యంత శక్తికొలంది విప్రీవభులకు
సరసమృష్టాన్న మిడి తృప్తి నలుపవలయు. 162

క. ఈసద్వ్రతంబు భక్తి
జేసిన వాంఛితము లెల్ల సిద్ధించుం గై
లాసావాప్తియు నగు జల
జాసనసుత! మానవులకు ననవరతంబున్. 163

వ. మఱి యిక్కభాశ్రవణంబున నిఖిలదురితనివృత్తి యగు
నని చెప్పిన నప్పరమేశ్వరునితో లక్షపూజాప్రకారం

బెఱిగింపు మని యడిగిన నద్దేవుం డిట్లనియె.

164

తే. చెత్రమున నైన మార్గశీరమున నైన

శుభదినంబున నేకాంతసుస్థలమున

విష్ణు నైనను నన్నైన వేడ్క నిలిపి

పూజసేయఁగవలయు సంపూర్ణభక్తి.

165

వ. ఉత్పల శతప్తత్రి కరవీర కాంచన చంపక ద్రోణ కుండ

కురువ కాదికుసుమంబుల నైన నఖండ బిల్వ తులసీదళం

బుల నైనను దిలాక్షతంబుల నైనను బూజించుచు నిత్యం

బును షోడశోపచారవిధులం దనుపవలయుఁ బూజా

సమూహి వర్యంతంబు నఖండదీపం బిడునది యథాశక్తి

నొక్కసువర్ణప్రతిమ రచియించి లక్షపూజాసంపూర్ణం

నైన యనంతరంబ దరిదుర్గం డైన విప్రునకుఁ దత్ప్రతి

మాదానం బొసంగవలయు.

166

క. తాన వని కేఁగి సూనవి

తానముఁ బత్త్రములుఁ గోయఁ దగు నర్చకు నిం

పూన నది యుత్తమం బ

న్యూనీతసుమంబు లెల్ల నర్ధఫలదముల్.

167

తే. యానమునఁ డైర్థికునితీర్థయాత్రోత

విలిచి తెచ్చినవిరు లల్పఫలము లొనఁగుఁ

గానఁ బూజార్థ మలరులు తానె తేర

వలయు నిష్కారసంసిద్ధి వలయునేని.

168

౧. శివునిపూజకుఁ గొన్ననల్ సిద్ధమువేళఁ
గరపదస్థలముల ముండ్లు గాడెనేని
హస్తపాదంబు లూర్ధ్వరేఖాంకితంబు
లగుట కది యాదికాతణం బగు ధరిత్రి.

169

౨. ఇట్లు లక్షపూజ యింపొందఁ జేసిన
భూసురుండు రాజపుంగవుండు
హరిపదమున నై న హరినివాసంబున
నై న లక్షయేఁడు లభివశించు.

170

౩. అని శివుం డానతిచ్చునవసరంబున.

171

౪. వాసవముఖ్యనిర్జరు ల

వారితత్త్వ క్తి శనిత్రయోదశి

వాసరపుణ్యవేళఁ జెలు

వంబుగ న్నడినుల్ సహాయుడే

వాసురవంద్యమానచర

కాంబురుహద్వయు నద్వయుఁ హరుఁ

పాసుక్తికంకణుఁ సుజన

వత్సలుఁ గొల్వంగ వచ్చి రిమ్ములన్. 172

౫. ఇట్లు వచ్చి యక్కెల్లాఁదానిదంబున.

173

౬. శై లాదియనుమతంబున

నాలోనికి సమ్మదమున నరుడెంచి వెనక

శూలికి మ్రొక్కి తదాజ్ఞా
లీల సమాసీను లగుచు లేఖప్రతతుల్. 174

తే. హరుఁడు గట్టిన కరికృత్తి హరువు గాంచి
దీని నేటికిఁ దాల్చె నద్దేవుఁ డనుచుఁ
దత్సభాస్థిత శైవకథారసజ్ఞ
ననఘతరు వామదేవుని నడుగుటయును. 175

క. కైలాసనగస్థితియును
ఫాలాక్షునిసన్నిధియును భవునికథలపై
హాళియు నివి యొక్కొకటియె
చాలవె యాదివిజవితతి జచిసఫలతకున్. 176

తే. దప్పి గొన్న జనం బమృతంబుఁబోలె
శివకథాసుధ నజరాళి చెవులఁ గోల
నింపమర వామదేవమునీంద్రచంద్రుఁ
డ్డిట్టు లని తెల్పఁదొణఁగె నహీనఫణితి. 177

చ. గజదనుజుండు నాఁ గలుగు

గాటపురక్కసుఁ డొక్కఁ డుర్వి స
ద్విజుల ముదం బడంచియును

దేవగణంబులడంబు మాన్చియున్
భుజబలశౌర్యసంపదలఁ

బొంపిరివోవుచు నొక్కనాఁడు వా

రిజభవునొద్ద కేగి బెద

రించి కలంచెఁ దదీయలోకమున్. 178

వ. మఱియు.

179

శా. వై కుంతంబున కేగి దానవుఁడు స

ర్వప్రాణిహింసార్థియై

ప్రాకారంబులు రత్నమందిరములుం

బ్రాహ్మదముల్ గూల్చి త

ల్లోకం బంతయు గాసిచేసెఁ దను నా

లోకేపఁగా న్నోప క

వైకుంఠాదు లకుంతభీతిమెయి దు

ర్వారత్వరం బాఱఁగన్. 180

వ. వెండియు.

181

ఉ. ఆ సమదద్విపాసురుఁ డ

హంకృతి నెందును మాఱులేక కై

లాసముఁ జొచ్చి దిక్కరి గొ

లంకునుబోలెఁ గలంచియాడెఁ దా

నాసమయంబునం బ్రమథు

లందఱు నొక్కటఁ గూడి వానిపై

నేసిరి యుద్ధదుర్మదు ల

హీనబలంబున సస్రశస్రముల్. 182

చ. ముసలగదామునుండిశర

ముద్గరచక్రముఖాయుధౌఘముల్
వెసఁ బరగించి యద్దనుజ
వీరుఁ గలంపఁగ లేక వానిఁ దా
రసదృశవిక్రమంబుఁ గొని
యాగిరి వాఁడు శ్రమంబుఁ జెంద క
య్యసమశరారికింకరుల
నందఱ నాజిఁ గలంచె నీనునన్.

183

చ. కమలభవాండభాండములు

గాల్చు నవక్రపరాక్రమాన్వితుల్
ప్రముఖతతుల్ గజాసురుని
భారికిఁ గాక కలంగఁబాటి ర
య్యమరవిరోధియుం బవనుఁ
డంబుధులం గలఁగించులీల వి
క్రమముమెయిం బరాజితులు
గా నొనరించి యలుంచె వారలన్.

184

మ. కరిదై త్యేశ్వరుఁ డుగ్రకింకడు ను

గ్రహ్నారీ మే శెల్చి యు
ర్వరకుం గ్రమ్మఱి పట్టనంబులు గిరి
వ్రాతంబులం గూల్చుచుం

బారి నేగె న్నిజపూర్వజన్మకృతస
 త్పుణ్యప్రభావంబునన్
 వరపాపాశికిఁ బుణ్యరాశికి దయా
 వారాశికిఁ గాశికిన్.

185

4. ఆ కరటిదానవునిఘో
 రాకృతిఁ గని వెఱచి పఱచి యన్నగరి ప్రజా
 నీకంబు లుద్దవిడిఁ జని
 శ్రీకంతున కథికభక్తిఁ జేమోడ్చి వెసన్.

186

5. ఇట్లని విన్నవించిరి.

187

6. దంతిరూపఘోరదానవుఁ డొక్కఁడు
 నవసహస్రయోజనప్రమాణ
 తనుఁడు వచ్చె వానిఁ గనుఁగొనునంతనె
 గుండె లగిలె జనులకును మహేశ.

188

7. సచరాచరం బైన జగ మంతయును వాని
 చరణమగ్నం బయ్యెఁ జంద్రమకుట
 తపనీయగిరి వానిదంతాంచలంబునఁ
 గందుకాకృతిఁ బొల్చె గరళకంఠ
 భవవిష్ణుపద్మసంభవలోకములు వాని
 బృంహితధ్వనిఁ బల్కెఁ డ్రిపురదమన
 ధరణి యంతయు వానికరశీకరాసార
 ధారాహతులఁ గుండె ధరనివేశ

తే. యీదృశాకారదానవు నెన్నఁడైన
 విన్నదియుఁ గన్నదియు లేదు విశ్వనాథ
 వానిఁ బరిమార్చ నొరులకు వశము గాదు
 దేవరకె కాని జగముల దీనరక్ష.

189

చ. వనజభవాండకోటు లని

వారణఘాలదృగ్గి నేర్చి త
 దనభసితః బలందుకొను
 కాంతతరాంగము గల్లు ప్రోడ వీ
 వనయము కల్పవేళ సచ
 రాచర మైనజగంబు నీదు కు
 క్షిని దగఁ జొచ్చు నూతికిని
 జేరెడుబాహ్యజలంబుపోలికన్.

190

తే. నిఖిలము నడంగునప్పుడు నిలుతు వొకఁడ
 పద్వయం బైనబ్రహ్మాంబ వయ్య నీశ్వ
 రాఖ్యఁ జిచ్చక్తిరూపిణి మైనకాళిఁ
 గలసి క్రీడింపు దానందకాననమున.

191

వ. దేవా ప్రసన్నుండవై యద్దనుజుం ద్రొంచి జగంబులు
 మనుపు మని ప్రార్థించిన నాకర్ణించి విశ్వేశ్వరుం డక్తా
 శికిం గ్లేశావేశి యగు నప్పిశితాశిం బరిమార్చుం దలంచి
 యర్థనారీశ్వరం బైనదేహంబు ధరియించి వెడలె నప్పు
 డయ్యిరువురకు సత్యంతదారుణం బైనరణంబయ్యెనందు.

శుండాలదానవుఁడు నిజ

తుండం బెగ్గయించి పట్టి ధూర్జటిపై రా

మెండుగ నద్దేవుఁడు శిత

కాండంబులు వఱపి వానిగతి మరలించెన్.

193

౩. ఆశరంబులు దైత్యకాయమున నాఁటి

లోమములరీతి నొప్పె నాలోన వాఁడు

తరులు గిరులును నేయ నత్తఱిఁ బురారి

శకలములఁ జేసె సాయకసముదయముల.

194

౪. శిలలు శిలోచ్ఛయంబులును

జేకొని యద్దనుజుండు వెండియుం

జలమున వైవ శాతకులి

శప్రదరంబుల వాని నెల్ల న

గ్గలిక హరుండు ఖండములు

గా నొనరింపఁదొణంగె నిట్లు ని

శ్చలగతిఁ బోరి రిద్దఱును

సంగరరంగకళాప్రవీణులై.

195

౫. అర్ధనారీశదివ్యదేహంబు దనకు

మృత్యు వని యాత్మ నెంచి యాదైత్యుఁ డపుడు

ధీరతయు శూరతయు బలసారతయును

ప్రాపుగాఁ బోతె నావిశ్వభర్తతోడ.

196

క. ఉరుబలముం గౌశలముం

గరలాఘవ మశ్రమతయుఁ గదురఁగఁ బోరకా

హరుఁడు గడు మెచ్చి వానిన్

వర మొసఁగెడఁ గోరు మని ధ్రువంబుగఁ బలికెన్. 197

వ. పలికిన వాఁ డిట్లనియె.

198

క. ఈకాశిక్ మృతి యటె యది

శ్రీకంఠుఁడ వైవ నీదుచే నటె యివి పృ

త్యేకమ యొక్కొకటియె ఘో

క్షాకలనకుఁ గారణంబు లగుఁ బరమేశా.

199

తే. అనఘ సాయుజ్యమునకంటె నర్థనీయ

వస్తు వెద్దియు లేదు తద్వస్తు వప్ర

యత్నమునఁ గల్గె దాని నే నడుగ నింక

నొక్కవర మిమ్ము దేవ నీ వొసఁగెదేని.

200

మ. అజరస్తుత్యవితాసభాసురనితాం

తాపారసోందర్యమూ

ద్రిజగద్విశ్రుతమార్దవంబు నగరు

శ్రీఖండకర్పూరము

ఖ్యజగన్మాన్యమహాసుగంధమును గ

ల్లంజేసి యింపొంద నొ

యజినం బీవు ధరింపఁగావలయు ర

మ్యాచ్ఛాదనప్రక్రియన్.

201

వ. అని కోరె నంత దేవగణంబులు దేవా యివ్వరం బొసంగి
లోకకంటకుం డగు నిద్దానవునిం బరిమార్చు మని పల్కిన
నట్లకాక యని యద్దేవుండు. 202

క. నిజకరశరలాఘవ మ

య్యజరులు వినుతింప నొక్కయాశుగమున న
గ్గజదనుజు నేయ వాఁ డ

క్కజముగఁ గుంభములు పగిలి కడువడిఁ జడియెన్. 203

లయగ్రాహి. భానుహిమభానుపవమానసఖిలోచనుని

చే నిశితబాణహతి దానవుఁడు గూలం

బూని సురదుందుభు లనూనగతి మోసె విరి

వాన గురిసెన్ విబుధమానిసులనాట్య

శ్రీ నెరసెఁ జారణులు గాన మొనరించి రపు

డాని దిశ లన్నియు నహీనరుచిఁ బొల్చెన్

మానుగ సమస్తజనమానసము లుబ్బ నస

మానమృదుగంధశిశిరానిలము వీచెన్. 204

తే. అసురవరుకృత్తిఁ దాల్చి యాహరుఁడు కృత్తి

వాసుఁ డయ్యెఁ దత్కృత్తి యవ్వామదేవు

మాంసలాంసకయుగళిపై మహితమృదుత

రాంశుకాకృత్తి నలరారె నమరులార. 205

చ. జలరుహసంభవాండచయ

జన్మలయస్థితి హేతుభూతుఁడై

శివునకు నై ద్విజన్ములకుఁ

జెన్నుగ నన్న మొసంగుచున్ శివ

స్తవపఠనాధ్యుడై మెలఁగి

తాన శివుం డగు మానవుం డిలన్. 215

తే. భూతిరుద్రాక్షధారణంబును శివాల

యాదినిర్మాణమును శివధ్యానమును ద

*దర్శనంబుఁ దదీయనామానుకీర్త

నంబు నల్పతపంబుఫలంబు గాదు. 216

చ. అలరులు వ త్రముల్ ఫలము

లంబులు శంభునివేదితంబులై

నలినదళాయతాక్షులను

నందనసుందరనిష్కుటంబులన్

లలితసువర్ణరత్నశుభ

లక్షణలక్ష్మితసౌధపంక్తులన్

గలుగఁగఁజేయు మర్త్యులకుఁ

గామితవస్తుపురస్కరంబుగన్. 217

సీ. రుద్రాక్షమిత్రభద్రాంబువులఁ దోఁగ

భాగీరథీస్నానఫలము గల్గు

నాయువు వర్ధిల్లు నతిఘోరభూతముల్

చేరవు రుద్రాక్షధారణమునఁ

గనకవిద్రుమమధ్యఘటితరుద్రాక్షంబు

ననిశంబు ధరియింప నలరు సిరులు

ప్రభవించె రుద్రనేత్రమున రుద్రాక్షంబు

వివిధపాపావళివిపినకీల

తే. వాని నష్టోత్తరశతంబు పూనువాఁడు
బ్రహ్మ, తత్పంచశతధృతిఁ బరఁగువాఁడు
వెన్నుఁ డగు వెండియును నవి వేయిదాల్చు
వాఁడు శివుఁ డగుఁగాక కేవలనరుండె.

218

తే. ధవళభసితంబు నొసల వక్త్రంబునందు
శంభునామంబు రుద్రాక్షసమితికంఠ
సీను నెవ్వని కలరుఁ దజ్జీవితంజె
జీవితము వానిశీలంబె శీల మరయ.

219

తే. భసితరుద్రాక్షధరుఁ డైన బ్రహ్మకులజుఁ
డతిపవిత్రుండు లోకత్రయంబునందు
నాతఁ డెయ్యది వీక్షించె నది పవిత్ర
నిరతిఁ జెన్నొందు నిందు సందియము లేదు.

220

తే. భూతిరుద్రాక్షభూషణస్ఫురితదేహుఁ
గాంచి శమనునికింకరుల్ గడుఁ జలించి
దవశేఖిశేఖాళిఁ గన్గొని దవులఁ బటచు
మృగతతులువోలె బటతురు మిగులఁ బెగడి.

221

వ. కార్తికసోమవారాదిప్రశస్తశివవ్రతవాసః
 దినంబులను బర్వంబులను విష్ణువ్రతదినంబులను మన్వాది
 వ్యతీపాతంబులను స్నానదానాదికక్రియ లాచరించి
 యుపవసించి బ్రాహ్మణులకు యథాశక్తి భోజనం బిడు
 మానవుండు క్రతుకోటిఫలంబువడయు మఱి దరిద్రుండు
 తనలేవడికిం జింతించుచు నాశుభదినంబుల స్నానతర్ప
 ణాదికర్మంబులు సలిపి తపోనియతాచారుం డైన దాన
 ఫలంబు గాంచు నట్లుగాక ధనవంతుం డయ్యు నకృత్య
 కరణశీలుండై దానధర్మాదివిరహితుండైనయేని తరు
 గుల్మలతాదిస్థావరజన్మంబులు వడసి భేదచ్ఛేదనశీతాతప
 బాధాదిదుఃఖంబులం బొందుచు నిట్లని తలంచు. 222

మ. మనుజత్వంబున మున్ను యౌవనధనో

న్మాదంబునం గ్రివ్వి యే

మనిశంబు న్బుధులక హసించియు ధనా

శాయాతడీనాళిక బె

ల్చన మోఘాశులఁ జేసి భోగసుఖలీ

లాలంపటత్వంబునక

మని కూర్రాశయతక వసింపఁ దరుజ

న్మం బబ్బె మా కయ్యెడక. 223

క. ప్రాక్తనతనువున లోభా

సక్తిమెయిన్ ధర్మవితతి సలుపక భోగో

ద్యుక్తిం ద్రిమ్మరుట న్సుఖ

భుక్తి రహితమైన మ్రానిపుట్టువు గల్గెన్.

224

క. కుజనులము గాన యీగతిఁ

కుజనుల మైతి మిఁక నైనఁ గుసుమఫలదళ

వ్రజములు సుజనుల కిడి మ

ర్త్యజనిం బ్రాపింతు మనుచు నాత్మఁ దలంచున్.

225

వ. అని చెప్పి వామదేవుండు.

226

ఆ. పాత్రదానమున విపన్నుఁ డాపదఁ దరి

యించు నమ్మహత్త్వ మెంచఁ దరమె

తరువులైనఁ దలఁచుఁ డృగ్దారు ఫలదళ

మూలవితతిఁ బాత్రములకు నొసఁగ.

227

వ. ఇతైఱంగునం దలంచి.

228

చ. అట ఫలసూనదానకల

నాభ్యుదయంబునఁ బాపముక్తి గా

విటపిలతాకృతుల్ దొలఁగి

వేమఱుఁ గుక్కుటకాకఘ్నూకము

ర్కటకిటిముఖ్యమోనులఁ ది

రంబుగ నుద్భవ మంది యందుఁ బ్ర

స్ఫుటతరదుఃఖముల్ గడచి

సొంపటి మర్త్యతఁ గాంతు రంతటన్. 229

సీ. దుష్కృతసిరతుండు తొలుతఁ జండాలుఁడై
 పుట్టి యొకానొకపుణ్యమహిమఁ
 బస శూద్రజనితతిఁ బ్రాపించు నందు ని
 త్యము విప్రసేవాదిధర్మకలన
 నట బహువైశ్యజన్మావాప్తిఁ గొఱలుఁ దా
 నందు సధ్యయానాదు లలవరించి
 పిమ్మట సృషతనుల్ పెక్కులు దాలుచు
 మహితసద్రక్షణమహిమఁ దనరె

తే. యందుఁ గర్మక్షయం బైన నవనిసురతఁ
 జెందు నందును సత్కర్మశీలుఁ డగుచు
 మీఱి నిరతంబు బ్రహ్మవిచారుఁ డైన
 నంత నిర్వాణఘనుఁ డగు నింత నిజము.

230

వ. ఇట్లు దుర్లభం బైన విప్రత్వంబు గాంచి యందుఁ గర్మ
 చ్యుతిఁ బతితుం డైన వెండియు స్థావరజంగమాదిజన్మం
 బులర బొందు విపులు హరిహరులకుఁ బూజనీయులు
 వేదపారగుం డైనవిప్రుండు సర్వగురుండును వందనీయుం
 డు సగు.

231

తే. తెలియ వశమానె శివమాయ దేహులకును
 దాని శివుకృప లే కెట్లు దాటవచ్చు
 హతుని భజియింపఁ దత్కృప యపుడె కల్లు
 పానఁ దరియింతు రమ్మాయ ధరణిజనులు.

232

పృ. నిరతాచారులు నిర్మలాశయులు ని
 ర్నిద్రాగమోక్తక్రియా
 నిరతుత్ దైవతదూషణోక్తి విముఖుల్
 నిర్మాయులున్ శంభుస
 త్కరుణాపాత్రులు దేవదూషకులు శౌ
 తస్మార్తముఖ్యక్రియో
 త్కరదూరుల్ ఖలులున్ మహేశుకృపకు
 గా తెంతయుం బొత్తముల్.

౭౪౬

చ. అనశనదీక్షుఁ బొల్చునన
 కాదులు వేదవిశారదుల్ తపో
 ధనులు గొనంగలేని శివ
 తత్త్వము, రాగహతాత్ములై ఫలం
 బనయము గోరి కొల్చి ఫల
 మందక తక్కిన, నిష్టదేవతన్
 ఘనముగ నిదనేయు నల
 కట్టిడిమర్దులు గాననేర్తురే.

౭౪౭

మ. హరమాయాంబునిధిం మునింగి ధనకాం
 తావర్తగర్తంబులన్
 పరుసన్ లోబడి యంత నంతరరిష
 డ్వర్గోగ్రినకృత్యథా

తురతం గుందుచు విష్ణుభక్తి సభవున్
 దూషించుచు న్నెండి యా
 హరభక్తిన్ హరి నిందసేయుదు రసూ
 యాగ్రస్తులై మానవుల్.

235

తే. భూసురుల దేవతలను దివోధనులను
 నిందనం బొనరించిన నీచతముడు
 శంభుమామాహాతాత్ముడై స్వకృతసుకృత
 మహిమఁ గోల్పిండుఁ జొనొకమాటమాత్ర.

236

తే. వసుధఁ గార్తికమున నిందువాసరమున
 శివుఁ దిలాక్షతములఁ దులసీదళములు
 బిల్వదళములఁ బూజించి ప్రేణనంబు
 సలుపుఁ గలుగు నగ్నిష్టోమసవనఫలము.

237

క. తిలదానదీపదానం

బులు నుపశాసంబు హాథనిఘ్నజయును వ్రతం
 బులు కార్తికమాసంబున
 నలరారఁగ నొక్కటాకటి యభ్యరశమముల్.

238

ఉత్సా. కార్తికమునఁ గల్యణవేళ గౌతమి మునింగి ని
 ర్వర్తితస్వకర్ముడైనవాఁడు త్రిదివవేశ్మయై
 కీర్తి బెక్కుదివసములు సుఖించి యంత మరలి భూ
 భర్త యగుచు నుద్భవించు భవ్యభూతికలితుడై.

239

ఆ. కార్తికంబునందు గౌతమీస్నానంబు
శశిదినోపవాససద్వ్రతంబు
నందుఁ బురహరార్పితాన్నదానంబును
దురితచరితులకును డుత్తభములు.

240

ఉ. పావనలీలఁ బొల్చు నల
బాహులమాసమురాక గాంచి శో
దావరివారిఁ గుంకుచు సు
ధాకరవాసరసువ్రతంబు స
ద్భావనఁ జేయ భావభవ
భంజనుసన్నిధి యబ్బు వంచు దే
వావళి యుర్విఁ బుట్టుటకు
నాసపడుం దగ నెల్లవేళలన్.

241

చ. అతిధికి నూర్జమాసమున
నన్న మొసంగిన నాకలోకముం
జతురపటం బొసంగిన ని
శాకరలోకము తప్త కాంచనాం
చితమణిభూషణం బొసంగి
చెన్నుగ నచ్చర లుండులోకమున్
వితరణశాలి గాంచుఁ బృథి
వీచరభేదరపూజ్యమానుడై.

242

తే. వాసి గోదావరీతటావాసు లయ్యుఁ
 గార్తి కంబునఁ గ్రుంకని ఖలజనముల
 తనువులు నిరర్థకంబులై తనరుఁ జర్మ
 తావుకృతయంత్రపుత్రి కాతతలఘాడ్కి, 243

క. గోదావరిమజనమును
 శ్రీధయితత్రిపురహరుల సేవయు సత్సం
 గాదరణంబును దానద
 యాదులసంగ్రహము నరుల కఘనాశనముల్, 244

తే. ధనికుడై యుండి పుణ్యతీర్థంబులందుఁ
 బుణ్యకాలంబులందును బుణ్యతార
 లందుఁ బాత్రములకు లేశమైన నిడని
 జాల్ముడు ధరిద్దుఁ డగు జన్మజన్మములను, 245

తే. శై శవంబునఁ దారుణ్యసమయమునను
 స్థావిరంబున ధనము పాత్రముల కొసఁగు
 నతఁడు రెండవజనిఁ దత్తదవసరముల
 సాధ్యుడై భోగభుక్తి చే నతిశయిల్లు, 246

క. యాచకుఁ డడుగుచు నుండఁగ
 వాచామాత్రంబు ప్రియము వల్కుడయే న
 న్నిచుఁడు మూవయుఁ జెవిటియు
 నై చెడుఁ డా నంత వృక్ష మై జనియించున్, 247

క. దీనత శుడుగం జేరిన

మానితధరణీసురులను మన్నింపని పృ

థ్వీనాథునిరాజ్యంబునఁ

బూను ననావృష్టి దూఃఖములు పెల్లొదవున్.

151

క. శివునకుఁ బ్రియముగ దానము

శివపూజ శరోపకృతియుఁ జేయని యామా

నవుఁ డతనితనువుకంటెను

భువి మే లగుచుండు తోలుబొమ్మలమేనుల్.

252

తే. శివుఁడె తల్లియుఁ దండ్రియు శివుఁడె సఖుఁడు

శివుఁడె బంధుండుఁ ధ్యేయుండు శివుఁడె సేవ్యుఁ

డఖిలము శివాత్మకంబు దడన్య మొకటి

గలుగనేరదు నకలలోకములయందు.

253

ఉ. స్థావరజంగమప్రతి

సర్వ మఖర్వశివాత్మకంబుగా

భావమునం దలంచుచును

భక్తి మెయిన్ శివపూజసేయు న

ప్పావనుఁడే శివుండు శివ

భవ్యతరస్మరణాధ్యుడైన య

క్లేవలభ క్తవర్యునకుఁ

గీటునిభుండు కృతాంతుఁ డుర్వరన్.

254

చ. శివుఁ డన నేన కా యనుచుఁ

జిత్తుమునక శివప్రాజనేయుచున్

శివశివ యంచుఁ బల్కుచును

శ్రీశివనత్కథ లాలకించుచున్

శివమయ మిజగం బనుచుఁ

జెన్నుగ నెంచుచుఁ బ్రొద్దువుత్తు నా

శివుఁ డింక నన్ను నెన్నఁటికిఁ

జేర్చిన నొచ్చెముగాదు మే లగున్. 255

తే. అనుచు నేవేళఁ బలికెడు నతఁడె శివుఁడు

సర్వమంగళసంగతు శైలకన్య

కాసహితు గాంగర్షురధరుఁ శల్యవేళఁ

జింతసేయంగఁ దగుఁ బాపశాంతిఁ గోరి.

256

వృద్ధి. శివస్తవచయంబులున్ శివసహస్రనామంబులున్

శివాంతికతలంబునం జెలఁగి పల్కి రుద్రాక్షమల్

నవాచ్చభసితంబు సంతతముఁ చాల్చు నమ్మర్త్యుడున్;

భవవ్యయవిదూరుడై భవతఁ జెందు నిక్కంబుగన్. 257

సీ. శివనామపఠనంబు నేయక యటవిన

రసనికల్ మండూకరసవికాళి

శివమందిరములకుఁ జేరక నడచిన

యంఘ్రిలు దారుమయాంఘ్రిచయము

శివలింగసంవీక్ష సేయక వీక్షించు

చక్షులు మాయూరచంద్రకములు

శివపదార్పితబిల్వసిద్ధవాసన లేని

ఘ్రాణయుగ్మము భస్మికాయుగంబు

తే. శివునిసత్కథ లనిశంబుఁ జెలఁగి వినని

కర్ణశోభము ఘటగతాకాశతలము

శివునిఁ బూజింపఁ గానని చెనఁటికరము

దారునిర్మితనిస్సారదర్శి యుర్వి.

258

క. శివకథ వినుటయు తొడవగుఁ

జెవులకు, దానంబె తొడవు చేదమ్ములకున్

మివుల భరం బగుచుండున్

భువిఁ గుండలకలికణాదిభూషణచయముల్.

259

తే. దేవదేవుని శివు మహాదేవు మాని

యితరదేవార్థిఁ గొల్వఁగ మతిఁ దలంచు

నతఁడు భాగీరథీతటం బాసఁ జేరి

చేలమఁ ద్రివ్యంగఁ బూనినచెనఁటి గాఁడె.

260

త. శివుఁడు మానసాబ్జసీమ వసింపంగఁ

ధ్రువుకుకలుషసమితి దవులఁ బఱచుఁ

బూర్వశిఖరిమీఁదఁ బొలుపొందురవిఁ గని

సంతమసము వేగ జాటునట్లు.

261

క. స్మరఘస్మరశుభనామ

స్మరణము తద్ధ్యానరతియు మఱి తత్పూజా

దరణము సంసారార్థవ

తరణులు కలుషాంధతమసతరణులు ధరణిన్.

262

చ. పవలును రేయుఁ జేయు తత

పాతకజాత మడంగఁజేయుఁ దా

శివ యనుమాట యొక్కపరి

జిహ్వఁ బొసంగుమనుష్యకోటి క్రి

యవని ననేక్షకోటిదురి

తాళి నడంచు తదీయశక్తికిం

జవమతిఁ దూఁగుపాతకము

సల్పఁగలండ్లె దురంతపాపియున్.

263

చ. ఒకపరి శంభుసామము న

యొన్నతి నాలుకఁ జేందెనేనియుం

బ్రకటితజన్మకోటులకుఁ

బ్రాచితమై విలసిల్లు ఘోరపా

తకయుతుండై న శంకరప

దస్మరణంబున ముక్తిఁ జేండు జి

హ్వాకు ఫల మెల్లకాలము శి

వస్మరణంబె మనుష్యకోటికిన్.

264

తే. జన్మశతకోటికృతపాపశై లములకు
హరునినామంబు శతకోటి యుత్తీనామ
క్తీర్తనంబును దధ్యాన ర్తనంబుఁ
దత్తపర్యయు సంసారతారకములు.

265

క. ఈయాఖ్యానము వినిన న
పాయంబులు వాయు సుకృత మబ్బు ధరిత్రిన్
ఆయువు పెరుగుం బిదప శే
వాయతననివాససిద్ధి యగు మనుజులకున్.

266

న. అని చెప్పి నారదుఁ డిట్లనియె నవ్వామదేవువలన స్వర్గా
పవర్గకారణం బైన యాశ్వరమహిమంబు విని కృతా
ర్థులె యమ్మునిబృందారకబృందంబులు నంత.

267

చ. దశభుజః బరచవక్త్రః గౌర

తామరసాక్షపరశ్వధాయుధున్

శశిధరు ఫాలకోచనుఁ బ్ర

సన్నముఖాంబుజు మానివందితుం

బ్రశమితదోషు నీలగళుఁ

బర్వతరాడనయామనోహరున్

విశదశరీరు శంకరుఁ బ

విత్రచరిత్రునిఁ గాంచి మ్రొక్కుచున్. 268

వ. ప్రింజలులై యిట్లని విన్నవించిరి.

269

చ. భవ భవదీయసన్మహిమ

పన్నుగ వింటిమి వానుదేవుచే

దవిలి భవద్భవిష్య దవ

తారకథల్ విన వేడు కయ్యె మా

కవి దయఁ దెల్పఁగా వలయు

నవ్యయభవ్యవచోవిలాసతన్

శివమతి యశా మృకండసుతు

చే మును వింటిమి గొన్ని దత్కథల్. 270

వ. అని యడిగిన నద్దేవగణంబులతో నద్దేవదేవుం డాత్మభవి

ష్యదవతారకథావృత్తాంతం బిట్లని చెప్పం దొనంగె. 271

ఉ. రావణనామధేయుఁ డొక

రక్కసుఁ డుక్కునఁ ద్రోతయందు నా

చే వనజాతసంభవుని

చే వరలాభముఁ గాంచి మానులన్

దేవతల నృలారిముఖ

దిక్ష్వులుం గడు బాధసల్పు దు

ర్భావతఁ గుంభకర్ణుఁ డను

పాపుఁడు వానికిఁ దమ్ముఁడై తగున్. 272

ఉ. ఆదివిజాభియాతికి మ

హాగుణశాలి విభీషణుఁడు నా

సోదరుఁ డొప్పు వెండియును

సోదరి శూర్పణఖాభిధాన యి

మ్మేదినిఁ గల్గుమాయలకు

మేటి యనం బొలుపొందుచుండు మం

దోడరి నాఁగఁ జెల్వగుక్క

శోదరి రావణుపత్ని యై తగున్. 273

ఉ. ఆమహిళాలలామకుఁ బి

యాత్మజుఁ డొక్కఁడు గల్గు నింద్రజి

న్నామకుఁడు వెండియుం దనుజ

నాథున కయ్యతికాయముఖ్యు లు

ద్దామబలుల్ జనింపుదురు

దారుణగాత్రులు పెక్కుపుత్రు లి

ట్లామున వృద్ధిఁ బొంది యతఁ

డంత వసించును లంక య న్నురన్. 274

చ. అదియుఁ ద్రికూట శైలశిఖ

రాగ్రమునం దగి హేమవిస్ఫుర

త్సదనముల నివనూత్నముణి

జాలవినిర్మితసాధవీధులం

గదియు గభీరసీరపరి

ఘావృతసాలములం దనర్చు సం

పవలకు నాస్పదంబును శు

భప్రకరంబులతానకంబు నై.

275

సీ. అందుండి బలగర్వ మడర దశాస్యండు

ఫలభుగ్గణంబులు బలసి కొలువ

యక్షకింపురుషాహిరాక్షసగంధర్వ

వరుల నిర్జరులఁ గిన్నరుల నరుల

నాహవంబుల గెల్చి యందఱసంపదల్

గెకొని యీగతి గాసి సేయఁ

ద్రిదశులు భీతిల్లి త్రిదివంబు దొఱఁగి మా

యావేషధరు లయి యవని కరిగి

శే. పవలు శాఖామృగాదిరూపములు దాల్చి

క్షపలఁ బైశాచవేషముల్ సవదరించి

యార్తిబడిఁ దద్వధోపాయ మాత్మఁ దలఁచి

శరణము భజింపుదురు మము సమ్మదమున.

276

ఉ. శ్రీమతిఁ బుష్కలస్తుతులు

చేసి దశాస్యకృతంబు లైన బల్

బాములు దెల్పినన్ విని కృ

ప స్మరసంఘముఁ గాంచి యేను శ్రీ

రాముఁడ నై జనించి యల

రక్కసుఁ ద్రొంచెద నేనె కాక య

ప్పామరు గెల్వ నొండొకఁడు

పాల్పడనోపునె ముజ్జగంబులన్. 277

ఆ. వాఁడు బ్రహ్మాదత్తవరగర్వమునఁ గొప్పు

వాఁడు గాన జగమువాడి ద్రుంచు

ధరణి దశరథునకుఁ దనయుఁడనై రాముఁ

డనఁగ దనరి వానియద టడంతు. 278

క. హరి లక్ష్మణుడై మతోన్

దరతన్ జనియించి నన్నుఁ దగ నేవించున్

హరియించు నింద్రజిత్తున్

హరి దక్కఁగ వాని నొరుల కలవియె త్రుంపన్. 279

ఉ. అవనితనూజ సీత గిరి

జాంశమునం బ్రభవించు రాఘవుం

డవని మదంశసంజనితుఁ

డై తగి డైత్యుల నెల్లఁ ద్రుంచు రా

ఘవుడై భవుండు విష్ణుఁడును

గంజభవుండును సర్వధేవతా

ప్రవరులు సీతయే యుమయుఁ

బద్మయు వాణియు దేవకాంతలున్. 280

వ. అని దేవగణంబుల సమ్మతిల్లంజేసి యనుపుదు మనిచెప్పి

యీశ్వరుం డిట్లనియె. 281

ఆ. భువనమాత సీత భువిఁ గల్లు స్త్రీరూప
ములు ధరించి లోకముల వసించుఁ
బూరుషాకృతులను బాలుపొంది రాముఁ డ
జాండభాండములను నిండియుండు.

282

తే. రాముఁడె నిరంజనుఁడు పరబ్రహ్మ మభవుఁ
డాదికారణ మగు జగదావళికిని
సర్వగుఁడు సర్వసాక్షియు సర్వదేవ
పందితుండును గేవలానందమయుఁడు.

283

క. సనకప్రభృతులు విబుధులు
ఘనులు వసిష్ఠాదిమునులు గననేరడు రా
మునితత్త్వ మల్పమతు లగు
మనుజులు గన నెంతవారు మర్త్యములోనన్.

284

చ. అనిలజనేవితాంఘ్రిఁ గన
కాంబరుఁ గోటిమనోజసన్నిభున్
ఘనఘనసీలవిగ్రహునిఁ
గౌస్తుభశోభితవత్సుఁ బద్మలో
చను నవసీసుతాయుతుఁ బ్ర
సన్నముఖాంబుజు రాము నెప్పుడున్
వినుతి యొనర్చువారలకు
వెండియుఁ బుట్టువు గల్గనేర్చునే.

285

నీ. ఋష్యశృంగమహర్షి కృతసుతకామేష్టి
 మహిమచే దశరథమహిభుజనకుఁ
 బ్రభవించి రాముఁడు పరమపావననాముఁ
 డనుజసమేతుఁడై యరిగి బాహు
 కీలితశాతాసిఫేటకం దాటకఁ
 బరిమార్చి ద్రోహు సుబాహు దునిమి
 కౌశికుసవనంబు గాచి గంగాసరి
 త్తరణం బొనర్చి గౌతమునిపత్ని

తే. శక్రమోహితయై పతిశాపవశత
 దశసహస్రాబ్దములు శీలత్వము భజించి
 శ్యామజీమూతసంఛన్నచంద్రరేఖ
 యందమున నున్నదానిఁ బూతాత్మక జేయు. 286

చ. జనకునిపట్టణంబునకు
 జానుగ నేఁగి రఘూద్వహుండు తా
 ననువుగఁ గాకపక్షధరుఁ
 డయ్య నృపాలురు మెచ్చ మచ్చరా
 సనదశనంబుఁ జేసి యల
 జానకీ బెండిలియై యయోధ్యకుం
 బనుపడ నేఁగు మార్గమున
 భార్గవరాముని గెల్చు నుక్కునన్. 287

క. సీతాయుతుఁడై యట సా
 కేతనగరిఁ జేరి సుజనకీర్తి తకీర్తి
 స్థీతగతిఁ గొన్నియబ్దము
 లాతతసుఖకేళిఁ తేలు నతఁ డందుఁ దగన్. 288

వ. ఆంత. 289

ఉ. రాముఁ గుణాభిరాము యువ
 రాజధురంధరుఁ గా నొనర్పఁగాఁ
 దా మది నెంచి పౌతజన
 తం గని పజ్జిరధుండు వల్కు నీ
 రాముఁడు సర్వసమ్మతుఁడు
 శ్రాతృహితుండును ధార్మికుండు నే
 నీమహిభార మీయనప
 యిన్ ఘటియించి సుఖింపఁ గోరెదన్. 290

చ. జనకునిపోలికం బ్రజ న
 జస్రముఁ బోచు సుధాంశుకె వడిన్
 జనులకు నెల్లకాలమును
 జల్లదనం బొనగూర్చు రాముఁ డీ
 సనయుఁడు మీకు రా జగుట
 సమ్మోతమే యన పార లుబ్ధి యో
 యినకుల మామనోరథము
 నిట్టిదె పట్టము గట్టు మీఘునున్. 291

క. అని పల్కు పౌరజనముల

యనుమతిఁ గొని రామదేవు నభిషేకింపన్

మనమున నుత్సుకుడై య

జనపతి సంభారసమితి సమకూర్చుఁ దగన్.

292

ఉ. ఆన్మపుభార్య కైక యను

నంగన యయ్యభిషేకసంభ్రమం

జానెటిఁ గాంచి మున్ను వర

మాన్యపుఁ డిచ్చుటఁజేసి కోరు న

మ్మానిని యాత్మపుత్త్రి గరి

మంబునఁ బట్టముగట్ట రామునిం

బూని చతుర్దశాబ్దములు

భూరివనాంతరవాసిఁ జేయఁగన్.

293

తే. అతఁడు వరసాశకీలితుం డగుటఁజేసి

భార్య వేడిన నేమియుఁ బలుకకుండు

నట్ల కాదె దృఢవ్రతు లగుమహాత్ము

లొడఁబడినమాట వోఁ ద్రోవ నోర్వఁగలరె.

294

ఉ. ఆయెడ దేవతాగణము

లయ్యభిషేకశుభాంతరాయముం

జేయఁగ నాశ్రయించి నుతి

సేయఁగఁ గైకయు వారిబోధచే

బాయక యవ్వరద్వయము

భర్తను వేడఁగ దై వవంచితము

దై యతఁ డిచ్చు సత్యరతి

నాత్మకులాంగనవాంఛితార్థముల్. 295

తే. సురలు విరులవాన గురియింతు రప్పుణ్య

తాశియైన పజ్జిరధునిమీఁద

నతని సత్యమునకు నలరుచు నాత్మీయ

కార్యసఫలతకును గరముఁ బొంగి. 296

తే. చెలఁగి రాముఁడు పట్టాభిషేకవేళఁ

గై క యొసఁగినపరుషవల్కలముఁ దాల్చి

యవిరతానందమయుఁడు దా నగుటఁ దెల్పు

భోగయోగసమత్వవిస్ఫురణ దనర. 297

క. ఆరామునిముఖవిలసన

మారసి యాతండు శివుఁడ యగు నిక్కము చె

ల్వార మనుజుండు గాఁ డని

యాహాధిన్నిశ్చయింతు రావీటిప్రజల్. 298

ఉ. ఆతఁడే దండ్రీయానతిఁ బ్రి

యావరజుండు సుమిత్రప్రప్తియున్

సీతయుఁ దోడ రాఁగ నత

సీసుమధాముఁడు రాముఁ డేఁగి గ●

గాతటిసీతఁబంబున ను

ఖిసితి నిల్చి గుహాభిధానవి

ఖ్యాతుని శృంగిబేరనగ

రాధపుఁ గాంచుఁ గిరాతవల్లభున్. 299

తే. ముందుఁ దా నెక్కి వచ్చిన స్యందనము ను

మంతుఁ డనుసూతవరునిచే మరల ననిచి

యమరనది దాఁటి యగ్గుహుననుమతమునఁ

జని యతండు భరద్వాజమునికి మ్రొక్కి. 300

ఉ. ఆఱుషియాన పూని చని

యారఘువీరుఁడు గాంచు భూరిమం

దారనమేరువీరతరు

దాశిమముఖ్యమహీజవాటమున్

సారసుధారసాచ్ఛరుచి

సాంద్రురాతాచితసత్కృపీటమున్

శ్రీరమణీయదేవగణ

సేవితకూటముఁ జిత్రకూటమున్. 301

తే. అవనిజాలక్షణసమేతుఁ డగుచు రాముఁ

డాధరాధరవరమున నధివసింప

నాఘనునిఁ బాసి దుఃఖాకులాత్ముఁ డగుచు

స్వర్గమున కేగు దశరథక్షావరుండు. 302

మ. ధరణీనాథుఁడు స్వర్గతుం డగుడు నతి
 తం గై కయీనందనున్
 భరతు న్మంతులు రాజ్య మేలు మనుచుం
 బ్రార్థింప నాసత్యవా
 జ్ఞీరతుం డొల్లక తల్లి నుల్లమునఁ దా
 నిందించి శ్రీరాముఁ డే
 నరుగుం బారపురోహితార్యజనభృ
 త్యామాత్యవర్గంబుతోన్.

౩౦౩

క. ఈతెఱఁగునఁ జని యతఁడు గి
 తాతపతిం గాంచి యట భరద్వాజునిచే
 నాతిధ్యము గొని రామును
 హితలపతివసతి యమ్మునొందుఁడు డెలుపన్.

౩౦౪

చ. భరతవిభుండు గాంచు మద
 బంభరడింభకగీతనాదమే
 దురతరపాటలీవకుళ
 తుంగలవంగసుగంధభారభా
 స్వరమరుదంకురస్థగిత
 సానుచరత్సరయుగ్మఘాటమున్
 స్థిరగరుడాశ్మశోణముశి
 చిత్రితకూటముఁ జిత్రకూటమున్.

౩౦౫

క. చనిచని రాముడు గాంచున్

మునివరు శరభంగు యోగముద్రాసంగున్

ఘనతరదురితవిభంగుం

జననుతవిమలాంతరంగుఁ జరదర్పాంగున్.

౩1౩

వ. అమ్మనీందునిచేతం బూజితండ్లె యంత.

౩14

లయగ్రాహి. ఏముని జగంబులకు సేమము ఘటించుమతి

నాముకొను వింధ్యగిరిభూమి నణఁగించెన్

దామరససంభవముఖామరులు మెచ్చ వెస

నేమునిపయోధి యభిరామగతిఁ ద్రావెన్

భీమబలు నిల్వలునిబా మడఁచె నేముని త

పోమహిమ ముల్లసిల నేమునివరుం డు

ద్దామధృతిచే నహుషుఁ బాముగ శపించె దగ

నాముని నగస్త్వ రఘురాముఁ డటఁ గాంచెన్.

నీ. అలఘుపాణిసరోజచుఘ్నకేతవిషరాశి

హాదినీలలితజటాంచలుండు

జీవనకలుషవిద్రావణసన్నూర్తి

షక్తికృతాహార్యవై భపుండు

నాశ్యానురంజనాయత్త అసన్నతి

మహితకామకోధమర్దనుండు

జగదభిసన్ను తసత్వజ్ఞతాఖ్యాతి

శ్రీకర్ణద్విజరాజ శేఖరుండు

. ననఘతరశుచిభాస్వదబ్జాంబకుండు
నచలధాముండు ద్వీపిరాడజినచేలి
భవుఁడు దా నైన కుంభసంభవునిఁ జేరి
యారఘుస్వామి వందనం జౌచరించు.

౩16

మన్మూర్త్యంతర మగుఘట
జన్ముని వీంధ్యాద్రిదమను సన్మునివరు ను
ద్యన్మతి భజియించుచు నా
చిన్మయుఁడు వసించు నతనిచే దీక్షితుఁడై.

౩17

అమ్ముని యక్షయతూణీ
రమ్ములు నైంద్ర మగుచాపరత్నము దివ్యా
స్త్రమ్ములు నిస్త్రీంశంబును
సమ్మోదితహృదయుఁడై యొసంగును బిడవన్.

౩18

నమయూరము. జానుగ నిసర్గబలశౌర్యయుతుఁ డయ్యున్
మానివరదత్త శరమండలి కడంకన్
బూని యురుతేజమున భూపమణి యంతన్
షాన నొరవట్టు మణిచందమునఁ బొల్చున్.

౩19

తే. అచట నతఁడు వసింపంగ. సఖిలమునులు
నసురకృతబాధల నలంగి యరుగుదెంచి
రామ మముఁ గావు మనుచుఁ బౌర్ణిమ మొనర్చి
విన్నవింపుదు రిట్లు ప్రసన్నఘణితి.

౩20

ఉ. రక్కసు లాశ్రమంబులకు

రాయిడిసేయఁగ రేవగళ్లు మే

మక్కట చిక్కి నిద్దురయు

నన్నముగాన కనూనభీతి నీ

చక్కటి కేఁగుదెంచితిమి

స్నానము సంధ్యయు వేదపాఠముం

దక్కటికర్మకాండమును

ఢాలిమిఁ జేయఁగ లేదొకప్పుడున్. 321

వ. స్నానసంధ్యాదిసత్క్రియాకలాపంబు లకాలకృతంబులై
యరిష్టం బాపాదించుం గావున నారక్కసుల నుక్క
డంచి మమ్ముఁ బ్రోవు మని ప్రార్థించిన నారఘువీరుండు
జేవారులం ద్రుంచుటకుం బ్రతిజ్ఞచేసి వారల శనిపి
యచ్చట నుండునంత.

322

క. శూర్పణఖ యనెడిదానవి

దర్పకదర్పార్త యగుచుఁ దనుఁ జేరఁగఁ బెం

పేర్పడఁగ ముక్కు దునుశున్

స్వర్పతివినతుఁ డగు రామచంద్రుఁడు గడిమిన్.

323

చ. అదియును నేఁగి తెల్పు ఖరుఁ

ఢాదిగఁ బెక్కురు యుద్ధదుర్మదుల్

త్రిదశవిరోధు లాజి నెదు

రించిన నప్పదునాల్లువేపురం

గదనములోనఁ ద్రుంచు లయ

కాలఘనాఘనశంబడంబర

ప్రదరచయప్రయోగమున

రాముఁడు భీమగతిం జెలంగుచున్. 324

ఉ. వారలు మున్ను భూసురు ల

వారితభక్తి ననుంగుటించి దు

ర్వారతపం బొనర్చి కడు

వక్రతరోక్తుల ముక్తిఁ గోరుటన్

తా రమరారిజన్మములు

దాల్చిరి నే రఘురామునాకృతిన్

ధారుణిఁ బుట్టి వారి నుచి

తస్థితి ముక్తులుగా నొనర్చెదన్. 325

వ. ఇట్లు రఘువీరుండు ఖర దూషణ త్రిశిరఃప్రముఖచతు
ర్దశసహస్రదానవులం బరిమార్చి మోక్షలక్ష్మీకల్యాణ
గౌరవంబు సంఘటించుఁ బదంపడి యద్దానవి దేవదానవ
దుర్జయంబును ద్రికూటశిఖరిశిఖరస్థితంబును రత్నసం
పూర్ణంబును నవకోటిశివాలయాధిష్ఠితంబును వేదనినాద
నాదితంబును ననేకరాక్షససంకులంబును నిత్యమంగళా
లంకృతంబును నగు లంకాపురంబునకుం జని నిజాగ్రజం
ఘ్నేనదశగ్రీవునకుఁ దద్వృత్తాంతం బెఱింగించిన నతండు
ను నిజభగినిం జూచి రాక్షసవినాశనంబునకుం బొడమిన

ధూమకేతువుగా నెంచుచు నిట్లని వితర్కించు. ౩26

మత్త. మంటి నేబడిలక్ష లేడు లమర్త్యులం బొడంగంటి ము
క్కంటిపీటను విష్ణుపీటను గంజగర్భనిపీటనుం
గొంటి శంపద లెన్నియేనియుఁ గోరి చంద్రదినేంద్రులం
గంటి సైంగ మెలంగఁజేసితిఁ గంటి సర్వసుఖోన్నతుల్. ౩27

ఉ. నందన మంతయుం బెటికి

నాటితి మద్వనసీమఁ దత్తురుల్

బండెను బెట్టితిన్ దివిజ

పత్నులఁ దక్షకముఖ్యగూఢపా

ద్భృందము నాదుపేరు విని

భీతిఁ గలంగు మదీయమందిరా

భిందమున న్వసించుదురు

లేఖకులంబును దైత్యవర్గమున్. ౩28

వ. చతుర్దశలోకాధిపత్యవిరాజితుండ నై త్రిలోకమోహ
కం బైన యైశ్వర్యంబునం జెన్నొందియు ననేకముని
సాధుబృందంబుల బాధించుచు నైశ్వర్యద్విగుణం బైన
పాపంబు భోగలుబ్ధుండనై యాచరించితి నన్యక్షోభకర
ణంబు వెలిగ నైశ్వర్యంబు సంపాదింప నైతి. ౩29

తే. ఆయు విది వ్యర్థమయ్యె నీయఖిలలోక

జయము దేజంబు నైశ్వర్యసంగ్రహంబు

బంధుహితపుత్రప్రపౌత్రప్రపౌత్రతతియు

జాలములు గాక మోక్ష మీఁజాలఁగలవె.

330

వ. వారణాసీమరణంబును బ్రహ్మజ్ఞానంబును నిర్వాణాప్తికి
 గారణంబులు దురితచరితుండ నగు నాకు నీరెండును
 సిద్ధింపవు రాఘవుండు తండ్రియానతి నరణ్యంబున
 కేతెంచి యున్నవాఁ డమ్మహాత్మునిచేఁ గదనంబున
 మడసి ముక్తుండ నయ్యెద నాసత్యసంధుం డనపరాధుల
 హింసింపండుగావున నతనికి నొక్కయహితం బాచరించి
 తద్బాణహతి స్మృతిఁ బొంది ముక్తి వడసెద నని నిశ్చ
 యించి మారీచుం డనురాక్షసునిఁ తత్కార్యసహాయా
 ర్థం బర్థించిన వాఁ డద్దశగ్రీవున కిట్లను.

331

చ. ఎఱుఁగుదు రామదేవు దను

జేశ్వర పిన్నటనఁటనుండి మున్

వెఱచితి నమ్మహాత్ము శర

వేగము నైవక శైశవంబునన్

గఱచె ననేకదివ్యశర

కాండము లయ్యరువిక్రమాఘ్యుఁ డి

త్తఱిఁ దరమానె యాఘును ను

దగ్రబలున్ రణభీముఁ దాఁకఁగన్. 332

శా. ఏతస్మాత్తమే రాఘవుం డసురలో

కేంద్రా వెసన్ దానవ

వ్రాతంబుం బొలియింప మానిసుజన

వ్రాతంబుల న్మన్వఁ బ్ర
స్థితప్రక్రియ ధర్మము న్నిలుప నీ

ప్రథిక్ జనించె శ్బలో
పేతుం డాహవకర్కశుం డతనితో

నేలా విరోధింపఁగన్.

333

క. రాక్షస ! నీజీవితమున్

రక్షింపుము చెడఁగ నేల రామాగ్ని వెసన్
భక్షించుఁ దృణకణాకృతి

సక్షయశరశిఖల మర్మదాసురవితతిన్.

334

తే. అతఁడు బ్రహ్మాండలయకర్త యగుశివుండు
గాని కేవలమనుజుండు గాఁడు వినుము

ఖరవిరాధాదిదుష్టరాక్షసుల నెల్ల

సంగరావని నొడుచుట సాక్షిగాదె.

335

క. గిరిపక్షక్షయకరుఁ డగు

సురపతిగతిఁ బురము లేర్చుశూలిగతిన్ భా

స్కరకులజుం డాలంబున

సుర వైరులమద మడంచుసూ దనుజేంద్రా.

336

వ. కావున నాబుద్ధి విని రామదేవునితో విగ్రహింపకు మని

యనేకవిధంబుల బోధించిన గనలి యతండు మండలా

గ్రిం బెత్తి దండింపం జూచిన వెఱచి యమ్మారీచుండు. 337

ఆ. ఖలుఁడు వీనిచేతఁ బొలిసిన రాక్షస

జన్మ మబ్బు రామచంద్రుచేత

నీల్ల ముక్తి యొదవు నిది మంచి దని యియ్య

కొనును దశముఖుండు పనుచుపనికి.

338

వ. అయ్యవసరంబున నారదుండు రామునన్నిధికేతెంచునంత.

ఉత్సా. నారికేళ పనస తినిశ నాగ కేస రామృ మం

దార కుంద కదళికాది తరులు విరుల వటలి చె

ల్వారు ఫలసమృద్ధి నలరి యతనియాశ్రమస్థుల్

నారదునకు సంఘటించు నయనకంజపర్వమున్.

340

క. ఎదురేగి మ్రొక్కి యానా

రదునకుఁ బూజయొనరించి రఘుశతి యంతన్

వదనేందుజ్యోత్స్నాయుత

సుదరస్మితకాంతిగరిమ శోభిలఁ బలుకన్.

341

తే. అనఘ ! మీరు గృహస్థగృహంతరముల

కరుగుదెంచుట పారికి నతంబుభద్ర

సమితిఁ గృపసేయుటకుఁ గాక సర్వధనవి

రక్తు లగుమీకు వేట కార్యంబు గలదె.

342

వ. భవదీయపాదరజంబున నాగృహంబుపవిత్రం బయ్యె నని

పల్కిన విని నారదుండు.

343

సీ. హరుఁడవు నీవ బ్రహ్మపు నీవ విష్ణుండ

వీవ శక్రాది దిగీశగణము

గవ్యభుక్తియుఁ దక్షకశంఖవాసుకి

ప్రముఖఫణీంద్రుల నమరవరులు

వాలఖిల్యాదిదివ్యమునీంద్రులును సీవ

కపిలాదులును మహాకచ్ఛపంబు

మండ్వాకపతియును మహి సీవె హృదయన

ద్వముల వసిరాచి భూతముల నెల్లఁ

తే. ద్విష్పదువు కీలుబొమ్మలతెఱఁగు దోఁప

నఖిలమును నీ వెఱుంగనియర్థ మెద్ది

విపక్తి వదనుఁడు జగములబాధ నల్పఁ

దెలుపవచ్చితి నవ్వార్త దేవరకును.

344

ఆ. మహతి యను విపంచి పహియించి యేను గా

నం బొనర్తు దనుజనాథునొద్ద

వేళ డప్పేనేని తాళక దండించుఁ

బదరి వీణాకాయఁ బగులఁ నడఁచు.

345

తే. జలజగర్భుఁడు వేదముల్ సదువుచుండు

దితిజపతియొద్ద వేళ యతిక్రమింపఁ

వతచపేటాహతుల నొంచు నతని సురలు

వెట్టి గొట్నముచేసి సేవింతు రతని.

346

ప. ఇట్లు చతుర్దశభువనంబులకు బాధ గావించుచున్నవాఁ

డద్దురాత్మునిఁ బరిమార్చి జగంబులకు సేమంబు సంఘ

టింపు మని ప్రార్థించిన విని యారామదేవుండు.

347

తే. శ్రుతిపరాయణు లందఱు సోమయాజు
లందఱును జపహోమక్రియాదినిరతు
అందఱు నహర్ముఖస్నాన మాచరింతు
రట్టిదశముఖముఖుల నే నెట్టణంతు.

348

త. సోమకుండు శ్రుతుల్ గొని చనె
నామున విష్ణుండు దెచ్చె నవ్వేదతతుల్
భూమి న్వ్యస్తము లైనన్
శ్రీమతి రావణుండు నమము చేసి పడించెన్.

349

వ. అనిన విని యద్దేవమునిప్రవరుండు.

350

ఉ. వారలు విప్రదేవముని

వర్యవిహింసకు లార్యనిందకుల్

భూరికృపావిహీనులును

బుణ్యవిహీనులు సత్యహీనులున్

దారుణకర్ము లన్యవని

తాధనలోలుపు లద్దురాత్ములం

బోర వధించి యీభవన

ముల్ గృహః బ్రోచినఁ బాప మబ్బునే. 351

తే. స్మరహరుండును హరియు బ్రహ్మయును నీవ
దేవకార్యంబుకొఱకుఁ బంక్తిరథునింటఁ
బుట్టినాడవు రామ యిప్పొలనుదిండ్లఁ
దునుము లోకంబు లెల్లను మనుషంగోరి.

352

వ. నీస్వరూపంబు చింతింపుము రాజనందనునకు దుష్టనిగ్ర
హంబును శిష్టపరిపాలనంబు నవశ్యకర్తవ్యంబు లనిన
రాఘవుం డమ్మునీందుగ్రిం గనుంగొని. 353

సీ. సత్యంబు నీమాట సంయమి ! నారూప
మే నెఱుంగుదు లోకహితముకొఱకుఁ
బుట్టితి దశరథపుణ్యగేహంబునఁ
గ్రహ్యాదవర్గంబుగర్వ మడఁప
సీతాహరణకాంక్షఁ జేరుఁ బౌలస్త్యుండు
నా కనపాయని లోకవినుత
నవనిజఁ దాఁచి మాయాసీతఁ గల్పించి
తత్కారణంబున దనుజుఁ ద్రొంతుఁ

తే. బాయు దర్శించుమాత్రనె బ్రహ్మహత్య
యట్టిసేతువు జలనిధియందు నిలిపి
యాసుధాకరసూర్య మీయవనిఁ గీర్తి
నినిచి కుశలంబు సంధింతు నిఖిలమునకు. 354

వ. అని పలికి యమ్మునీందుగ్రిం బనిచి యినకులుండు మృ
త్యుదేవత నాకర్షించి నీవు లంకాపురంబునకుం జని రావ
ణాదిదానవులం ద్రుంపు మని పంచిన నది యిట్లను. 355

ఉ. రావణుఁ డేలు నప్పురవ

రంబు చొరంగఁ దరంబె నాకు నా

రావణు నాజ్ఞ లేక సుర

రాక్షస పన్నగ యక్ష ముఖ్యులు

బోవఁగలారె రాజకుల

భూషణ బాధ యొసర్చె నన్ను న

ద్వేషవిరోధి ము న్నతని

దిక్కున కేను నమస్కరించెదన్.

356

తే. ఐన నీయాజ్ఞ గైకొని యప్పురపు

వేశ మొనరింతు దానవవీరువలనఁ

బ్రాణసంశయ మగు నని పలుక రాముఁ

డిట్టు లను దానితోడ నహీనఫణితి.

357

క. రక్కసిరాయని వెన నే

నుక్కడఁచెద వాఁడు చేరు నుగ్రాటవికిం

దక్కటి యసురుల నెల్లను

జక్కడఁపుము వానిపురికిఁ జని నిర్భయతన్.

358

వ. అని పలికి జానకిం జూచి.

359

తే. కంటివే నీత రావణుకై తవంబు

నీచవర్తనుఁ డైన మారీచుఁ గూడి

మాయచేయంగఁ దలఁచె మన్మాయ దెలియఁ

గాన కాతండు దౌష్ట్యంబుకారణమున.

360

వ. అనిన నీత యిట్లని పల్కు.

361

తే. ఈవు చంద్రకిరీటుండ వేను గిరిజ

నీవు పంకజనాభుండ వేను గమల

నీవు కాంచనగర్భుండ వేను వాణి

నిరువురముఁ బూజనీయుల మిద్ధచరిత.

362

వ. చిదానందమయుల మైన మన కిరువురకును భేదంబు

లేదు. సూర్యసోమాన్వయులప్రదీపకులమై రఘునిమివం

శంబు లలంకరించి వసిష్ఠశతానందులయనుమలేంబున

వర్తిల్లుచున్నవార మేను నీడయుంబోలి వెనువెంట నంటి

దేవరకు నేవ యాచరింపుదు నిట్లు సర్వలోకనిర్మాణప్ర

ళయకర్తల మైన మనల నారావణుం డేమి సేయంగలండు

వెండియు.

363

సీ. శతకోటిపద్యవిస్తృత మగురామాయ

ణంబు జగత్ప్రసిద్ధంబు దాన

నొకయక్షరము విన్న నుచ్చి మానవులకుఁ

గలుషసంఘంబులు దొలఁగి పఱుచు

విందు రెప్పుడు దాని విధిశివవిష్ణులు

వాల్మీకి యనుమునివర్యుఁ డదియు.

సంకోచముగఁజేసి జగతిపై వెలయించు

నామ్నాయతుల్యమై యమరు నట్ల

తే. వేదములు తత్కథావృత్తి వెలయుఁ గాన

యఖిలసంభవనీయమై యలరుచుండు

- సారె నక్కఁదలొనఁ గుశంకనేయ
నరుఁడు దుర్గతిఁ జెందు నింతయు నిజంబు. 364
- తే. మును వసిష్ఠుండు వ్యత్యస్తముగ నొనర్చి
రామనామోపదేశంబు ప్రేమఁజేయ
నాజపంబున వాల్మీకి యయ్యె శబరుఁ
డతఁడు రామాయణమునేయు నచలనిష్ఠ. 365
- క. వ్యత్యస్త రామమనుజుప
కృత్యంబున ద్విజతఁ గాంచెఁ గ్రించుటెఱుకు చా
నిత్యము ఋజుతరజపి యగు
నత్యుత్తము భాగధేయ మడుగఁగ నేలా. 366
- వ. ఇట్లు భవదీయచరిత్రంబును భవన్నామమహిమంబును
నత్యంతపవిత్రంబులై వెలయు ననిన జానకీదేవివలుకు
లకు సంతసిల్లి రాఘవుం డప్పుడ మృత్యుదేవత నొక్క
మాయాసీతఁ గా నిర్మించిన నమ్మాయాసీతయుఁ
బ్రంజలియై నిలిచి యమ్మహాత్ముతోడ. 367
- శా. స్నానధ్యానజపాదిసత్క్రియలు ని
ష్ఠం జేయుమానీంద్రులుం
గానం జాలని నీహదాంబురుహముల్
గంటం గనుల్ నెల్లఁగా
నే నేపుణ్యము మున్ను చేసితిన్మో
నిత్యంబు నీనేవ య

త్యానందంబునఁ జేయఁ గంటిఁ బనిగొ

మ్మా భూరికారుణ్యతఁ.

368

క. అతిసుందరవిగ్రహుఁ డగు

పతి గలుగుట దుర్లభంబు పడఁతులకు న్మ

త్కృతసుకృతవశతఁ గలిగితి

వతులాకృతి నేను నీకు ననురూపఁగదా.

369

ఆ. పర్ణశాల యలికి పాకంబు సేయుదు

మూలవితతిఁ దానమునకు జలము

లందియిత్తు దేవతార్చన కలరులు

దెత్తు నుచితవిధులు దీర్పనిడుదు.

370

క. చతురమతి నన్నదానం

బతిధుల కిడి యారగింపుఁ డనుజుఁడు నీవు

క్షీతి జన్మజన్మములకుం

బతి వీవే కావలయును బార్థివ నాకు.

371

క. విహరింపుము నాతోడుత

నహరహము న్నీకు నిష్టనె యుందు రఘూ

ద్వహ నీసుందరరూపం

బహహ వీక్షింప మిగుల నలరెం జూడ్కుల్.

372

తే. వనచరులఁ గూడి లక్ష్మణ వనికే నరిగి

ప్రసవఫలమూలములఁ దెమ్ము రాముసేవ

సేయ జన్మంబు సఫలతఁ జెందు గాత్ర

మతిపవిత్రతరం బగు ననఘులకును.

౩7౩

వ. అనుచు మాయాసీత వలికిన విని నిర్వికారుండును స్వ

తంత్రుండును శివాత్మకుండును నైన రాఘవుండు సీతా

దేవిం దనయర్థదేహంబున నిమిచ్చికొనియె ని ట్లర్థనారీ

శ్వరుండైన శరీరంబునం దేజరిల్లియు మాయాయవనికా

భిలీనుం డయ్యె నని చెప్పి శివుం డిట్లనియె.

౩74

౪. ఏను రాఘవుండ జానకి శైలజ

గాన యేకగాత్రకలితు తెలి

యట్టిరూపభతుని నాకామందదలచి

గలుగు నిఖిలపుణ్యకర్మఫలము.

౩75

౫. భసితోద్ధూళితగాత్రుఁ బాటలజటా

భారు న్ధరానందనో

ల్లనదర్ధాంగు దరస్మితాంచితముఖో

ల్లాసు న్వరాభీతిహ

స్తసముజ్జృంభితుఁ జాపఖడ్గకలితున్

శార్దులచర్మాంబరున్

రసికుండై తలఁపం దదాత్మకతచే

రంజిల్లు మర్త్యుండిల్.

౩76

శ్రీ. అపుడు రావణుఁ డవనిజ నపహరింపఁ

దలఁచి పనిచిన మారీచదానవుండు

కూటన్మృగరూపధర్మం డయి కూటసీత

యొద్ద విహరింప దాని నయ్యవిద గాంచు.

377

సీ. విహరించు నల్లన జహవహద్భీతిని

నలవోకఁ బులుమేయు నాన గొఱలి

చరియించు నొయ్యన చంచలేక్షణముల

ధవళకాంతులు తళ తళలు గులుక

మలయు నుజ్జ్వల హేమమణిమయాంగద్యుతు

లింద్రచాపప్రభ నినుమడింప

నడచు మెల్లన వసుంధరమీఁద ఖురహీర

దీధితుల్ రేయెండతెరల వఱల

తే. గాలిదేవరమందురఁ గట్టఁ దొఱఁగి

పాటుతెంచినవార్వంబువగిదిఁ బఱచు

నజునినిర్మాణకుశలత యపహసించి

యందమున నందుఁ దిరిగె మిథ్యామృగంబు.

378

ప. అప్పుడు వినయావనతవదన యై సీత యామృగంబుతో

డం గ్రీడింపం గోరి రామున కిట్లను.

379

తే. పతియె తల్లియుఁ దండ్రియుఁ బతియె తోడు

పతియె బంధుఁడు మిత్రుఁడు పడఁతులకును

భ్రాతయును దండ్రి సుతుఁడు నల్పంబు నిత్తు

రమితముగ నిచ్చు భర్త నెయ్యమున సతికి.

380

ప. కావున నమ్మగంబుఁ జెచ్చి నాకు మనవియంబు గా

వింపు మనిన రాముండు తత్తణంబ వరశరాసనధరుండై
తద్రక్షణార్థంబు లక్ష్మణు నియోగించి యమ్మృగంబు
వెనుకొని యతిదురం బరిగి విసివి.

381

క. ఆ లక్ష్మణాగ్రజుడు ప్ర
త్యావీధస్థానవసతి నమరి పలాశిన్
వాలమ్మున వేయియుటయున్
హా లక్ష్మణ యనుచు వాడు నసువులు దొటగున్. 382

వ. ఆమ్మగక శేబరంబు గొనుచు నతండు నిజాశ్రమంబునకుం
జనుడెంచు ననిన విని నైమిశేయు లటమీదటికథా
వృత్తాంతం బెట్లయ్యె నని యడుగుటయు, 383

ఉ. కైరవిణీమనోరమణ
ఖండశిఖండ యఖండగర్వదు

ర్వారమతంగజాసురజ

వప్రవిఖండనచండకాండ మా

యూరశిఖండమండనస

ముజ్వలకాండ గవేశకాండ సంత

తారకమండలాగ్రదిత

దానవమండల భోగికుండలా.

384

క. కర్మహరిసానుగర్భం
తర్మగ్నజనౌఘవాంఛితప్రియధనస

న్నికాణదత్త దత్తవి

నిర్మితమస్తుతంత్రభంగ నిహతానంగా.

౩౮౫

వసంతతిలకము. తారాగమండిర విధాతృకిరీటకొటి

స్ఫారాజురాగరుచిబంధుగదీపరేఖా

నీరాజితాచ్ఛపదనీరజ వేదవాహః

వారాశిత్కాణ నిధివల్లభసఖ్యలోలా.

౩౮౬

గద్య. ఇతి శ్రీమద్ధురుకరుణాతిశయలబ్ధకవితావైభవ

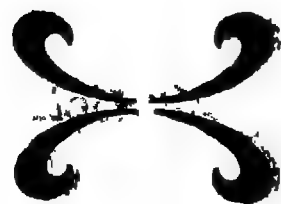
యీడులపల్లి శంకరమంత్రితనూభవ సుధీజన

విధేయ భవానీశసామధేయప్రణీతంబై న

స్కందపురాణంబున ధర్మఖండం

బను ప్రబంధంబునం

దప్తమాశ్వాసము.

శుభమస్తు
అవిఘ్నమస్తు

ధర్మ ఖండము

న వ మూ శ్వా స ము

శ్రీ లలనాధిపమార్గణ

బాలార్కద్యుతిజటావిభారపినద్ధ

ప్రారేయకణ దిక్చయ

చేలా చిన్మయవిలాస శ్రీగిరివాసా.

1

స. అవధరింపుము వివిధపురాణకథాకథనప్రఖ్యాతం డగు
సూతుండు శౌనకాదిముఖ్యులం జూచి హరుండు సుర
గణంబులకుం దెల్పువృత్తాంతం బిట్లని చెప్పందొణంగె
న ట్లమ్మారీచవచనంబులు విని సామిత్రిం జూచి నీత
యిట్లనియె.

2

తే. అన్న లక్ష్మణ నిన్ను మీ యన్న డలఁచె
నయ్యయో దైత్యమాయ నే మయ్యె నొక్కొ
చనుము తోడుగ వేగంబె చనవు మెఱసి
యనుడు జనశబ్ద జూచి యిట్లని నతండు.

క. వెల పేల నీకు రాముడు

కఱకంతుడు గాని నరుడు గాఁ డసురతల్లి

నులుమాడి వేగ వచ్చు

నెఱ వగుచేబలిమికలిమి నిక్కువ మబలా.

తే. అనుడం నాథోరణుడు మదహస్తి నంకు

శాహతిఁ గలంచుమాడ్కి నయ్యంబుజాక్షి

పరుషశాక్యాఘముల నొవ్వఁ బలుక నోడి

యగ్రజుం డున్నదిక్కున కరిగె నతఁడు.

ఉ. ఆతటి భీషువేషధరుఁ

డైదశకంధరుఁ డేగుడెంచిన

భూతనుజాత నిక్కపుడ

పోధనుఁ డంచు నమస్కరింపఁగా

నాతఁడు చేతు లిర్వదియు

నాననము ల్పదియుం జెలంగ నా

భీతమ్మగాక్షి కట్టెదుర

భీమతరాకృతితోడ నిల్చిన.

ఉ. రక్కసుఘోరరూపము తి

రంబుగఁ గాంచి నిమిలితాక్షి యె

యక్కమలాక్షి మూర్ఖులఁగ

నంటఁగ నోడి త్రిశూలధారచే

ద్రెక్కొన నప్పలాశి తద

ధిష్ఠితలోష్టము పెల్లగించి సాం

పెక్క రథంబుమీఁద నిడి

యేఁగె విహాయసవీధి నొక్కఁడున్.

7

ఉ. ఆయెడఁ బక్షివంశమణి

యైనజటాయువు సత్త్వశాలి య

చ్చాయకుఁ జేరి పంక్తిరథు

సఖ్యము సెమ్మదితోఁ దలంచి నే

నీయసురాధముం గెడపి

యీసుదతిన్ విడిపింపఁ గల్గు నా

కాయతశుభ్రీక్తి యని

యాతనిఁ దాఁకి యుకుంతిత్తోద్ధతిన్.

8

తే. తనదుమఖతుండమున వానితను వగల్చె

నాతఁ డసిఁ గొని కోఁగ్రధరక్తాక్షుఁ డగుచు

వేయ నది తప్పఁ గ్రుంగి యవ్వీరుఁ జీరె

వజ్రినఖతుండహతిఁ బక్షివల్లభుండు.

9

ప. ప్రహరద్వయవిద్ధుం డై మూర్ఖులి కొండొకవడికిఁ దెలిసి

రాక్షసేశ్వరుం డప్పక్షి నీక్షించి యోపక్షి రాక్షసులకు

నంగుష్ఠప్రదేశంబు మర్మస్థానం బది ఖండింపక మేలు చేసి

తని పల్కిన నమ్మిథ్యావచనంబులు నిక్కంబులుగాఁ

డలంచి యాశకుంతికాంతుండు.

10

క. అక్షణమ వానిపెనువే

లక్షయజవళక్తి దునుమ సరుదేరంగ నా

రాక్షసుడు ఖడ్గమునఁ ద

త్పక్షంబులఁ దునిమె నేలఁబడి తన్నుకొనన్.

1

చ. తను విడిపింపవచ్చి నిహ

తం బగుగృధ్రముఁ గాంచి సీత స

య్యన నిజభూషణవ్రతతి

యంశుకఖండమునందుఁ గట్టి తా

సనువుగ వైచెఁ బంప యను

నావగచెంతఁ జరించుకీశనా

ధునియెదుటం బడం దనుజ

ధూర్తుడు గానకయుండఁ గ్రక్కునన్. 12

తే. క్రవ్యభుగ్రాజసీత యై గగనవీధి

ను త్రీయంబు ముసుఁ గిడి యువిద చనఁగ

ద్రవిడదేశాంగసలు సూచి తను హసింప

నరసి యమ్ముగ రోషతామ్రాక్ష యగుచు.

13

క. పయ్యెద దొలఁగిన నను మీ

రియ్యెడ హసియింపఁ బాడియే నేడుయెడ

ల్పయ్యెదలు లేకయుండుడు

దయ్యంబులభంగి ద్రవిడతామరసాక్షుల్.

14

వ. అని దుఃఖార్థమై శాపం బొసంగె నారావణుండు వడి విజ
పురంబు ప్రవేశించి సీతాదాశాగత ధౌనమృత్యుదేవత
నశోకవనమధ్యంబున నునిచె నంత రాక్షసస్త్రిల వైధవ్య
సూచకంబులును, లంకాపురశృంగారవననినాశపిశునంబు
లును నెనయుత్పాతంబు లనేకంబులు దోచినఁ గాంచి
నిమిత్తజాండును మహాబలుండును నెనకుంభకర్ణుండు
దశగ్రీవున కిట్లనియె.

15

ఆ. అన్న చిత్తగింపు మవనిజఁ దెచ్చిన
నాటఁగోలె నీదునగరసీమఁ
బొడమె దుర్నిమిత్తములు పెక్కు లాసిత
సకలలోకములకుజనని నుమ్మ

16

క. సత్యమై తల్పదా వసు మా
ద్ధత్యంబున నవనితనయఁ దగ నంటదవె
న్నిత్యం బగుతత్పతి
వ్రత్యానలమేర్చు దనుజవంశస్త్రిలక.

17

ఉత్సా. ఏల సాహసంబు సేసె దిల్లు దానవేంద్ర సే
వాలతాంగి నెచటఁ దెచ్చితచట నిల్పి రమ్మ ది
క్పాలవినుతకీర్తి రామభద్రసంజ్ఞ ససురులం
దీటుపటువ నవతరించె దేవదేవుఁ డిమ్మహిన్.

18

తే. యాగకర్మస్థు విప్రుని ననవరాధి
వేదవిదుఁ ద్రుంపఁ డాధర్మవిదుఁడు రాముఁ

డహహ ! నీ దగుజహళదౌష్ట్యంబుకతన
నణఁగె నుత్తమవిప్రత్వ మమరవై రి.

19

వ. తత్కారణంబున నీకు వినాశంబు వాటిల్లుట సిద్ధం బని
పల్కినఁ గుంభకర్ణువచనంబు లాదరించి ప్రహస్తుండు
రాక్షసులనెల్ల నిరీక్షించి యిట్లనియె.

20

శ్రీ. హేమమందరనింధ్యహిమనగేంద్రంబుల

బాహులఁ బెకలించి బంతులాడఁ

గలశౌర్యనిధి కుంభకర్ణుఁ డీతనిగాత్ర

మీక్షింపఁగా నోడిహేమగర్భుఁ

డక్షులెల్లను మూసి యక్షణంబున నిష్ట

మగువరం బిచ్చి పొమ్మనుచుఁ బత్కె

నితనిఁ జూడఁగ నోపరింద్రాదు లెదురించి

చివ్వయొనర్చుట చెప్ప నేల

తే. యిట్టిబలశాలి నీతిమై నిట్లు దెల్పు

టంతకునకై న రామున కైవ వెఱచి

కాదు సోదరజీవితకాంక్ష గదుర

బంధుశోకానహిష్టుతఁ బలికెఁ గాని.

21

వ. కాపున నీమహాత్మునిబుద్ధి యంగీకరించి మీరందఱు నేలి

కసన్నిధిం దెలువవలయు ననీనఁ బ్రహస్తుపలుకులకు సమ్మ

తించి మయుండు రావణున కిట్లనియె.

22

డహహ ! నీ దగుజహాళదాప్యంబుకతన
నణఁగె నుత్తమవిప్రత్వ మమరవై రి.

19

వ. తత్కారణంబున నీకు వినాశంబు వాటిల్లుట సిద్ధం బని
పల్కినఁ గుంభకర్ణువచనంబు లాదరించి ప్రహస్తుండు
రాక్షసులనెల్ల నిరీక్షించి యిట్లనియె.

20

శ్రీ. హేమమందరనింధ్యహిమనగేంద్రంబుల
బాహులఁ బెకలించి బంతులాడఁ
గలశౌర్యనిధి కుంభకర్ణుఁ డీతనిగాత్ర
మీక్షింపఁగా నోడిహేమగర్భుఁ
డక్షులెల్లను మూసి యక్షణంబున నిష్ట
మగువరం బిచ్చి పొమ్మనుచుఁ బల్కె
నితనిఁ జూడఁగ నోషరింద్రాదు లెదురించి
చివ్వయొనర్చుట చెప్ప నేల

తే. యిట్టిబలశాలి నీతిమై నిట్లు దెల్పు
టంతకునకై న రామున కైవ వెఱచి
కాదు సోదరజీవితకాంక్ష గదుర
బంధుశోకానహిష్టుతఁ బలికెఁ గాని.

21

వ. కావున నీమహాత్మునిబుద్ధి యంగీకరించి మీరందఱు నేలి
కసన్నిధిం దెలువవలయు ననినఁ బ్రహస్తుపలుకులకు సమ్మ
తించి మయండు రావణున కిట్లనియె.

22

ఉ. ఆర్య ! పుల స్త్యవంశమణి
 వధ్యయవేదవిశారదుండవున్
 ధైర్యవివేకశాలివి ప
 తాపవిశిష్టుడ విద్యశౌర్యగా
 భీర్యధురంధరుండవు న
 పేతకళంకుడ విట్టినీ వయో
 యార్యవినింద్యదుర్గుణన
 మగ్నుడ వెతివి వార్ధకంబునన్.

23

తే. వృద్ధుడవు గాన నీకు వివేక మెడలె
 వయసు దిరిగినఁ బరలోకవాంఛవేది
 తిక్ష నిష్టంబుఁ జూత్తుంబుఁ దీర్థయాత్ర
 స్నానమును దానము జపంబుఁ జలుపవలదె.

24

సీ. వచ్చునే యిపుడు జవ్వనము వెండియు నీకు
 నేల యితైఱఁగున బేల వెతి
 వారాముసతి నేఁటి కపహరించితి దండ
 కారణ్యవీధిఁ దత్కారణమున
 హతుఁ డయ్యె మోరీచుఁ డగుఁగాక యింకెట్టి
 ఫలము సేకులు నీకుఁ బలభుగీశ
 యచిరకాలంబున నడఁగు నధర్మంబు
 ధర్మంబు వర్తిలు డరతరంబ

తే. దేవదేవుండు రఘురామదేవుఁ డగుచు

నఖిలలోకహితార్థ మై యవతరించె

నమ్మహాత్మున కపరాధ మాచరించి

లంకఁ బోకార్పఁగల వీవు పొంక ముడిగి.

25

వ. అని పలికె సంత విభీషణుండు రావణున కిట్లనియె.

26

ఉ. రాముఁడె విష్ణుఁడున్ హరుఁడు

రాముఁడె బ్రహ్మయు రాక్షసేంద్ర యా

రాముఁ డవక్రదైర్యుఁడు ప

రాక్రమధుర్యుఁడు యాగరక్షకై

యామునఁ గాకపక్షధరుఁ

డై చని కూరబలాధ్యై దాటకన్

జా మడఁగించె దీర్ఘ తర

బాహు సుబాహునిఁ ద్రుంచె వ్రేల్మిడిన్.

వ. అక్కాలంబున నీదుర్నయమహీజంబునకు మూలం బైన

మారీచుని సంహరింపం డయ్యె నమ్మహాత్మునిపరాక్ర

మంబు వాఁ డెఱుంగు నది నీచేతనుం గొండొక వినంబ

డినయది యది యట్లుండె వెండియు నారఘువుంగ

వుండు.

28

ఉ. ఆతపవాతబాధఁ బడి

యాకట నన్వహముం గృశించు న

గ్లాతముధర్మగేహిని న

కల్మషఁగా నొనరించె బాదకం

జాతరజ్ఞోవి శేషమునఁ

జయ్యన నక్కమలాక్షియుం బలా

రాతినుసంగలబ్ధ మగు

ప్రస్తరభావము వాసె నయ్యెడన్.

29

తే. మిహిరకులనందనుం డంత మిథిల కడిగి

తుండి బిసకాండమునుబలె ఖండపరశు

చండకోదండదండంబు ఖండములుగఁ

జేసె భూపాలమండలి చేరి పొగడ.

30

ఆ. ఆ స్వయంవరోత్సవాలోకనార్థి వే

యరిగి కాంచి తీవు నమ్మహాత్ముఁ

డమరమనుజవిస్మయాపాదిసౌందర్య

నిలయుఁ డగునొ కాఁడొ నిజము సెపుమ.

31

నీ. జానకీసహితుడై సాకేతనగరికి

నరుగుచుఁ గ్రోధరక్తాంతనయనుఁ

దతజటామకుటమండితు రాజతాచల

తులితాంగుఁ బ్రళయాగ్నిదుర్నిరీక్షుఁ

గార్తవీర్యభుజావిఖండనపాండిత్య

స్కంధావలంబితశాతపరశు

ధృతచాపు నేకవింశతివారభూరమ

ణాంకురమర్దను యమసమాను

తే. యుద్ధసన్నద్ధ భృగురాము నుగ్రధాము

వీరవరుఁ గాంచి రాముఁ డోవిప్రవర్య

బలము లన్నియు నినుఁ గని పఱవఁదొణఁగె

నెద్ది కారణముగ వచ్చి తెఱుఁగఁజెపుమ.

32

ప. అనినం బరశురామదేవుండు.

33

తే. విప్రుఁ డని వల్కితివి నన్ను వినుము నీగృ

హాంగణమునకు నన్నభిక్షార్థి నగుచు

నరుగుదెంచినవాఁడనే ? యాజిభిక్ష

దక్క నొరుచేతఁ గొందునే దాన మనిన.

34

తే. చుడగతి రాఘవుండు కోదండకాండ

మెక్కిడి శరంబు సంధింప నుక్కుదఱిఁగి

భార్గవుఁడు వీతలజ్ఞుఁ డై ప్రాణభీతి

నతని శరణంబుసొచ్చి యిట్లనుచుఁ బల్కె.

35

ఉ. దేవ! యజ్ఞాండభాండములు

దీలఁగఁ జేయుహరుండ వీవు లో

కావళి నెల్లఁ బ్రోవ మను

జాకృతిఁ బొల్చితి వట్లు గానిచో

భావభవారివి ల్లునుమఁ

బ్రాజ్ఞుఁ డొరుండు ధరం గలండె న

స్వాప్నము దీనపోష కరు

ణక్ శరణాగతు నేయః బాడియే.

36

వ. అని పలికినఁ గరుణాకరుం డైనరాఘవుం డాశరాసనంబు
విడిచి యథేచ్ఛం జను మనిన నట్ల చేసి యాభ్య
గూర్చుకొంటుండు పరమానందకందళితహృదయారవీందుం
డై యతనిం దీవించి మహేంద్రమహేధరంబునకుం జనియె
నిది యంతయు నే నెఱుంగుదు నిట్టియమానుషవిక్రమ
శోభితుం డైనయారామదేవుని నీవును మేఘనాదాదిలం
కాపురనివాసిదనుజవీరులును సేవీ సేయంగల రారా
మునకు నీత నొసంగి శరణంబు భావము బాంధవుల
రక్షింపుము మహాత్మవీర్య మైకముని పొడవు లెన విడు
తు రని పల్కిన రావణుండు గనలి విభీషణుం జూచి.

37

స్వగృర. ఓరీ ! నాప్రాపుచే నీ వురుధనకనక

ప్రోజ్జ్వలదత్నరామా

గారారామాదినంపత్కలితలలితభో

గంబులం గోవింద్యుక్ మ

ద్వైరిం భూషించుచుక్ దుర్వచనరచన నా

వాసిఁ గుందించె డారా

కూరాత్మా యెల్ల ని; *న్నేర్పునఁ దలఁగు గురు

దోహి వీ వేల మాకుక్.

38

* ని న్నేగుమ తలఁగు; నీ వేగుమ తలఁగు—వ్యా.ప్ర.

తే. నాధనంబు భుజించుచు నాదుశత్రు

పక్షపశవర్తి వెతివి పాపకర్మ

యధిపుకార్యంబు విడిచి పరార్థకార్య

ఘటకుఁ డగువానిజన్మంబు గాల్చు టురపు.

39

వ. అని యతనిపై ననుకంప లేక తుంపం జూచుసమయం

బున నారావణునెయ్యంపుఁదొయ్యలి యైనమందోదరి

యిట్లనియె.

40

తే. ముదుసలితనంబు గదిరిన మునుల్మకెన

వీటిఁబోవు సునీతి వివేకసరణి

యనినచో, నెందులకొ వేఱి యరుగ నేల

యీవె దృష్టాంత మిందుల కింద్రెవెరి.

41

క. ధర్మంబు లయాకరంబు న

ధర్మము జయకరము ననుచుఁ దగఁ బశుబుద్ధి

దుర్మతి పలికెడుఁగాని య

ధర్మాత్ము వహింపలేదు ధర యెల్లపుడున్.

42

తే. ధర్మ మెచ్చట నుండుఁ దడయక యచ్చట

జయము గల్గు ధర్మసంగ్రహండు

చెడఁ డధర్మరతుఁడు చెడుఁ దక్రసంగతి

సారమడఁగు క్షీరపూర మట్లు.

43

ఉ. మానిజనాశ్రమంబులు గ

మంబుగఁ బాడుగఁ జేసి దేవతా

మానినులన్ హరించి గరి

మం జెఱఁబెట్టితి దుర్వసీతిచే
మానవనాథులం బిలుకు

మార్చితి పేర్చినవిక్రమంబునం
'దానవనాథ యీగతి న'

ధర్మమె చేసితి వెల్లవేళలన్.

44

మ. భవదానీతపతివ్రతాతిలకశుం

భచ్చిత్రసంక్షోభనం
భవకోపాగ్ని ధరాత్మజాజవమరు

త్వాప్తిన్ దురాధర మే
భవదీయాన్వయనరసాటవిషయం
జాటిల్ల మోర్పున్ మనో

భవుఁ బాటించినధర్మదూరులకు సం

ప్రాప్తింపవే యాపదల్.

45

శా. మాయాభిక్షుఁడ వై హరించితివి రా

మప్రేయసిన్ రాముఁ డ
చ్చాయన్ * లేమిని దీన నేమి కలుగున్
జానొంద నీనెమ్మదిన్

మాయాకృత్యవిశారదుండ ననుచున్

మతిలె దారాముస

* రామిడి దీన; రామిడి నైన—చా) ప్రి.

న్మాయావార్ధికి నీదుమాయలు ధర
న్నా దేయకుల్యాతతుల్.

46

సీ. అతనిమాయాంబుధి పబ్బగర్భాదులు
మునుగుచు నుందురు మోహవశత

వరవర్ణ సీధనావర ద్వయంబునఁ
బడి మును లైనను గడవలేదు

ప్రకృతితమోగుణబద్ధులై పరశెడు
దానవు లవావ్ధి దాటఁగలరె
రామానపాయని యామహీసుత శివు
నర్ధాంగమున నుండు నార్యవోలె

తే. భర్తృదేవత గాన యప్పద్మనయప
వల్లభునితోన చనుదొచె వనికిఁ దత్ప
యోజముఖఁ దెచ్చి యూరక యున్నవాఁడె
యతనివంచనఁ దెల్పియలే వెలి గాక.

47

సీ. బాహుబలాధ్యు సుబాహుఁ ద్రుంచి మఘంబు
గావంగ జానకిఁ గావలేడె

పతిశాపహత యైనసతి నహాల్యాదేవి
గావంగ జానకిఁ గావలేడె

ఖరవిరాధాదుల ఖండించి మునితతిఁ
గావంగ జానకిఁ గావలేడె

శీబరికిఁ బతితాంకకబరికి గతు లిచ్చి

కావంగ జానకిఁ గావలేడె

తే. హరుఁడు హటకగర్భుండు హరియు నతఁడ
బహుళమాయావి జనులకుఁ బ్రభుఁ డతఁడ
యువిద నతఁడు రక్షించియ యున్నవాఁడు
నీవు దెచ్చుట మిథ్య యోనిర్జరారి.

48

వ. అది యెట్లంటేని.

49

తే. మృత్యు వీలంకఁ జొరలేక మిడికి రాము
శరణు భజియింప సమ్మహాపురుషవరుఁడు
నిను సబాంధవముగఁ ద్రొంచుమనసు పూని
దాని సీతగ నిర్మించె దనుజవర్య.

50

ఉ. రాముఁడు ధార్మికుం డనవ

రాధుల సాధుల బాధసేయఁ జా

రామున కీ వొనర్చి తప

రాధము నీదగు భూసురత్వము

గాముకవృత్తిఁ బూని పర

కాంతలఁ జెండుటఁ బోయె; నరేంద్రుఁ బో

యీమహి రాముకార్యమును

మృత్యువుకార్యముఁ బ్రాణనాయకా ! నీ

క. మృత్యువు నిచటికిఁ దెచ్చిత

సత్యం బది సీత గాదు చని రామున కా

- మృత్యువు మరల నొసఁగి కృత
కృత్యుడ వై బంధుజనుల నెల్ల మనుపుమా. 52
- వ. అని తెలుపుమందోదరివచనము లొకర్నించి రావణుండు
మిన్నకుండె నంత నిచ్చట. 53
- తే. రామదేవుండు తమ్మునిరాకఁ గాంచి
యేమిటికి వచ్చి తీ వమ్మహీజ డించి
యామగువ నిన్నుఁ బరుషోక్తులాడె నొక్కొ
కామినులపల్కులకు మేర గలదె చెపుమ. 54
- క. తముఁ గినిసిన మన్నించిన
సమదృష్టిని మగనఁ గవయుచానలు వెకుం
తమునం గెలానంబున
నమరావత్తి నెనఁ గలుగ రవనిం గలరే. 55
- తే. తెఱవకు విధేయుఁ డగుచు వర్తించువాఁడు
పూరుషాధముఁ డతని నప్పువ్వుఁబోఁడి
కోఁతివలెఁ ద్రిప్పుచుండు నిక్కువము ధాత్రి
నతివ యధికార మైన శేషము నశించు. 56
- తే. లలన మగవానియంగద దెలియలేక
పనుచు దుష్కరతర మగుపనికి నెన
స్త్రీవిధేయతచే నేనుఁ జెలఁగి దాన
ధర్మమున సీవు నిచట నిదర్శనంబు. 57

గోటకవృ. అని లక్ష్మణుఁ బల్కుచు నాయనతోఁ

జనుడేర నిజాశ్రమశాలకుఁ జ

య్యన నేఁగి ధరాత్మజ యచ్చట లే

మి నతం డట పల్కు నుమిత్రసుతుఁ.

58

తే. పద్మమిత్రాభ కంటె ? యివ్వర్ణశాల

విన్ననై యున్న దయ్యలివేణి లేమి

మంజుభాషిణి సీత యమ్మహిషిఁ బాసి

యెలమి విరహానలంబు సహింపఁదరమె.

59

౬. అని వంచనావచనంబులం దమ్ముని మోహపలుచుచు

నతండునుం దానును సీతాన్వేషణంబునం జని చని గౌత

మీసరితీరంబున నిలిచి.

60

౭. రావణుడు శ్చేష్టలు గో

దావరి యెఱిఁగింపదయ్యెఁ దా నిపుడు జగ

త్పావని ననుచుం బటుద

ర్పావిలమతి నఁ గణింప దయ్యెం గంటె.

61

తే. గౌతమీ నేఁడుమొదలు నిక్కంబు గాఁగఁ

బావనార్థంబుగా నీదుజీవనముల

స్నాత యగువాఁడు చండాళజాతిఁ బుట్టి

జగతి నప్పుడ యాత్మతేజంబుఁ దొఱిగె.

62

౮. అని శపియింప గౌతమియు

నారఘునాథునినామకీర్తనం

బనిశము విప్రహత్య మొద

తెనమహాఘములం దొలండు న
జనపతిఁ గంటి వెండియును

శాపభయం బిఁక నేల గల్గు నా
ఘనునకు నేఁ దనూజ ననుఁ

గావఁడె కాధునికత్వ మేర్పడన్.

63

వ. అని చింతించి.

64

మ. నలినాస్యంబు మృణాళబాహువులు

మీనస్వచ్ఛనేత్రంబు లు

జ్వలహంసీగమనంబు చక్రకుచముల్

సత్కేసహాసంబు భృం

గలసత్కుంతలముల్ దరంగవళులుం

గన్పట్ట నాగంగ త

జలమధ్యంబుననుండి వచ్చె సురయో

షావేష మేపారఁగన్.

65

క. సనకాదిమానిమానస

వనరుహకింజల్కపుంజవాసిత మగురా

మునిచరణద్వయమున కా

ఘనవేణి నమస్కరించి గౌతూహలతన్.

66

వ. ఇట్లని విన్నవించె.

67

బనిశము విప్రహత్య మొద

లెనమహాఘములం దొలంచు న
జనపతిఁ గంటి వెండియును

శాపభయం బిఁక నేల గల్గు నా
ఘనునకు నేఁ దనూజ ననుఁ

గావఁడె కారుణికత్వ మేర్పడన్.

63

వ. అని చింతించి.

64

మ. నలినాస్యంబు మృణాళబాహువులు

మీనస్వచ్ఛనేత్రంబు లు

జ్వలహంసీగమనంబు చక్రకుచముల్

సత్ఫలహాసంబు భృం

గలపత్కుంతలముల్ దరంగవళులుం

గన్పట్ట నాగంగ త

జలమధ్యంబుననుండి వచ్చె సురయో

షావేష మేపారఁగన్.

65

క. సనకాదిమానిమానస

వనరుహకింజల్కపుంజవాసిల మగురా

మునిచరణద్వయమున కా

ఘనవేణి నమస్కరించి గౌతూహలతన్.

66

వ. ఇ ట్లని విన్నవించె.

67

కు. విజితద్వంద్వలు కందరాశ్రయులు సం
 విద్యవ్య లాబద్ధశు
 ద్ధజటాభారులు నెనయోగులు సము
 ద్యన్నిష్ఠ విఁ గాంచిరే
 నిజజన్మాంతరపుణ్య మెట్టిదయెన్
 నీమూర్తి గాంచెం దరు
 వ్రజవల్లీతృణగుల్మసస్మగళగ
 వ్రాతం బరణ్యస్థలిన్.

68

వ. అనితరలభ్య మైనభవ
 దంఘ్రిలఁ బూజ యొనర్చుభాగ్య వి
 మ్మునులకు నబ్జే నీఘనులు
 ము నొనరించినపుణ్య మెట్టిదో
 యనఘచరిత్ర తావకఘ
 నాశ్రయశోభిత యకాట నివ్వనా
 వని శివవిష్ణులోకముల
 వెళిరి నొప్పె మహత్త్వసంపదన్.

69

ఆతామ్రభవచ్ఛరణా
 బాతాంకిత మగునిజోటజప్రస్థలి నీ
 కాతిధ్యము ఘటియించిరి
 చేతోమోదమున మానిజేఖరు లెల్లన్.

70

ఆ. వనజసంభవాచు లనిశంబు నీదర్శ
నంబుఁ గోరి యవసరంబుఁ జూతు
రట్టినీకుఁ బాకయత్నంబు నేయుత
పస్వికాంత లెంతభాగ్యవతులొ.

71

తే. స్వామి భవదీయదర్శనస్పర్శనములు
గాంచి మునులు గృతార్థతాగరిమఁ గాంచి
రమ్మహాత్ములు మత్తీర మాశ్రయించి

నిలుచుటను భాగ్యవతి నేన నిక్కువంబు.

72

తే. రాముఁ డరుదెంచు మన్మందిరంబున భుజి
యించు నేఁ డని మునిసతు లించువేడ్కఁ
గందఖర్జురపనసమాకందములును
దుగ్ధదభ్యాజ్యములును దెత్తురు ముదమున.

73

ఉ. భూమిభరంబు *డించు గురు

బుద్ధి సమస్తజగద్ధితార్థమె
రాముఁడు దండకాటవికి

రాగలఁ డత్తణి మత్తటంబునం
బ్రేమ వసించు నాజని య

పేతకళకతఁ బొల్చునంచు నే
వేమఱుఁ గొల్చుచుండ రఘు.

వీర వసించితి వట్ల మత్తటిన్.

74

హరిపాదోద్భవ గంగ యంచు నను న
 త్యంతంబు మన్నించి యి
 ప్పరమర్షు ల్వసియించి రిత్తటి భవ
 త్పాదాబ్జకింజల్కపుం
 జరజఃస్తామపవిత్రితాంగ నగుటన్
 సన్మోనిసంఘంబులన్
 దురితోన్ముక్తులఁ జేయుదున్ దదదమ
 ద్దుర్వారవారాప్లుతిన్.

75

ఇట్టి నే శాపహత నైన నిమ్మునీంద్రు
 లహరహన్నాన మేగతి నాచరింతు
 రనఘ సుశ్చంద్రానీంద్రులై నీకీర్తియులు
 భస్మవిన్యస్తహవ్యంబు పగిది గాడె
 వేదశాస్త్రపురాణపారగులును, సర్వధర్మవిదులును, శాం
 తులును, సోమయాజులును, ద్వాదశాహదీక్షితులును,
 వాజిపేయవ్రతపతులును, పౌండరీకయాజులును, వసంత
 యాజులును, చాతుర్మాస్యయాజులును, నిత్యయాగపరు
 లును, తపస్సాన్వితాధ్యాయపరులును, జీర్ణపర్ణజలాహారు
 లును నైనమునీంద్రులు నాయందు విరక్తులై యెం
 డొకచోటికి కరిగిన దండకారణ్యవాసు అగురక్కనుల
 నుక్కడంచి మునీంద్రులఁ బోచుటకుం జేసినభవదీయః
 ప్రతిజ్ఞావైఫల్యంబు సంభవించుఁ దత్ప్రతిజ్ఞాభంగభీత

76

- నై నీశరణంబుఁ జొచ్చితి మఱియును. 71
- ఆ. పురుషునింట సర్వభోగాఢ్య యయ్యును
గన్య పుట్టినిల్లు గాంక్షసేయు
నందు నల్పమైన నత్యధికంబుగఁ
గాంచుఁ దగ్దిమీఁదికరుణకలిమి. 72
- గీ. కన్య పలరించిరేనియుఁ గలిమి వొదలు
క్షుభితఁ గావించిరేనియుఁ గులము వొలియు
జగతి బాలురఁ గన్యల స్థవిరుల నవ
మాన మొనరించిరేని సంపద చొలంగు. 73
- చ. అవనియు నాకసం బనలుఁ
డంబులు గంధవహుండు సర్వసిం
ధువననదీవిహంగపశు
దుష్టమృగావళియు న్నిజస్వభా
వవిధి వసించుఁ గాని నర
వారముతోడతఁ జల్క నేర్చునే
యవనిప నేను భాగ్యవతి
నౌట నీచుం గని పల్క నేర్చితిన్. 74
- క. కావున నీపుత్రి ననుం
గావుము కరుణార్ద్రపీక్షఁ గౌఁడుము నే నా
షాన్యత నగుటం దుడ్చి
క్షౌవాప్తిం గలఁగు లోక మనఘ మహాత్మా! 75

క. అని పల్కునవసరంబున
వనరుహసంభవుఁడే ద్రిడశేవర్గము గొలువం
జనుదెంచి రామదేవుని
వినుతించుచుఁ బల్కె నీట్లు విస్ఫుటభణితిన్.

82

గీ. అనఘ భవదంఘ్రిచిహ్నత మగుటఁజేసి
పావనం బయ్యె నీదండకావనంబు
తరువు లామరతరువులహారువు దోఁప
నమితనుమఫలనమితంబు లయ్యెఁ గంటె.

83

క. పూతాత్ము లెరి మాన
వ్రాతంబులు నీదుపాదవివజ్జంబులు నె
వ్రీతిం గాంచి భజించు
నాతిధ్యముసేయఁ గాంచి రతులితభక్తిన్.

84

క. ఈవు వసియించుభాగ్యం
బీవనికిం గలిగెఁగాక యిట్లెల యగున్
శ్రీవరునగరికి నై న మ
దావాసంబునకు నై న హరుపురి కై నన్.

85

ఉ. నీపదనీరజాతమున

నీపె సృజించిత వావనార్థ మి
య్యాపగ నీదుశాపహత

యైనఁ దదీయమునప్రతిరము

సాపిత దేవతాయతన

సంచయ మంతయు శాపదగ్ధ మై
యేపటి లోకపావనత

యేగతిఁ గల్గు సరిల్లలామకున్. 86

వ. కావున గంగాశాపంబు మరలింపవలయునని ప్రార్థించినఁ
జతురాననుపల్కు లాకర్ణించి రఘువల్లభుండు. 87

తే. శబరి మద్భక్తు రాలు సున్నాన మాచ
రించు నొక్కహృదంబున మించువేడ్కఁ
దజ్జలంబులతోడ నిత్యంబుఁ గలసి
గౌతమిగంగ శాపమోక్షంబుఁ గాంచు. 88

తే. ప్రాణి శఙ్ఖరీహృదంబునంపర్కలబ్ధి
నఖిలలోకైకపావని యగుచు గంగ
సానఁ దీరినరత్నంబుచండ మొందు
నింద కర్త మె మద్భక్తబృంద మొందు. 89

తే. పడఁతులకు శూద్రులకు బ్రహ్మబంధులకును
లేదు కర్మాధికారిత లేశమైన
యవిరతము దుష్టకర్మము లాచరించు
బాడబుఁడు బ్రహ్మబంధుఁడు పద్మగర్భ. 90

చ. కొలకులనీరఁ గ్రుంకు లిడి
కుంజరము ల్మరలన్ మహీరజం

బలఁదినమాడ్కి శుద్ధతరుఁ

డయ్యను మానవుఁ డన్వహంబు న

గ్గలముగఁ జేయుదుష్కియకుఁ

గల్గదు నిష్కృతి యెన్నిభంగులఁ

దొలఁగుఁజుమీ కృతంబయిన

దోషము దా ననుతాపలబ్ధిచేన్.

91

వ. అని పల్కి నిజకోదండాగ్రంబుచే శబరీహృదజలంబున

నగ్గౌతమి నాయోజించి శాపవిముక్తం గావించి పరమేష్ఠి

ప్రముఖులం బనిచి తాఘవుండు.

92

చ. స్వరుధరలూనవక్ష మగు

~~శైలముచాడ్చిన బక్షహీనుడై~~

ధరపయి రామనామజప

తత్పరతం బడియున్న పక్షి శే

ఖరు నరుణాత్మజు వికృత

కాయు జటాయువుఁ గాంచి వానిచే

ధరణిజవృత్తముం దనుజు

ధౌర్జ్యముఁ దెల్లముగా నెఱుంగుచున్. 93

తే. అధిపసఖివిప్రదేవకార్యార్థి యగుచు

దురమునకు నేఁగి యసువులు దొఱఁగువాఁడు

పదముపదమున కధ్వరఫలముఁ గాంచు

వంశజుల నందఱను ద్రిదివంబుఁ జేర్చు.

94

క. అని యతని సత్యసంధుం

ఉని తలఁచుచు నీయభీష్ట మడుగు మనుడు వాఁ
డును దేవ నిన్నుఁ గాంచితి

కునతర మగుభాగ్య మింతకంటెం గల్గదే.

95

క. అని పలికి యమ్మహాత్మునిఁ

గనుఁగొనుచుం దనువుఁ దొల్కెనె ఖగపతి యంతన్

జనకునిదతిఁ గాంచుచు నా

యవయున్ మురలోకమునకు ననిచెన్ వానిన్.

96

శ్లో. అంత,

97

తే. యోజనద్వయద్విర్భాహుని మురస్థన్

వదనగహ్వాతు దానవవతుఁ గబంధుఁ

జదిపి నిజభక్తురా లగుశబరిచేత

నర్చుఁ గెకొని యామైఁ బూతాత్ముఁ జేసి.

98

కా. కాంచెన్ రాఘవుఁ డిటుకాండరసనీ

దేవదత్తాశ్రమమున

జంచన్మండమరుత్ప్రహృష్టపథిక

స్వాంత్యంజుఁ బద్మోత్పలా

దంచత్సారమరందమ్మత్తనుభుప

ద్వంద్వస్వనోధంతముం

బ్రాంచత్క్రొంచబ్రకాదినాదవిలస

త్సంతకరఃస్కంతమున్.

99

తే. అపుడు గౌతమిసుత యైనయజ్ఞనాత
నూజుఁ డనుభవమతేజుఁ డనూషణీతి
మంతుఁ డచలితధృతి హనుమంతుఁ డంత
నమ్మహీకాంతుఁ గాంచి యిట్లని తలంచె.

100

మ. భసితోద్ధూళితకాయుఁ డంబుధరశుం
భన్మేచకాంగుండు పా
ణిసరోజాంచితచాపగోపవరుఁ డు
న్నిద్రాంబుజాతాక్షుఁ డు
ల్లనదాజానుభుజార్గళుండు సుమన

శ్రామ్యక్షమావంతుఁ డీ
యసమస్థిర్యగుణాభ్యుదయఁడో నమ్మ

ద్యద్భానుతేజః షిలఁ.

101

శా. సాక్షాన్మన్మధురీతిఁ బొల్చె నితఁ డ
క్షయ్యాకృతిఁ వారిజా
తాక్షుండో శశభృత్కళామకుటుండో
యంభోజసంభూతుండో
యాక్షోణిఁ నరమాత్మ్రుడే యితఁడు లో
కేశుండు గా కారయన్
మోక్షం బియ్యఁడె యిమ్మహాపురుషు స
మోక్షమభిషేచన్ భావినన్.

102

క. ధైర్యంబున హిమగిరి గాం

భీర్యంబున నుదధి క్షమను బృథివి దలంపన్

సైర్యంబున సురగిరి సౌం

ధైర్యంబున నితఁడు కుసుమధన్వఁడు జగతిన్.

103

నీ. ఇతనిమాయాంబుధిఁ జతురాననాదులు

తీరంబు చేరక తిరుగుచుందు

రితఁడు జగంబులకెల్ల జనిస్థితి

సంహారక ర్త నిస్సంశయంబు

నిర్వికారుండును నిత్యుండు సత్యుండు

సర్వజ్ఞుఁడును నిరంజనుఁడు నితఁడు

సనకప్రముఖు లైనమునులకు నీతని

పదదర్శనము దుర్లభంబు దలంప

ఆ. నీతఁ డలిగెనేని హేమాద్రి తృణ మగు

నితనికరుణ గలుగుతృణము మేరు

వితఁడు పూజనీయుఁ డీతని సేవించి

కమలజాండమునకుఁ గర్త నగుదు.

104

క. ఇతఁ డస్మదిష్టదేవత

గతి నొప్పెడు నిమ్మహాత్ముఁ గన్ముఁగొంటిన్ స

న్మతి మత్సవగత్స్వ మదూ

మిత మగు యశ మబ్బు నితనిసేవ యొనర్పన్,

105

తే. అని తలంచుచు ఫలపాణి యగుచు నాతఁ
డాత్మనామానుకీర్తనం బాచరించి
మొక్కి యారఘునందనుమోల నిలిచె
నంజలి ఘటించి వినయానతాంగుఁ డగుచు.

106

మహాస్రగ్ధర.

కసకాద్రీంద్రాభు నుద్యత్కనకమణిపరి
ష్కారు నాషాధదండా
జినమాంజీమేఖలారంజితు జితమదనుఁ
జిత్రభానుప్రకాశున్
ఘనశౌర్యం దీర్ఘబాహురథు ననిలజవృం
గామదూపాభిరామున్
హనుమంతుం గీర్తి కాంతున్ హరిపరవృథు న
రాన్వవాయుండు గాంచెన్.

107

ఆ. అట్లు గాంచి యద్భుతాకాశాంతచిత్తుఁడై
యేమి గోరి వచ్చి తెఱుగఁ జెపుమ
ప్రాణనదృశుఁ డైన బంధునిగతిఁ గను
పట్టె దీవు మాకుఁ బ్లవగవర్య.

108

వ. భవత్సహాయంబు గల్గిన మహావాయుసహాయుం డైన
ప్రళయాగ్నిభంగిం బొంగి రక్కసుల నుక్కడంతు మా
ర్గదర్శి యగుపురుషుం షొక్కరుండు లేమికిఁ జింతించెద
మద్బాణానలంబునకు మేరుమందరాంబరవృథివీసింధువు.

లెనను నిలువజాలవు మోడ్బిక్కుల ధేనువు వత్సంబులం
బోలె రక్షింపుదు నని పలికే నీజన్మత్తాంతం బంతయు
వివరించిన విని సంతసిల్లి శఘనందనునకు వాయునంద
నుం డిట్లనియె.

109

సీ. వాలిసుగ్రీవు లన్వానరుల్ కీశాధి

పులు నన్నదమ్ములు గలరు బలులు
దారానిమిత మె వారల కుదయించె
వైరానుబంధం బవార్య మగుచు
నిల మహాత్ముల కెసే నింతులకతన వై,
రము గల్గు నన మర్కటముల కరుడె
శక్రనందనుడు నిర్వక్రవిక్రమశోభి
వాలి మహేశ్వర్యశాలి యగుచు

110

తే. ననుజపత్ని రుమాకాంత నపహరించి

తారఁ గెకొని యచలిత వైతకలనఁ
బ్రాణములఁ గొన నల్లిపఁ బటచె నతఁ డ
ధర్మవర్తులకడ నుండఁ దగదు గాన.

110

తే. అరబుధినిమగ్నునకు నుడవయ్యుకరణి

ధ్వంసబాధితునకు వికర్తనునిమోడ్కి
రహి డరక్రమము ధనరాశిఁబోల్కి
నీవు గల్గితి రవిపుత్ర నియతికతన.

111

ఘ. జనకునియాజ్ఞ నివ్వనికి

సన్మతి రాఘవుఁ డేఁగుడెంచె న

య్యసఘుఁ డమేయశౌర్యనిధి

యా రత్నరణ్యాఁడు దుష్టశిక్షణం

బనువుగఁజేయు సజనుల

నందట మెన్ను దయాఁర్పించిత్తుఁ డా

ఘను శరణంబు సొత్తు ననుఁ

గాచు నతం డని యెంచు నాతఁడు॥ 112

ఘ. త్రిభువనసాధండును, ప్రతిజ్ఞాతార్థపాలకుండును నఖం

డకోదండపాండిత్యశౌర్యుండును నగునమ్మహాత్మునితోడ

సఖ్యంబు సంఘటింపు మని యాసుగ్రీవుండు పనిచిన

నేఁగుడెంచితి నిట మీఁద దేవరచేతం జని పల్కిన విని

రాఘవుండు సుగ్రీవుం దోడ్కొని ర మ్మతనీ కభయం

బాసంగితి నని యానతిచ్చిన నమ్మారుతియు నట్లు సుగ్రీ

వుం దోడితెచ్చుచు నుండె నానమయంబున, 113

క. పరిఘ్నల్లహల్లకాంబుజ

మరండలహారీప్రమత్తమధుకరమండ్ర

స్వరపూరం బగుపంపా

నతోపరముఁ గాంచి రామజనపతి పల్కె॥ 114

తే. పాపసంతాపఘర్మనిర్వాపణాచ్చ

సలిలసంపరిపూర్ణమై ననునీంద్ర

చి త్తకమలంబు కెవడిఁ జెలుపు మెఱసెఁ
జూచితే దీని లక్ష్మణ చూడ్కు లలర.

115

క. రంగ తరంగసముదయ
సంగతచక్రాంగరేఖ చాలంగ నొప్పె
శృంగారార్థముగా సలి
లాంగన ధరియించుతారహారాళి యనన్.

116

వ. అని వెండియు.

117

మ. అనఘా లక్ష్మణ కంటె యొక్కబక మీ
యచ్చోడతీరంబునన్
మునిలీలం దప మాచరింపఁ దొడఁగెం
బో ధార్మికత్వంబునన్
విను మీక్షేత్రమహత్త్వవిశ్రుతిఁజుమీ
విజ్ఞానసంపత్తి సాం
పునఁ దీర్థ క్తియుం దపంబు సలుపుం
బూజ్యప్రభావంబునన్.

118

వ. అనిన లక్ష్మణుం డిట్లనియె.

119

తే. దీనిశీలంబు దెలియక దేవ యిట్లు
వొగడ నేటికి సురమునిభూసురులను
యతుల నెన సంతశ్శుద్ధి యరయ కాత్మ
సంస్తుతించిన దోషంబు సంఘటించు.

120

తే. ఇచటఁ గొండొకదడ వున్న నెఱుంగవచ్చు

ననఘ దీనిశీలం బనునంతలోన

నదియు నప్పుడ కదసి మత్స్యముల మింగి

వెండియును ధ్యాన మొనరించుచుండఁ గాంచి.

121

క. సౌమిత్రిఁ బొగడె రాఘవుఁ

డామెయి హనుమత్సమేతుఁ డై రవిజుండు ను

ద్దామగతి వచ్చి రాముని

శ్రీమత్పదములకుఁ బ్రణతిచేసి గుఠించెన్.

122

వ. అంతఁ గుశలప్రశ్నంబు చేసి యమ్మహాత్ముం డిట్లనియె.

క. సుగ్రీవ నీదుశత్రు ను

దగ్రబలున్ వాలిఁ దునిమి తార్క రుమ న

వ్యగ్రమతి నొసఁగి కపిరా

జాగ్రణిఁ గావించు నిన్ను నళు కేల యింకన్.

124

వ. నీసాహాయ్యంబున నేను దశగ్రీవుని సంహరించెద నని

యగ్నిసాక్షికంబుగా సఖ్యంబు చేసి యతనితోడన

ఋశ్యమూకగిరీద్రంబునకుం జని యందు వసియించి.

125

చ. హరివర నీవు వోయి కల

హం బొనరింపుము వాలితోడ నే

దరువుమఱుంగున న్నిలిచి

తత్సమయంబున వానిఁ ద్రుంచెదం

దురమున వానితో నెదురఁ

దోడనె శక్తి దొఱంగుఁజూవె యె

వ్వరికయినన్ మునీంద్రకృప

వానికి నట్టివరంబు గల్గుటన్.

126

స. అని పల్కి యంత,

127

ఛ. అలరులకమ్మదండ యపు

డాతనికందరఁ బ్రత్యభిజ్ఞకై

విలిపి దురంబు సేయు మన

నెమ్మది నాతఁడు నట్ల వాలితో

నలుకక పోరఁగాఁ దొణఁగె

నాసమయంబున నమ్మహాత్ముఁ డు

జ్వలవిశిఖాహతిం దునిమె

శక్రతనూజుఁ బరాక్రమంబునన్.

128

తే. వాలి విక్రమశాలిని లీలఁ జదివి

తొరఁ దారాధిపాన్య పహ్వారిజూప్త

మూనునకును రుక్మాకాంతితో నొసంగి

మహితవానరరాజ్యహామ్రాజ్య మొసఁగె.

129

క. రాముఁడు గిరిగుహ నుండఁగఁ

దామరచెలిపట్టి ప్రేమఁ దాదాపరుడై

యూమున రామునికార్యం

బేముతి కామకాంధుఁ డగుచు నింట వసించెన్.

130

క. ప్రమదలసన్నిధి నుండిన

సమయజ్ఞానంబు తొలుగు పతలజనులకు

క్షమ నతఁడు కొమ్మమొక మఁట

యమతఁ బ్రస్తుతత వహించుటది యద్భుతమే.

131

ఉ. ఆసమయంబునక రఘుకు

లాగ్రిణిపంపున లక్ష్మణుండు బా

ణాసనశాతబాణధరుఁ

డై విలయాంతకులీల నేగి య

వ్వాసరరాజనందనుని

వాకిట నిల్చి *యమర్షరాద్రిదృ

గ్భాసురుడై కఠోరశత్రుఁ

బల్కె బలీముఖు లెల్ల భీతిలన్.

132

ఉ. వాలికి భీతిఁ జెంద రఘు

వర్యుఁడు విస్మయ గాచె మున్నువా

వాలికతూపుచే నిపు డ

వారణ నిన్ బరిమార్చ గావఁగా

జాలునె యంతకుం డయినఁ

జక్క సజాండవిభేదమైన యా

భీలమదీయసాయకము

భీతులఁ గోరులు నొంపజాలడే

133

తే. సత్యహీనుని నినుఁ గావఁజాలు నెన్వఁ
 డనుచుఁ బ్రళయాన్ని కెవడిఁ గినుకఁ బూనఁ
 దార మొదలైన సుగ్రీవుతలిరుఁబోఁడు
 లతనిఁ బతిభిక్ష వేడిరి * యంజి యంజి.

134

సీ. అప్పుడు సుగ్రీవుఁ డవ్వీరువెంబడి
 సమితశాఖామృగసమితి గొలువఁ
 జనుదెంచి యారామజనపాలునకు మ్రొక్కి
 యమ్మహామహునాజ్ఞ నవనికన్య
 నన్వేషణముసేయ ననువుచో రాముఁ డ
 వ్యసుధాత్మజకు నానపాలు గాఁగఁ
 దనయంగుళీయకం బనిలనందనుచేతి
 కొనఁగిన నాతండు నుత్సహించి

తే. పర్వకాలమహాంబుధభంగిఁ బొంగి
 సీయనుగ్రహబలమున నెగడుమద్భ
 లంబుఁ గను మని పెరిగె దేహంబు వొడలఁ
 బద్మజాండ్లోపరిస్థకర్పరము గదల.

135

గీ. అలత్రీవిక్రమునాకృతి నభినయించు
 నట్లు పెరిగినయతినియాద్యంతశూన్య
 మైనరూపంబుపసఁ గాంచి వానరేంద్రు
 లందఱును జిత్తముల నరుదంది రపుడు.

136

వ. వెండియు నతండు పాకృతకపిరూపధరుం డై నిల్చి
రామలక్ష్మణులకు నమస్కరించి యంగదప్లవంగప్రముఖ
సేనాపరివృతుం డై మాసమాత్రంబున మరలి వచ్చెద
నని చని వనిగిరిగుహాప్రదేశంబుల నీత నన్వేషించుచు
సతిదూరం బరిగి యొక్కబిలంబు సొచ్చి యంతుఁ గనక
రత్నమందిరగోపురపరిపూర్ణం బైనపురంబుఁ గాంచి
తన్మధ్యంబున మాతూబలసమన్విత యగునొక్కయో
గినిం గాంచె నంత నక్కపు తిప్పరం బెవ్వరి దని యడి
గిన నది యిట్లునియె.

137

క. ఈపుర మింద్రునియది నన్
గాపుంచె నతండు దీనిఁ గడచినవారిన్
శాపాహతులుగఁ జేయుదు
నేపనికేని వచ్చినార లెవ్వరు మీరల్.

138

క. అనవుడు సీతాన్వేషణ

మొనరింపఁగ వచ్చినార మోభామిని రా
మునిబంటుల మన నయ్యో

గినియున్ రామునిఁ దలంచి కేల్మోడ్చెఁ దగన్.

139

చ. ఫలకుసుమాభినమ్రతరు

పంక్తులఁ బాలెచ్చెడుదాని మత్తకో

కిలకులచంచరీకశుక

కేకిరవామ్మల మైనదాని ని

ర్మలజలదీర్ఘ కాశతస

మంజనతం బొలుపారుదాని ప

జలజదభాక్తియాజ నొక

సద్వనవాటికఁ జొచ్చి రాకపుల్. 140

ఉ. తేనియ గొల్లి సొలి యటఁ

దియ్యనిపండుల మెక్కి తేటనీ

రాని సుఖోన్నతిం జెలఁగి

యాఁకలియుం దృషయుం దృజించి య

మ్మానిని వేల్వరింపఁగఁ గ్ర

మంబున నగ్గుహ నిర్గమించి యం

భోనిధితీరధారుణికే

బోయి వసించి కపింద్రు లండఱున్. 141

క. తమలోఁ బలుకుచునుండెడు

సమయాంబున సజటఁ దిరుగుసంపాతి యశం

గొమ్మ రైనపక్షి నీతా

విమలేక్షణ లంక నున్నవిధ మెఱిగించెన్. 142

క. ఎఱిగించిన వీని హారం

దలు నీసాగరము పాట దక్షుర దెవ్వం

డెఱిగింపుఁ డనిన నంగదుఁ

డటసేయక తెలిపఁదొణఁగె నాత్మజపంబున్. 143

ఆ. నవతియోజనములు జవగతి లంఘింతు
వటలుబలిమికలిమి వారిరాశి
యంత విశ్రమించి యవతల నన్నియు
యోజనములు గడతు నోజ మెటని.

144

వ. అని పలికిన జాంబవంతుం డి ట్లనియె.

145

తే. అమరగిరికిఁ బ్రదక్షిణం పొచరించు
నాఁడు తదిరిశిఖరంబు నాఁటుకొనియె
తాడితం బయి నాజానుతలమునందు
ఖంజతావాసి యయ్యెఁ దత్కరణమున.

146

వ. అయినను శతయోజనంబులు లంఘింప నోపుడు మృత్యు
వచ్చుట నందెయ్యు బని పలికిన మామమంతం డి ట్లనియె.

తే. సప్తజలధులు దాటి యక్షణమ తచ్చు
నట్టిజంఘాలునకు లంక యనఁగ నెంత
యవనిసుతఁ జూచి వేవేగ యరుగుడెంత
మఱిఁ ద్రికూటాచలం బైనఁ బెరికి తెత్తు.

148

క. అని లంకాభిముఖం డై
యనిలజఁ డనిలగతి నరిగి యంబుధిమధ్యం
బున ఛాయాగ్రహమున్ ఫణి
జనని సురసాఖ్య గెలిచి చనియెం బెటుచన్.

149

వ. మైనాకగిరింద్రంబును మన్నించి కడచి చని లంకాప్రాం

తంబుం జేరి తద్వారపాలిక యగులంకిణి వారించిన దాని
కి ట్లనియె. 150

తే. అల్పబలు వానరుని నేల యడ్డపెట్టె
దేను గనుఁగొన్నయంతన యిప్పురంబు
గాలిపోవునొ వనమెల్ల గాసియగునొ
మడయుదురొ దైత్యు లక్షకుమారముఖులు. 151

చ. అని పలుకఁగ రక్కసియు

నయ్యనిలాత్మజాదిక్కుఁ జూచి యి
య్యనఘుఁ డలంతి యయ్యును భ

యంకరణోక్తులు వల్కెడిన్ నురల్
వనిచిరొ వీని రాఘవుఁడు

వంచెనొ కా కల నందికేశుఁ డీ
సున శపియింప నిన్నగరి

సాంపు *దహింపఁగఁ జేరుకీశుఁడో. 152

క. పలుకులచేఁ దెలియఁగ నగు

కులమును దేజంబు బలము గుణమును ధీమం

తులు వీనిపలుకు నూడఁగఁ

జూలుపలు నీలంక వీనిభుజశక్తి మెయిన్. 153

తే. వీఁడు సామాన్యకీశుండు గాఁ డటంచు

శూలమున వైవ నాతఁ డాశూలమునన

టంతురక్కసిఁ బరిమార్చి లంక సొచ్చి
యందు నీతామహాదేవి నరయఁదొణఁగె.

154

ఉ. వేదనినాదితంబు లగు

విప్రగృహంబుల గోపురంబులన్
వేదుల రచ్చకొట్టముల
వీథుల రాజగృహంబులందుఁ బ్రా
సాదతలంబులం దివిజ
సద్మములన్ వనసీమలందుఁ గ్ర
వ్యాదనికేతనుబులను

నారయుచుం జని యాతఁ డొక్కచోన్.

చ. దివిజవిరోధి జానకని

దెచ్చుట యాదిగ దుర్నిమిత్తము
ల్గవెను నేట రేపటనె
లంక వినాశము నొందు శక్రసం
భవు నని గెల్చి రాఘవుఁడు
భానుతనూభవు నేలి భూమిసం
భవ వెదకం గపీశ్వరులఁ

బయినవాఁడు సహస్రసంఖ్యలన్.

156

ఉ. వారలలోనఁ బేరుకల

వాఁ డమరాచలసన్నిభాంగుఁ డా

మూఠతనందనుండు హను

మంతుఁడు వారిధి దాటి యిప్పుర

ద్యౌతముఁ గాచుజానవి న

వారితశ కి నడంచె నీతఁ దా

నాతయు నంచుఁ బొరజను

లాడుకొన్నన్ విని సంతసిల్లుచున్. 157

తే. అనిలజుఁడు దానవేంద్రునియంతిపురము

పోంతఁ జెల్లువొందు నొక్కవనాంతరమున

క్షీతితనూభవఁ గని నమస్కృతి యొనర్చి

ముద్రిక యొసంగె విశ్వాసముధృ ధనర. 158

వ. నిజవృత్తం బెల్ల నెఱుంగించి నమ్మంబల్కి మదాగమనంబు

రాక్షసులకు నెఱుక నావించెద నని యప్పుడు. 159

ఉ. పావని యావనిం బెఱికి

పాటఁగ వేచి తదీయపాలురం

జేవడిఁ ద్రొంచి గర్జనము

నేయునేడన్ హతశేషదానవుల్

రావణసమ్ముఖంబునఁ ది

రథబుగఁ దెల్పిత సాతఁ దుల్కి య

త్యావిలచిత్తుఁ డై పనిచె

నక్షకుమారు, మరుత్కుమారుపై. 160

తే. లంకలోఁ గల్గునట్టి బలంబునందు
నాలుగవపాలు గొల్వ నప్పాలనుండు
చక్కటికిఁ జేరఁ దోరణ సంభూతంబు
గీటకముఁబఱచె నద్దెత్తు గీటడంచె.

161

తే. ఇట్లు సబలంబుగా వానియేపడంపఁ
గీశవల్లభుపైఁ జాలఁ గినుక వొడమి
తనతనూభవు నింద్రజిద్దనుజుఁ బనిచె
నతనిఁ బట్టంగ రావణుం డక్షణంబ.

162

శీ. మేఘనాదుండు సమీరనందనుఁ గాంచి
యిత్తుడు సాక్షాత్తక పీశ్వరుండె
ప్రళయాన్ని కెల్లడి భాసిల్లుచున్న వాఁ
డని యవేకాస్త్రింబు లడరఁజేయ
నవియు భాస్కరునిపైఁ గవియునీహారక
ణంబులగతి విఫలంబు లైన
నలిగి పద్మజబాణ మడరింప బిసతంతు
బద్ధమృగేంద్రంబుపగిది దానఁ

తే. గట్టువడి వీతభీతుఁ డై కపివతుండు
దానవులు దేర రావణాస్థాని కర్కశ
ననఘు రుద్రాంశసంభవు నతనిఁ గాంచి
రావణుండు వత్కి రోమస్థులంభుఁ డగుచు.

163

తే. ఈనిశావేళ లంకకు నేఁగుదెంచి

తేమిగారణమున నిన్ను నెవ్వఁ డనిపెఁ

దస్కరుండవు వానర దండనంబు

సేయఁదగుఁగాక నినుఁ గృపసేయ నగునె.

164

వ. అనిన.

165

మ. నిను వాలంబునఁ గట్టి నీరధుల ని

ర్నిద్రస్థితిం ద్రిప్పి ముం

చినశక్రాత్మజు నొక్కపాణమున ను

స్థేమోన్నతిం బిట్టు గూ

ల్చిన యారామునిబంట వాయుజుఁడ నే

నీత నివ్లోకించితిన్

హనుమంతుం డనువాఁడ నీనుతుని గ

ర్వాంధున్ వెసం ద్రుంచితిన్.

166

ఉ. హైహయవంశసంజనితుఁ

డరునుఁ డాజి జయించె నిన్నుఁ ద

ద్బాహుసహస్రముం దునిమె

భార్గవరాముఁడు దద్భుజాబలో

త్సహముఁ గుంచె రాఘవుఁడు

దాదృశవిక్రమశాలితో మతన్

సాహసవృత్తి విక్రమము

సల్పెద వెవ్వఁడు గాచు నిన్నికన్.

167

౩. జీవిత మిష్టమేనియును

శ్రీరఘురాముని వేళజంపు మే
నీవిధి బుద్ధిదెల్పుటకు
హీనబలుల డగుమేఘనాదచే
జేవఁ దొఱంగి పట్టువడి
చేరితి నాదగుపాణిఘట్టనన్
దేవగిరిం బగుల్తు నిక
దేవవిరోధులు నాకు నడ్డమే.

168

౪. లంక నిశ్చంక నీయచలంబుతోన

పెటికి రామునిసన్నిధిఁ బెట్టువాడ
నోరి రావణ తత్సాయకోరహతుల
నీవు పరిశుద్ధిఁ జెందెద విడి నిజంబు.

169

౫. అనవుడూ దానవాగ్రాణి య

హంకరణంబున వీనిఁ బట్టి వే
తునుముఁ డనన్ విభీషణుఁడు
దూతలు వధ్యులు గా రటంచు నే
ర్పన వచియింప నాప్లవగ
పుంగవువాలము కీలికీటలన్
బనుపడ సంఘటింపుఁ డని
వంచే నతండును దానవావళిన్.

170

తే. దానపులు చేలములు చుట్ట వానరేంద్రు
 వాల మభివృద్ధిఁ బొంది యవారితగతి
 నలరె ముప్పదియోజనంబులపొడుపును
 వరుసఁ బదియోజనంబులవలముఁ గల్గి.

171

క. ఆలంకాపురిఁ గల్గిన
 చేలము లన్నియును నేతిచేఁ దడుపుచుఁ ద
 ద్వాలమునఁ జుట్టి వహ్ని
 జ్వాలాసంయోజనంబు నల్పిరి దనుజుల్.

172

ఉ. అంశుకము ల్హరించి ప్రభ
 యాపద పౌరులకుం ఘటించుచుం
 బ్రాంశుశరీకుఁ డై తనకు
 బంధము లన్నియుఁ ద్రొవ్వఁజేసి య
 వ్వింశతిబాహుప్రోలు కపి
 వీరుఁడు కల్పఁదొడంగఁ బూర్ణశ్రీ
 తాంశునిలీల వాలమున
 కాశిఖి చల్లఁదనంబుఁ గూర్పఁగన్.

173

చ. నలలితరామపాదజల

జాతము లాల్మో దలంచుపొంటె న
 బృలియుని కగ్ని చల్లనటు
 భాసితె శీతలచందనక్రియాం

జేలువుగ రామనామసుధ

చేకొని త్రావెడువానికిన్ హాలా
హాలవిలయాగ్నిమృత్యువద

సావృతుఁడైనను భీతి గల్గునే.

174

సీ. హనుమంతఁ డీగతి సాలంక్ యంతయు

హవ్యవాహర్షణం బొచరింపఁ

బౌతజనంబు లాబాలవృద్ధాతుర

సహితు లై పురబహిఃస్థలి వసించి

కట్టినపుట్ట మొక్కటి దక్క నిఖిలమున్

ఖిలమయ్యె ననుచు దుఃఖించువారు

కొవ్వ పోకార్చె నిక్కుమతి యివ్వీ డని

నెట్టన రావణుఁ దిట్టుపారు

తే. సన్నికిని రామదేవున కనిలజునకు

మొనసి చేదోయి మొగుడించి మొక్కుపారు

నెరి యారాత్రి శివరాత్రియందమున న

ఖర్వజాగతణక్రియ గదురఁజేయ.

175

తే. హరుఁడు పురములువోలె నప్పరి దహించి

కడలి వాలాగ్నిఁ జల్లార్చి కపివరుండు

మహిసుతాదత్త మగుశీరోమణి గ్రహించి

యుదధి లంఘించె హరివీరు లెదురుకొనఁగ.

176

క. వనచరులకు సుగ్రీవుని

వనిఁ జూఱుమొసంగి భక్తవత్సలుఁ డగురా
మునిసన్నిధికిం జని కం

టిని సీత నటంచుఁ బల్కె డెందం బలరణ.

177

తే. అట్లు చేసినయుపకృతి కాత్మ మెచ్చి

కపివరుని రామచంద్రుండు గౌఁగిలించి

యాజలధిమధ్యమున శతయోజనంబు

లనఘ యేగతి తాఁటితి వనుడు నతఁడు.

178

తే. రామ సీనామ మొకపరి ధహి జపించి

జాల్ము తెనను భవవార్ధి సుతరింప

భద్రభవదంగుళీయకముద్రకలిమి

యంబునిధి క్రోఁతి గడచుట యద్భుతంబె.

179

క. అని నిజవృత్తాంతంబును

శనధిగభీరతయు లుక్తవైభవముం జ

య్యన విన్నవించుటయు న

య్యనఘుఁడు లంకపయిఁ జనఁగ నత్యుత్సుకుఁడై.

180

తే. అంగదుని నెక్కి లక్ష్మణుం డరుగుదేర

తాను మారుతిపై నెక్కి తరతరంబ

సకలవానరయూధపసమితి గొలువ

నరిగి మలయాద్రీయును సహ్యాగిరియుఁ గడచి.

181

మహాస్థిత.

కనియెం భూపాలుఁ డంతఁ

ఘనతరముదితాఖండకూలంకషాలిం

గనమాద్యద్భంగబాహు

ర్గళదళితలసత్కంకణోన్నిద్రముదుర్

స్వనితాంతస్వానలీలా

శమితప్రథుదిశాసామజాత్ముద్రనిదుర్

జనతారక్షాతిదక్షా

సమదినమణిరుక్మాంద్రభద్రుఁ సముద్రుఁ.

తే. ఆసముద్రవేలాతటం బధివసించె

వానరబలంబు రెండవవార్ధివోలె

రాజభర్మక్రమంబుఁ బురస్కరించి

యుదధిఁ బ్రార్థించె నపుడు రఘూద్యహుండు.

183

ఉ. రంగదభంగభంగరవ

రాజితమై చెతరేఁగి నింగికిం

బొంగుచునుండెఁ గాని రఘు

పుంగవునిన్ గణియింప దయ్యె న

వ్వేంగలివార్ధి యట్ల పృథి

విఁ నుజమన్ హాసియింపచున్ నిజా

మంగళవై భవంబె పలు

మాటును జూపు బిడ్డత్ముఁ డుద్ధతిన్. 184

జే. అంత రఘుపతి క్రోధతక్తాంతనయనుఁ
డగుచు వారిధియా లేప మడఁపఁ దలఁచి
శరము సంధించునాలోన శరధి తచ్చ
తాగ్రమున ముత్తియముగతి నంటికొనుచు, 185

క. శరణము వేడిన శరధిం
గరుణించి తదీయవచనగౌరవమున న
య్యురుభుజుఁడు గిరులఁ దరులన్
స్థిరసేతునిబంధనంబు సేయించె వెనకఁ, 186

జే. ఆవిభుఁ డాత్మచాపమున
నై న గుణంబున నై న నంబుధిం
వా వెనఁ గట్టి వానరుల
దాఁటఁగఁజేయ వలంతి యయ్యు సు
శ్రీవిధి లోకరక్షణము
సేయుటకై కనువారి బ్రహ్మహ
త్యావినివారణార్థమున
కై వనధిక్ ఘటియించె సేతుపుక్. 187

జే. అధికబలుఁ డైన దుర్బలుఁ డైన ధనికుఁ
డైన నిర్ధనుఁ డైన భాగ్యంబుకలిమి
సేతు వొకపరి చేరి వీక్షించెనేని
తొలుగు భూసురహత్యాదిదోషనమితి. 189

క. సేతువు శ్రీశైలము బ్ర

ఖ్యాతి స్నీలాచలంజూఁ గాశీశ్వరు సం

ప్రీతిన్ సందర్శించిన

పూతమతికి వాంఛితార్థములు సిద్ధించున్.

189

తే. అన్నఁ దొఱఁగి విభీషణుం డన్నరేందు

శరణము భజించె నాలోన శరణి దాఁటి

యద్రిసమధీరుఁ డై సువేలాది యెక్కి

లంక వీక్షించె వీతకలంకుఁ *డతఁడు.

190

వ. రావణుండును నొక్కమహా తేధసాధం బాఠోహించి

వానరవాహినిం గాంచి రామదేవుని గుఱుతుగా నెఱుం

గం దలంచి శుకసార్థుల నుచారణులం బనిచిన వారలు

సేనాసాగరంబుం బ్రవేశించి యరసి వచ్చి యిట్లనిరి. 191

సీ. అచ్చభల్లాఢీశుఁ డగుజూబవంతుండు

గేల వేత్రము పూని మోల నిలువ

ననిలపుత్త్రాంగదు లంఘికంజద్వంద్వ

నేదిష్ఠతలముల నిలిచి కొలువ

నినజుండు సౌమిత్రయును నంజలి ఘటించి

ప్రౌఢిఁ గార్యము విన్నపంబుసేయ

నంశుకసంఛాదితాస్యఁడై చెవిడండ

మనవిభీషణుఁడు మంతనము దెలుపఁ

తే. గూటమున మృగకృత్తిపై గూరుచున్న
యసితవర్ణుఁ డాజానుబాహుర్గళుండు
రాముఁ డాతఁడు రాక్షసతాజవర్య
వాసిమై నిర్వదేనేండ్రవయసువాఁడు. 192

క. ఘోరాకారులు వానర
శూరులు గోటానకోట్లు చుట్టుం గొలువన్
మేరుధరాధరధీరుం .
ఛారాముఁడు నిన్ను గెలువ నరుదెంచె వెనక. 193

వ. త్రిందులకుఁ బ్రతివిధానం బొచరింపు మని తెల్పునవస
తంబున. 194

తే. ఆ సువేలాద్రిపై నుండి యర్కనూనుఁ
డెగసి వచ్చి రావణునిపేరెల్లి విటిచి
ముష్టిఘాతాహతుల నొంచి మురు వడంచి
చనియె వెండియు రామునిసన్నిధికిని. 195

వ. ఆసమయంబున రావణుండు పురపోకారరక్షణార్థం బనే
కైత్యదానవవీరుల నియోగించి తాను ననేకాక్షౌహిణీ
మూలబలసమేతంబుగా యుద్ధంబునకు నిర్గమించె నద్దా
నపుల నెదుర్కొని వానరవీరు లత్యంతదారుణం బైనర
ణంబు సేయందొడంగి రండు దశగ్రీవు రాఘవుండును,
మేఘనాథుని లక్ష్మణుండును, ప్రహస్తాని సుగ్రీవుండును,
మహాకాయుని జాంబవంతుండును, శతీకాయుని శరభుం

దును, మఱియు ననేకు లనేకులతోడఁ దొడరి ద్వంధ్వ
యుద్ధం బొనరింప నంత భాష్యబాణవీడితుం డై భిన్నశ
రాసనుండును, నిహతారంభుండును నై రావణుండు
మరలి లంకకుం బటచె జనకునిపలాయనంబుఁ గాంచి
మేఘనాదుం డత్యంతక్రోధంబునం గపిబలలిబుల నెల్ల
సమయించి సౌమిత్రియుం దానును బోరొనరించుచు
నుండి యంత.

196

౩. ఆయుర్మధైర్యధుర్యునిశి

తాశుగవేగము సైపలేక వై

హాసవిధి నిల్చి గహ

నాట్టుల గీటణఁగించి మించి య

చ్చాయకుఁ జేరి రాఘవుల

శాతశరాహతి నాత్మమాయలఁ

బాయఁగఁ జేసి గూరఫణి

పాశనిబద్ధులఁ జేసి వాతలన్.

197

ఈనెఱి రామలక్ష్మణులు

నిద్రఱి గాసి యొనర్చి లంకకున్

దానవనందనుం డరిగి

తద్విజయత్రుద మైనహోమముం

బూనె నొనర్ప నంత రఘు

పుంగవు లున్న తెఱంగుఁ గాంచి యు

వ్యాసరు తెల్లఁ జింతిలఁగ

పారలసాలికి నద్భుతంబుగఁ.

198

తే. నారదుఁడు వచ్చి యారఘువీరుతోడ

స్వామి నీవాహనం బైనవైనతేయుఁ

దలఁపు మన నట్ల తలఁచినఁ దార్ద్యుఁ డరుగు

దెంచి పన్నగబంధముల్ నీలుపఱిచె.

199

క. ఆవినతానుతుఁ డహిబర

ధావళి వో మీఁటివేవ నారాకొమరుల్

పావనిశే సంజీవితు

లై వెలసినకపులు గొలువ నలరిరి గడిమిఁ.

200

శా. అంతఁ వేలిమి వీర్చి రావణో శతాం

గారూఢుఁ డై వచ్చి దు

త్తాంతానంతబలాధ్యు లత్మణు సము

ద్యతోక్త్రుఁ డై తాఁకి క

ల్పాంతాన్నిస్ఫుటసాయకప్రతతు లే

యఁ వాని పారించి వి

క్రాంతిం దద్రధ వాజులన్ శకలము

ల్లావించె సామిత్రియుఁ.

201

తే. విరఘుఁ డై వాఁడు లంకకు వేగ మరిగి

యొందురథ మెక్కి వచ్చి ప్రచండలీల

సమర మొనరించె దాను లక్షణుడు వపుడు

వృత్తివాసన లని సేయవిధము దోష.

202

(వ. పో రొనరింపం దొడంగి రంత.)

203

మ. శరసంధానము మోక్షణంబు యుగప

త్సంపాప్తి జెన్నొంద నా

హరిశౌర్యండు సుమిత్రపట్టి యని సే

యం గాంచి యాదృజ్ఞహ

శరవేగంబు సుపర్వసంతతికి ర

క్షుశ్రేణికిం గల్గ దీ

యురుతేజం గెలువంగబోల దని తా

నూహించి పా దత్తత్వ.

204

క. సురవరులు ససురయోధులు

హరివీరులు గనంగ రాఘవానుజ నెన్మై

శరవృష్టి ముంచిన న

య్యురుభుజు డజశరము వింట ఘోషించి వెనక్.

205

తే. అనఘు డీరాముడు పరాత్ము డయ్యెనేని

యవని మాతల్లి తా సాధ్వి యయ్యెనేని

దశరథున కేను సుతుడ నై తగుదునేని

దుఃపీణసాయక మొదెత్తు డునుముగొక.

206

చ. అని తెగ పాప దత్పదర

మాధనుజు డెగటల్చి పేర్చె నా

ఘనుపముః బుష్పవర్ష మతి

గాఢముగా గురియించి దేవతల్

వినుతి యొనర్చి రంతః గపి

వీరులు నృత్యము నల్ప మేఘనా

దునినిధనంబు దానవులు

దోడన తెల్పిరి జైత్యభర్త కుఱ్.

207

ఆ. అతఁడు క్రోధదీప్తుఁ డై కుంభకరునిఁ

బనిచె రాముతోడ నని యొనర్చి

నమ్మహోన్నతాంగుఁ డప్పరవరణంబు

గడప దాటుమాడ్కిఁ గడచి చనియె.

208

శా. ఆరక్షోవరుఘోరకాయము ప్లవం

గానీక మీక్షించి య

మ్మేరుగ్రావమొ మందరంబొ యటు

లిమ్మొ దాల్చి కీశావళి

సారోదారత నొంప వచ్చె నని దు

స్తారవ్యధం గురిది దు

ర్వారాహంకృతి వానిమూఁదఁ దడుటం

209

గ్రాహంబులఁ బెరినఁ

209

చ. వనచరహస్త ముక్త తరు

హారములుం ధరణీధరంబులుం

బెనుశిలపై నడంగుజల

బిందులచందము నొంది వందె న

ద్దనుజనురంబుఁ దాకి యట

తత్కపివీరుల మ్రింగఁజ్ఞొచ్చె వాఁ

డనువుగ నిత్తుఖండములు

హాళి మెసంగుగజేంద్రుకై వడిన్.

210

తే. జాలికుఁడు జాలముల మీనసమితిఁబోలె

హస్తములఁ బట్టి వదనగుహాంతరమునఁ

జొనుప నద్దెత్తునాసికాశ్శ్రుతిబిలముల

వెడలి వచ్చిరి గొండలు వృక్షవరులు.

211

క. సుగ్రీవముక్త భూమిరు

హాగ్రావవిపాతజర్జరాంగుం డై వాఁ

డుగ్రత గదఁ గొని వెచెన్

సుగ్రీవుఁడు మూర్ఛచే వసుంధర వ్రాలన్.

212

క. ఇనజునిఁ దనభుజమున నిడి

కొని దైత్యుం డదిగె లంకకుం జెచ్చెర న

వైనచరపతిచందముఁ గని

హనుమత్ప్రముఖులు గలంక నందుచుఁ దవలోన్.

213

చ. దనుజున కడ్డమై మనము

ద నివ్విడిసింబిన మానశాలి యా

యినజాడవజ్జ గాగ మది

నెంచును దాన కడంగి దానవుం

దునుమగలం డవార్యబల

భుర్యుడు ధైర్యధురంధరుం డితం

తని తలపోసి రంత నమ

ఛారియుఁ గ్రక్కున నేగె వీటికిన్. 214

తే. అపుడు పౌరులు గంధసారాంబువులును

మండమకరందచిందునివ్యందకుసుమ

దామములు గుంభకర్ణుపైఁ బ్రేమ నినిచి

రతనివిజయంబునకు హర్ష తాత్ము లగుచు.

115

సీ. శీతలహిమజలీసేచనక్రియ మూర్ఛ

దెలిసి శాఖామృగాధీశ్వరుండు

కరదంతములఁ గుంభకర్ణకర్ణంబులు

ఘ్రాణంబు ఛేదించి గగనవీధిఁ

జనియె నద్దానవుండును లజ్జితుం డయి

క్రమ్మట నరుదెంచి కపులఁ జదిపి

నిజకర్ణనాసాస్పర్శినిర్మరధారలు

ద్రావి మత్త గజంబురహిఁ దిరుగుచు

తే. నట విభీషణుఁ గాంచి యోయన్న తొలఁగు

మసురవంశంబునకు నీవ యంకురంబ

వనఘ నే నిజశోణితం బానుకతన

నొరుల నాత్మీయుల నెఱుంగ కున్నవాడ.

216

తే. అనుచుఁ బల్కు విభీషణుం డట్ల తొలఁగె

నంత నద్దెత్తుపై రాముఁ డంపపాన

గురిసె శైలంబుపై వానగురియులీల

నది యతనిమేస గోమంబులట్ల యమరె.

217

మ. కదనం బీగతిఁ జెల్ల రాఘవుఁడు దో

ర్గర్వం బఖర్వంబుగా

గద సారించుచు నేఁగుడేరఁ గని యా

కృవ్యాదుచేదోయియుం

బదయుగ్మంబును గంతము న్నటికె శుం

భద్బాణధారాహతిం

ద్రిదశు ల్విస్మితచిత్తు లై నిలిచి సం

ప్రీతిం బ్రశంసింపఁగన్.

218

అ. ఇట్లు కుంభకర్ణుఁ డీల్గిన హతశేష

బలముతోడఁ దాన బవరమునకుఁ

జనియె నాపదబ్ధి మునిఁగియు ధైర్యంబు

కలిమికలిమిఁ బంక్తికంధరుండు.

219

కమలవిలసితము.

తరులును గిరులును ధరుచరవీరుల్

సురవిమతులపయిఁ జిటచిట నేయిం

ఖరపరశువులును *(గదలును) జాణో

త్కిరములుఁ బట్టసిరి గడగుచువారల్.

220

క. ఈరీతి నుభయఖలుముల్లుఁ

బోరాడఁగఁ దనకు నెదురుపొలదిడిషయి

ధీరత రామమహీపతి

మూరుతిపై నెక్కి పటపె మార్దణవిత్తుల్.

221

తే. రామకార్ముకము క్తనారాచసమితి

నిటలమున నాటి మూర్తిలై నిరరాధి

యల్లికి సారథి యరదంబుఁ దొలఁగఁజేయ

నంతఁ దెలివొంది కినుక నిట్లనూచుఁ బల్లికె.

222

క. ఓరీ నను భీరునిఁగ వి

చారించి రథంబు దేరఁ జనునే నీకున్

జైరులు గని నవ్వఁగ దు

శ్చారిత్రక యపయశంబు సంధించితిగా !

223

తే. అనుచుఁ గ్రోధింప వాఁడు నద్దనుజుఁ గాంచి

దేవ యిది సూతకృత్యంబు దీని కలుగ

పగునె రాముని గెలుపు మీ వనుచుఁ (బల్లికె)

నట్లు సన్నద్ధుఁ డై యతఁ డనికి నెదిరె.

224

క. వృక్షచరవీరు లాలో

వృక్షంబుల శైలములను వివిధాస్త్రములన్

* ఇచ్చట వ్రాయసలగు పదము నొక దానిని వదలివేయెను.

రక్షోబలములఁ గెడపిన

వీక్షించి యతండు రోషవివశుం డగుచున్

225

ఉ. రాము నెదిర్చి ఘోరశర

రాజి నిగుడ్చిన నాతఁ డల్లి యు

ద్దామగతిం దదశ్వములఁ

దద్రథసూతుఁ దదీయచాపమున్

భీమశరంబులం దునిమి

పెల్లుగ * నాశుగవృష్టి ముంప న

గ్గామిడిరక్కసుండు భయ

కంపితఁ డై పలువెన్ రయంబునన్. 226

ప. ఇట్లు రామబాణకృత వేదన సహింసలేక రణంబు విడిచి

లంకాపురంబునకుం బుచ్చుచును మోరావణుండు. 227

మ. కుల శైలోపవనావనీరుహలతా

కురిజంబులన్ భేయసు

స్థల సాలాంతరసీమలన్ మఱి బహి

ర్ద్వారంబులన్ లంకలోఁ

గలసాధంబుల వీధులన్ నిజగృహ

గ్రామంబులన్ రాము ను

గిజ్జల బాణాంచితచాపపాణిఁ గన్గియెన్

సంత్రస్త భావంబునన్.

228

మ. ప్రళయాంభోదనినాదమేదురధను

ర్యాటంకృతుల్ మీఱ ను
జ్వలకౌండంబులు పెల్లుగాఁ గురియుచుం
జానొంది రక్తాంతవ

*ర్మలసల్లోచనుఁ డై పురంబు లలుకన్
మర్దించు శంభుండు నాఁ

‡జెలు వౌ రామునిఁ బంక్తి కంధరుఁడు గాం
చెన్ సర్వవిగ్నితులన్.

229

క. జగమంతయు రామాత్మక

మగఁ గని రావణుండు దీర్ఘముగ రోజె సభన్
బేగడొందుచుఁ గల గని భయ

ము గదుర నతునిగతి మిగుల మోహతురుఁడై

230

క. తరుణులును సభాసదులును

గర మాశ్చర్యంబు నొందఁ గడు భీతుండై

దురితతరుఁ డైనదనుజుఁడు

పోరి నుబ్బుఁ దొటంగి వగలఁ బొగులుచు నుండెన్.

231

వ. అంతే నారాఘవ్రుండు నిజవిశ్వరూపంబు శాంతంబు గా
వించినం బ్రకృతిస్థుం డై రావణుండు లజ్జావనతుండును
మందోదరీసమేతుండును నై యంతఃపురంబున కేగి
చింతించుచుండె నంత.

232

ఉ. రావణుఁ డొండె నీధరణి

రాఘవుఁ డొండెను నిల్చునట్లుగాఁ
జేవడిఁ జేయువాఁడ నని

చిత్తమునం డలపోసి రావణుం
డావిలలీల శుక్రనిల

యంబున కేగి తదీయబుద్ధిను
శ్రీవిభవోపదేశమునఁ

జేయఁ దొణంగెను హోమ మత్తతిక్త. 233

తే. అట్లు పాతాళగుహ హోమ మాచరింప

ధూమరేఖఁ గనుంగొని రామునకు వి

భీషణుం డెఱింగించి తద్భీమహోమ

విఘ్న మొనరించుటకుఁ గపివిభుల ననిచె.

234

తే. ఆత్మమర్మజ్ఞఁ గుపితుఁగా నాచరింపఁ

బూనుదుర్మతి నిధనంబుఁ బొందుఁ జూపె

జగతి మర్మజ్ఞఁ డగువిభీషణుని విడుచు

రావణుచరిత్ర మది నిదర్శనము గాడె.

235

చ. అగచరవీరు లంతట డే

శాననుఁ డున్నగుహాంతరాళ మి

మ్మగుగతిఁ జొచ్చి హోమమున

కాయత మై తగుసాధనాల్ గా

సిగ శిఖిలోన వెచియును

జెన్నుగ నాతనికామినీమణి

సిగ దగఁ బట్టి యీడ్చియును

జేసిరి విఘ్న మవార్యశౌర్యులై. 235

వ. ఆయ్యవసరంబున విగళితభూషితయు, విధ్వస్తకంచులిక
యు, వికీర్ణవేణీబంధయు, వృక్షచరమయ్యిఘాతతాడితాం
గయును నై మందోదరి యమందరోషంబునం జను

దొడ్డి రామమున కీట్లనియె. 237

తే. భామినీమణి పరులచే భంగపడఁగ

మానమున నేమి ఫల మబ్బు మానహీన !

సత్త్వహీనత హోమంబు సల్పి నీవు

గెలుతువే రామభద్రుండు గెలుచుఁగాక. 238

వ. రామునకు జయంబును నీకుఁ బరాజయంబును సిద్ధంబు

భవద్బాహునియుక్తశక్తిప్రహారంబున లక్ష్మణుండొ

మూర్ఛితుండై ట మానుషుండుం డనువావరేంద్రుండు

ద్రోణగిరింద్రంబు దెచ్చి యాతని సుజీవితం గావించె

వినుము తెల్పెద. 239

సీ. ప్రత్యాహకరుఁ డైన పలలాశి యగుకాల

నేమి నుక్కడఁగిందె విముషమునను

జలచరం బయి మునిశాపంబుదే గుండు

తాన్యమాలిని సతిధన్యఁ జేసె

గడిమి మందులగట్టు గాచి యేమటకున్న

సురసంఘముల నెల్ల మురుగఁజేసె

ద్రోణాద్రిఁ దెచ్చుచోఁ * దొలిపేలుపుల వార్ధి

నడుముఁ బడఁపాతిఁ బొడ వడంచె

తే. పానవులగాత్రములు సముద్రమున వైచి

కపుల బిడ్డలు బ్రదికించి క్రమమంగ

ద్రోణధాత్రీధరము నిల్పెఁ దొంటిచోట

వాయువేగంబుచేత నవ్వాయునుతుండు.

240

వ. యామత్రితయకాలమాత్రంబున నియ్యద్యమం బతండు

గావించెఁ గుంభకర్ణ మేఘనాదాత్రికాక్షాదియోధులు

నిహతు లైనను వెండియు సమతంబు సేయ నుద్యోగి

చెదవు రాజ్యత్యక్తం బొగులక నీతాదేవి యైనమృత్యు

దేవిని విసర్జించి యవశిష్టబంధుజనంబులం బ్రతికింపు

మరి తెలిపిన నమ్మందోదరివచనంబులదెస ననాదరంబు

సేసి యారావణుం డప్పుడ సేనాపరివృత్తుం డై వెడలి

రామచంద్రుతో ఘోరసంగ్రామం బొనర్చుచుండినంత.

తే. రాఘవుఁడు భువి రథముకై రావణుండు

నిలిచి యనిసేయఁ గనుఁగొని బలవిభేది

ఖడ్గతూణీధనుశ్శరకలిత మైన

రథము మాతలిచేఁ బుచ్చె రాఘవుఁడు.

242

ఉ. ఆయరదంబు నెక్కి విల

యాగ్ని సమప్రభుఁ డై రఘూద్వహుం
డాయసురేంద్రుమస్త కము
లన్నియు నొక్కటఁ తుంచినైచెఁ దా
నామెడ నాదశాస్యుల
లప్పడ వెండియు మొల్చె మొల్చినం
దోయజబంధువంశజుఁడు

దోడన తుంచెను వాని నన్నిటిన్. 243

క. శిరములు తెరుగం బెరుగం

ధరణీశుఁడు దునుమఁ దునుమఁ దన్మస్తకముల్
గిరులగతి రాసు లయ్యెను

సురవరులును కరుచరులును జోద్యము నొందన్. 244

వ. ఆసమయంబున నగస్త్యమహామునీంద్రుం డరుగుదెంచి
శత్రుభరిజనార్థంబు రాముని కాదిత్యహృదయం బుప
దేశించె నంత.

245

మ. కదలీషండమువోలె దైత్యశిరముల్

ఖండించి ఖండించి య

ప్పడనం జేరి విభీషణుం డెఱుంగఁ దె

ల్ప విక్రమోల్లాసియై

ప్రదరాఘాహతి వానినాభిసుధధా

రన్ మీఁటి రాజేంద్రుఁ డి

పు దలిర్ప నిగుడించె నాశుగతి నం

భోజాతజాతాస్త్రమౌక.

246

వ. అద్దారుణబాణంబున జగద్విద్రావణుం డగురావణుండు
నిహతుం డయ్యె నయ్యవసరంబున.

247

ప్రహరణకలిత. తిరమగుతేలివిన్ దిశలు సెలంగె భా
స్కరరుచి దనరేం గపిబల మలరేం
సరసకుసుమవరము బెరయంగ బం
ధురగతి సురదొందుభు లులిసె దివిన్.

248

చ. రణమున రాముఁ డిక్కరణి

రావణుని గెల్వంగ నిర్భరావళి

ప్రణతి యొనర్చి రుచ్చరణ

పాటలు నాటలు గాట మయ్యె

త్మణుఁడును రామునానతి

చంచల వైఖరి లంకలో విధి

షణు నభిషిక్తుఁ జేసి కపి

సంఘము లచ్చెరు వొంది చూడంగ. 249

తే. రవియు శశియును భవితయును రామకథయు

నెంతపర్యంత మలరు నీ వంతదశాంత

నెలమి నిశ్శంక నీలంక యెల్ల యనుయ

సతని దీవించి దనుజుడౌ బ్రహ్మను నిర్వై

250

సీ. అపుడు రామునియాన నగచరవరు లశో

*కారామమున నున్న యవనిజాతఁ

దోక్షేర నాతఁ డత్తొయ్యలఁ గనుఁగొని

ప్రత్యయం బొనరింపఁ బనుప నదియూ

సీతాంగనాకృతిచే లంకఁ జొచ్చితి

నే మృత్యుదేవత నిక్క మరయ

నేమహామహానిమాయామహాబ్ధి మునింగి

పారంబుఁ గనలేరు పద్మజాదు

తే. లట్టి రామునిచేఁ బరమాత్ముచేత

ననుపమప్రోథి నాకార్య మయ్యె ననుదు

సకలలోకంబులు వినంగఁ జాటిచెప్పి

చనియె మృత్యువు తనరూపు సవదరించి.

251

తే. సకల దైవతవిమతుల సంహరించి

సమరహతు లైనకాననచరుల మనిచి

యినసుతవిభీషణాదిసమేతుఁ డగుచు

నపుడు రాముఁ డయోధ్యకు నరుగఁ దలఁచి.

252

క. నిజసీతాసంగతుఁ డై

యజరులు వినుతింపఁ బుష్పకాహుం డై

ప్రజవగతి నరిగె బ్లవగ

ధ్వజసీసమువయము నమ్మదంబురఁ దేల్క .

253

తే. కామగమ మైన యాపుష్పకము వయమున
నరిగి కిష్కింధః జేరఁ చాఞాదిననచ
రాంగనల నందు నెక్కించి యర్హ సరణిఁ
జని యతండు భరద్వాజమనిశీ మృక్తి.

254

క. నందిగ్రామమునకుఁ జని
యందున్ భరతాదినహితఁ డై నిబిడజటా
బృందము విడిచి యమందా
నందమతిం జెలఁగుచు రహజవందనుఁ డంతన్.

255

సీ. సమలంకృతం బయి సంతుష్టరాజన
మావృతం బగునయోధాపురంబు
మహిమఁ బ్రవేశించి యుక్తిమయసింహాసన
నారూఢుఁ డై యమాత్యానుమతిని
బట్టాభిషిక్తుఁ డై భరతశత్రుఘ్నల
క్షృణధరానందనానహితఁ డగుచు
నిలఁ బదొకొండువేలేడలు నిష్కరిట
కంబుగా నేలి భోగములఁ దనిసి

తే. వివిధమృతములు పెక్కు గావించి సుతల
రాజ్యమున నిల్చి సద్గర్భరతి శైలంగ
వెనుక నాసన్నిధికి వచ్చు వినుతకీర్తి
రామచంద్రుండు సుగుణాభిరామఁ డగుచు

256

వ. అని చెప్పి యాశ్వరుండు.

257

గీ. మన్ముఖోద్ధత యోన యీమహితదివ్య
కథ పఠించిన శుభములు గలుగుఁ గలుష
వితతు * లఱు నాతఁ డప్సరోవితతి గొలువ
నంతమున మత్స్యదంబున నధిపసించు.

258

ఆ. వేదసమ్మతము పవిత్రంబు దురితఘ్న
మైనరాముచరిత వనఘమూర్తి
వామలూరుభవుఁడు వాల్మీకి యనుమాని

రచనసేయఁగలఁడు ప్రచురభణితి.

259

తే. అతఁడు మును పులిందుఁ డయ్య వసిష్ఠాప
క్షేపమునఁ జెలంగి ద్విజతఁ గాంచి
యాదికవి యనంగ నలరు మహామతి
పుట్టలోనఁ బుట్టు భూనుతముగ.

260

వ. అని యానతిచ్చి శివాసమేతుం డై శివుండు నిజధామం
బు ప్రవేశించె నిక్కథ నద్వేవునివలన నాకర్ణించితి నని
చెప్పి నారదుండు వసిష్ఠాదుల కిట్లనియె.

261

క. మును నే వాల్మీకాంతిక

మునఁ జరియించుచును వింటి మునులారా రా

మనినాను మిపుడు మీరున్

ఘనగతి వింటి రది యరయఁగాఁ డగు నిచటన్.

262

వ. అనిన వసిష్ఠాదు లిట్లనిరి.

263

శీవరాములచారిత్రము

దివిజమునిశ్రేష్ఠ నీవు దేల్పంగ వినుటన్

భవములు సఫలతఁ జెందెన్

శ్రీవణానందంబు మాకు సంధిల్లఁ గడున్.

264

అని యద్దేవమునిం బూజించి యతండును దొరును

ఖనిత్రప్రముఖసాధనంబులు గొని వల్మీకప్రాంతంబునకు

నరిగి చిరకాలావృతం బైన యప్పుట్టం గొచ్చి యందు. 265

పుటపాకశోభితభూరిప్రభాసాందు

నజినవల్కులనిచయావృతాంగుఁ

బాటలస్ఫుటజటాపటలాభిశోభితు

రామనామాసక్త రమ్యరసను

సద్గురువరపాదజలజార్పితేక్షుఁ

దీప్యమానానలదివ్యతేజ

సవిదితబౌద్ధ్యాలోకానీకవర్తను

శ్రీరామచరణాబ్జచింతనాత్ము

తే. బద్ధపద్మాసనస్థుఁ డపఃప్రదీపు

మునిపతు నొకనిఁ గాంచి యమ్మునులు వివిధ

విధుల బోధించి విసివి రాద్విజృంభ పారి

పలుకు వినఁ డయ్య నిశ్చలభావమునను.

266

ఉ. వాసవముఖ్యనిర్జరులు

వారిజనాభుఁ డుమావిభుండు బ
ద్మాసనుఁడుఁ దిగిశ్వరులు
నచ్చటికిం జనుదెంచి యాతపః
శ్రీసముపేతు బోధ యొన
రింపఁగఁజాలక విస్మితాత్ము లై
రాసమయంబునక మునికు

లాగ్రణి యొనవసిష్ఠుఁ డాత్మలోక. 267

ఆ. మున్ను వనచరత్వమున నుండుచును గురు

పాదపద్మభక్తిఁ బ్రబలునితని
కంటి ధర్మ మెచటి కరిగెడుఁ దద్విధిఁ
దెలుప మానులకును ధీరుఁ డితఁడు.

268

వ. అని యూహించి నిజాంతేవాసు లనుమతింప వసిష్ఠము

నిచంద్రుం డన్యునీడు నిరీక్షించి.

269

క. దేశేకుండక జనుదెంచితి

నోశిష్యుండ పూజసేయు మొగి భద్రము నీ
కాశుగతిఁ గల్గు నాయుప

దేశమునను దపము సల్పితివి నిష్ఠమెయిన్.

270

క. అని పల్కిన నమ్మునియు న

యనయుగళము దెఱచి లేచి యభివాదన ము

బృహదే జేసి యోగురూత్తమ

ఘనపుణ్యుడ నైతి మిమ్ముఁ గాంచుటకతనన్. 271

వ. అని పల్కె నాసమయంబున భగవంతుం డైన వసిష్ఠము
నీందుఁగి డతనికిఁ బ్రచేతసునిచేత వేదోక్తక్రమంబున
జాతకర్మాద్యఖిలసంస్కారంబులు నేయించి శ్రీపూర్వ
కంబుగా రామనామమంత్రం బుపదేశించిన నవాల్మీకి
యుం దపోవినిహతపూర్వదేహుండును, గృతకృత్యుం
డును నై నిర్మలత్వంబునం దేజరిల్లి సురమునిగణంబుల
సన్నిధి నవ్వసిష్ఠునకు గురుదక్షిణ యొసంగి యిట్లనియె. 272

గీ. అనఘ నేడు కులీనుండ నైతి నీదు

శిష్యుడను దుస్తరాజ్ఞానసింధుమధ్య

మగ్ను నను నుద్ధరించితి మానితర్య

కృత్య మెయ్యది నా కింక నెఱుంగ జెపుమ. 273

వ. భవదీయకికరుండ నను బనిగొనుమని పల్కునవనరంబున.

తోడకము. అచ్చరముద్దియ లాడిరి వేడ్కం

గ్రచ్చఱఁ జల్లనిగాడుపు వీచెం

హెచ్చి ప్రసూనసువృష్టులతో వై

యచ్చరదుందుభు లచ్చగ మోసెన్. 275

మ. సిరి విద్యుల్లతభంగి రం గమరఁగఁ

జేదమ్మి *శాశంబు నుం

* దరశక్రాయుధలీల నొందఁ గృప *యు

ద్యద్వృష్టి గా సన్నునీ

శ్వరసారంగము లుబ్బ నీలజలద

శ్యామాభిరామాంగుఁ డై

సరసీజేక్షణుఁ డమ్మునీంద్రునెదుటన్

సాక్షాత్కరించెం దగ్గఁ.

276

వ. అట్లు సాక్షాత్కరించి దేవగణంబులును, మునిపంథుంబు

లును విన నవ్విష్ణుం డిట్లని యానతిచ్చె.

277

ఉ. శ్రీకర్ణుఁ డిమ్మహామహుఁడు

సేయుతపంబున కింద్రముఖ్యులౌ

నాకనివాసముఖ్యులు మా

నంబుల భీతిలి రిమ్మునీశ్వరుం

డాకమలాసనాండ మొకఁ

డాల సృజింపఁగఁ బోవ నేర్చు న

స్తోత్రపఃపుభావమున

సాంపటఁ గ్రజేసి జగంబులం గడున్. 278

క. వల్మీకమున జనించుట

వాల్మీకి యనంగ నితఁడువర్ధిలు నతిని

ష్కల్మషతపమ్ము సలుపుట

కల్మిం బ్రహ్మర్షి యై జగంబున వెలయున్.

279

* దరశక్రాయుధలీల; * యుద్ధవృష్టిగా; గ్ర జేసి — (వా ప)

క. ఈఋషిరసనాగ్రింబున

భారతి నటియింప మధురఘణితి నితఁడు దా

శ్రీరామాయణదివ్యక

థారచన యొనర్చు సుకవితానిధి యగుచున్.

280

ఆ. వేదవేద్యుఁ డైన విష్ణుండ నేను శ్రీ

రామరూపమునఁ గరం బలరఁగ

వసుధ వేద మితనివదనాంబుజమున రా

మాయణాఖ్యచేత నవతరించు.

281

వ. రామాయణశ్రవణపఠనంబు లాచరించినమానవుండు బ్ర

హ్మహత్యాదిసకలపాపనిర్ముక్తుం డై చందూరునిచందంబు

నొంది జీవన్ముక్తుం డగు వెండియు నిమ్మనీఁదునకు

సకలలోకసంచరణపాటవంబు గలుగు నని వరం బొసంగె

నంత నతని వాల్మీకిమహాముని యని యందఱుం గొని

యాడి రిట్లు లబ్ధవరుం డైన యావాల్మీకి యవ్విష్ణుదేవుని

నిట్లని స్తుతియించె.

282

క. విశ్వాత్మ విశ్వరూపక

శశ్వద్వైకుంఠనిలయ చక్రధర విహం

శ్వేతరతురంగ శశిహరి

దశ్వేక్షణ నతి యొనర్తు నచ్యుత నీకున్.

283

గూఢ చతుర్థపాది.

చ. దరధర సేవకేష్టఫలదా కమలాక్ష మనోజకోటిబం
 ధుర మణిహార భూభరణ దోర్బిజితామర్మవైరి శక్రసో
 దర *నరసన్నతాంచితపదా గ్రిదశగా శివవేష మేఘసుం
 దర కమలామనోరమణ తామరసోదర నన్నుఁ గావవే. 284

భాస్కరవిలసితము.

వారిజనయన వివాహ రమేశా

స్వర్ణవసన నవవనధరనీలా

సారసభవముఖనర్వసురాళి

స్ఫారమకుటమణిచయరుచిపాదాం

భోరుహ మునిజనపూజిత దుగ్ధాం

భోనిధిశయన విపులఫణితల్పా

దారితదనుజ గదాధర భక్తా

ధార మనుపు నను దయ చెలువారణ. 285

లాటివీటవృత్తము.

అవతారసహస్రము దాలిచి య

త్యంతాసక్తిం బోతువు ధాత్రిణ

భవవారిధి దాటంగఁ జేయుచు స

ద్భక్తౌఘంబున్ సాక్షివి స్మృతై

వివిధస్థితి నుండుదు లోన వెలిన్

* సూర; గ్రిహగౌరవవేష; • వుదు—వ్రా.ప్ర.

వే లోకాభి నిల్తువు వేడ్క

నవవారిదవర జనార్దన స

న్నవ్యాంభోజాక్షా ఖగవాహ

286

నీ కనంతరూపంబులు నివ్వటిల్లు

నైన రామరూపమున నాయోత్మయందు

మివుల విలసిల్లుదువు నీదుమ్మద్దుపడములు

గంటి నాకోర్కి ఫలియిరచె మంటి నభవ.

287

దశరథనందన తాటకామర్దన

సవపాల మునిసతిశాపభంగ

భవచాపఖండన భార్గవమదహర

ఖరవిరాధాదిరాక్షసవిదార

వాలివిమర్దన వనజాప్త సుతపాల

కంధిబంధన కుంభకర్ణహరణ

పంక్తికంధరదర్పభారభంజన విభీ

షణరాజ్యదాయక సాధుసేవ్య

భూసుతాయుక్త సాకేతపురనివాస

యమలినస్వర్ణ సింహాసనాధిరూఢ

ప్రాజ్యసామ్రాజ్యధారేయ రామభద్ర

నీకు వేవందనంబులు నిష్కళంక.

288

క. అరవిందజముఖుల కగో

చర మగు నీతత్త్వ మెన్నఁజాలుదునే యి

ధరః దనయుతోక్కుపలుకులు

మరుః డనురక్తి వినునట్లు గొను నానుతులన్.

289

క. మానసవాక్కాయములన్

జ్ఞానాజ్ఞానగతిః జేయు సకలాఘములం

బూని క్షమియించి ననుఁ జె

ల్వారం గరుణమెయి నేలు మఖలాధిపతి.

290

పుష్పమాలికాబంధము.

క. కనకనయనహర ధరధర

వనజనయన సురదరహర వరదరకక ధీ

జనజలజవారఖరకర

సనయనలినజాతగీతశాతవిలాసా.

291

గోమూత్రికాబంధపద్మబంధపుష్పమాలికాబంధాటవెలఁది.

ఫేదశాదభేదరాదమోదవ్రద

శ్రీదపాదవేదవాదమోద

కాదభేదయాదవాదరీదర్పద

భేదవాదసూదనాదవాద.

292

ఖడ్గబంధోత్సాహవృత్తము.

హేమవాన వాసవాద్యధీశ మానిశేఖరా

రామచైత్రీ నీలజలదరమృకాంతిభాసురా

రామ నీరజాతనేత్రీ రక్షితాఖలామరా

రామ మమ్ముఁ బ్రోవు రాజరాజ మైథిలీశ్వరా.

293

క. శ్వేతద్వీపంబున బద

రీతరుషండమున మౌనిహృదయములన్ వి

ఖ్యాతిగ శ్లీ రోదంబున

నాతత వైకుంఠసగరి నలరుదు వీశా.

294

వ. అని యిట్లు వివిధవిధుల నొనరించుస్తోత్రంబు లంగీక

రించి యవ్వాల్యక్తిమహామునికి వెండియు ననేకవరంబు

లొసంగి యద్దేవుండు దేవగణసమేతుండై నిజధామంబు

ప్రవేశించె నంత.

295

క. ధీరుం డగువాల్మీకియు

గౌరవ మొప్పార రామకథ యఖిలంబున్

నారదమునివలన న్విని

శ్రీరామాయణ మొనర్చెఁ జిత్రఫణితులన్.

296

వ. అని చెప్పి సూతుండు రామనామప్రభావంబు నాకుఁ

దోచినకరణి వర్ణించితి నని వెండియు శౌనకాదులం

జూచి.

297

చ. కొమరుగ రామనామ మొక

కోటి జపించిన మానవుండు దా

నమరఁగ రాఘవుండె యగు

నం దొకలక్ష జపించు చంత భూ

మృత్యుమరుల దక్షిణం దనివె

యన్న మొసంగఁదగున్ మహామతిం

T 392

౧౬౬

ధర్మఖండము

గ్రామమున జాపకుండు భవ

కంధిఁ దరించు వరించు సంపదన్. 298

గీ. ప్రథమకోటి జపించిన బ్రహ్మసదన

మంత రెండవకోటిచే హరనివాస

మట్ల మూడవకోటిచే నబ్జనాభ

పదముఁ గను రామనామజాపకుండు నియతి. 299

వ. యావజ్జీవజాపకుల కై నను సంఖ్యానియమంబు లేక

శుభంబు సేందడు ముటియును. 300

మ. శివనామంబు త్రికోటిజాపకునకుం

జేకూర్పుఁ దల్లొక మా

శివరామాఖ్య త్రికోటిజాపకునకున్

శ్రీశాశ్రీకేశాత్మతా

దివిశేషంబులఁ జేర్చు వెండి భగవ

ద్వీతాజపాసక్తుఁడున్

శివగీతాపఠనావరుండును సుఖ

శ్రీ దాటు జన్మాంబుధిన్. 301

వ. ముటియు శివవిష్ణునహస్రనామంబులును, దేవీమాహా

త్వంబును సంతతంబును జపియించువాఁడు జీవన్ముక్తు

డగు నని చెప్పిన విని శౌనకాదులు భగవద్వీతాపఠన

ప్రభావం బెఱుంగింపు మని యడిగిన స్తూతుం డిట్లనియె. 301